

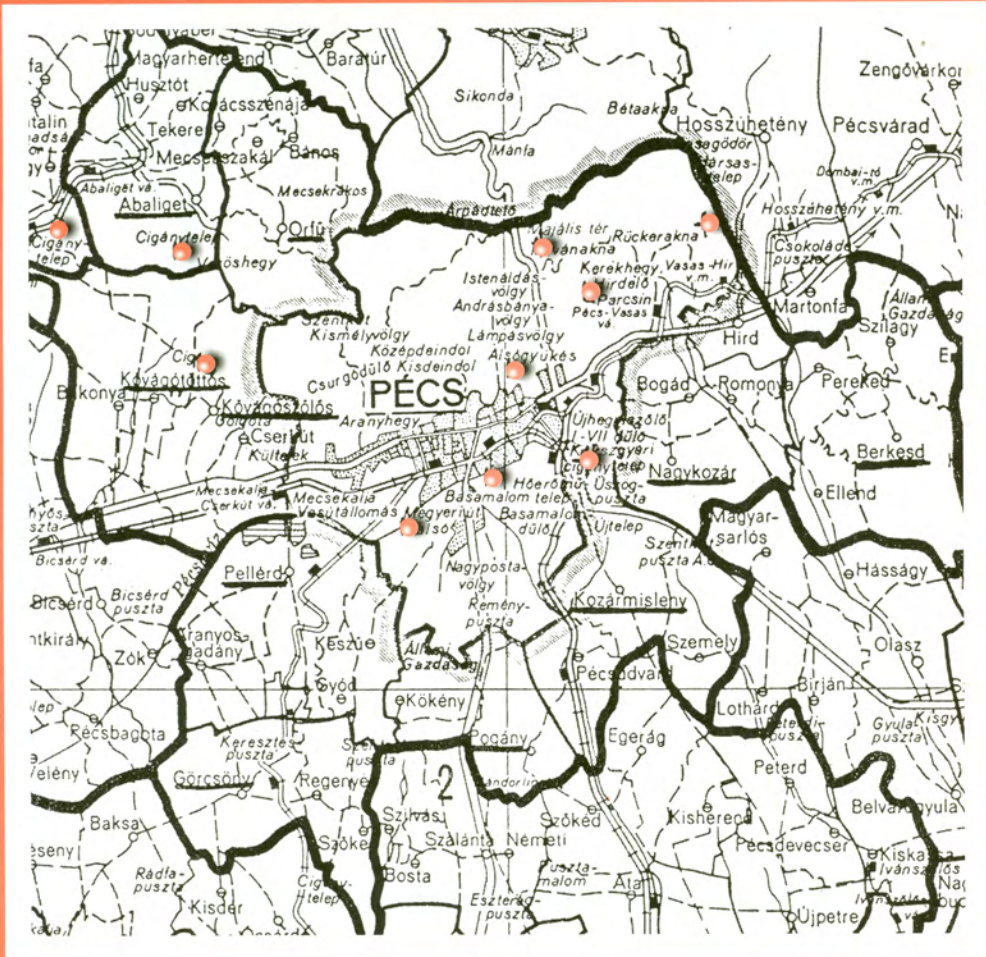
mtatkki

Hungarian Academy of Sciences
Centre for Social Sciences
Institute for Minority Studies

A PDF fájlok elektronikusan kereshetőek.

A dokumentum használatával elfogadom az
[Europeana felhasználói szabályzatát](#).

Dokumentumok a pécsi cigányság történetéből 1959 - 1990

TANULMÁNYOK ÉS FORRÁSOK BARANYA MEGYE
TÖRTÉNETÉBŐL

11.

**Dokumentumok a pécsi cigányság történetéből
1959–1990**

Béla Viki
2014.

**Dokumentumok a pécsi cigányság
történetéből
1959–1990**

Pécs, 2003

Sorozatszerkesztő: dr. Ódor Imre

Szerkesztés, válogatás, bevezető, helynévmutató, rövidítésjegyzék:
dr. Füzes Miklós
Márfi Attila

Szöveggondozás:
Györki Judit

Német fordítás:
Figura Krisztina

ISBN: 963 8 100 486

ISSN: 1218-9561

A borítón Pécs térképe

Kiadó: Baranya Megyei Levéltár Pécs
A kiadásért felel a BML igazgatója

Nyomdai munkák:
Mecsek-Color Kft., Pécs

Tartalom

Bevezető	7
Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa üléseinek jegyzőkönyvei	11
Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága üléseinek jegyzőkönyvei	35
Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága Egészségügyi és Szociális Osztályának iratai	117
Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága Építési és Közlekedési Osztályának iratai	123
Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága Igazgatási osztályának iratai	126
Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága Művelődési Osztályának iratai	132
Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága Titkárságának iratai	146
Függelék: Iratjegyzék	171
Helynévjegyzék	173
Rövidítésjegyzék	175

Inhaltsverzeichnis

Einleitung	7
Die Protokolle über die Sitzungen des komitatsrechtlichen Stadtrates Pécs	11
Die Protokolle über die Sitzungen des Exekutivkomitees des komitatsrechtlichen Stadtrates Pécs	35
Die Akten der Gesundheits- und Sozialabteilung vom Exekutivkomitee des komitatsrechtlichen Stadtrates Pécs	117
Die Akten der Bau- und Verkehrsabteilung vom Exekutivkomitee des komitatsrechtlichen Stadtrates Pécs	123
Die Akten der Verwaltungsabteilung vom Exekutivkomitee des komitatsrechtlichen Stadtrates Pécs	126
Die Akten der Bildungsabteilung vom Exekutivkomitee des komitatsrechtlichen Stadtrates Pécs	132
Die Akten des Sekretariats vom Exekutivkomitee des komitatsrechtlichen Stadtrates Pécs	146
Anhang: Aktenliste	171
Das Verzeichnis der Straßen-, Gebiets- und Flurnamen	173
Die Liste der Abkürzungen	175

A kiadvány megjelenését a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatta

Bevezető

A cigánykérdés ügyé, megoldandó feladattá Magyarországon az 1950-es évek közepén vált. Az adatgyűjtést követő politikai döntéseket a gyakorlatban a helyi és a területi közigazgatási szervek, a községi, járási, városi és megyei tanácsok hajtották végre. Az 1950. augusztus 15-én megalakult Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága, és a neki közvetlen alárendeltségben működő szakmai osztályok (szakigazgatási szervek) a cigánykérdés megoldásával 1959-től kezdődően meghatározott időszakokban visszatérően a tanácsrendszer fennállásának végéig, 1990 októberéig foglalkoztak. A megoldásra váró feladatok közül fontosabbak a letelepedés, a cigánytelepek megszüntetése, a lakásgondok megoldása, az egészségügyi és a szociális kérdések általában, a munkavállalás kérdése, a közbiztonság, az iskoláztatás voltak. A cigánykérdés megoldására vonatkozó intézkedési sorozatot a pécsi példa bemutatásával kívánjuk bemutatni.

Kötetünkben elsősorban Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa testületi anyagait (előterjesztések munkatervek, beszámolók, jelentések, statisztikák és ezek nyomán keletkezett határozatok) illetőleg Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága Egészségügyi és Szociális Osztálya, Építési és Közlekedési Osztálya, Igazgatási Osztálya, Művelődési Osztálya és Titkársága iratait mutatjuk be abcé sorrendben. Időrendet a fejezeteken belül alkalmazunk. A testületi anyagok közül valamennyit, az osztályok irataiból, az irattípusok bemutatására, csak válogatást adunk. Nem jelennek meg a kötetben Pécs város I-III. kerületeinek iratai, egyrészt azoknak a kötet lehetőségét meghaladó terjedelme miatt, másrészt azért, mert a kerületi iratok digitalizálva lettek, azok ilyen módon megismerhetők.

A kötet szerkezetét az iratképzők: testületek, szakmai osztályok, illetve iratmegőrzők szerint határoztuk meg. Előfordul így, hogy a tanácsülésre történt előterjesztés a végrehajtó bizottság üléseinek anyagában, vagy az előterjesztő szakigazgatási szerv anyagában található. Az ilyen esetek száma azonban nem nagy, az iratjegyzékből ez a tény könnyen megállapítható.

A forráskiadvány 1-58-ig terjedő számozott iratot tartalmaz. Amennyiben a bemutatott ügyszökhöz több irat is tartozik (pl. tanácsülési jegyzőkönyv, előterjesztés, kiegészítés), ebben az esetben a római számot betűjellel alátörtük. Minden egyes, sorszámmal ellátott forrás az alábbiak szerint található meg a kötetben: keletkezési idő, az iratképző által meghatározott iktatószám, illetve tárgykör. A tanács és a végrehajtó bizottsági ülések jegyzőkönyvei esetében csak a cigánykérdéssel foglalkozó részt tesszük közzé, így [...] jelezve a kihagyásokat. A forrás hitelesítésére vonatkozó adatok után tüntettük fel a levéltári jelzeteket.

Az iratokat eredeti írásmódban közöljük, azok ugyanis ilyen módon is értelmezhetők, annak ellenére, hogy bizonyos kifejezések már a tárgyalt időszak végére elavultak.

A kötetben való eligazodást a függelékbe helyezett iratjegyzék, a város utca, telep és dűlőnév mutatója, valamint rövidítés jegyzék segítik. A topográfia a pécsi cigányság többsé-

gének lakóhelyét adja. Névjegyzéket nem készítettünk. A közölt iratok ugyanis általában nem egyes személyekről, hanem a cigányügyről vallanak.

Célunk a források feltárása és közzététele, és nem az értékelés és elemzés volt. Úgy gondoljuk, hogy azokat elvégezni csak a helyi és az országos szakirodalom, a továbbiakban folyamatosan feltárt és megjelentett dokumentumok ismerete, a közelmúlt társadalmi és politikai történéseinek függvényében lehetséges. Reméljük, hogy kötetünkkel hozzájárulunk a cigányság múltjának, sorsának megismeréséhez, illetve megértéséhez.

Pécs, 2002. június

A szerkesztők

Einleitung

Die Zigeunerfrage in Ungarn ist erst in der Mitte der 1950er Jahre zu einer Angelegenheit, zu einer Aufgabe geworden. Die dem Sammeln von Belegen folgenden politischen Entscheidungen führten in der Praxis die örtlichen und territorialen Verwaltungsorgane, so die Gemeinde-, Kreis- und Komitatsräte, aus. Mit der Lösung der Zigeunerfrage beschäftigten sich – angefangen von 1959, in immer wiederkehrenden Zeitspannen, bis zum Ende des Rätessystems Oktober 1990 – das Exekutivkomitee des komitatsrechtlichen Stadtrates Pécs und die ihm untergeordneten Fachabteilungen (Fachverwaltungsorgane). Zu den wichtigsten Aufgaben gehörten die Ansiedlung, die Auflösung der Zigeunergettos, die Lösung der Wohnungsprobleme, die Gesundheits- und sozialen Fragen im Allgemeinen, die Arbeitsplatzfrage, die öffentliche Sicherheit und der Schulunterricht. Die Maßnahmen, die die Zigeunerfrage zu lösen versuchten, stellen wir am Beispiel von Pécs vor.

In diesem Band stellen wir in abc-Anordnung die Körperschaftsmaterialien des Pécsrer Stadtrates (Arbeitspläne, Berichte, Referate, Statistiken und Verordnungen) und die Akten der Gesundheits- und Sozialabteilung, der Bau- und Verkehrsabteilung, der Verwaltungsabteilung, der Bildungsabteilung und des Sekretariats vom Exekutivkomitee des Pécsrer Stadtrates dar. Die chronologische Anordnung erfolgt in den einzelnen Kapiteln. Von den Körperschaftsmaterialien geben wir alles bekannt, aus den Akten der einzelnen Abteilungen wählten wir nur einige Aktentypen aus. Im Band erscheinen die Dokumente des I. und III. Stadtkreises nicht, weil diese von großem Umfang und schon digital erfasst sind. Die Struktur des Bandes legen wir nach den Herausgebern der Akten, d. h. nach den Körperschaften, Fachabteilungen und Archiven, fest. So kann es vorkommen, dass eine in der Ratsitzung erfolgte Präsentation in den Materialien des Exekutivkomitees oder des Fachverwaltungsorganes erscheint. Die Zahl solcher Fälle ist niedrig, die Tatsache läßt sich aus der Aktensammlung erschließen.

Die Quellenausgabe enthält die von 1 bis 58 durchnummerierten Akten. Wenn zu einer Angelegenheit mehrere Akten gehören (Protokoll, Unterbreitung, Ergänzung), werden die römischen Zahlen auch mit einem Buchstaben versehen. Alle Quellen erscheinen im Band wie folgt: Erscheinungsjahr, Eintragsnummer, Themenkreis. Aus den Protokollen der Stadtrat- und Exekutivkomiteesitzungen geben wir nur jene Teile bekannt, die sich mit der Zigeunerfrage beschäftigen, die ausgelassenen Teile kennzeichnen wir mit dem Zeichen „[...]“. Die Archivbemerkungen bringen wir nach den Angaben der Quellenbeglaubigung.

Wir veröffentlichen die Dokumente in der Originalschriftart und -sprache, weil diese auch so zu deuten sind, obwohl einige Ausdrücke bis zum Ende der untersuchten Periode schon veralteten. Die Orientierung im Band unterstützen die im Anhang gebrachte Aktenliste, das Verzeichnis der Straßen-, Gebiets- und Flurnamen sowie die Abkürzungen. Die Topographie zeigt die Wohngebiete der Pécsrer Zigeuner. Eine Namensliste stellten wir

nicht zusammen, da die Akten sich nicht mit den Einzelpersonen, sondern mit der Zigeunerfrage beschäftigen.

Unser Ziel war nicht die Beurteilung und Analyse der Quellen, sondern deren Veröffentlichung. Wir glauben, dass die Analyse der Akten erst nach dem Kennenlernen der örtlichen und landesweiten Fachliteratur, der erschienenen Dokumente sowie unter Berücksichtigung der politischen und gesellschaftlichen Ereignisse der jüngsten Vergangenheit durchgeführt werden kann. Wir hoffen mit diesem Band, etwas zum Kennenlernen und Verstehen der Vergangenheit und des Schicksals der Zigeuner beigetragen zu haben.

Pécs, den 27. Juni 2003.

Die Herausgeber

Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa üléseinek jegyzőkönyvei

I.

Jegyzőkönyv

Készült Pécs megyei jogú város tanácsa 1961. február 23-án tartott üléséről.

[...]

Napirend után

B e j e l e n t é s e k

Galabár Tibor elvtárs: Pécs megyei jogú város tanácsa 1959. december 1-jén tartott ülésében – a szociálpolitikai állandó bizottság javaslatára – a szociálpolitikai áb. mellett működő albizottság létrehozását határozta el. Az albizottság feladatává tette a város területén élő cigány származású lakosság életmódjának tanulmányozását és ennek ismeretében problémáik megoldására az érdekelt szervek részére a javaslatot.

A szociálpolitikai állandó bizottság 1961. február 10-én tartott ülésében foglalkozott a cigánybizottság eddigi működésével. Megállapította, hogy a bizottság működése nem volt zökkenőmentes és eléggé aktív. Ennek részben oka az volt, hogy a bizottság elnöke Ruzsinszky Józsefné tanácsstag a hivatali munkáján és eddigi társadalmi munkáján felül a tsz. szervezéssel kapcsolatban rendkívüli megbízást kapott.

Az állandó bizottság szükségét látja annak, hogy a cigánykérdéssel való foglalkozás a jövőben aktívabb legyen.

Javasolja az ab., hogy a munkával elgyötört elnököt mentse fel a tanács és helyette dr. Vörös Márton tanácsstag elvtársat bízva meg az albizottság vezetésével. Vörös Márton elvtárs a cigánykérdéssel már huzamosabb idő óta foglalkozik, és rátermettségénél fogva is előre láthatóan jól össze tudja fogni a bizottságot.

Majd javaslatot tesz a cigánykérdéssel foglalkozó albizottság tagjainak megválasztására.

Végül javasolja a tanácsnak, hogy az állandó bizottság javaslatát fogadja el és a cigánybizottságot szervezze át. A tanács ezután az elhangzott javaslatnak megfelelően egyhangúlag a következő határozatot hozza:

5/1961. sz. T a n á c s h a t á r o z a t.

A tanács a 48/1959. sz. tanácshatározatot hatályon kívül helyezi. Egyben a szociálpolitikai állandó bizottság javaslatára a szociálpolitikai áb. mellett működő új albizottság létrehozását határozta el. Az albizottság feladata lesz a város területén élő cigány származású lakosság életmódjának tanulmányozása és ennek ismeretében problémáik megoldására az érdekelt szervek részére javaslatot.

A tanács az albizottság elnökévé dr. Vörös Márton tanácstagot, tagjaivá:

Gyenis József I. ker. vb. elnökhelyettes,
Tátrai József I. ker. tanácsstag,
dr. Wolf Ferenc II. ker. tanácsstag,
Pálincás György III. ker. tanácsstag,
dr. Nikolov László pécsbányatelepi körzeti orvos,
dr. Meláth Ferenc I. ker. higiénikus orvos,
dr. Köhegyi Imre körzeti orvos,
Gavallér Györgyné I. ker. tanács vb. előadó,
Bognár József tanár,
Szalafai József és Kiss András a rendőrség részéről,
Hetessy Károly Vöröskereszt titkár,
Gál Vilmosné pedagógus,
dr. Antal Ferenc ügyész,
Bernáth Ferenc II. ker. tanácsstagot választja meg.
Utasítja a tanács a végrehajtó bizottságot, hogy a határozatról az érdekelteket értesítse és az albizottság működéséhez segítséget adja meg.

Határidő: folyamatos.

Felelős: Gócz Béla vb. elnökhelyettes.

[...]

Bedő Pálné s. k.
a tanács elnöke

Galabár Tibor s. k.
v. b. titkár

BML. PMJVT üléseinek jegyzőkönyve 1961-1962.

2.

Jegyzőkönyv

Készült Pécs megyei Jogú Város Tanácsa 1961. szeptember 26-án tartott üléséről.

[...]

2.) Jelentés a cigány albizottság munkájáról.

Előadó: dr. Vörös Márton tanácsstag, az albizottság elnöke.

A cigány albizottság elnökének jelentését tartalmazó beszámoló kivonatos anyagát a jegyzőkönyvhöz mellékeljük.

Hozzászólások

Papp Imre elvtárs: A stílusában egyszerű formában összeállított jelentésben helyes lett volna néhány konkrét adatra kitérni és tájékoztatni a tanácsülést többek között arról, milyen lélekszámú cigány él Pécsen, hol élnek ezek nagyobb csoportokban, hány munkaképes van közöttük és hányan dolgoznak állandó munkahelyen, vagy alkalmi munkán. Továbbá milyen a felnőttek iskolai végzettsége, a cigány származású gyermekek közül hányan járnak iskolába. Egyben indokolt lenne ismernünk, hányan laknak rendes lakásban, rossz lakásban és un. putri lakásokban.

Meg kell állapítani, az albizottság lelkesen végzi a feladatát és jó a hozzáállása a felada-

tok megoldásához, amit a beszámoló is tükröz, azonban ezt a tájékoztató jelentést a tanács-tagság részére a felvetett kérdésekkel ki kellett volna egészíteni.

Gavallér Györgyné elvtársnő: Ha valamilyen célkitűzés megvalósításáért harcolunk, akkor lelkesedés tölt el bennünket, és ez megmutatkozik az albizottság munkájában.

A múlt rendszer hibája az, hogy a Majális téren 26 család embertelen körülmények között él, akik életkörülményeiknek megváltoztatása az eddigieknél nagyobb gondja kell legyen az érdekelt szerveknek. Ez nemcsak gazdasági és társadalmpolitikai feladatunk, hanem az ehelyütt élő cigányság, a városba érkező idegenek előtt is rossz benyomást kelt, amelyből a belföldiek a város vezetésére, a külföldiek pedig a társadalmi körülményekre vonnak le nem éppen kedvező következtetést.

Nekünk ezeket az embereket fel kell emelni, de kevés a bizalom. Ők nagyon hálásak azért, ha törődnek velük, ezt tapasztalatból mondja. Vannak, akik csak azt nézik, hogy a cigányok a fizetés után kiülnek a Hősök terei italbolt elé és ott isznak, rendetlenkednek, azonban nem látják azt, hogy ezt más magyar ember is megcsinálja.

Nagy részük irástudatlan, kb. 400 család él ilyen embertelen körülmények között, ezek közül kb. 100-nak lakása van. A Pipacs utcában vannak rendes házaik. A Fűzes dűlőben is laknak, ezekkel kevesebbet foglalkoztunk, fertőzött kútjuk van. A Majális téren 26 család él, az emberek 80 %-a munkaviszonyban áll, sok a bányász közülük. Azok, akik üzemben dolgoznak, öntudatosá váltak és igényeik vannak.

A probléma a munkahely, lakás és iskoláztatás. A legfontosabb a munkalehetőség. Azonban a vállalatok idegenkednek ezek felvételétől. Egyesek nem értik meg, hogy ezeknek az embereknek is munka kell. Kilincseltem én magam is több munkahelyen a cigányság érdekében eredménytelenül. A bányánál is vannak olyan helyek, ahol elzárkóznak a cigányok felvételétől, mint pl. a Széchenyi akna és Pécs-bányatelep.

A lakásprobléma a másik nagyon nehéz kérdés.

Az iskoláztatással kapcsolatban pedig csak annyit kívánok mondani, hogy a pedagógusok is nagyobb türelemmel legyenek ezek iránt a gyerekek iránt, akiknek még arra sincs lehetőségük, hogy a leckéjüket nyugodt körülmények között megírják.

Hucker Ferenc elvtárs: Egyetért a beszámolóval, néhány kiegészítő gondolatot fűz hozzá. Hangsúlyozza, a cigány származású lakosság fennálló problémáinak megoldását nem szabad elhanyagolni, de nem szabad nemzetiségi kérdést csinálni belőle.

Elmondja, hogy az Uránbányánál mintegy 80 cigány dolgozik, akikkel meg vannak elégedve. Közülük legalább 30 cigánynak ajánlottak fel rendes lakást, akik 5-6 éve dolgoznak a vállalatnál, de nem jönnek be családjukkal a városba lakni, pedig keresetükből nagyon szépen tudnának itt is élni. Meglátása szerint a cigány asszonyoknál van a nagyobb probléma, mert őket a legnehezebb meggyőzni a városba-költözés előnyeiről. Ezen a téren különösen a Nótanács segítségét kell kérni.

Az elmondott esetek is azt bizonyítják, hogy a mi társadalmunk erejéhez mérten igen is igyekszik a cigányság alapvető problémáin segíteni, anyagi és kulturális felemelkedésüket biztosítani, azonban ez nem mindig jár eredménnyel, sokszor maguknak a cigány származású dolgozóknak ellenállása miatt.

Azért a maga részéről nem ért egyet Gavallér elvtársnő hozzászólásának azon részével, amelyben azt igyekezett hangsúlyozni, hogy keveset törődünk a cigány lakosság gondjaival, problémáival. Maga a tanácsülés napirendi anyaga is azt bizonyítja, hogy törődünk velük, foglalkozunk gazdasági és kulturális felemelkedésük lehetőségeinek biztosításával.

Azonban meg kell azt is mondani, hogy városunkban a cigány probléma nem az első és a legfontosabb.

A cigányságot három részre lehet általában osztani. A zenészek már hozzászoktak a rendes lakáshoz és igényeik vannak. A másik részük még az erdőben él és dolgozik, most kezd a városba telepedni, míg a harmadik részük un. kolompár cigány, akik még most is kupeckedésből igyekeznek élni és rendkívül nehéz őket rendes munkához szoktatni és állandó lakóhelyhez kötni.

Hangsúlyozza a nevelőmunka fontosságát és felhívja az albizottságot, valamint a társadalmi szervek vezetőit, hogy nagy gonddal végezzék továbbra is azt a munkát, amely a cigány származású lakosság egészének mielőbbi felemelkedését fogja biztosítani.

Kabar Ferenc elvtárs: Pécssett a cigánykérdés nem a legfontosabb probléma, de fontos, azt a kialakult vita bizonyítja. Vörös elvtárs elvi kérdéseket tisztázott, ebből kívánok egyet kiemelni. A cigány kérdés nem nemzetiségi kérdés, ezt azért emelem ki, mert a tanévnyitás előtt sokan jöttek azzal a kérdéssel, hogy István-aknán nyissunk cigányiskolát. A kérelmezők között tanácsstagok voltak. Azt szeretném elmondani, hogy ez ellenkezne Pártunk határozatával, de éppen a legfontosabb nevelő hatástól vonjuk el a cigányokat ilyen iskola létesítésével. A környezet alkalmas a nevelő munkára leginkább, éppen ezért nem csinálunk cigány osztályt.

Felmerült olyan probléma is, hogy a pedagógusok nem kezelik úgy a cigánygyerekeket, mint a másikat. Találkozunk ilyen jelenséggel is, de ez nem általános. Egy bizonyos fokig az idegenkedés megmagyarázható, mert a tanulmányi eredményt lerontják ezek a gyerekek. Éppen ezért helyes lenne felterjesztéssel élni a P.M.-hez, járuljon hozzá, hogy a cigányvidékeken csoportbontásos létszámot engedélyezzen, ami annyit jelent, hogy a cigánylakta vidékeken nem 51 létszámra lehetne bontani az osztályt, hanem 30, vagy 15 gyerekre, így a pedagógus többet tudna foglalkozni, mint 45-50 gyerekkel.

A munkahely problémája. A magam részéről is kilincseltem 1-2 cigány ügyében, de nem mindig sikeresen. Az lenne a leghelyesebb, ha a végrehajtó bizottság segítségével a cigány albizottság összehívna egy ülést vállalatvezetők részvételével és ott beszélnék meg közösen ezt a dolgot.

Iskolai vonalon kötelezővé tesszük, hogy minden iskolába jelöljenek ki egy pedagógust, aki a cigánykérdést megvizsgálja és azzal foglalkozik. Az igazgatók pedig évente két alkalommal jelentést küldenek a cigány tanulók helyzetéről.

Nagy gondot okoz az iskolákban a cigány tanulók nyilvántartása. A pedagógusok mindent megtesznek annak érdekében, hogy beiskolázzák a gyerekeket, azonban ezek, ha egyszer elköltöznek, akkor nyomuk veszik, még a rendőrségi nyilvántartások sem adnak útmutatást, hogy hol tartózkodnak.

Véleményem szerint ezt a kérdést cigány albizottság egyedül megoldani nem tudja. Azt feltétlen meg kell említeni, hogy az elmúlt évben ez a bizottság sokat dolgozott és sokat tett a cigányok érdekében.

Kiss Istvánné elvtársnő: A legnagyobb elismeréssel beszélhetünk arról a munkáról, amelyet a cigány albizottság végzett, ismerem azokat a nehézségeket, amellyel küzdenek. Elismeréssel tartozunk Szabolcs és Vasas II. munkás és bányász asszonyainak is azért az igen szívós és kitartó munkáért, amelyet a cigányokért végeztek. Megszervezték a cigány-asszonyoknak a nőmozgalomba való részvételét. Szabolcs telepen van olyan cigány-asszony, aki a vezetésben részt vesz, ott példamutatóan dolgozik.

Elhangzott olyan javaslat, hogy a társadalmi szervek is törődjenek ezzel a kérdéssel. A

társadalmi szervek magukévá teszi ezt a társadalmi feladatot, azonban mégis a legfontosabb a lakáskérdés megoldása, a munkához való juttatás.

Hódi Szilveszterné elvtársnő: Egyetért azzal a hozzászólással, hogy az albizottság a sokrétű feladatot egyedül nem tudja megoldani. Feltétlen utána kell nézni, hogy járási viszonylatban hogyan állnak ehhez a kérdéshez. Tudomása van arról, hogy Hosszúhetényben pl. 4 cigány családnak nem ad a járási tanács építési engedélyt, pedig azok, akik házat akarnak építeni, ki akarnak kerülni régi környezetükből.

Kónya István elvtárs: Ez a cigánykérdés olyan dolog, amin próbálunk segíteni. A régi rendszerben is voltak olyan humánus emberek, akik ezzel foglalkoztak, de nem ment. Mi is foglalkozunk ezzel. A bányászok is megértették ennek a jelentőségét. Bennünket bányászokat nem vezetett sem humánus érzés, sem rokonszenv, vagy ellenszenv. Elég sok cigánnyal van dolgunk, és van köztük munkatársunk is, aki már komoly munkahelyet tölt be.

Van olyan, akit nem szeretünk, aki nemhogy segítene, de még hátráltatja is a fejlődést. Mindent elkövetünk, hogy ezeknek a fejlődését elősegítsük, de nem mindig megy ez. Nekünk is van ezer más problémánk, amit meg kell oldani, de ezek ellenére még ezzel is foglalkozunk, mint emberekkel, mint munkatársunkkal, nem csinálunk cigánykérdést belőle.

Ha más üzem, vállalat csinál annyit ebben a kérdésben, mint a bánya, akkor előbbre megy a dolog. Nem olyan egyszerű kérdés ez. Sok cigány dolgozónak adtak már lakást, azonban nem használják, a gyerekek nem mennek el az iskolába. A társadalomnak segíteni kell a kérdés megoldásában.

Kalányos Mária elvtársnő: Minket, cigányokat a múltban nagyon lenéztek és most örömmel és büszkeséggel tölt el bennünket, hogy megbecsülnek. Csak hálával és köszönettel tartozunk. Az Uránbányánál is vannak olyan cigány családok, akik nem kaptak lakást, és kénytelenek voltak fát lopni azért, hogy kunyhót építhessenek.

Kéri az elvtársakat, hogy a cigányságot munkához szoktassák. Ő maga 10 éve özvegy és 3 gyermeke van, akiket felnevel azzal, hogy dolgozik becsülettel. A többiek is meg tudják ezt tenni, csak rá kell szoktatni őket.

Marsalkó Péter elvtárs: A párt politikája alapján került a cigánykérdés a tanácsülés napirendjére. Igaza van Papp elvtársnak, a jelentésnek azt kellett volna feltárni, hogy milyen hiányosságok vannak és milyen eredmények, hogy a szocialista társadalom egyáltalán nem csinált kérdést abból, hogy cigány, vagy magyar. Rá kell szorítani ezeket az embereket arra, hogy becsületesen dolgozzanak és a gyerekeket iskolába járassák ne pedig azt várják, hogy most majd lesz lakás, bútor, stb. A mi társadalmunk megmutatja az utat a boldoguláshoz, ha pedig ezek az emberek dolgoznak, akkor nem kell külön juttatásokban részesíteni őket.

Michielutti Ferenc elvtárs: Ezek a cigányok régen favágók voltak, a felszabadulás után kerültek a bányába. Becsületesen helyt is állnak a munka frontján, azonban amikor a fizetés napja elérkezik, akkor az italtólba mennek és ott rendetlenkednek. Különösen a szabolcsi italtól az ilyen hely. Itt kell nevelő munkát végezni.

A tanítással kapcsolatban nem áll fenn az a helyzet, amit Kabar elvtárs mondott, mert minden iskolába 5-6 cigánygyerek jut egy pedagógusra. El kell érni nevelő munkával, hogy ezeket a cigánygyerekeket rendszeresen öltöztessék fel az asszonyok. A Nőtanács foglalkozzék többet az asszonyokkal.

Orsós György elvtárs: A vasasi bányában dolgozom. Nincs lakásunk. Apám is 10 éve a bányában dolgozik, 10 gyermeke van. Kérelmet már beadta a bányánál, azonban eredménytelenül, ugyanakkor tudnak olyan magyar dolgozóról is, aki egy hónapig dolgozott a bányánál és máris kapott lakást.

Az albizottságnak nagy hálával tartoznak, mert sokat tettek a cigányokért. Nincsenek úgy elnyomva, mint a múltban. Kéri a további támogatást és segítséget, mert nagyon el vannak maradva.

Vörös Márton elvtárs: Íróember vagyok és így jelentésemet ennek megfelelő stílusban készítettem el. A napirendi kérdéssel ügybuzgalommal, lelkiismeretességgel foglalkoztam.

Elmondja, hogy az albizottság munkájának értékelését a Központi Bizottság idevonatkozó útmutatásai alapján vették figyelembe. Majd néhány statisztikai adatban tájékoztatja a tanácsot, hogy Pécsen mintegy 800 fő cigány lakos él, ezek 40 %-a munkában áll, 30 %-a alkalmi munkából él és többiek nem dolgoznak. Lakásaik siralmasak, a Pipacs utca kivételével úgyszólván sehol sem laknak állandóan.

Többirányú bírálat érte az albizottság munkáját és nem egy jó javaslat hangzott el, amelyet a további munkában az albizottság hasznosítani fog. Kéri, a tanács továbbra is legyen bizalommal az albizottság munkája iránt és az albizottság tagjai a jövőben is meg fognak felelni ennek a bizalomnak.

Toller László elvtárs: A tanácsülés elismeri az albizottság munkáját. Munkájukhoz a végrehajtó bizottság részéről eddig is támogatásban részesültek és ezt a támogatást úgy a tanács, mint a végrehajtó bizottság a jövőben is megadja.

Indítványozza, a tanácsülés utasítsa a végrehajtó bizottságot, hogy tevékenységét a párt idevonatkozó határozatának szellemében végezze, munkájának ez legyen vezérfonala. Ehhez a munkához rendszeresen igényeljük a társadalmi szervek segítségét. Azzal az előterjesztéssel, hogy keressük meg a P.M.-et, hogy járuljon hozzá a cigány vidékeken csoportbontásos tanulólétszámhoz, ezt helyesnek tartja és indokolt, hogy a végrehajtó bizottság kellő mértékben foglalkozzon ezzel a kérdéssel és megoldása érdekében tegyen intézkedést.

Végül javasolja, hogy a beszámolóval értsen egyet a tanács, és azt, valamint a határozati javaslatokat az elhangzott kiegészítésekkel együtt fogadja el.

A tanács az elhangzott javaslatnak megfelelően ezután egyhangúlag a következő határozatot hozza:

26/1961. sz. T a n á c s h a t á r o z a t

A tanácsülés megtárgyalta a cigány albizottság eddigi munkájáról szóló jelentést. A tanács az albizottság jó munkájáért elismerését fejezi ki. Egyben utasítja az albizottságot, hogy tevékenységét a párt idevonatkozó határozatának szellemében végezze, munkájának ez legyen vezérfonala. Ehhez a munkához rendszeresen igényeljük a társadalmi szervek segítségét.

A tanács felhívja a végrehajtó bizottságot, hogy a vonatkozó P.M. rendelkezések értelmében – az építési- közlekedési osztály útján – tegyen intézkedést annak érdekében, hogy a Majláth utca bontása során felszabaduló építőanyagból a cigány származású lakosság is vásárolhasson selejt áron saját maga részére történő építkezésekhez anyagot. Egyben a szakigazgatási szervet keresztül ellenőrizze, hogy ezt a juttatott anyagot a határozatnak megfelelő rendeltetészerűen használják fel a cigány származású lakosok.

A végrehajtó bizottság továbbá tegye lehetővé, hogy pécsi szociális intézmények szokásos évi selejtezésénél kikerülő belső berendezéseket (ágy, matrac, szekrény, stb.) – az ide vonatkozó anyaggazdálkodás szabályai szerint – a cigány albizottság átvehesse és azokat selejt értéken az arra érdemes sokgyermekes cigány családoknak átadhassa.

Utasítja végül a tanács a végrehajtó bizottságot, hogy a munkaügyi osztály vezetőjén keresztül hívja fel az érdekelt vállalatok vezetőit, segítsenek a cigány származású lakosság munkabahelyezése problémájának megoldásában, és amennyiben a vállalatoknál munka-

hely üresedés történik úgy a megfelelő helyre cigány származású dolgozókat is alkalmazzanak.

A művelődési osztályon keresztül pedig hasson oda a végrehajtó bizottság, hogy a cigány származású lakosság tanuló gyermekeit a pedagógusok fokozottan segítsék és e munkájukban legyenek tekintettel arra, hogy számos esetben még az alapvető feltételek sincsenek biztosítva a tanulók részére, hogy feladataikat otthonukban elkészíthessék.

Határidő: folyamatos.

Felelősök: az albizottság elnöke, valamint a végrehajtó bizottság.

[...]

Toller László s. k.
a tanácsülés elnöke

Kőrösi Lajos s. k.
V.B. elnök.

BML. PMJVT üléseinek jegyzőkönyve. 1961-1962.

3.

Jegyzőkönyv

Készült Pécs megyei jogú város tanácsa 1962. március 21-én tartott üléséről

[...]

1. Bejelentések, javaslatok, interpellációk:

Hozzászólások:

Galabár Tibor elvtárs: A Kormány a cigány származású lakosság elmaradott rétegének helyzetére és annak megjavítására rendelkezett. Atnevelésükkel kapcsolatos munka szervezését, koordinációját a művelődésügyi szakterületre bízta. Ennek előmozdítására országos szinten társadalmi bizottságot hozott létre.

A megyei jogú városokban a művelődésügyi osztályok látják el az ezzel kapcsolatos feladatokat, amely tevékenység során fokozottan kell támaszkodniok az állandó bizottság tevékenységére, hogy az ilyen irányú munka társadalmi üggyé váljék.

A Kormány rendelkezése értelmében, ahol a cigány kérdésekkel foglalkozó bizottság már tevékenykedik, úgy a bizottság működését a művelődésügyi állandó bizottság keretében kell biztosítani. Ezért indítványozza, hogy a 48/1959. sz. tanácshatározat módosításával a szociálpolitikai állandó bizottság mellett működő és a cigány származású lakosság problémáival foglalkozó albizottságot szervezze át a népművelési állandó bizottság albizottságává. Az albizottság összetételében ne eszközöljön változást a tanács.

A tanács ezután az elhangzott javaslatnak megfelelően hozza egyhangúlag a következő határozatot:

14/1962. T a n á c s h a t á r o z a t

A tanács a 48/1962. sz. tanácshatározat módosításával a szociálpolitikai állandó bizottság mellett működő és a cigány származású lakosság problémáival foglalkozó albizottságot ezen állandó bizottságtól – szervezetének változatlanul hagyása mellett – a kormány elnök-

helyettesének I-72/1961. I. sz. rendelkezése értelmében a népművelési állandó bizottság al-bizottságává szervezi át.

Utasítja a tanács vb. titkárát, hogy a határozatról az érdekelteket írásban értesitse.

Határidő: azonnal.

Felelős: dr. Galabár Tibor vb. titkár.

[...]

Kabar Ferenc s. k.
a tanácsülés elnöke

Dr. Galabár Tibor s. k.
vb. titkár

BML. PMJVT üléseinek jegyzőkönyve 1961-1962.

4.

Pécs Város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága.

Tárgy: Tájékoztató Pécs mj. városi tanács végrehajtó bizottságának 1968. II. negyedéven végzett munkájáról, valamint a lejárt határidejű tanácshatározatok végrehajtásáról.

Előterjesztés a mj. városi tanács 1968. június 26-i ülésére.

[...]

A végrehajtó bizottság 1968. II. negyedéven végzett munkájáról szóló tájékoztatás – a végrehajtó bizottság megbízásából – az alábbiakban terjesztem a városi tanács elé:

A beszámolási időszakban a végrehajtó bizottság 5 ülést tartott, az üléseken az alábbi napirendi pontokat tárgyalta meg:

- A tanácsi gazdaság 1967. évi beruházási – felújítási feladatainak végrehajtása és az 1968. évi feladatok előkészítése
 - A szociális követelményeknek meg nem felelő telepeken, illetőleg körülmények között élők lakás-, élet-, munka- és szociális körülményei.
 - A szénbányász lakótelepek és Vasas vízellátási és csatornázási problémái.
 - Kenyérellátás helyzete és az érdekelt szervek tennivalói.
 - A város köztisztasági helyzete
 - A Pécsi Nemzeti Színház művészeti és gazdasági munkája
 - A gyermek- és ifjúságvédelmi munka helyzete
 - A város vízellátásának helyzete és a fejlesztési feladatok
 - A piaci forgalom alakulása, különös tekintettel a gazdasági mechanizmusra
- A II. évben a végrehajtó bizottság ideiglenes bizottságot nem választott.

A beszámolási időszakban a tanács állandó bizottságai oly jellegű javaslatot nem terjesztettek a végrehajtó bizottság elé, amely konkrét intézkedést igényelt volna. Megjegyzem, a szociálpolitikai állandó bizottság megtárgyalta a szociális igényeknek nem megfelelő telepeken élőkkel kapcsolatos előterjesztést és az abban foglaltakkal egyetértett.

E témában megemlítem még, hogy a végrehajtó bizottság a 41/1968. (V. 17.) számú vb. határozatával megbízta dr. Szotáczy Mihály vb. tagot, hogy a III. kerületi lakáselosztásra vonatkozó vb. elnöki orientációval kapcsolatban felmerült problémát vizsgálja ki és a vizsgálat eredményéről a végrehajtó bizottságot tájékoztassa. A vizsgálat folyamatban van.

[...]

A kerületi vb elnökök, valamint az építési és közlekedési osztály vezetője biztosítsa, hogy 1968. év végéig 30 lakást építsenek a telepeken élő családok részére. Az építkezők a Majális-téri telep lakóit – a telep idegenforgalmi szempontból exponált helyen való fekvése miatt – előnyben kell részesíteni, és törekedni kell 1968. év végéig a település teljes felszámolására.

[...]

Pécs. 1968. június 7.

Horváth Lajos s. k. v. b. elnök

BML. PMJVT ülésének jegyzőkönyve 1967-1968.

5/a.

Jegyzőkönyv

Készült Pécs Megyei Város Tanácsa 1984. június 18-i üléséről.

[...]

Czente Gyula: Köszöntötte a párt, állami és társadalmi szervek megjelent képviselőit, országgyűlési képviselőket, tanácsstagokat és a meghívott vendégeket.

A tanács a javaslatnak megfelelően az ülés napirendjét az alábbiakban állapította meg:

[...]

4. A cigány lakosság helyzete Pécsen és a városkörnyékben

Előadó: Szabó Nándor elnökhelyettes

[...]

4. A cigány lakosság helyzete Pécsen és a városkörnyékben

Előadó: Szabó Nándor elnökhelyettes

Szabó Nándor elnökhelyettes szóbeli kiegészítése a jegyzőkönyvhöz csatolva.

Hozzászólások

Dormán Máténé: A cigánykérdés középpontjában az iskoláztatás áll. A fejlődés e téren lassú, szinte alig érzékelhető. Általános tendencia, hogy létszámuk folyamatosan növekszik, emeli az iskolát be nem fejezettek számát. Siettetni kellene iskolába járatásuk biztosítását, ehhez azonban sok feltétel szükséges. Jelenleg nagy a tehetetlenség, túl lassú és többször túl humánus a velük való foglalkozás. A hatóságok sokszor visszavonják intézkedéseiket. A kívánatos az lenne, hogy az általános iskolát minden cigánytanuló fejezze be. Jelenleg szinte törvényszerű, hogy a 6-7 osztály elvégzése után kimaradnak az iskolából. Visszaesést eredményezett a napközi térítési díj fizetésére kötelezésük (korábban csak 50%-ot kellett nekik fizetni), mert most nagyon sok szülő nem veszi igénybe a napközit. Az iskoláztatásuk javítása érdekében az iskolák mindent megtesznek, de ehhez nagyobb segítséget is kérek.

Aradi Jánosné: A cigány lakosság felemelkedéséért eddig is sokat tettek a város vezetői, azonban nem lehet siettetni beilleszkedésüket. Áthidalhatatlan a szakadék a putrik és az

összkomfortos lakások között. Egyes cigány családok igyekeznek folyamatos munkaviszonyt létesíteni, környezetüket tisztán tartják, a törvényes kereteken belül élnek. Szintén pozitív, hogy mélyebb érzelmi beállítottságúak, gyermekeiket szeretik, kiváló érzékük van a művészetekhez. Sajnos nagy részük makacsul éli kialakult életét, ragaszkodnak hagyományos életmódjukhoz. A kialakult kolóniákon maguk szabta morál uralkodik, az asszonyok nem vállalnak munkát, a férfiaknak is csak egy része. A tankötelezettség sem megfelelő, pl. Pipacs utcai kolónia iskolakötelesei közül szinte valamennyi túlkoros. Kevesen végzik el az általános iskolát. A cigányok segélyezése nem minden esetben indokolt, azok is követelik, akik jó anyagi körülmények közt élnek. Egyetért a telepek felszámolásával, a megfelelő elhelyezésükkel, azonban azzal nem, hogy nagyon sok családot a belvárosban helyeztek el. Magatartásuk fokozatos szankcionálásával becsületes életvitelre, az állampolgári fegyelem betartására kellene nevelni őket.

Simonovics Ferenc: György-telepen 230 cigány család lakik. A tanítónak sok gondot okoz a tankötelezettségi törvény megszegése. A veszélyeztetett gyermekek védelme érdekében sokkal hathatósabb intézkedések szükségesek. A terület közbiztonságára nagyobb figyelmet kellene fordítani.

Dudók Ilona: Az 5-ös számú tanácskozási központ megvitatta az előterjesztést, amelyet őszintének, a megoldás lehetőségére koncentrálóan értékelték. Javaslatként hangzott el, azokat segítsük, akik hajlandók a beilleszkedésre, becsületesen élnek, munkát vállalnak. Dolgozzanak! Pozitívan értékelték a lépcsőzetes lakáshoz juttatásukat, de elitelően szóltak arról, hogy a szanálásra kijelölt lakásokba be tudnak költözni. Javasolták az ilyen épületek azonnali lebontását, vagy legalább lakhatatlanná tételét. A Pipacs utcában kialakult helyzet egészségügyi szempontból is káros. Az illetékes szervek gyakoribb ellenőrzést tartsanak és szerezzenek érvényt a határozatnak.

Pernecker Imre: Sok vád éri az LTB-t, pedig csak azok kapnak lakást, akik állandó munkahellyel rendelkeznek és ők is csak lépcsőzetesen. Differenciálni kell a cigányok között is, sokan dolgoznak közülük rendszeren, életvitelük sem kifogásolható. A cigánytelepek felszámolására a tanács korábban három lakást biztosított, ez nagyon kevés. Egyetért azzal, hogy letelepítésüket keményebben kellene kezelni. Sopronban nincs cigány, mert a tanács letelepedésüket szigorúan vizsgálja, a belterületen nem engedélyezte.

Szoyka Pál: A feladatok megoldásában sokkal jobban be kellene vonni az érintetteket is. A telepfelszámolással egyetért, de azzal nem, hogy a kolóniák felszámolására pénzt akar-nak áldozni.

Győrök József: Egyetért az előtte felszólalókkal és az előterjesztésben megfogalmazot-takkal is. Differenciálni szükséges a dolgozó és nem dolgozó cigányok között. Tudomása szerint Meszes elcigányosodott, az ott élők körülményei rosszabbodtak. Meg kell akadályozni az új kolóniák kialakulását, az indokolatlan nyereszkesedési célzatú lakáscserékhez. Erősíteni kell az állampolgári fegyelmet. Sokkal nagyobb szigor alkalmazása szükséges, különösen, ha az elkövető többszörösen büntetett előéletű.

Bús Imre: Aki rendszeren dolgozik nem fogja elcserélni a lakását anyagi előnyért. Egy miskolci példát említett, a felszámolt telepek helyén a tanács új épületeket építtetett, nem telepítette be őket erőszakkal a városba.

Dr. Erdődi Gyula: Az előterjesztés reális, jól tükrözi a hatósági munkával kapcsolatos elvárásokat. A cigány lakosság társadalmi beilleszkedése fontos társadalompolitikai feladat. A nagyváros más beilleszkedési készséget igényel, mint a községi, mások a körülmények is. A telepek felszámolása, elhelyezésüknél a fokozatosság betartása első lépés az integráció

útján. A telepeken maradt lakók egy része, idős, beteg, velük is törődni kell. Erre alkalmas a Házi Szociális Gondozói rendszer. A községekből sokan Pécsre járnak dolgozni, a foglalkoztatottságuk azonban egyoldalú. A tsz-ekben nem szívesen vállalnak munkát, viszont a nagyváros nagyobb lehetőséget ad a bűnelkövetésre.

A Pipacs és Fűzfa utcai állattartást egészségügyi szempontból sem lehet megengedni. Fel kell számolni, máshol kell erre lehetőséget teremteni.

A cigánykérdésnél ma már a tudati tényezőkre, a nevelésre kell helyezni a hangsúlyt. A gyerekek óvodába kerülése, az általános iskola 8. osztályának elvégzése esély a továbbtanulásra. Kis számban már diplomás szakemberek is vannak közöttük. Tolna és Baranya megyében iskoláznak be a legtöbb cigány származású gyereket szakmunkásképző intézetekbe, azonban sok a lemorzsolódás.

Beilleszkedésük elősegítése érdekében különös gondot kell fordítani a tankötelezettségi törvény betartására, a lemorzsolódás megakadályozására. Keresni kell a nők munkába állításának lehetőségeit. Erősíteni kell a szabályokat, hogy minél többen ismerjék fel a társadalmi beilleszkedés szükségességét.

Istvándor József: A telepszerű cigányok száma Pécsszabolcson a legnagyobb. A tanulók többsége cigány származású. A tankötelezettségi törvény végrehajtására a Pécsszabolcsi iskola nemcsak közreműködik, hanem érdemben nagyon sokat tesz. A pedagógusok „házalással” kutatják fel a tanköteles kort elérő gyerekeket. Egésznapos tanításra iskolázzák be a gyerekeket, szakköröket indítanak részükre, igyekeznek a tehetségüket felszínre hozni. Az erőfeszítések ellenére a tanulók egy része rendszeresen hiányzik az iskolából. Ezekkel szemben teljesen tehetetlenek, évek óta nem tudnak előre lépni. A szabálysértési eljárások is eredménytelenek. A hatóságok az eljárást érdemi intézkedés nélkül megszüntetik. Ugyanakkor a pedagógusnak (testi épségét veszélyeztetve) környezettanulmányt kell készítenie a feljelentéshez. Módot kellene találni arra, hogy a szülő kötelezhető legyen a napközi igénybevételére, a térítési díj megfizetésére. Célszerű lenne, ha a segélyek kiutalása előtt a gyámhatóság kikérné az iskolák véleményét (a gyerek rendszeresen jár-e iskolába). Nagyon sok a veszélyeztetett gyermek. Védelmükre hathatóssabb intézkedés szükséges. A közbiztonság javítása és a deviáns magatartásuk megszüntetése érdekében a körzeti megbizottól és a rendőrségtől nagyobb segítséget vár.

Kéri, a tankötelesek névsorát időben küldjék meg az iskolának. A Művelődési Osztály vizsgálja felül a cigánygyermekkel foglalkozó pedagógusok céljuttalmazásának szabályzatát. Lehetőség szerint nyújtson segítséget a pedagógusok iskolakörzetében történő letelepítéshez és engedélyezze, hogy a peremkerületek iskolái ne legyenek összevonva.

Szabó Nándor: Megköszönte az észrevételeket, amelyeket a megvalósítás folyamatában hasznosítani fognak. A vitában elhangzottak meggyőzték arról, hogy jelentős társadalompolitikai kérdésről van szó. A cigány lakosság helyzete rendkívül ellentmondásosan alakult. A Pipacs utcai kolónia felszámolásánál megoldás az ott élő cigányok elköltöztetése. Ismételten megköszönte a hozzászólók aktivitását és ígéretet tett arra, hogy az észrevételeket, javaslatokat a megvalósítás során hasznosítani fogják.

A tanács egyhangú szavazatával elfogadta az előterjesztést és a következő határozatot hozta:

10/1984./VI.18./TH. sz. határozata

Pécs megyei Város Tanácsa az előterjesztésben megfogalmazott értékeléssel és célkitűzésekkel egyetért. Megállapítja, hogy a korábbi testületi határozatokban foglalt feladatok végrehajtását az érintett szakigazgatási szervek folyamatosan végzik. Felhívja ugyanakkor

a figyelmet, hogy a végrehajtás üteme nem kielégítő. Az elmaradás okát a tanács részben a cigányság körében fellelhető objektív tényezőkben, részben az érintett szakigazgatási szervek közötti koordináció hiányában jelöli meg. Továbbra is szükségesnek tartja az intézkedési tervek következetes végrehajtását, a feladatok ellátásának rendszeres ellenőrzését.

A tanács a cigány lakosság életkörülményeinek további javítása érdekében feladatként határozza meg:

1. a meglévő cigánytelepek felszámolására 1984. augusztus 31-ig a feladatokat rögzítő ütemtervet kell készíteni.

A telepek felszámolását 1985. december 30-ig meg kell valósítani. A végrehajtás során elsőbbséget kell biztosítani a Kisgyőr-iskola és a Zsigmond-telepek megszüntetésének. Figyelemmel kell lenni a lépcsőzetes lakáshoz juttatás elvére, egyidejűleg gondoskodni kell a megüresedő putrik azonnali lebontásáról. Meg kell előzni továbbá az új telepek kialakulását.

Határidő: 1984. augusztus 31. ill. 1985. december 30.

Felelős: a vb. hivatal elnöke, építési és közlekedési osztály vezetője

Ellenőrzésért felelős: Szabó Nándor tanácselnök-helyettes

2. A cigánykolóniák felszámolására 1984. december 31-ig feladattervet kell készíteni. Ebben rögzíteni kell a felszámolás módját, anyagi fedezetét, ütemezését és az új kolóniák kialakulásának megelőzésével kapcsolatos tennivalókat. A végrehajtás során elsőbbséget kell biztosítani a Fűzfá utca, a Pipacs u., Bokor u. valamint a Kapedli féle volt vendéglő környékének rendezésére.

Hatósági úton intézkedni kell a jogellenes állattartások megszüntetése és az engedély nélküli ipari tevékenység felszámolása iránt.

Határidő: 1984. december 31. ill. 1985. december 31.

Felelős: a vb.- hivatal elnöke

építési és közlekedési osztály vezetői.

3. Fokozott gondot kell fordítani a cigány lakosság lakáshoz juttatására. Ennek során érvényesíteni kell azt az elvet, hogy a cigánytelepeken, illetve a kolóniákon élő családok csupán első ízben részesüljenek kiemelt elbírálás újan lakásjuttatásban. A továbbiakban az általános szabályok szerint kell lakásügyüket kezelni annak érdekében, hogy saját erőforrás útján is törekedjenek szociális problémáik megoldására. A lakásügyi hatóság gondoskodjon arról, hogy az indokolatlan nyereszkeskedési célzatú lakáscseréket felderítse, megakadályozza.

Felelős: igazgatási osztályvezető, vb.-hivatal elnöke

4. Az érintett szakigazgatási szervek részéről megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a cigány lakosság életmódjának, életvitelének alakítására. Széles körű társadalmi összefogás útján kell segíteni:

- iskolázottsági szintjük javítását,
- szakképzettségük emelését
- foglalkoztatottsági arányuk növekedését.

Felelős: Művelődési Osztály vezetője

Egészségügyi Osztály vezetője,

Munkaügyi Osztály vezetője.

5. Erősíteni kell a cigány lakosság körében az állampolgári fegyelmet. A hatósági munkát végző szakigazgatási szerveknek következetes és kellő szigor alkalmazása útján kell előmozdítani az előírt kötelezettségek teljesítését. Kiemelt figyelmet kell fordítani az

együttelési szabályokat semmibevevő, az adózást elmulasztó, a kontárkodó, a lakókörnyezetet szennyező magatartások szankcionálására.

Felelős: Építési és Közlekedési, Igazgatási, Ipar Kereskedelmi, valamint Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Osztályok vezetői, vb-hivatal elnöke.

6. A tanács felhívja az érintett szakigazgatási szervek figyelmét, hogy az intézkedési terükbe a határozatban megjelölt feladatokat építsék be, illetve a tennivalókat saját területükön megfelelően részletezzék, ütemezzék.

Határidő: augusztus 31.

Felelősek: az érintett szakigazgatási szervek vezetői

Ellenőrzésért felelős: 1-6. pontoknál: Szabó Nándor tanácselnök-helyettes

7. A tanács elrendeli, hogy a cigány lakosság helyzetének javításával kapcsolatos feladatok végrehajtását évente két alkalommal koordinációs értekezlet keretében értékeljék és a végrehajtásról a vb-t tájékoztassák.

Határidő: az éves munkaterv szerint

Felelős: Szabó Nándor tanácselnök-helyettes

Kapják: Szabó Nándor tanácselnök-helyettes.

Dr. Erdődy Gyula a Baranya megyei Tanács társadalompolitikai titkára

Építési és Közlekedési, Igazgatási, Művelődési, Egészségügyi, Munkügyi, Ipari, Kereskedelmi, Mezőgazdasági és Élelmezésügyi osztályok vezetői, a vb.- hivatal elnöke, titkárság.

BML. PMJVT üléseinek jegyzőkönyve 1984.

5/b.

1984. június 18-i tanácsülésen Szabó Nándor kiegészítője:

Tisztelt Tanács!

Pécsett és a városkörnyéken a cigány lakosság helyzete az elmúlt években iskolázottsági, foglalkoztatási szintű és lakáskörülményeik alapján differenciálódott. A telepekről kikerülők lakáshelyzete kedvezőbbé vált. A már nem telepeken élők lakáskörülményei a lakosság többi részével azonos feltételek alapján változott. Arányuknál többen szociális körülményeik miatt részesültek lakásjuttatásban.

Általános műveltségük szintje, foglalkoztatottságuk struktúrája kis mértékben javult.

Emelkedett a cigány lakosság körében a felsőfokú és középfokú képzettségűek, valamint a szakmunkások száma, akik szinte teljes körűen integrálódtak. A cigány lakosság nagyobb része élet- és lakáskörülményeik javulása folytán elindult a társadalmi beilleszkedés útján. E pozitív tendencia mellett ugyanakkor a cigány lakosság nem kis részének életkörülményei és életvitele továbbra is kedvezőtlen. Ezek aránya Pécsett nem csökken, sőt az utóbbi időben, mintha emelkedne. Utánpótlásukat elsősorban a Pécsre áramló, valamint a telepeken élők képezik. E réteg életmódját, magatartását előterjesztésünkben rögzítettük. A lakosság nagy részét irritálja a cigányság e rétegének viselkedése, és határozott intézkedéseket

sürgetnek a jelenlegi állapotok megváltoztatása érdekében. Részben ezen körülmények miatt került a téma testületünk napirendjére.

A téma időszerűségét megerősítették a társadalmi viták, amelyekre öt tanácskozási központban és más fórumokon került sor. A felszólalók közül többen javasolták:

- csak a telepeken élők részesüljenek soron kívül lakásjuttatásban.
- lakáshelyzetük javításában érvényesüljön a fokozatosság
- az első lakáshoz jutás után a lakosság többi rétegével azonos elvek alapján részesüljenek lakásjuttatásban
- hangsúlyt a fiatalok nevelésére, általános műveltségük emelésére, a munkaképes korúak szakmáztatására kell helyezni
- következetes szigorot kell alkalmazni a törvényeket megsértőkkel, környezetüket zavarókkal szemben, bürszínre való tekintet nélkül.

Többen szóltak arról, hogy megítélésük szerint az elmúlt években felerősödött a cigányság Pécsre áramlása, létszámuk több mint az előterjesztésben rögzített 4. 000 fő.

- Pécssett túl „humánus” a hatóság velük
- Helytelen volt a putriból összkomfortos lakásba költöztetésük
- helytelenítik, hogy a telepek helyett „kolóniák” alakultak ki a város különböző pontjain, ahol a lakosság többsége cigány származású. Pl. Pipacs u. Kossuth L. u. néhány épülete.
- Miért túrik a hatóságok a cigányság egy részének deviáns magatartását, követelőzését, pl. szociális segélyezésnél, miért nem lépnek fel határozottabban az együttélési szabályokat megsértőkkel szemben.

Ezek a vélemények többségükben megalapozottak, részben azonban információhiányra vezethetők vissza. Így pl. a cigány lakónépesség Pécssett 4000 főre becsülhető. Ennél azonban jóval többen tartózkodnak Pécssett. Így pl. a Pécssett dolgozó, ingázó cigányokkal (kb. 1500 fő), a vásárokra, piacokra és egyéb ügyekben Pécsre utazókkal, az ország más részéből ideáramlókkal együtt létszámuk 6-8000 főre tehető.

Hasonló a helyzet a bűnelkövetők arányának a megítélésében, ugyanis nemcsak a Pécssett lakók követnek itt el bűncselekményeket.

A lakásgazdálkodást illetően részben jogos a kritika.

Egy részük összkomfortos, ill. komfortos lakásának cseréjével jutott a belvárosban lévő jelenlegi alacsony komfortfokozatú lakásához. Másik részük közvetlenül ide történt lakáskiutalás folytán, amely esetenként átgondoltabb is lehetett volna.

Jogosak az észrevételek abban a kérdésben is, hogy erőteljesebben kell fellépni a Pécsre történő illegális bevándorlásuk megakadályozása érdekében. Egyre többen vannak ugyanis olyanok, akik önkényesen költöznek be az évek óta üres, átmeneti lakásokba és lebontásra ítélt romos épületekbe. Kiköltöztetésük és lakóhelyükre való visszaköltöztetésük egyre nagyobb gondot jelent. Ennél kevesebb erővel lehet és kell az illegális beköltözésüket megakadályozni, a rendőrség, a közterület-felügyelőség és az érdekelt vállalatok együttes tevékenységével.

Teljes egészében azonosulunk azokkal az észrevételekkel, amelyek a cigány lakosság hatékonyabb integrálódásának útját a fiatalok nevelésében, a munkaképes korúak szakmáztatásában látják. Vannak ennek jó példái az iskolák többségében pl. a Pécsbányatelepi Ált. Isk.-ban a tehetséges gyerekek felkarolásában, a hátrányos helyzetűek segítésében. A pedagógusok jó hozzáállása mellett azonban érezzük, hogy ennél több kellene, anyagiakban és tenniakarásban egyaránt.

Nemcsak a pedagógusoknak kell vállalniuk és végezniük a ráhatást, hogy a cigány szü-

lők egy része fizesse be a gyermek étkezési díját, törődjön gyermeke nevelésével, de társadalmibbá kell tenni a felnőtt cigány lakosság szakmáztatását is. Szükség van előbbrelépésre, hogy a cigány fiatalok közül többen végezzék el a 8. általánost, évente a jelenlegi 4-6 fő helyett többen tanuljanak tovább középiskolákban, többen szerezzenek szakmai képesítést, amely alapja annak, hogy a társadalmi munkamegosztásban helyük, szerepük kedvezőbben alakuljon.

A lefolytatott társadalmi viták során nem érződött cigányellenesség. Nem a cigány származásukat marasztalták el, hanem egy részük életmódját, életvitelét. A cigányság érdekében sürgették a cigánytelepek, kolóniák mielőbbi felszámolását, életkörülményeik megváltoztatását. Általánosításokban persze volt példa, velük szembeni előítéletre utaló megjegyzések is elhangzottak, melyek mögött konkrét eseteket soroltak fel helytelen életvitelükre, mások nyugalmát zavaró magatartásukra utalva.

A társadalmi vitákon résztvevő cigány lakosok is azonosultak az előterjesztésben foglaltakkal. Ők is elítélően szóltak azokról, akik magatartásukkal, életvitelükkel zavarják környezetüket és szigorúbb fellépést kértek velük szemben.

A viták során a jelenlévők egy része szóvá tette azt is, hogy az előterjesztés nem foglalkozik eléggé az eredményekkel, amelyeket a cigány lakosság társadalmi beilleszkedése és életkörülményeik javításában elértünk.

A vitákban résztvevők többsége viszont az előterjesztést szinte hangvételűnek, a problémákat reálisan feltárónak, a továbblépést meghatározónak minősítette.

Többen kifejezték azt, hogy széleskörű összefogás szükséges a célkitűzések megvalósításához.

Tisztelt Tanács!

A javasolt feladatok végrehajtásának feltételei részben adottak, részben folyamatosan megteremthetők.

Az első pontban foglalt telepfelszámolás a város különböző pontján lévő, hosszabb ideje üresen álló, komfort nélküli lakásokkal a vidékről beköltözötték visszaköltöztetésével és a lakáscserék útján felszabaduló lakásokkal a rögzített határidőn belül végrehajthatók.

Olyan üres és megüresedő lakásokkal lehet a telepek felszámolását megoldani, amelyeket a névjegyzéken szereplő lakáskérelmezők évek óta nem fogadnak el, s amelyek egy részében vidékről önkényesen beköltözöttek élnek.

Ezek a lakások a putriknál emberibb otthont nyújtanak a telepekről kikerülteknek, akik így elindulhatnak a társadalmi beilleszkedés útján.

A második pontban rögzített „kolóniák” megszüntetése hosszabb időt és jelentős anyagi ráfordításokat igényel. (pl. a Pipacs, Fűzfa utcai terület szanálása).

A végleges megoldásig azonban a kolóniákon lakók és a város összlakossága érdekében több intézkedést kell tenni a lakóterületeken a környezet rendbetételére, a közrend biztosítására. Ezért az intézkedési tervben rögzíteni kell a lakóterületek rendbetételének feladatait, valamint a szanálás stratégiai célkitűzéseit. A hangsúlyt a tervben és a napi munkában a környezet rendbetételére, az engedély nélküli iparüzés felszámolására, az állattartás fokozatos megszüntetésére kell helyezni.

A többi feladat az előbbihez hasonlóan hosszantartó, folyamatos, türelmes és következetes munkát igényel a szakigazgatási szervektől, az állami, társadalmi szervektől egyaránt. Úgy érezzük, hogy a lakosság helyes véleményére alapozva a cigány fiatalok nevelését, a munkaképes korúak szakmáztatását előtérbe kell helyezni. Céltudatosabban kell eljárni a lakásgazdálkodásban, meg kell akadályozni új kolóniák kialakulását és a cigány családokra

hátrányt jelentő lakáscseréket. A különböző juttatások elbírálásánál a jelenleginél szélesebb társadalmi kontrollt érvényesítve jobban kell alapozni a munkahely véleményére is.

A tennivalók végrehajtását a feladati részben megjelölt módon, évente két alkalommal javasoljuk áttekinteni és a tapasztalatokról a vb.-t tájékoztatni.

Úgy érezzük, hogy a megjelölt feladatok következetes végrehajtásával előbbre léphetünk a cigány lakosság érdemi beilleszkedésének folyamatában.

A cigány lakosság helyzetével kapcsolatos munkánk során jó munkakapcsolatban dolgozunk a társadalmi és állami szervekkel. Ezúton is köszönjük a Baranya Megyei Tanács Cigányügyi Koordinációs Bizottságának, a HNF Pécs Városi Bizottságának és a Városi Rendőrkapitányságnak a téma vizsgálata és az előterjesztés készítése során nyújtott segítséget. Kérjük az állami és társadalmi szervek hathatós segítségét a jelentés feladati részében megjelölt tennivalók végrehajtásában.

Kérem a Tisztelt Tanácsot, hogy az előterjesztést szíveskedjen megtárgyalni és elfogadni.

BML. PMJVT üléseinek jegyzőkönyve 1984

5/c.

Pécs M. Város Tanácselnökhelyettese
7601 Pécs, Széchenyi tér 1. Tel: 13-222. Pf. 58
665/1984. titk. sz.

Tárgy: A cigány lakosság helyzete Pécsen és a városkörnyéken.

Előterjesztés

Pécs M. Város Tanácsa 1984. júniusi ülésére.

A cigány lakosság helyzetének elemzése a várospolitikai szerves részét képezi. A városi tanács végrehajtó bizottsága legutóbb 1979. augusztusi ülésén foglalkozott a cigány lakosság helyzetével. Részletesen értékelte az elért eredményeket, egyidejűleg feladatokat határozott meg. Ezt követően a Baranya megyei tanács 1981 decemberében tárgyalta e napirendet és megjelölte a helyi tanácsok további feladatait. A jelzett testületi iránymutatások alapján a feladatkörrel érintett szakigazgatási szervek intézkedési tervet készítettek, amelyben a cigány lakosság életkörülményei javítása érdekében szükséges tennivalókat összegezték. Az intézkedési tervekben kiemelt feladatként fogalmazódott meg a telepek felszámolásának gyorsítása, a cigány lakosság társadalmi beilleszkedésének elősegítése, az egészségügyi felvilágosító munka javítása, a tankötelezettségi törvény következetes végrehajtása.

Az eltelt idő óta elért eredményeket áttekintettük. Egyidejűleg számba vettük azokat a további tennivalókat, amelyek e jelentős várospolitikai kérdés megoldását napjainkban hivatottak szolgálni. Az előkészítés során társadalmi fórumokon, egyéb tanácskozáson vitatottuk meg a cigány lakosság jelenlegi helyzetét. Az előterjesztésben a telepek és kolóniák felszámolásával, a cigány lakosság foglalkoztatási helyzetével, a lakásjuttatási lehetőségekkel, az oktatási és kulturális helyzetük javításával és az egészségnevelési feladatokkal foglalkozunk.

– A cigánytelepek felszámolása

Az elmúlt időszakban felerősödött a cigánytelepek felszámolásának üteme. Megszűnt a Vasas-II. Buzaberki cigánytelep. A György-aknai cigánytelepeken élő cigány családok száma 35-ről 10-re csökkent. Az István-akna melletti telepen élők 3-ra mérséklődött. Mindez olyan körülmények között történt, hogy Pécssett a cigány lakosság összlétszáma időközben 3500-ról 4000 főre nőtt. Jelenleg még találhatunk azonban telepeken lakó cigánycsaládokat. Kisgyőr iskola telepen 10 család 31 fővel, Zsigmond-telepen 3 család 7 fővel, Kapedli-féle vendéglő melletti telepen 5 család 30 fővel él.

A telepek felszámolására a tanács pénzeszközöket biztosított. Megállapítható, hogy ez az összeg volumenében nem jelentős, ugyanakkor maradéktalanul nem is került évente felhasználásra. Ez a körülmény a szervezőmunka hiányosságaira is jelez. A telepek felszámolását elősegítette az e célra biztosított lakáskeret, az építési kölcsönök és egyéb szociális kedvezmények nyújtása is.

2. A cigány lakosság társadalmi beilleszkedése, szociális helyzete

A cigány lakosság társadalmi beilleszkedéséhez a tanács szervek jelentős segítséget nyújtottak. A cigány lakosság szociális segítőzésben számarányukat jóval meghaladó mértékben részesültek. A gyámhatóság fokozottan ellenőrzi a veszélyeztetett cigány származású kiskorúak helyzetét, életkörülményeit. A művelődésügyi ágazat rendszeresen figyelemmel kíséri az iskolakötelezettség érvényesülését, a cigány fiatalok tanulását és megfelelően segíti iskolai nevelésüket. Az egészségügyi ágazat a komplex családgondozás keretén belül támogatja az egészségügyi és szociális körülmények javítását. Mindezek ellenére meg kell állapítani, hogy az elért eredményekkel a tett intézkedések nem állnak jelenleg még arányban. A tanács szervek erőfeszítéseinek hatékonyságát nagymértékben lerontja a cigány lakosság egyes részének negatív hozzáállása, szélsőséges életvitele.

Megfigyelhető egy erőteljes rétegződés a cigány lakosság körében. Jelentős a különböző ipari tevékenységet folytató családok száma, akik igen jó anyag bázissal rendelkeznek. Nagy számmal megtaláljuk ugyanakkor a rendkívül alacsony életszínvonalon élő réteget is. Említést érdemel, hogy a jó anyagi körülmények között élő cigánycsaládok jelentős részénél nem tapasztalható életmód változás.

A cigány lakosság körében újszerű jelenség az utóbbi időben a kolóniák kialakulása. Ilyenrel találkozhatunk a Pipacs utca, a György-akna környékén, Málomban, illetve Nagyárpádon. Az itt élők zömmel fuvarozásra, állattartásra vállalkoznak. Túlnyomó többségben hatósági engedély nélkül, kontár munkát végeznek. Ezek körében általános jelenség, hogy hajlandóságot sem mutatnak élet- és lakáskörülményeik saját anyagi ráfordítás útján történő megoldására, ugyanakkor emelkedett öntudattal követelik az állami erőforrásokon alapuló megkülönböztetett bánásmódot.

A kolóniák a lakosság körében kedvezőtlen hatást váltanak ki. Megfigyelhető, hogy növekszik a cigányok iránt tanúsított ellenszenv. Ezt a körülményt nemcsak a társadalmi együttélési szabályokat jellemzően semmibevevő magatartásuk, hanem a cigányok által elkövetett bűncselekmények növekvő száma is felerősíti.

A városhoz képest kedvezőbb a városkörnyékben élő cigány lakosság helyzetének alakulása. A számadatok bizonyítják, hogy nagyobb arányban vállalnak rendszeresen munkát. Közösségi magatartásuk kedvező, társadalmi beilleszkedésük előrébb tart. Ezt a folyamatot nagyon elősegíti az a körülmény is, hogy a községekben nem kolóniákban élnek, hanem együtt a község többi lakójával. Ez miatt jobban érvényesül velük kapcsolatban a társadalmi kontroll, a közösségi ráhatás.

3. A cigány lakosság foglalkoztatottsága

A munkavégzés a cigányság körében is alapvetően determinálja az életmód, életforma kialakulását. Ezen túlmenően a tapasztalatok bizonyítják, hogy döntő láncszeme társadalmi beilleszkedésüknek is. Pécssett a munkaképes korú cigány lakosság 60 %-a dolgozik rendszeresen. A cigány nők helyzete ebben a vonatkozásban kedvezőtlenebb a férfiakénál. Csúpan 30 %-uk végez rendszeresen munkát. Jellemző adat, hogy a foglalkoztatottsági arány a városkönyéki községekben kedvezőbb képet mutat, mint a városban.

A munkaügyi osztály 13 munkáltatónál végzett felmérése útján nyert adatok szerint a cigány munkavállalók közül négy fő kivételével valamennyi fizikai dolgozó. Ezen belül a szakmunkások aránya elenyésző, mindössze 7%. Általában elmondható tehát, hogy a cigányság jelenlegi felkészültsége magasabban kvalifikált munkavégzésre nem ad lehetőséget. Iskolai végzettségük rendkívül alacsony, nagymérvű a vándorlás körükben, magas az ingázók száma, továbbá munkahelyi beiskolázásuk hozzáállásuk révén is komoly nehézségekbe ütközik. Kedvezőtlen a cigány munkavállalók elhelyezkedésének aránya a különböző foglalkozási ágak között. Jellemzően kevesen vállalják a mezőgazdasági munkát. Tapasztalat továbbá, hogy feltűnően magas körükben a munkahely-változtatások száma.

A munkaügyi szakigazgatási tevékenység elsődrendű célkitűzése a fenti kedvezőtlen arányok megváltoztatása. Ennek érdekében aktívabb szervezőmunkára, szorosabb kapcsolat-tartásra van szükség az érintett munkáltató szervekkel. A kölcsönös tájékoztatás, informálás megfelelő. A munkábaállással kapcsolatos feladatok végrehajtása terén a Munkaügyi Szolgáltató Iroda felvilágosító, szervező tevékenysége színvonalas.

Örvedetes, hogy a vállalatok jelentős erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy a cigányszármazásúak körében az állandó munkavállalók aránya javuljon. Indokolatlan megkülönböztetéssel nem találkozhatunk. A munkahelyi beilleszkedés elősegítése érdekében általános tapasztalat, hogy a munkáltatók kiemelten foglalkoznak a cigány dolgozókkal, kijelölt patronálók útján. Segítik szociális problémáik megoldását, általános iskolai végzettségük elérését. Példaként említjük csúpan a Kertészeti Vállalat kollektív szerződésében rögzített előírást, amely szerint amennyiben a cigány munkavállaló fennálló munkaviszonya alatt megszerzi az általános iskolai végzettséget, pénzjutalomban részesül.

4. A cigány lakosság lakáshelyzete

Az elmúlt években jelentősen javult a városban élő cigányság lakáshelyzete. Ugyanakkor utalunk arra is, hogy még jelentős a telepeken élő cigány családok száma. A városban kialakult kolóniákon lakó cigány családokról pontos nyilvántartás nincs. Újólaj említjük, hogy a telepeken és kolóniákon lakó cigány családok közül többen rendelkeznek jelentős jövedelemmel, ami saját erőforrásból történő felemelkedéshez kellő alapot nyújt. Lakás-gondjuk saját erőből történő megoldására azonban általában nem mutatnak hajlandóságot.

A végrehajtó bizottság a cigánytelepek felszámolására huzamosabb idő óta évente 3 lakást biztosított. A kedvezményes lakásakció keretein belül további 2 család részesül támogatásban. Szervezett akcióban tehát évente 5 család lakáshoz juttatása biztosított. Ezen felül azt is jelezni kell, hogy jelentős számú cigány család kerül fel a lakáselosztási névjegyzékre a gyermekek magas száma, vagy egyéb szempontok alapján.

A lakáshoz juttatás terén alapvető módszer a lépcsőzetes igénykielégítés. Hátráltatja ezt a munkát azonban, hogy több cigány család sem a használatbavételi díjat, sem a fenntartási költségeket nem tudja, esetenként nem is akarja vállalni. Gondot okoz az is, hogy a lakásügyi hatóság nem rendelkezik a lépcsőzetes elhelyezéshez szükséges kellő számú komfort nélküli vagy alacsony komfortfokozatú lakással. Tovább növeli a feszültséget, hogy több

család visszaél a biztosított kedvezményekkel. Gyakran fordul elő, hogy a juttatott lakást elcserélik, vagy eladják és visszaköltöznek a még telepeken élő rokonokhoz. Jelentős számban fordulnak elő önkényes beköltözések is. Ezekből adódóan a lakásügyi hatóság növekvő számban alkalmaz kényszerintézkedéseket.

A városkörnyéki községekben élő cigány lakosság helyzete ebből a szempontból is kedvező. Lakásgondjaikat a legtöbb községben önerőből oldják meg. Tapasztalható, hogy megnőtt az építési igény.

5. A cigány lakosság egészségügyi helyzete

A cigány lakosság hatékony egészségügyi gondozása jelentős erőfeszítést igényel az egészségügyi szolgáltatótól. Jelenleg 309 főt tartanak nyilván gondozottként. Színvonalas a megelőző munka.

A védőnői szolgálat ezen a téren fontos szerepet tölt be. Felméri az óvodában nem járó 5 éves kort elért cigány gyerekeket és az adatokat a művelődésügyi osztály rendelkezésére bocsátja. Felkutatja a veszélyeztetett családokat és megfelelően informálja erről a gyámhatóságot. Nem elhanyagolható a Nővédelmi Tanácsadó szerepe sem, ahol a tudatos családtervezésben igyekeznek segítséget nyújtani. Az egészségügyi szolgálat fokozott figyelmet fordít a terhességek megelőzésére és indokolt esetben javasolják a megszüntetést.

Fokozott erőfeszítést igényel a meglévő cigánytelepek és kolóniák egészségügyi ellenőrzése, szociálpolitikai ellátása, a jelentős számú alkoholista kezelése. Általános tapasztalat, hogy a telepek és kolóniák környezete egészség-károsító hatású. Jellemző hozzáállás, hogy a szociális otthoni elhelyezésre szoruló cigányok elzárkoznak ettől a lehetőségtől. Szinte megoldatlan a házi szociális gondozás ezen területekre történő kiterjesztése is.

Az anya- és csecsemővédelem terén veszélyeztetett családok száma magas. Ezen a területen a többihez hasonlóan eredmények ott jelentkeznek, ahol a családok általános életkörülményei is változnak.

6. A cigány lakosság oktatási, közművelődési helyzete

A társadalmi beilleszkedés eddiginél gyorsabb ütemét a cigány lakosság iskoláztatása segítheti elő elsődlegesen. Az iskolai oktatás ugyanakkor a bölcsődei, óvodai, képzésre épülve lehet ma már igazán hatékony. A város óvodáiban 176 cigány gyermek nyert jelenleg elhelyezést. Többségük rendszeresen él ezzel a lehetőséggel. Az óvodai képzés hangsúlyozott figyelmet fordít az egyéni, differenciált foglalkozásra, a gyermekek iskolaérettségének, személyiség fejlődésének alakulására.

Általános iskolába városunkban jelenleg 625 cigány tanuló jár. Magas körükben az indokolatlan mulasztások és a bukások száma. A mulasztások felszámolása terén egyre eredményesebb az együttműködés a tanácsai és társadalmi szervek, valamint a szülői munkaközösségek között. A tanulmányi eredmények javítása érdekében az iskolák szaktanárai differenciált foglalkozást folytatnak. A megfelelő tanulmányi segítség biztosított. Ehhez párosul a szülők körében végzett felvilágosító munka és a diák szociális lehetőségek fejlesztése. A napközti igénylő cigány tanulók elhelyezése megoldott. Jelenleg több mint 50 százalékuk él ezzel a lehetőséggel.

A középiskolai intézmények közül a szakmunkásképzőbe jár a cigánytanulók túlnyomó része. Beilleszkedésük kevesebb gondot jelent, mint az alsóbb oktatási intézményeknél. Nevelésük, oktatásuk megfelelően differenciált, színvonalas. A tehetséges rászoruló cigány fiatalok ösztöndíjban részesülnek.

A közművelődési intézményekben végzett célzatos munka társadalompolitikai szempontból jelentős. A Ságvári Művelődési Ház képzőművészeti köre, a József Attila Művelő-

dési Ház néptánc csoportja és dalköre rendszeresen nagy számban foglalkoztat cigány közreműködőket. A művelődési intézmények szolgáltatásait egyre több cigány fiatal igényli. Tapasztalható ugyanakkor, hogy a belépődíjas rendezvényeket elenyésző számban látogatják. Tovább kell keresni tehát a lehetőségeket annak érdekében, hogy a cigány fiatalokat mind nagyobb számban vonjuk be a foglalkozásokba. Az eredmények között adunk számot arról, hogy a pécsszabolcsi általános iskolában a cigány tanulók számára képzőművészeti alkotókört szerveztek. A szervezés bizonyította, hogy a cigány fiatalok között sok a tehetséges. A városi könyvtárhálózatba ezideig 112 cigány olvasó iratkozott be. A gyermekkönyvtári foglalkozásokon a könyvtár dolgozói a cigány tanulókat megkülönböztetett figyelemmel kísérik. Jó módszerek bizonyult a naiv cigány alkotóművészek kiállításának a Nemzeti Színházban történő megszervezése is.

Összegzőként megállapítható, hogy a cigány lakosság helyzete városunkban a beszámolási időszak alatt a társadalmi fejlődéssel összhangban alakult. Számarányuk mérsékelten növekedett, a városkörnyéken csökkent. Lakáshelyzetük, általános megélhetésük, foglalkoztatottságuk aránya, egészségügyi helyzetük és iskolázottságuk némileg javult. A fejlődés üteme azonban nem a kívánt mértékű még és a tett társadalmi erőfeszítésekkel semmiképpen sem áll arányban.

A helyzet javítását hátráltatja, hogy a cigány lakosság a társadalmi tudati fejlődés alacsonyabb színvonalán áll. Származásuk szerinti statisztikai megkülönböztetésük önérzetüket sérti. Ennek hiánya ugyanakkor a tervszerű foglalkozást nehezíti. Komoly gondot okoz az illetékes szerveknek, hogy a cigány lakosság körében – elsődlegesen a telepeken és kolóniákon élők között – az általánostól eltérő életmód alakult ki. Magatartásuk gyakran szélsőséges, közösségellenes, kötelezettségeiket rendszeresen elhanyagolják, az állampolgári felelősséget semmibe veszik.

Megállapítható, hogy a testületi célkitűzésekben megfogalmazott feladatok végrehajtásának eredményességét részben a jelzett objektív tényezők csökkentették. Meg kell fogalmazni ugyanakkor, hogy érezteti hatását ezen a téren a feladatkörrel érintett szakigazgatási szervek közötti nem megfelelő koordináció is.

Pécs, 1984. május 16.

Szabó Nándor s. k.
tanácselnök-helyettes

Pécs Megyei Város Tanácsa
...../1984/VI. /Th. Határozata

A tanács az előterjesztésben megfogalmazott értékeléssel és célkitűzésekkel egyetért. Megállapítja, hogy a korábbi testületi határozatokban foglalt feladatok végrehajtását az érintett szakigazgatási szervek folyamatosan végzik. Felhívja ugyanakkor a figyelmet, hogy a végrehajtás üteme nem kielégítő. Az elmaradás okát a tanács részben a cigányság körében fellelhető objektív tényezőkben, részben az érintett szakigazgatási szervek közötti koordináció hiányában jelöli meg. Továbbra is szükségesnek tartja a tárgykörben hatályban lévő intézkedési tervek következetes végrehajtását, a feladatok ellátásának rendszeres ellenőrzését.

A tanács a cigány lakosság életkörülményeinek további javítása érdekében feladatként határozza meg.

1. A meglévő cigánytelepek felszámolására 1984. augusztus 31-ig a feladatokat rögzítő

ütemtervet kell készíteni. A telepek felszámolását 1985. december 31-ig meg kell valósítani. A végrehajtás során elsőbbséget kell biztosítani a Kisgyőr iskola és a Zsigmond-telepek megszüntetésének. Figyelemmel kell lenni a lépcsőzetes lakáshoz juttatás elvére, gondoskodni kell egyidejűleg a megüresedő putrik azonnali lebontásáról. Meg kell előzni továbbá az új telepek kialakulását.

Határidő: 1984. augusztus 31., illetve 1985. december 31.

Felelős: a VB. Hivatal elnöke, ÉK. osztályvezetője

Ellenőrzésért felelős: Szabó Nándor tanácselnök-helyettes

2. A cigánykolóniák felszámolására 1984. december 31-ig feladattervet kell készíteni. Ebben rögzíteni kell a felszámolás módját, anyagi fedezetét, ütemezését és az új kolóniák kialakulásának megelőzésével kapcsolatos tennivalókat. A végrehajtás során elsőbbséget kell biztosítani a Füzfa utca, Pipacs utca, Bokor utca, valamint a Kapedli-féle volt vendéglő környékének rendezésére. Hatósági úton intézkedni kell a jogellenes állattartások megszüntetése és az engedély nélküli ipari tevékenységek felszámolása iránt.

Határidő: 1984. december 30., illetve 1985. december 31.

Felelős: a VB. hivatal elnöke

ÉK osztály vezetője

Ellenőrzésért felelős: Szabó Nándor tanácselnök-helyettes

3. Fokozott gondot kell fordítani a cigány lakosság lakáshoz juttatására. Ennek során érvényesíteni kell azt az elvet, hogy a cigánytelepeken, illetve kolóniakon élő családok csupán első ízben részesüljenek kiemelt elbírálás útján lakásjuttatásban. A továbbiakban az általános szabályok szerint kell a lakásügyeket kezelni, annak érdekében, hogy saját erőforrás útján is törekedjenek szociális problémáik megoldására. A lakásügyi hatóság gondoskodjon arról, hogy az indokolatlan, nyereszkes célzatú lakáscseréket felderítse, megakadályozza.

Felelős: igazgatási osztály vezetője

Ellenőrzésért felelős: Szabó Nándor tanácselnök-helyettes

4. Az érintett szakigazgatási szervek részéről megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a cigány lakosság életmódjának, életvitelének alakítására. Széles körű társadalmi összefogás útján kell segíteni:

- iskolázottsági szintjük javítását,
- szakképzettségük emelését
- foglalkoztatottsági arányuk növekedését.

Felelős: művelődésügyi osztály vezetője,

egészségügyi osztály vezetője,

munkaügyi osztály vezetője

Ellenőrzésért felelős: Szabó Nándor tanácselnök-helyettes.

5. Erősíteni kell a cigány lakosság körében az állampolgári feyelmet. A hatósági munkát végző szakigazgatási szervek következetes és kellő szigor alkalmazása útján kell előmozdítani az előírt kötelezettségek teljesítését. Kiemelt figyelmet kell fordítani az együttélési szabályokat semmibevevő, az adózást elmulasztó, a kontárkodó, a lakókörnyezetet szennyező magatartások szankcionálására.

Felelős: építési és közlekedési, igazgatási, ipari, kereskedelmi, mezőgazdasági és élelmezésügyi osztályok vezetői, a VB. hivatal elnöke.

Ellenőrzésért felelős: Szabó Nándor tanácselnök-helyettes

6. A tanács felhívja az érintett szakigazgatási szervek figyelmét, hogy hatályos intézke-

dési tervükbe a határozatban megjelölt feladatokat építsék be, illetve a tennivalókat saját területükön megfelelően részletezzék, ütemezzék.

Határidő: augusztus 30.

Felelős: érintett szakigazgatási szervek vezetői

Ellenőrzésért felelős: Szabó Nándor tanácselnök-helyettes

7. A tanács elrendeli, hogy a cigány lakosság helyzetének javításával kapcsolatos feladatok végrehajtását évente két alkalommal koordinációs értekezlet keretében értékeljék és a végrehajtásról a VB-t tájékoztassák.

Határidő: az éves munkaterv szerint

Felelős: Szabó Nándor tanácselnök-helyettes

I. sz. melléklet

Gyámügyi segély alakulása

Év	Családok száma			Gyermekek száma			Összeg Ft-ban		
	össz.	cigány		össz.	cigány		össz.	cigány	
	család	család %-ban	gyerek	gyerek %-ban	lakosságra fordított összeg				
1979	386	300	77,7	1404	1000	71,2	729 000	600 000	82,3%
1980	687	458	66,6	1922	1087	56,5	120 000	805 000	67,0%
1981	810	507	62,6	3000	2028	67,6	1 500 000	1 080 000	72,0%
1982	876	592	67,6	2920	1710	58,5	2 300 000	1 220 000	53,0%
1983	926	614	66,3	3117	2006	64,3	2 475 000	1 400 000	56,0%

Év	Egy családra jutó összeg Ft-ban	Egy cigány családra jutó összeg Ft-ban
1979	1888	2000
1980	2745	1758
1981	1851	2130
1982	2626	2061
1983	2673	2280

Év	Egy gyerekre jutó összeg Ft-ban	Egy cigány gyerekre jutó összeg Ft-ban
1979	519	600
1980	624	741
1981	500	533
1982	788	713
1983	794	698

Szociális segélyben és területi szociális gondozásban részesültek
alakulása Pécs város területén

Év	Rendszeres szoc. segélyben részesült fő	Rendszeres szoc. segélyben részesült cigány fő	Segélyösszeg összesen
1981	493	67	6 659 000
1982	503	72	7 172 300
1983	528	84	7 922 000

Év	Rendkívüli szoc. segélyben részesült fő összesen	Rendkívüli szoc. segélyben részesült cigány fő	Segélyösszeg összesen
1981	6550 (eset)	129	5 336 066
1982	2582	128	4 934 400
1983	2063	139	5 125 000

Év	Területi szoc. gondozásban gondozásban részesült fő összesen	Területi szociális gondozásban részesült cigány lakos
1981	805	270
1982	1136	290
1983	1233	320

3. sz. melléklet

	Város	Városkörnyék	Összesen
Tanulói összlétszám:	19 889	1272	21 161
Ebből cigány:	625	214	839
%-a:	3%	16%	
Napközibe járó cigány tanulók száma:	344	144	488
Tanulósobás:	23	—	—
Bukott tanulók összlétszáma:	539	69	608
Bukott cigány tanulók száma:	120	37	157
%-a:	22%	53%	
Mulasztások miatt osztályozatlan cigány tanulók száma:	18	4	22
Túlkoros cigány tanulók száma:	369	126	495
Ebből 14 éven felüli:	48	19	67
Óvodás gyermekek összlétszáma:	2422	200	2622
ebből cigány:	176	56	232
%-a	7,2 %	28%	

1983. évi szabálysértések alakulása

Szabálysértés neve	Feljelentettek száma	Kiszabott bírság összege Ft-ban	Átlag %-ban	Cigány feljelentettek
Tulajdon elleni jogosulatlan kereskedés	936	1 382 900	2312	10
Csendháborítás	24	23 600	1475	50
Honvédelmi ügyek	167	119 800	1089	20
Köztisztasági	97	67 400	802	35
Tankötelezettség	161	133 600	921	25
	101	537 600	1137	80

Cigány bűnelkövetők alakulása

	1980	1981	1982	1983
Ismertté vált bűnelkövetők:	1238	1216	1293	1619
Ebből:				
– cigány tettes és társtettes:	107	158	188	214
Erőszakos és garázda jellegű bcs.-t elkövetők összesen:	179	206	195	252
Ebből:				
– cigány:	41	52	48	50
arányuk az össz. gar.-hoz:	22,9%	25,2%	24,6%	19,8%
Elkövetők a bcs. helyszínén: (cigány)	103	137	213	222
Ismertté vált fiatalok összesen:	135	126	138	215
Ebből:				
– cigány fk. elkövetők:	36	27	56	57
arányuk az össz. fk.-hoz:	26,5%	21,4%	36,2%	26,5%
Gyermekkorú elkövetők összesen:	49	104	113	96
Ebből:				
– cigány gyk.:	14	38	56	21
arányuk az össz. gyk.-hoz:	28,6 %	36,5%	44,2%	21,9%

BML. PMJVT üléseinek jegyzőkönyve 1984.

Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa

Végrehajtó Bizottsága üléseinek jegyzőkönyvei

6.

Jegyzőkönyv

Készült Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa Végrehajtó Bizottságának 1959. október 2-án megtartott üléséről

[...]

Napirend:

1. Beszámoló a végrehajtó bizottság lejárt határidejű határozatainak végrehajtásáról és a végrehajtó bizottság jogkörében a két ülés közt kiadott döntésekről, utasításokról.

Előadó: Gócz Béla vb. elnökhelyettes

[...]

2. Beszámoló a Pécsi Vendéglátó Vállalat munkájáról.

[...]

Hozzászólások:

[...]

Kónya István elvtárs: A bányatelepeken, különösen a fizetések napjain, egészségügyi vonatkozásban igen sok tennivaló lenne. Sok meg nem tisztálkodott cigány telepszik be itt a boltokba italozásra és a jobb érzésű emberek ide be nem mennek. Ezt követően megkérdezi: milyen a nők aránya a vállalat dolgozói körében.

Baka Béla elvtárs:

[...]

A nők aránya a vállalatnál 70%-os.

A cigányokat nem tudja a vállalat az italboltokból eltávolítani és ezek közül az italboltokba nem valókat is nehéz az üzletvezetőnek távozásra bírni, mert testi fenyegetéssel sértegetik meg az üzletvezetőket. A probléma megoldása érdekében Szabolcson a bányászok részére éttermet nyitottak meg, azonban ezt a bányászok nem veszik igénybe. A legtöbb esetben a rendőrség segítségére sem lehet számítani, mert példa volt arra is, hogy a rendőrség hatott oda, hogy nem kívánatos esetből kifolyólag a sajtón keresztül a vállalatot marasztalták el.

Szász Antalné elvtársnő: Általánosságban jegyzi meg, hogy véleménye szerint a cigányok viselkedését meg lehetne változtatni, ha nem gorombáskodnának velük szemben, hanem megmagyaráznák nekik, hogyan kell helyes magatartást tanúsítani.

[...]

Kmf.

Gócz Béla s. k.
vb. elnökhelyettes

Galabár Tjbor s. k.
vb. titkár.

BML PMJVT VB. üléseinek jegyzőkönyve 1959./3.

Jegyzőkönyv

Készült Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa Végrehajtó Bizottságának 1959. november 13-án megtartott üléséről

[...]

Napirend.

[...]

1. A szociálpolitikai csoport munkája.

Előadó: Kovács Antalné csop. vez.

[...]

2. A szociálpolitikai csoport munkája.

Előadó: Kovács Antalné csop. vez.

E napirendi pont tárgyalásán az egész ülés tartamán résztvetteken kívül, mint tanácskozási joggal meghívottak jelen vannak: dr. Hal József osztályvezető, Kabar Ferenc áb. elnök és Hódi Szilveszterné áb. titkár.

Kovács Antalné elvtársnő: Bejelenti a végrehajtó bizottságnak, hogy a szociálpolitikai aktíva értekezleteket – a vöröskereszt aktívákkal együtt – kerületenként december hónap 3., 10. és 15. napján tartják meg. Ezekben az értekezleteken megtárgyalják a végzett munkát és megjelölik az aktívák jövő feladatait.

Kérdések:

Dr. Bernát János elvtárs: Mi a tapasztalat az üzemi szociálpolitikai munka beindulásával kapcsolatban. A cigány lakosságnak van-e igénye a kulturált körülmények közti élethez, vagy ragaszkodnak a régihez. A cigány gyermekek hány %-a jár iskolába.

Van-e lehetősége a csoportnak a vidéki koldusok visszautazásának biztosítására. Eredményes-e az a módszer, hogy a szociális otthonból kiszökött gondozottakat egy hónapig nem engedik ki az otthonból.

Papp Imre elvtárs: Kikből tevődik össze a szociálpolitikai társadalmi aktíva hálózat, van-e köztük volt apáca. A papság milyen aktivitást tanúsít a szociális munka területén. A szociálpolitikai csoport képviselője részt vesz-e a sorozáson. Helyes-e, hogy fiatalkorúakat alkalmaznak a szociális otthonokban.

Kovács Antalné elvtársnő: Az elhangzott kérdésekre adott válaszában elmondja, hogy az üzemi szociálpolitikai munka kialakítása az állandó bizottsággal, az üzemi szakszervezettel, a vöröskeresztes aktívákkal egyetemesen történik meg. Megvizsgálták, milyen szociálpolitikai munka van az üzemekben az egészségügyi problémákon kívül.

Megállapították, hogy sok még a tennivaló. Ilyen terület a munka- és védőruha juttatás, a sokgyermekes családokról való gondoskodás, a csökkent munkaképességükkel való foglalkozás, valamint törődés azokkal az állami gyermekvédő intézetből kikerült fiatalokkal, akik üzemben kaptak munkát.

Cigánytelepülés főleg az I. kerület területén van. A cigányok jó része dolgozik a bányánál, vagy az erdőgazdaságnál. Kunyhókban laknak, lakást nem igen kapnak még akkor sem, ha 8-10 éve dolgoznak a bányánál. A Tröszt is, de különösen az Erdőgazdaság helytelen módszerrel rendszeresen költöztetik őket más és más völgybe, amikor az egyik helyen megtelepedtek és némelyik kis házacskát is épített magának.

A cigány gyermekek iskoláztatása elég rossznak mondható, mintegy 50 %-uk jár csak iskolába. Ez nem utolsó sorban azért is van, mivel településeik távol vannak az iskoláktól.

Az a megállapítás az ellenőrzések során, hogy a cigány férfiak gyorsabban beilleszkednek a mai társadalmi rendbe, mint az asszonyok, akik nem dolgoznak és inkább a régi életmódot folytatják. Az elmaradottságuk felszámolása érdekében előadásokat tartanak részükre. Ez olyan eredményre vezetett már, hogy vannak igényeik nekik is, érdeklődnek a mosógép, villany, rádió iránt. Igényük a lakásviszonyuk megoldása is. Helyes lenne ezen a téren úgy segíteni rajtuk, hogy azok részére, akik rendszeresen és huzamosabb időn keresztül már dolgoznak OTP kölcsönt folyósítsanak részükre, amelyből a maguk kis házáat megépíthetnék. Tapasztalat van arra is, hogy igyekeznek szervezeten élni, amit az országos központ is elő akar mozdítani.

A koldusok általában vidékről járnak be a piaci és vásári napokon. Ekkor rendszerint nagy jövedelemre tesznek szert, napi 200-300 Ft-ot is kapnak, amit nagyrészt itálra fordítanak. Van olyan koldus is, aki az ország másik részéről bérletjeggyel utazik rendszeresen Pécsre. Amikor megvizsgálják ezek anyagi helyzetét, általában kiderül, hogy nem szorul szociális segílyre. Van köztük, aki komoly ház- és földingatlannal rendelkezik. Egyébként a vidéki koldusok visszautazási költségét a szociálpolitikai csoport biztosítani tudja, amit nem pénz formájában adnak át részükre, hanem vasúti jegyet kapnak. Még így is komoly rendőri felügyeletre van szükség, hogy a vonatra felszálljanak. A városban kevesebb a koldusok száma. Egyes esetekben a szociális otthonból kijönnek a gondozottak és koldulnak, bár erre rászorulva nincsenek, mert olyan ellátást kapnak, ha nem itálra fordítják a kapott pénzt. E körülmény oka, hogy a Tüzér utcai szociális otthon szétszórt településből áll és kerítése nincsen, éjszaka pedig az ügyeletes beosztott nem tudja a szökést megakadályozni. Természetesen egyre csökken ezeknek a renitens gondozottaknak a száma, ha mégis előfordulnak ilyen esetek, akkor a törvény által biztosított rendszabállyal élnek velük szemben. A kimenő megvonása a Tüzér utcai otthonban problémát jelent, éppen a kerítés hiánya miatt. Indokolt volna ezeket valamelyik megyei otthonban elhelyezni, de ehhez a megyei tanács egyelőre nem járul hozzá.

A szociálpolitikai aktívahálózat a tömegszervezetek által ajánlott személyekből kerül ki, akik már huzamosabb idő óta végeztek hasonló munkát. Volt apáca közöttük nincsen. A papság is foglalkozik szociális feladatokkal anélkül, hogy ezzel őket bármely szerv megbízta volna. Van több olyan gondozott, aki az állami juttatáson kívül a papságtól is élvez segílyt. Az egyik plébánia részéről pedig kezdeményezés indult, hogy az egyik megürcült viláiban, amelyet a tulajdonos az egyházközségre hagyott, szociális otthont létesítsenek. Ezzel kapcsolatban azonban nem jött létre megegyezés.

A sorozásokon a szociális bizottság valamely tagja részt vesz, rendszerint a kerületi szociális előadó. Minden alkalommal a felmerült problémák megoldására határozottan törek-szenek.

Végül utal arra, hogy az egészségügyi minisztérium rendelkezése értelmében ez év október 1-től az egészségügyi intézményeknél fiatalkorúakat is kell alkalmazni. Ezek a szociális otthonban nem gondozói szerepet töltenek be, hanem egyéb feladatot látnak el.

Hozzászólások:

Kabar Ferenc elvtárs: Örömet fejezi ki, hogy a végrehajtó bizottság a szociálpolitikai munka végzését megtárgyalja. Feltétlenül szükséges, hogy a végrehajtó bizottság e téren is kellően tájékozódva legyen. Ezután felveti, hogy a soron következő tanácsülésen beszámol majd a szociálpolitikai állandó bizottság munkájáról. Itt a beszámoló keretében a tanácsa-

gokat tájékoztatni kívánja a város szociálpolitikai helyzetéről. Majd megjegyzi, a szociálpolitikai áb. egyik tagja pap, aki jól végzi el a feladatát, üzemeket látogat, sőt prédikációiban is kitér a szociálpolitikai munkára.

A cigány gyermekek iskoláztatása még nehéz feladat, de a helyzet állandóan javul. A tanárok a családlátogatások során igyekeznek a szülőket rábírni, hogy járassák rendszeresen gyermeküket iskolába.

Végül a szociálpolitikai munka eredményesebb elvégzéséhez további létszám beállítását tartja szükségesnek, mert a városban e terület széleskörű feladatokat ad, és annak elvégzésére egy előadó áll rendelkezésre.

Bernáth János elvtárs: A beszámoló híven tükrözi a helyzetet és jól tájékoztatja a problémákról a végrehajtó bizottságot. A szociálpolitikai munka megjavítására bátran igénybe kell venni azokat a társadalmi erőket, amelyek már egyébként is aktívan dolgoznak.

Néhány javaslatot fűz a cigánykérdéshez. Fontos feladatunk, hogy ezeket az embereket is a komoly életmódhoz szoktassuk. E téren a megyéhez viszonyítva előrehaladás tapasztalható. A cigányok egy része már dolgozik rendszeren, sőt egyesek felesége is. Meggyőződése, hogy meglévő rossz szokásaikat le tudják vetkőzni, ha megfelelően igyekszünk nevelni őket. Jelenleg hiba, hogy a lakosság nem tartja egyenrangú embernek őket. Ennek felszámolása érdekében lassan-lassan lakáshoz kellene juttatni őket is, és a környezet hatása is nevelő lenne számukra. Véleménye szerint helyes lenne egy szociálpolitikai bizottságot létrehozni, amelynek feladata lenne a cigányok életmódjának tanulmányozása és a megfelelő javaslat készítése problémáik megoldására. Megjegyzi, az utóbbi időben a cigányok tömörülnek a városba, ahol esetenként házat igyekeznek építeni, amihez az építési osztály az engedélyt megadja, holott nem lehet igazolni az építőanyag eredetét. Ennek érdekében az engedély megadásakor erre az osztálynak tekintettel kellene lennie.

Indokolt lenne az Erdőgazdaság vezetőjének átírni, hogy indokolatlanul a cigányok településeit ne változtassa.

A koldulás megszüntetésére az elmúlt egy év alatt szigorú módszereket alkalmaztunk, amelynek megmutatkozott az eredménye. Azokat az embereket, akik az otthonokból kiszöknek zárt intézetbe kellene helyezni. E téren a nehézség ott mutatkozik meg, hogy az otthonok zsúfoltak. Azért körültekintően meg kellene vizsgálni, van-e eltartásra szorítható hozzátartozója a szociális otthonban elhelyezett gondozottaknak. Végül indítványozza, a végrehajtó bizottság a szociálpolitikai csoportnak, valamint az állandó bizottságnak jó munkájukért elismerését fejezze ki.

Gócz Béla elvtárs: A szociálpolitikai állandó bizottság jól dolgozik és hasznos javaslatokat tesz a problémák megoldására. Ezek jó része azért nem valósul meg, mert az egyes szakigazgatási szervek ellenállásába ütközik.

Meglátása szerint a csökkent munkaképességűek eredményes foglalkoztatása csak úgy biztosítható, ha e célra egy új üzemet építünk, mert egyébként helyiség nem áll rendelkezésre. Némiképp segíthet, ha a jövő évben a III. kerületi tanácsház megürül és ott a csökkent munkaképességűek foglalkoztatására helyiséget biztosítunk.

A cigánykérdésnél a legsúlyosabb probléma ott jelentkezik, ahol a cigányok a lakosság közé vannak beékelődve. Itt nem érzik jól magukat. A feladat megoldására két lehetőség van: vagy külön cigány települést hozunk létre, vagy beékelve helyezzük el őket a lakosság közé. Az országban mintegy 240 000 cigány van, az ő problémáik megoldása országos feladat is.

Ambrus Jenő elvtárs: A maga részéről is egyetért Bernáth elvtárs által a szociálpolitikai

csoport munkájáról elmondott véleménnyel. A csoportvezető válaszából is kitűnik, hogy értik a feladatukat.

A csökkent munkaképességűek munkába állítását mindenképpen meg kell oldanunk. Nem lehet kifogás a helyiség hiánya, mert ha határozottan törekszünk valamely probléma megoldására, akkor az rendszeresen sikerül is.

A cigánykérdésnél figyelembe kell venni ezek évszázados szokásait. Elsősorban ember-számba kell venni őket, amikor segíteni akarunk rajtuk. El kell velük beszélgetni, nevelni kell őket. Nem volna helyes az a megoldás, hogy kiszakítsuk őket környezetükből és a városban biztosítanánk részükre letelepedést. Itt nem éreznék jól magukat, mert egészen más, szabadabb környezethez szokottak, és fokozatosan kell e téren eljárnunk. Mindenképpen azonban emberi körülményeket kell részükre biztosítani. A művelődésügyi osztálynak meg kell találni, hogy a cigány gyermekek iskolázása megoldott legyen.

Végül elmondja, hogy véleménye szerint nem helyeselhető az a törekvés, hogy azokat az öregeket, akik itt éltek és öregedtek meg a városban, most tanyára tegyük ki más intézetbe. Indokolt volna inkább felkutatni ezeknek tartásra kötelezhető hozzátartozóit és a szükséges eljárást e hozzátartozókkal szemben meg kellene indítani.

Hódi Szilveszterné elvtársnő: Mint a szociálpolitikai állandó bizottság tagja, sokat foglalkozik szociálpolitikai munkával. Az a meglátása és véleménye, hogy e tevékenységen keresztül sok dolgozót meg lehet nyerni pártunk politikájának. Az az érzése, hogy a tervezett aktív ülés is szép eredményeket fog hozni. A cigány problémával kapcsolatban a nevelés kérdése a döntő, amelyen keresztül el lehet érni, hogy a cigányok is rendes dolgozókká váljanak.

Kónya István elvtárs: A szociálpolitikai csoport munkája során azt is figyelembe kell venni, hogy mit kaptak a múlt rendszerben a szegényházba jutottak és mit nyújtunk most a szociális gondozottaknak. Az összehasonlítás rátaul a munka szépségére és nehézségére, egyben eredményeire is.

A cigányokkal a bányavidéken még sok baj van. Kétségtelen van köztük becsületes és jól dolgozó is, aki ennek eredményeként már magasabb munkahelyen dolgozhat, és jól kereső. Vannak azonban olyanok, akik még mindig lopásokból élnek. Nekünk ezekkel elsősorban úgy kell foglalkozni, hogy a nevelésükön keresztül hasznos tagjává tegyük őket a társadalom számára. Hasonló módszerrel kell a koldulás megszüntetésére is törekedni.

Dr. Gergely László elvtárs: A szociális otthonok férőhelyei számának növekedését eredményezné, ha nagyobb számban indítanának szülőtartási pereket.

A koldulás büntetendő cselekmény. Azonban a büntetés alkalmazásának nincs meg a kellő elrettentő hatása, mert az ilyen megbüntetett személyek sok esetben örülnek az elzárásnak, mivel ilyen esetben ellátásuk biztosítva van. Eredményesebbnek látszik a rendőri beavatkozás.

A városban gyakori a cigányok részéről a besurranásos lopás. E téren a lakosság maga is hibás, mert nem vigyáz kellő gondossággal saját vagyonára. Ugyanis előfordult olyan eset, hogy a bűnlajstromban feltüntetett ellopott ingóságok tulajdonosai sem tudtak azok elvesztéséről.

Szász Antalné elvtársnő: Elmondja, hogy a szociális otthonok tiszták, rendesek és gondozottak. Hiányosságuk a zsúfoltság, valamint a Tüzér utcainál a kerítés hiánya. A választókerületében is még többen jelentkeznének felvételre, ha volna számukra hely. Ezután hangsúlyozza, fontos lenne a csökkent munkaképességűek foglalkoztatását biztosító üzemi létesítése, amely sok probléma gyökerét oldaná meg. Kiemeli még, a cigányokkal is többet

kell törődni, nevelni őket a rendes életre, mert ahol ez a módszer már megmutatkozik, ott az eredmények is megvannak.

Papp Imre elvtárs: Indítványozza, a végrehajtó bizottság fejezze ki elismerését azért a jó munkáért, amelyet a szociálpolitikai állandó bizottság, valamint a szociálpolitikai csoport kifejtett.

Személyesen is meggyőződött a hozzászólásokban elmondottak helyességéről, amikor megvizsgálta a szociális otthonok belső életét. Rossz bánásmóddal találkozni egyáltalán nem lehet. Ezt azért szükséges megemlíteni, mert 1955-ben még ilyen esetek előfordultak. Maguk az öregek is elmondják, érzik, hogy államunk törődik velük és ellátásukkal meg vannak elégedve.

Egyetért azzal a gondolattal, hogy már az általános iskolákban kell az öregek és a szülők megbecsülésére, szeretetére nevelni a gyermekeket.

Szükségesnek tartja külsőségekben is kifejezni a szociális otthonok jellegét. Azért a helyiségek dekorációját is ennek megfelelően kell alakítani. Törekedni kell egyben, hogy az otthon dolgozói olvassák a sajtót, és igyekezzenek a napi politikai eseményekben tájékozottak lenni. Jól esik számukra az a figyelmesség, amely által egy-egy ünnep alkalmával kisebb értékű dolgokkal megajándékozzák őket. Helyes ennek a szokásnak megtartása.

Egyetért azzal a megjegyzéssel, ha határozottan törekszünk rá, a csökkent munkaképességük részére tudunk helyiséget biztosítani. Egyetért azzal, hogy erre az igazgatási osztály utasítást kapjon.

A szociálpolitikai csoport figyelmét felhívja az üzemi szociálpolitikai munka további kiszélesítésére, és javítására. Ehhez az üzemi társadalmi erőket mindenkor igénybe kell venni.

Ami a cigányok részére juttatandó OTP hitelt illeti, e tekintetben különösebb probléma nincsen, mert ha rendes, becsületes dolgozók, úgy a rendelet kivételt nem tesz és hitelt nekik is lehet adni.

Az a gondolat helyeselhető, hogy a szociálpolitikai állandó bizottság munkájáról szóló tájékoztató során a tanács tagjai a szociálpolitikai munkáról a város területére vonatkozóan kielégítő tájékoztatást kapjanak. A kérdéses aktiva üléseket a magunk részéről is támogatjuk és jó volna ezekről a sajtón keresztül a lakosságot tájékoztatni.

Végül a határozati javaslatok elfogadását indítványozza azzal a módosítással, hogy a vb. titkárat ne utasítsuk a lakóbizottságok tagjainak megválasztására, hanem csak ide vonatkozó javaslat tételre, mert azok megválasztása a lakosság feladata lesz. A szociálpolitikai állandó bizottságnak javasoljuk, hogy tegyen előterjesztést a tanácsnak olyan albizottság megalakítására, amelynek feladata lesz a cigányok problémáival való foglalkozás.

Egyben az áb. vegye fel a kapcsolatot az Erdőgazdaság vezetőjével és hasson oda, hogy a cigányokat ne helyezték egyik területről a másikra feleslegesen.

A végrehajtó bizottság ezután az előterjesztésnek, valamint az elhangzott javaslatoknak megfelelően egyhangúlag a következő határozatokat hozza:

261/1/959. sz. V.B. Határozat.

A végrehajtó bizottság elismerését és dicséretét fejezi ki a szociálpolitikai állandó bizottságnak és a szociálpolitikai csoportnak azért az eredményes, jó munkájukért, amelyet – az aktívahálózat szélesítése mellett és segítségükkel – a város területén a szociálpolitikai feladatok ellátása terén kifejtettek.

Egyben indítványozza a végrehajtó bizottság a szociálpolitikai állandó bizottságnak, tegyenek javaslatot a soron következő tanácsülésen egy albizottság létrehozására. Az albi-

zottság feladata legyen a cigány származású lakosság életmódjának tanulmányozása és ennek ismeretében problémáik megoldására tegyenek javaslatot.

Határidő: december 1.

Felelős: a végrehajtó bizottság.

Kapják: Gócz Béla vb. elnökhelyettes, dr. Hal József osztályvezető, Kovács Antalné csoportvez. Kabar Ferenc szoc. pol. áb. elnök. és a titkárság adm. csoportja.

Kmf.

Papp Imre s. k.
mb. vb. titkár.

Galabár Tibor s. k.01
vb. titkár.

BML, PMJVT VB, üléseinek jegyzőkönyve 1959./3.

8/a.

Jegyzőkönyv

Készült Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa Végrehajtó Bizottságának 1961. szeptember 15-én tartott üléséről.

[...]

Napirend:

[...]

2. A szeptember 26-án tartandó tanácsülés anyagának megtárgyalása.

Előadók: Márki László osztályvezető,
dr. Vörös Márton tanácsstag

[...]

2/b. Jelentés a cigány albizottság munkájáról

Előadó: dr. Vörös Márton tanácsstag, az albizottság elnöke.

Vörös Márton elvtárs: Indítványozza elfogadni azt a javaslatot, hogy a végrehajtó bizottság a cigány lakosságnak nyújtson segítséget azért, hogy az intézményekből kikerülő selejtes bútordarabokat juttassa a cigány albizottságon keresztül ezeknek a családoknak. Ezáltal többoldalú eredményt tudnánk elérni.

Hozzászólások:

Horváth József elvtárs: Időszerű probléma a cigány kérdéssel foglalkozni, nem utolsósorban azért is, mert az utóbbi időben nagyon megnövekedett a mezei lopások száma. Ha a cigányokat helyhez kötjük, kevesebb lehetőségük lesz a lopásra s könnyebben ellenőrizhető az egész viselkedésük.

Kocsis Mihály elvtárs: A jelentés gondos munka eredménye, alapos politikai tájékozottságot mutat. Alkalmas arra, hogy a tanács a napirendi tárggyal kapcsolatban széleskörű tárgyalás után megfelelő határozatokat hozzon.

Kárpáti Ferenc elvtárs: Az írásbeli előterjesztés kiegészítéseként indítványozza, hogy annak bevezetőjeként ismertetni kellene a tanácsülésen röviden a cigány albizottság működését.

dését, feladatait, azokat az eredményeket, amelyeket már munkája során elért, majd rá kellene mutatni, milyen téren kéri a társadalom és a társadalmi szervek segítségét, támogatását.

Elsősorban társadalmi összefogással kell a cigány származású lakosság anyagi és kulturális helyzetén segíteni. Ugyanis elegendő anyagi erőnk ahhoz nincsen, hogy egyszerre és gyökeresen helyzetükön változtatni tudjunk. Már vannak eredményeink, azonban ezeket még növelni kell és segíteni kell a cigány lakosságot az emberibb körülmények közt folyó életük megteremtésében.

Bernát János elvtárs: Hozzászólásában utal arra, hogy a statisztikai kimutatások szerint a cigány származású lakosság nem követ el több bűncselekményt, mint a társadalom egyéb rétege.

Felhívja a cigány albizottság figyelmét, tevékenysége során vizsgálja meg, melyek azok a minimális és elsődleges szükségletek, amelyek biztosítása által a cigány származású lakosság problémáin segíteni tudunk. Pl. nagyon sok helyütt az iskolába járó cigány gyermekek részére még olyan hely sem áll rendelkezésre, ahol az iskolai feladatukat el tudnák készíteni

Ezeket az embereket fokozatosan rá kell szorítani a rendes életmódra is. Oda kell hatni többek között, hogy megfelelő illemhelyet készítsenek maguknak és e téren is a rendes emberi élet folyamata érvényesüljön náluk.

Mindenek előtt azonban vezető és nem vezető beosztású embereknek nem szabad megkülönböztető magatartást tanúsítani a cigány származású lakosság iránt, mert ez náluk is rossz hatást szül, nem utolsó sorban pedig helytelen társadalmi és politikai magatartás.

Végül megjegyzi, a jelentés alkalmas arra, hogy a tanácsülésen a tárgyban eredményes vita alakuljon ki.

Haszon János elvtárs: Utal arra, hogy van a pártnak a cigány kérdéssel kapcsolatos határozata. Meglátása szerint e határozatban foglaltak nem kerültek megfelelően beépítésre a jelentésbe, az előadó minden bizonnyal nem ismeri azokat. Azért indítványozza, hogy a tanácsülési referátum már ennek a párthatározatnak az érdemi vonatkozásait is foglalja magában. A cigány származású lakosságot úgy lehet a legjobban átnevelni, ha a lakosság közé telepítjük őket. Ezzel ellentétes törekvés csak nehezíti és hátráltatja a velük kapcsolatos problémák megoldását.

Lajos József elvtárs: A cigány származású lakosság között nagyon sok becsületes, jól dolgozó rendes ember él. Ezeknek megfelelő munkahelyet és lakást kell biztosítani. Általában ezek munkaképes dolgozók, és elsődlegesen, ha munkaalkalmat biztosítunk részükre, úgy nem lesznek rászorulva könyöröadányra, hogy az imitt-amott kiselejtezett bútorokat adjunk át részükre. Ugyanis ilyen eljárással az elérni kívánt célt biztosítani nem tudjuk, mert ezeket az adományokat értékesítik és az érte kapott forint összegeket újból haszontalanul el fogják költeni.

Tancsik Lajos elvtárs: A beteresztett jelentést a lényegére lerövidítve kell a tanácsülés elé vinni. Utal arra ezután, helyes lenne, ha a végrehajtó bizottság felhívna a vállalatok és üzemek vezetőinek figyelmét, hogy a cigány származású lakosság munkába állításáról ne idegenkedjenek és megfelelő hely esetén alkalmazzák munkára őket. A vasútnál, a fűtőházban is dolgozik 10-12 cigány és egészen jó munkát végeznek.

Vörös Márton elvtárs: A Szénbányászati tröszt vezetője telket biztosít a letelepedni kívánó cigányoknak. Ezáltal nem kitelepíteni akarja őket, hanem a szénbányánál dolgozó cigány lakosságot akarja megfelelő emberi körülmények közé juttatni, lehetőséget biztosítani, hogy építkezzenek és ezáltal egyhelyütt lehetne velük foglalkozni, segíteni őket.

Véleménye szerint a Majláth utcai bontásokból eredő építőanyagot helyes lenne átadni azoknak a cigány dolgozóknak, akik ebből a maguk szükségletének megfelelő építkezéseket vállalják. Ezáltal egyre nagyobb számban juttatnánk őket kielégítő otthonhoz, és nevelésük könnyebb lenne.

A részükre juttatandó bútórok által nemcsak a felnőttek, hanem a gyermekek anyagi helyzetén is nagy mértékben lehetne változtatni, segíteni és hozzájárulnánk, hogy emberibb körülmények közt éljék a mindennapi életüket.

Végül megjegyzi, a jelentésben igyekezett a gondolatokat úgy összefoglalni, hogy a tanácsstagoknak nemcsak az értelmére, hanem az érzelmére is hasson. A tanácsstagok mellett felhívja a pedagógusok figyelmét is, hogy többet foglalkozzanak a cigány származású tanulókkal, mert többet igényelnek adott körülményeiknél fogva, mivel sokszor az otthoni környezetben olyan alkalmatossággal sem rendelkeznek, ahol a házi feladatukat el tudnák készíteni.

Kőrösi Lajos elvtárs A jelentés alkalmas arra, hogy megfelelő alapul szolgáljon a tanácsülésen a tárgyan kialakítandó vitához. Az előadó Kárpáti elvtárs által javasoltaknak megfelelően dolgozza át, ismertesse röviden a bizottság tevékenységét, az eredményeit, a célkitűzéseket, stb. Addig is meg kell ismerni a vonatkozó párhuzamatot és ennek szellemében és érdemében a jelentést módosítani kell. Enélkül olyan helyzetbe jutnánk esetleg, hogy a központi törekvésekkel a helyi kezdeményezések ellentétesek lennének és ezáltal az elérni kívánt eredmény szenvedne hátrányt.

Ki kell emelni a beszámoló jelentésben, milyen módon és eszközökkel lehet a cigány származású lakosságot munkához szoktatni és egyben munkaalkalmat biztosítani részükre. Foglalkozni kell ezekkel az emberekkel, hogy a társadalmi élet területein megfelelően viselkedni tudjanak és az együttélés szabályait minél kevesebb alkalommal szegjék meg.

Összegezve: Mindenképpen meg kell találni annak a módját, hogy neveljük és felemeljük a társadalomnak ezt a rétegét.

Megállapításunk szerint a cigány albizottság jó munkát végez és helyes lenne, ha a tanácsülésen is hangot adnánk ennek. Értékelni kell ezt a munkát és az e területen fáradozókat dicséret illeti meg. Egyben nem szabad az albizottságot magára hagyni, hanem el kell érni, hogy a társadalom legszélesebb területén támogassák őket.

A végrehajtó bizottság ezután – az elhangzottak fegyelembe vételével – a jelentéssel egyetért és megfelelőnek tartja arra, hogy a tanácsülésen a napirend tárgyában érdemi vita alakuljon ki.

Kmf.

Kőrösi Lajos s. k.
vb. elnök

Gócz Béla s. k.
vb. elnökhelyettes

BML PMJVT VB. üléseinek jegyzőkönyve 1961/2.

Tárgy: A cigány albizottság jelentése 1961. szeptemberében

Tisztelt Tanácsülés!

Pécs mj. város tanácsa az 1961. február 20-án tartott ülésének 5/1961. sz. határozatával a szociálpolitikai bizottság mellett működő cigány albizottságot hozta létre. Elhatározásában konkrét feladatként a cigány származású lakosság életmódjának tanulmányozását és ezt követően az albizottság részéről teendő javaslatlételt tüzte ki. A bizottság személyi összeállításának visszatükröződéséből, amely szerint egészségügyi, jogi, szociológiai szakemberek képezik az albizottság tagjait, arra következtettünk, hogy feladatunknak tudományos jellegű feltárásával is közelednünk kell a közismerten nehéz probléma megoldásához. A bizottság az említett számú határozat nyomán f. év március 14-én megtartotta alakuló ülését a kis tanácsteremben. Ettől kezdve csaknem hónaponként tartott üléseken, megbeszéléseken foglalkozott a bizottság a rábizott kérdéssel, nemcsak a tanácsi határozat, hanem a saját emberi lelkiismerete és szociális öntudata ösztönzésében is. Csak az első alakuló ülés zajlott le a városházán, a többi megbeszélést mind a cigánylakta központi helyeken a helyszínen tartottuk és így a bizottság hatalmasul kibővült a küzdelmeink célját jelentő cigányok százai-val. Meg kell mondanom, hogy a végrehajtó bizottság utólagos jóváhagyásának reményében elnöki tiszteből kifolyólag esetenként olyan aktívák, illetve szakemberek meghívását is érvényesítettünk, akik a helyzethez alkalmazkodó ismereteikkel segítségünkre voltak.

A bizottság az első pillanattól kezdve számolt azzal, hogy munkaköre legnehezebb a tanács összes bizottságainak feladatai között, és ez is ösztönzőleg hatott abban az irányban, hogy működésünket lehetőleg mégis csaldás nélkül végezzük. Munkánk elején számításba vettük az egyformán súlyos kettős nehézséget, amellyel mint a chimera i oroszlan kettős fejével, egyszerre kellett megküzdenünk. Az egyik nehézség magában a cigányságban rejlik, ősi ösztönökkel konzervált, sok tekintetben még ma is társadalomellenes adottságaival, a természeti népekre emlékeztető disszociális hajlandóságokkal.

A másik nehézség pedig az, amelynek politikai vonatkozását nem hallgathatjuk el, hogy társadalmunk egy részében a tömegek bizonyos hányadában eluralgó antiszociális magatartása rejlik. A cigányságot negative élesen megkülönböztető megítélésével, amely természetes velejárója volt a lezajlott társadalmi rendszernak, de nem lehet birtoka egy olyan társadalmi rendszernek, amely minden elválasztó falat lebont ember és ember között, és amely egyetlen valutát ismer: az alkotó munka értékét.

Cigány kérdésünk alapproblémáját az képezi, hogy átvettünk örökségként olyan apró társadalmi közösségeket, amelyek ma, az úrrakéták korában is – legalábbis települési formációjában – megmaradtak középkori mivoltukban, vagy akár joggal elmondhatjuk: a nagyárpádi négyezeréves zóki kultúra állapotában. Nem téveszthet meg bennünket az, hogy némelyik cigány telepen üvegezett tejet isznak kiflivel, vagy a fiatalok nylon inget hordanak. Ezek az örvendetes jelenségek még élesebb kontrasztként kiemelik azt a ténytet, hogy pl. a Majális téren zárt erdei településen közel 120 cigány lakik sárkalyibában. 3x4 méteres térségben 8-10 személy tengődik egyetlen WC nélkül, és hogy 12 éves leánnyal az apja szekszuális közösségben él. Vagy pl. a másik helyen bacilusgazda él, veszélyeztetve a környezetet. Az új, modern István-aknától kóhajításnyira az egyik cigány házban a gyerekek

még a nagyszükségletüket is benn a szobában és a konyhában végzik el. A helyszíni szemlé-
nél akrobatikus egyensúllyal tudtunk a lakásba behatolni, hogy a cipőnkben kárt ne te-
gyünk. Ezek a nehézségek joggal felkorbácsolták bennünk az emberi undor és részvét ket-
tősségét és az intézkedés gyors szükségességének izzó tudatát abban a városban, ahol Euró-
pa legmodernebb 9 emeletes klinikáin a XX. század higiénijának álomszép valósága hirde-
ti a magyar tudomány géniuszát és a szociális felelősség haladását. A kérdés veszélyességé-
re rámutattam nem régen abban a megvilágításban is, hogy pl. Mecsekszabolcson több eme-
letes, újonnan emelt modern üzemi épületek közvetlen szomszédságában, csaknem az épü-
lete tövében terül el a Majális téri cigánytelep. A fényképezőgép az üzemi házaktól 90 fokos
svenkolással megörökítheti a cigánytelepet és merőben hazug eljárással, ellenséges szán-
dékkel a két kép alá írhatja: „A gyár és a munkások házai”.

Ha valaki azt hinné, hogy ez eltúlzott pesszimista szemlélet, kérem győződjön meg a
helyszínen a kontrasztot kedvelő rágalmazó törekvések kedvező helyzetéről. Nem szólvá
arról, hogy ez a zsúfolt telep a műúttól, tehát a nemzetközi forgalomtól néhány méterre fek-
szik bent az erdő szélén.

Pécsett, az 1961. év I. félév állapotának megfelelően 120 család élt kb. 800 taggal. Az
időt azért rögzítem így, mert a fluktuáció, az állandó települési mozgás igen jelentős, mint
az országban mindenütt ennél a több ezer éve vándorúton lévő fajnál. A folytonos mozgás
szüli a dologtalanság, a törvényellenes hajlam állandósítását és nem csoda, ha velük igen
gyakran a rendőrségi krónikákban találkozunk. Talán csak az érdekesség kedvéért említem
meg, mert ez is a kérdés megismeréséhez tartozik, hogy a régebben egyiptomi származásu-
kat valló nézetekkel szemben éppen magyar etnográfusok derítették ki, hogy a cigányok in-
diai származásúak. Egy holland tudós ennek alapján az összehasonlító nyelvtudomány se-
gítségével végleg tisztázta az indiai származás tényét. Ezt csak azért említem meg, mert jog-
gal készítem elmélkedésre éppen napjainkban az a körülmény, hogy az indiai Nehru népének
ősi kirajzolásai milyen társadalomellenes körülmények között éltek és évezredekken át az emb-
bert lenéző előítélet állandó korbáccsal verte őket tovább, hogy bentragadtak a pestis, a lep-
ra sötét századainak állapotában. Szépülő életünk mai komor jelenségei maradtak, amelyet
mindenképpen fel kell számolni. Ennek felszámolására készült elő a cigány bizottság sze-
rény lehetőségeivel, alig félévi működéséről a jelentésemet az alábbiakban előterjesztem.

Az albizottság csaknem havonként tartott ülést, mindig más és más cigánytelepeken. Így
a helyszínhez alkalmazkodó kívánalmak vezethettek terveinkben. Ezenkívül szinte heten-
ként egyéni találkozáson folytattunk megbeszélést a pillanatonként felmerülő problémák
megközelítésére. Vagyis állandóan a cigánykérdés pulzusán tartottuk a kezünket. Legelső
nehézségünket onnan vártuk, hogy a szép jövő minden ígérete sem fogja a cigányközössé-
geket az erdő lombjai közül az ősi környezetből, a takartságnak a rejtettségnél ebből a meg-
hítt, madárdalozó helyéből kicsalogatni a kulturáltabb, de nekik még idegen körülmények
közé. Ennél a meggyőzést célzó nevelő munkánál ért bennünket a legkellemesebb csalódás.
A családokkal egyenként végzett foglalkozás meglepő fordulatot mutatott. Ebben a munká-
ban a cigány bizottság minden tagja olyan lelkesedéssel és mély humánummal vett részt ki-
vétel nélkül, hogy az az egész akciót egy szép küzdelem nemességére emelte. Ha név szerint
kellene őket említenem, egyszerűen fel kellene olvasnom a cigánybizottság névsorát. Mégis
megemlítem, hogy Gavallér Györgyné, Köhegyi Imre dr., Bernáth János örnagy és Gál
Vilmosné tanítónő küzdelme és akarateréje a cigányságért végzett munkától elszakíthatat-
lanná tette őket. Az első jelentős eredményeket Tátrai Béla elvtársnak, az István-akna veze-

tőjének köszönhetjük. Állandó tárgyalókészsége és megvalósító tervei a legmelegebb baráti emlékekkel fűzik őt is a munkához.

A bizottság meggyőzte magát a pécsi cigányságot a körülmények megváltoztatásának szükségességéről. Olyan helyeken, ahol egy kunyhóban 6 gyerek fekszik a döngölt, pusztá földön rongyokkal takartan, mégis könnyebb volt megértetnünk a tiszta ágyszőnyeget, az emberganéjjal teleszórta putriban a muskátlis szoba magasabbrendűségét. Az erős és állandó akciónak eredménye az lett, hogy most már mi magunk tettük őket türelmetlenné a változás felé. A kérdés, melyet meg kell oldanunk a következő szempontok szerint tagolódik.

1. Pécs szociális kialakulása a nemzetközi idegenforgalomra már igényt tartó óriási fejlődése, a magyar nehézipar egyik fellelegvára, nem viselheti el sokáig a cigány települések mai formáit.

Jelenlegi helyzetünkben dezolált közösségek állandó egészségügyi rendellenességeikkel zavarják népegészségügyünk egyenletes fejlődését. Elriasztó példa erre a Zsigmond-telepi vérhas bacilusgazda és emlékeztető erre az az állandó készenlét, amelyet Kőhegyi Imre, Meláth Ferenc és Nikolov László orvosok a nagyobb veszély elhárítására állandóan kifejtenek.

A cigánytelepülések jelenlegi állapotukban az ellenőrizhetőség nehéz körülményei, valamint nem kielégítő munkaviszonyaik között a közbiztonság, a rend folyamatának állandó sérelmeit okozzák.

Tisztelt Tanácsülés!

A cigány albizottság a családokkal folytatott sorozatos megbeszélés alapján arra a megállapodásra jutott, megnyerve erre a cigányok készségét is, hogy a probléma gyökeres megoldását csak a jelenlegi környezetből eltávolítás eredményezheti. Minden további javaslatunk még részleteiben is erre az útra terel bennünket, mert ennek megoldásától függ a további munkaviszony, erkölcsi magatartás, egészségügyi helyzet kialakulása, kulturális képzésüknek a nemzet közösségébe végleg felemelő lehetősége.

A bizottság az elvi megbeszéléseknél két felfogást vallott: a cigányság új, higiénikus, emberi méltósághoz illő lakóhelyén továbbra is tartsa meg népi zártságát a lassú beolvadás reményében. Ennek egyetlen előnye, sok hátránya mellett abban mutatkoznék, hogy a cigányság a maga kis rezervátumában elkerülné egyes emberek részéről ma is mutatkozó inzultáló és antiszociális magatartását. A bizottság tagjainak nagyobb része azonban arra a másik álláspontra helyezkedett, hogy a további mesterséges elszigetelés csak konzerválná a cigányság egyes tagjainak társadalomellenes hajlamát és állandósítsák az eléggé el nem ítéhető faji ellenszenvet. Ennél az álláspontonál is maradtunk, mert tudtuk, hogy a cigányság gazdasági és kulturális felemelkedését nem a cigány bizottság fogja elvégezni, hanem az a mélyszántás, amelyet a szocialista társadalom végez el, amely a soraiába emelkedett cigányt nem a bőre színe sem sajátos magyar beszéde, hanem elvégzett munkája és emberi tisztessége alapján fogja értékelni és a környék lakóinak nagyobb családjába megértéssel és szeretettel befogadni. A cigányság további elkülönítése és tragikus emlékü gettózása, még ha ez gyógyító célokat is rejt ez alkalommal, a cigány néptestvéreinket továbbra is a faji elszigeteltségben tartaná. Az Élet és Irodalom egy nem régi száma, amelyet ezúttal hivatalos állásfoglalásnak is tekinthetünk, egy cigánykérdéssel foglalkozó cikkében élesen szembefordult az amerikai néger-városrészekre emlékeztető megkülönböztetéssel.

A cigánybizottság a zárt települések felbontását rövid félévi működése alatt megkezdte. Ezek azonban a gyermek lépéseire emlékeztető bizonytalanságok és a döntő lépés megtételére az albizottság a tanács megértésére számít. Nyilvánvaló, hogy a cigányságnak alkotó

munkába állítására a megindulás az új kis otthon megépítése. Ez a kérdésünk alfája és ómegája. Enélkül csak a csodavárás és a legenda gyártás műveletébe merülnénk. Itt elsődlegesen irányadó a kultúrát, felépítményt teremtő gazdasági alap kérdése. A bizottság első pillanattól számolt a nehézségekkel és azzal a ténnyel, hogy egyelőre elszigetelve, külső segítség nélkül küzd. Ezt olyan jelenségre értem pl. mikor a Porcelángyár jelentős tavaszi épületbontásánál potom áron hordták az építési anyagot, de a cigányoknak a kis hajlékra valót sem tudtuk biztosítani.

A cigány családoknál az egyénenkénti tárgyalások után ismerkedtünk meg a jövedelmi lehetőségeikkel. Találtunk több 3 ezer Ft-os havi jövedelmű bányászt is, amely igazolja, hogy a munkában ugyanúgy megállja a helyét, mint a többi dolgozó. Az első kimozdulást Tátrai Béla elvtárs biztosította, amikor az év végéig 3 becsületesen dolgozó cigány bányász családját juttatta rendes lakáshoz. Ez erkölcsi hatásában is jelentős, mert a cigányok előtt bizonyítékot nyújt a munka megbecsüléséről. Tekintettel arra, hogy a cigány családok 80 %-a dolgozik, ezt a tényt biztató folytatásnak tekinthetjük a jövő felé. Ugyanakkor Vasason két nagy létszámú család részére sikerült a ház építőanyagát biztosítani. A felsorolt tények ellenére a bizottság érzi, hogy ez a szórványos lakásépítési küzdelem nem tarthat lépést a cigányság jelentős szaporodásával, főként pedig Pécs szocialista fejlődésével. Gyorsabb kibontakozásra a tanács gyors segítségét a következőkben kérjük.

[...]

Pécs város távlati fejlesztésének, ennek a szinte forradalmi település-morfológiai vállalkozásnak van olyan egészen közeli megvalósulása, amely a mi esetünkben gyors segítséget nyújt. Csak egyetlen példát kiemelve, az egész cigány-kérdés alapvető részét, a lakáskérdést megoldhatjuk. A lebontandó Majláth utca környékének csak egy része is biztosítani tudja, hogy megszabaduljunk a városképletünk gyászos foltjaitól. A bontott építési anyag leszállított árának, akár részletfizetésre is történő átadása megteremti azt a helyzetet, hogy az országban elsőknek oldjuk meg a cigánykérdést. Kb. 80 cigány család részére kis lakóház építése, amely a közművekbe lenne bekapcsolva, megoldaná a városra állandó veszedelmet jelentő fertőző – különösen diszenteria – jelenlétét. Megoldaná az iskoláztatás problémáját, mert a többszáz főnyi cigánygyerek számára még egy négyzetméternyi asztal sem áll rendelkezésre, hogy leckéjét elvégezze és a sok szerencsétlen gyerek a térdén tudja megírni dolgozatát. Ismert előttünk egy-két pedagógusnak a cigány gyermekek iránti súlyos előítélete és ellenszenvé az esetleges munkatöbblet miatt, amit az elmaradottabb cigánygyermek okoz. Úgy látszik ezek nem ismerik annak a Makarenkónak a nevét, akinek nevelői hírneve arról a Kurjája-telepről indult el, ahol az ismeretközlésnél jelentősebb volt a nevelés kérdése. Számolnak ezek a pedagógusok azzal, hogy a cigány gyerekek egymás hegyén-hátán, petróleum vagy éppenséggel gyertyafény mellett állandó zsvijabban, a minimális koncentráció lehetősége nélkül állanak iskolai feladataik előtt. A vasasi általános iskola cigány-tagozatának nevelői ezért érdemlik meg megbecsülésünket, mert a felnőtt cigányok oktatásában ők az emberi türelem és belátás végső határáig elmentek.

Visszatérve az építkezési terveinkre jelentem, hogy Gyenis József I. ker. elnökhelyettes elvtárs, egyik fáradhatatlan munkatársunk, szakemberekkel elkészítette az optimálisan elkészíthető típusház tervét. Ez is kb. 26 000 Ft költséget jelent. Azonban az említett utcasor bontásából származó kő és faanyag olcsó biztosítása, hozzáadva, amint Vasason is láttuk, magának a cigányságnak a testvéri összeállítását, a nőtanács, a KISZ társadalmi bekapcsolódását, az említett összeg családi házanként alig érné el a 10 000 Ft-ot.

Ez az alap, ahonnan elindulhatunk.

Elkészülve a legsürgősebb teendőkre, anélkül, hogy cigány-gettót létesítenénk, Pataki Mihály elvtárstól, a tröszt igazgatójától a Majális tér közelében egy jelentős, közel két hold terület átengedését nyertük el. Itt egy különleges kérésünk lenne a Széntröszt nagyrabecsült vezetőségéhez. A kérdéses terület elegendő mintegy 60 kis családi ház felépítésére 80 négyszögöles veteményes kertcskével. Ide települne a Majális téri szörnyű lakótelep. Még mindig megmarad a telep fele telepíthetőnek. Mivel a Tröszt ezt a területet, megértve a kérdésnek magasabbrendű szociális érdekeit, díjmentesen bocsátotta a cigánybizottság rendelkezésére, kérjük engedje meg, hogy azok a fiatal bányászok, akik kisebb házikót terveznek építeni, szintén díjmentesen kaphassák meg a kis telket. Ezzel óriási segítséget nyújtanának nekünk, mert megszüntetné a megalázó gettó jellegét és a környezet nevelő hatásával a fiatal bányászok a nevelésben szövetségeseinkké válnának. Az albizottság a fiatal bányászok törekvéseit patronálná, együtt dolgozna ki a kis telep egészségügyi és kulturális boldogulását. Azt hiszem, hogy a fiatal Kőhegyi Imre orvos, aki szenvedélyes harcosa ennek a kérdésnek, élete szép harcterét találná meg az emberi nemesítésnek ezen a két holdján az új emberek között.

A másik kérdés, mint munkánk akadályozója, a közvélemény egy részében mutatkozó ellenállás és ellenszenv volt. Ez több sikban máris megnehezítette a munkánkat. Ennél a kérdésnél városi tanács tag társaimra, kedves barátaink a ti támogatásotokra számítnak. A közvélemény egy részében még ma is a cigányság iránt olyan állásfoglalás tapasztalható, amelyet politikai hibának kell minősítenünk. A cigányság elmaradottsága miatt olyan faji előítélet terheli a jó hírnevünket, amelyért nem ez a népcsoport, hanem azok a társadalmi körülmények a hibásak, amelyek elmaradottsága miatt olyan faji előítélet terheli a jó hírnevünket, amelyért nem ez a népcsoport, hanem azok a társadalmi körülmények a hibásak, amelyek részvétlenül, a hontalanság országútján hagyta őket. Magyarország annyi cigányt exportált, hogy pl. Hollandiában a cigányokat rólunk magyarokról ungernek nevezik. Emlékszem arra, hogy pl. fiatalabb koromban Sto[c]kholmban hivatalos svéd szerveknél eljártam egyes svéd iskolai tankönyveknek Magyarországról szóló olyan ismertetése miatt, amely szerint hazánkban magyarok és cigányok élnek. A világhírre vergődött, de kétes értékű magyar operettek örökös cigány alakjait a magyar néppel azonosították Európa-szerre, ebből származó előítélet virágzik ma is hazánkban is. Üzemek és vállalatok vonakodnak cigányt alkalmazni. Volt, aki megmondta, hogy őt kizárólag a termelés kérdése érdekli, és cigány az ő statisztikáját nem szolgálja. Az Erdőgazdaságnál a cigányokat gyakran olyan kitermelési helyre vezénylik, ahol még nagyobb munkateljesítmény mellett is csak csekélyebb bérre szorulnak.

Ez ellen az érdekeltnél el is jártunk. Hiába neveljük mi a cigánytelepeket a munka becsületére, ha a másik oldalon elriasztó magatartással találkozunk. Névszerint megemlítek egy sajnálatos esetet.

A Széchenyi akna a pécsbányatelepi kirendeltség levelére, hogy cigányokat is alkalmazzanak, az 1960. február 26-án kelt levélben nyíltan megírta, hogy cigány dolgozót sehol sem alkalmaznak. Szabad legyen erre a határozatra szerényen innen válaszolnom. A szocialista állam építése bent az emberben kezdődik, mert a gazdasági alapot mégis csak az ember teremti meg. A gyáraknak, a tárnaknak, a gépeknek, a mikroszkópoknak, a végtelen barázdnak mégis csak az ember a hőse. Az Alkotmány mindenki számára elidegeníthetetlen jogává teszi a munka lehetőségét és nem találhatunk évek óta sem egyetlen kimondott szóban, egyetlen leírt betűben olyan gondolatot, ami ezt a jogot bármely nemzetiségünktől elvitatná. Én hallottam egyszer egy szép előadást a Széchenyi aknán arról, hogy a magasabbrendű tár-

sadalmat hogyan építik. Ebből az építésből a cigányt sem lehet kihagyni, mert minden négyzetméternyi hely, ahol nemzetiségeink iránt faji előítéllettel gondolkozunk és alkotunk, már sem tarthat igényt a magasabbrendűség jogára. A cigánybizottság tisztelettel kéri a Széchenyi aknát, hogy ugyanúgy, ahogy Tátrai Béla elvtárs tett István aknánál, iktassák be a cigányság munkakedvét. A Majális téri 3. 000 Ft-os havi keresetű cigányok nem hagynak kételety aziránt, hogy egyenrangú emberek álltak be, az alkotó sorainkba.

Jelentem, hogy munkánk adminisztratív eljárásainál a rendőrség teljes mértékű baráti támogatását élveztük. A disszociális elemek emberséges kordábantartásával segítségünkre voltak. Az őrsők szinte már családtagonként ismerik a cigányság problémáját és a helyszínen meggyőződünk arról, hogy baráti humánnummal foglalkoznak a kérdéseikben.

Az Országos Cigány Szövetség küldöttei a közeli hetekben meglátogattak bennünket. Az albizottság munkája elismerésének tekintettük azt a kijelentésüket, hogy a tavalyi viszonyokhoz képest szemmel látható változást tapasztaltak. Nemcsak a szegényes környezetek rendesebb, tisztább jelenségei, de a cigányokkal beszélgetés konstruktív tartalma is kellemes meglepetés volt számukra. Ki kell emelnem azt a pillanatképet, amikor a Majális-téri település cigányai azt kérték, hogy részeges és munkakerülő cigányt ne engedjenek közéjük telepedni.

Köszönjük a helyi sajtó megértését és támogatását, amellyel segítette a munkánkat. Kérésünkre Pécssett megszűnt egy olyan jelenség, amely ma is még országos jelenség maradt. Napirenden van törvénykihágásoknál, hogy név mellé elmaradhatatlanul, szinte fajt megbélyegző hangszílyal ott szerepel a cigány megjelölés. Előttünk elképzelhetetlen pl. ilyeneket olvasni az újságban: Kovács János nagypeterdi magyar feltört egy présházat, vagy Istókovics Márk kátolyi délszláv sikkasztott, vagy Müller János majsi német verekedett. Egyszerűen elképzelhetetlen, hogy minden esetben a nemzetiségi hovatartozást kiírják. Ezzel szemben a cigányoknál, szinte szuggesztív hatással, mintha a törvénytelen ségre csak a cigányság volna képes, a nemzetiségi hovatartozást mindig kiteszik.

Tisztelt Tanácsülés!

Beszámolóm csak kiragadott, de jellemzésre törekvő részeket nyújtott annak igazolására, hogy az albizottság feladatának mindenben megfelelni igyekezett. Összegezve, döntőnek tartjuk a kérdést a bontási anyagok átengedésével a családi házak felépítésében. Amit eddig tettünk, az csak a cigányokat szolgálta. Amit a továbbiakban tenni szeretnénk, az már a szocialista társadalmunkat szolgálja, mert nemcsak a cigányokat, de önmagunkat emeljük magasabbra, ha a különös, színes életű, művészi adottságú nemzetiségünket magunkhoz felemeljük, alkotó közösségünkbe beépítjük.

Pécs, 1961. szeptember 9.

Dr. Vörös Márton s. k. tanácsstag,
a cigány albizottság elnöke.

BML. PMJVT VB üléseinek jegyzőkönyve. 1961./2.

Jegyzőkönyv

Készült Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa Végrehajtó Bizottságának 1962. április hó 13-án tartott üléséről.

Napirend:

[...]

1. A cigánykérdés problémája megoldásának távlati terve.

Előadó: Gábrriel József osztályvezető

[...]

2. A cigánykérdés problémája megoldásának távlati terve

Előadó: Gábrriel József osztályvezető.

E napirendi pont tárgyalásán az egész ülés tartamán résztvetteken kívül, mint tanácskozási joggal meghívottak jelen vannak: dr. Vörös Márton a cigánykérdésekkel foglalkozó albizottság elnöke, I., II., III. ker. vb. elnöke, Posgay József, dr. Hal József osztályvezetők, Kabar Ferenc csoportvezető.

Gábrriel József elvtárs: A határozati javaslatok kiegészítéseként indítványozza, a vb. élen javaslattal a Művelődésügyi Minisztériumhoz a cigány gyermekek iskoláztatása érdekében, hogy a minisztérium az illetékes felsőbb szerveknél járjon el annak érdekében, hogy azokban az osztályokban, ahol cigány gyermekek tanulnak 15 fős létszámú osztályokat lehessen szervezni, a cigány gyermekek ingyenes napközi otthoni ellátást kapjanak, és az ezekben az osztályokban tanító pedagógusok 150. – Ft-tal több illetményt kapjanak a hasonló beosztásban lévő pedagógusoknál.

Kérdések

Papp Imre elvtárs: Kérdezi, a művelődésügyi osztály az előterjesztésben foglaltakat, valamint a határozati javaslatokat tekinti-e a cigánykérdés felszámolása távlati programjának, vagy pedig külön távlati tervet kell-e ezt követően kidolgozni.

Milyen a cigány származású bűnözők arányszáma a nem cigány lakossághoz viszonyítva.

Az osztály vezetője által elmondott indítvány, amely szerint a cigány származású tanulók külön helyzetére vonatkozóan tartalmaz javaslatot, összeegyeztethető-e a Politikai Bizottság azon határozatával, amely szerint minden olyan megoldást, amely ezek elkülönülését eredményezi, kerülni kell.

Bernát János elvtárs: Ismeretes-e a művelődésügyi osztály előtt, 1955-től hány cigány család költözött a városba és honnan?

Kőrösi Lajos elvtárs: Hogyan valósítható meg gyakorlatilag a tsz.-ekben történő foglalkoztatása egyes cigányoknak; milyen gyakorlati segítséget tudunk mi ehhez adni, tekintettel arra is, hogy ezek felvétele a tsz.-ek tagságától függ.

Kovács István elvtárs: A Majális téri cigánytelepülés felszámolásához 27 lakás szükséges. A jelenlegi lakásviszonyokat figyelembe véve ez a probléma az év végéig nem oldható meg. Az osztály álláspontjáról kér tájékoztatást.

Tancsik Lajos elvtárs: Van-e a cigányoknak vajdájuk, ha igen, meghívtuk-e a vb. ülésre és a kérdéseket megbeszélték-e vele.

Gábrriel József elvtárs: Az elhangzott kérdésekre adott válaszában elmondja, hogy az előterjesztést a vonatkozó jogszabályi rendelkezések, valamint az eddigi gyakorlati ismeretek

felhasználásával készítették el a végrehajtó bizottság elé. Ezáltal tájékoztatni kívánták a végrehajtó bizottságot a jelenleg meglévő helyzetről. A beszámolóban javasoltakat alap-programnak vesszük. A határozati javaslatok elfogadása után az illetékes szakigazgatási szerveknek kell a megfelelő intézkedéseket megtenni ahhoz, hogy a feladatok terén előrehaladás történjen, és nekik kell kidolgozni a terveket a feladatok megvalósítására. A művelődésügyi osztály csak arra képes, hogy összefogja ezt a munkát, és folyamatosan tájékoztassa a végrehajtó bizottságot.

A minisztérium elé javasolt határozat látszólag ellentétben van a Politikai Bizottság döntésével, azonban figyelembe kell vennünk a jelenlegi átmeneti állapotot, amelyet megszüntetni akarunk és ennek érdekében indokolt az egyes általános iskolák azon osztályaiban a kedvezményeket, biztosítani, ahol túlnyomórészt cigány származású tanulókat oktatnak. Ugyanis ezekkel, sokkal több a foglalkozás, ami ered onnan is, hogy őket az első osztályokban nagyon sokszor magyarul is meg kell tanítani, mivel ezt a nyelvet sem ismerik. Ennek a kérdésnek a városban történő megoldására a művelődésügyi osztály is programot dolgoz ki.

Arra a kérdésre, hogy milyen a bűnözők aránya, választ adni nem tud.

A határozati javaslatban foglaltakat az érdekelt szakigazgatási szervek vezetőivel megbeszélték, így többek között a mezőgazdasági osztály vezetőjével is, aki ígéretet tett arra, hogy segíteni fogja azt a törekvést, amelynek célja a cigány származású lakosságnak a különböző munkahelyeken, a termelőszövetkezetekben való foglalkoztatása.

A Majális tér cigánytelepülésének felszámolására a II. 5-éves terv végére van javaslat. Kovács elvtárs figyelmét elkerülhette a határidő helyes megválasztása, amely véleményünk szerint reális.

Végül megjegyzi, a cigányságnak vajdája nincsen, ilyen egyéniségű személy csak a Füzes dűlőben lakik, akivel azonban semmiféle problémát érdemlegesen megtárgyalni nem lehet.

Vörös Márton elvtárs: Elmondja, hogy a cigány albizottság megalakulása előtt is már szociális problémaként foglalkoztak a cigányok helyzetével. Az a tapasztalata, hogy amióta Pécssett megindult és hirtelen terjedt a cigány albizottság működésének és általában az ilyen irányú társadalmi munkának, a cigányok beáramlása megindult a városba.

Ez olyan mérvű, hogy a rendőrség segítségét kell kérni ennek további megakadályozására.

Ezt követően megjegyzi, a cigány lakosság körében vajda nem található, csupán a Füzes telepen él ilyen jellegű feladattal magát felruházni vélt férfi, akivel azonban az együttes megegyezés sosem vezet eredményre, mert minden ilyen esetben a saját hatalmának féltése következtében a legcsekélyebb eredményes előrehaladástól is elzárkózik.

Bernát János elvtárs: A statisztikai adatokból megállapítható, hogy a cigány bűnözők száma csak lényegtelen emelkedést mutat az egyéb bűnözőkkel szemben. A bűnözésnek nagy része besurranásos lopás, takarmány lopás vagy idegen tulajdonon való legeltetése az állatoknak.

Kétségtelen megállapítható, az elmúlt években történt nagyarányú idevándorlása a cigányoknak, amiben nem utolsó sorban maga a városi tanács is közrehatott az építési engedélyeknek kozármislenyi lakosú cigányok részére történő kiadása tekintetében. Azért indokolt lenne, ha azokban az esetekben kapnának ezek lakást, amennyiben becsületes munkával élnek.

Hozzászólások

Gócz Béla elvtárs: A számokkal folytatja, miután ezek meglehetősen megnyugtatók. Országos viszonylatban a cigányok aránya 2 %, Pécssett 1 % alatt van. Ha egy olyan határozat

születik, hogy a megürülő lakások terhére % arányban juttatunk lakást cigány családoknak, akkor ezt az 1%-ot kell igénybe venni.

Kétségek nélkül probléma az engedély nélküli bevándorlás, letelepedés. Ez ellen küzdeni kell, de egyetlen módszer lenne, ha az illetékes tanácsok azt határoznák el, hogy helyhez kötik a cigányokat, de a megye területén is az illetékes tanácsok. Ez nem fog könnyen sikerülni, viszont a helyhez kötöttség igen jó módszer lenne, ha valamely szükséglakás-szerű megoldással lakáshoz juttatnánk a cigányokat. Mi utána néztünk és 4 ikres megoldással olcsón építhetünk ilyen lakásokat bontási anyagokból kb. 100.000 Ft összegből, amely 4 család elhelyezésére lenne alkalmas. Ezt a problémát a jelenlegi holtpontról ki kellene mozdítani. Telek lenne erre, viszont azok az elképzelések, hogy a cigányokra bizzuk ezeket az építkezéseket nem megy, mert nem lehet rájuk bízni. Ilyen épületeket nekünk kell megépíteni a külterületeken, ahol a Széntröszöt kijelöl helyet. A bekövetkező nagyarányú bontások során bizonyos anyagok, hulladékok állandóan keletkeznek és ezeket fel lehetne használni erre a célra. Sokkal jobbat tudunk belőle építeni, mint a jelenlegi putrik, azonban ezt az akciót valakinek kézbe kell venni, mert másképp nem mozdul ki a holtpontról, csak ha valami felelős személyt erre rá nem állítunk, aki a cigány albizottsággal karöltve, együttműködve ezt elvégzi.

Kovács István elvtárs: A legtöbb cigány család az I. kerület területén él. Velük a különböző társadalmi bizottságok, valamint a rendőrség is rendszeresen foglalkoznak. Elmondja, hogy nem egy esetben a kozármislenyi cigány lakosok közül hatósági ügyben az I. ker. tanácshoz jönnek, ahol ilyen jellegű bizonyítványokat adnak is ki részükre, mert személyi igazolványuk Pécssett lett kiállítva, viszont nem a város területén laknak. Ezeket a kérdéseket rendezni kellene.

A kerületi tanácsnak is törekvése a cigány lakosok lakáshoz juttatása, illetve lakásépítéshez való segítségük, azonban a lakosság nehezen fogadja be őket, mivel ők maguk is nehezen illeszkednek be a normális közösségi életbe.

Óvodai ellátásukat a gyermekeknek nehéz megoldani, nem utolsó sorban azért, mert a gyermekeket nem küldik óvodába, másrészt a többi szülők nem szívesen veszik, hogy saját gyermekeiket a cigány gyermekekkel kell egy óvodába küldeni.

Bedő Pálné elvtársnő: Véleménye szerint tsz. közgyűlés határozata nélkül is lehet a cigány lakosságot foglalkoztatni munkaerőként a termelőszövetkezetekben, mert a tsz-eknek van lehetőségük órabéres dolgozókat is alkalmazni. Nagyobb baj, hogy a tsz vezetősége is idegenkedik ezeknek munkába állításától. Pedig van nem egy példás cigány család, akik szorgalmuk, munkájuk által jelentősebb jövedelemre, családi házra tettek szert.

Egyet lehet érteni Gócz elvtárs azon javaslatával, ami szerint a cigány lakosok részére szükséges állami segítséssel lakásokat építeni, ami viszont nem jelentheti elszigetelésüket. OTP hitellel történő családi ház építés nehéz a részükre, mivel OTP kölcsönt nem igen kapnak. Ugyanis nehezen találhatnak jótállót, másrészt mivel nincs rendszeres munkahelyük, ezeket a kölcsönöket nem folyósítják részükre. Azért nem utolsó sorban arra kell nevelésük során törekedni, hogy állandó munkavállalók legyenek és általában azonos üzemekben.

Vörös Károly elvtárs: Hangsúlyozza, a vállalatoknál is el kell érni, hogy a munkahely üresedés esetén cigány származású lakosokat is alkalmazzanak és ilyenkor ne a munkahely megüresedés legyen vitás, hanem a munkába állítás körülményei legfeljebb. Tehát feltétlenül ezen az állásponton kell lenni a vállalatok igazgatóinak is és nem szabad, hogy különbséget tegyenek a megfelelő munkakörben történő alkalmazás esetén cigány és nem cigány származású munkavállaló között.

Utal arra, hogy a város munkaerő-gazdálkodási problémái meglátása szerint 1964-ben lesznek a legnehezebbek. Ezt figyelembe véve feltétlenül meg kell akadályozni a cigány származású lakosoknak a városba való bevándorlását.

Papp Imre elvtárs: A jelentés, valamint a tapasztalatok alapján elmondható, hogy a művelődési osztály megértette a felsőbb szerveknek az elgondolását, rendelkezéseit, ami szerint a cigány származású lakosság átnevelésével kapcsolatos feladatok összefogása, szervezése a művelődésügyi osztálynak a feladata. Éppen ezért nem indokolt, hogy az osztály a részfeladatokat más szakigazgatási szerv teendőivé kívánja tenni, mert maga köteles megoldást találni a problémákra.

Meglátása szerint helyes a cigány származású lakosság problémáival foglalkozó albizottság létrehozása, amely albizottság jól dolgozik, ér el eredményeket is és jó, hogy egyik vezetője Kabar Ferenc elvtárs, aki a cigány lakosság iskoláztatása körében nagy tapasztalatokkal rendelkezik. Ez lényeges, mert éppen a cigány fiatalok, akik először megértik, hogy a társadalomba való beilleszkedésük sem nekik, sem a társadalomnak nem közömbös.

Indítványozza, a végrehajtó bizottság fogadja el a jelentést, amely híven tükrözi a meglévő hibákat, a tényleges helyzetet és a feladatokat. Ez a jelentés jobb, mint a korábbi, amelyet a tanácsülés vitatott meg. Ez a jelentés alapja lehet egy távlati terv kidolgozásának az osztály részéről.

A cigány lakosság százalékos aránya 0,6 %. Ha a számok rideg tükrében vizsgáljuk a kérdést, akkor ez mintegy 800 embert érint, akik nagyon alacsony színvonalon élnek, az átlag ember kultúréletét meg sem közelítik. A felszabadulás óta fennálló előnyös feltételek a cigány lakosság fejlődésére lényegesen nagyobb eredményt érhetnek volna el, ha ők maguk is igénylik és közrehatnak az eredmények kialakításában. Tekintélyes azoknak a cigány lakosoknak a száma, akik nem hagytak fel azóta sem a cigányérettel, akik nem kedvelték meg a tisztességes munkát. Mindezek a körülmények indokoltá teszik, hogy a végrehajtó bizottság és más társadalmi bizottságok is az egész országban társadalmi ügyként végezzék ezirányú teendőiket.

Meg kell jegyezni, elítélendők az olyan jelentések, hogy azokat a cigány dolgozókat, akik korábbi életmódjukkal felhagytak, és becsületes emberként végzik, vagy akarják végezni, mint munkavállalók munkájukat, tudnak írni-olvasni már, ezeket sem veszik fel egyes üzemi vezetők. A jelenség ellen, mint káros irányzat ellen határozottan fel kell lépni. Elítélendő az is, hogy a becsületesen dolgozó cigány lakosokat sem kezelik a lakáselosztásnál egyenlő félként a többi dolgozóval.

Véleménye szerint nem helyes a külön cigány iskolák, vagy osztályok létesítésére való törekvés, sem külön napközi részükre.

A nyelvtanulás a közösségbe való beilleszkedés útján halad a legjobban, tehát a vegyes tanulókkal való foglalkozás az eredményesebb.

A termelőszövetkezetekben a munka zömének időszakában kell a munkába beszervezni a cigány dolgozókat és szorgalmazni, hogy állandó munkássá váljanak. Ezen a területen is, mint mindenütt, harcolni kell a megkülönböztetésük ellen. Amennyiben pedig akár vállalatnál, akár más munkahelyen becsületes dolgozókká válnak, úgy nem kell idegenkedni részükre történő jótállástól, és hozzá kell segíteni őket is OTP kölcsön útján való lakásépítéshez, telelepedéshez.

Végül indítványozza, a végrehajtó bizottság ismerje el, az albizottság eredményes és jó munkáját. Egyben fogadja el a betervezett határidő javaslatokat némi határidő módosítással, amely indokolt annak érdekében, hogy a feladatokat ténylegesen végre lehessen hajtani.

Egyben a művelődésügyi osztály rövid idő alatt dolgozzon ki távlati tervet az érdekelt szakigazgatási szervek, valamint a társadalmi szervek bevonásával a cigány probléma megoldására.

Tancsik Lajos elvtárs: A maga részéről is egyetért a jelentéssel és a beterjesztett határozati javaslatokkal. A maga részéről is úgy látja, helytelenül cselekszenek azok a vezetők, akik megkülönböztetést alkalmaznak a cigány származású lakossággal szemben és nem alkalmazják őket egyes üzemekben. Példaként mondja el, számos cigány származású dolgozó áll munkaviszonyban a vasútnál és rendesen, becsülettel végzik munkájukat. Egyetért a probléma megoldása érdekében azzal a javaslattal, hogy megfelelő lakáshoz juttassuk a lakosságnak ezt a rétegét is.

Wieder Béla elvtárs: Meglátása szerint a cigány kérdés megoldásának eredményei attól függenek, sikerül-e leküzdeni az előítéleteket a cigány származású lakossággal szemben. Ha ezt a különböző vezető helyeken dolgozó elvtársak megértik, abban az esetben nem kell adminisztratív eszközöket alkalmazni a nehézségek leküzdése érdekében.

A lakosság részéről az az állásfoglalás, ami szerint nem szívesen veszik, hogy a cigány dolgozónak is juttatnak telket, még kommunista sem veszi szívesen, ha gyermeke mellé az iskolában, vagy óvodában cigány gyermeket ültetnek, stb., mindezek a fogyatékoságok a helytelen előítéletek eredményei.

Lényeges megérteni, hogy ezeknek az embereknek is joguk van a többi dolgozóval egyenlő feltételű emberi élethez. A problémák megoldása során tekintettel kell lenni minden elkülönítés megakadályozására, és olyan megoldásokat kerülni kell, amelyek a cigányoknak a lakosság többi rétegétől való megkülönböztetését, elkülönítését eredményezné.

Végül hangsúlyozza, hogy a határozati javaslatoknak elfogadása során első helyre kell állítani az előítéletek leküzdésének problémáját.

Jéhn József elvtárs: A II. kerületben is alakult állandó bizottság mellett működő és a cigány származású lakosság problémáival foglalkozó albizottság, amelynek tagjai rendszeresen látogatják a cigány telepeket. A cigányok felemelkedésének számos szép példáját lehet megemlíteni, és mint ilyenre lehet hivatkozni a Pipacs utcában felépült és kivitelében is jónak és szépek mondható lakóházakra. Tájékozódása szerint a Köztisztasági Vállalatnál jó néhány cigány dolgozó van munkaviszonyban, akiket a munkatársaik megbecsülnék és a többi dolgozókkal egyenlően végzik eredményesen a munkát.

A lakáshoz való juttatásuknak szorgalmazása helyes irány a nehézségek megszüntetésére, problémát jelent azonban, hogy egyetlen helyiségben 16-18-an is élnek.

Sok nehézséget okoz a cigány tanulók nevelése. Ezek általában lerontják az iskolában a tanulmányi színvonalat. Sok kifogás van velük szemben azért is még, mert nem járnak rendszeresen iskolába. Ha a szülőket megbírságolják, nem vezet eredményre, mivel a fizetés helyett a bírság összegét szabadságvesztéssel töltik el. Feladat az lenne, hogy a gyermekeket kiemeljük a környezetből és többet foglalkozni velük, hasznos polgáraivá neveljük az államnak.

Szász Antalné elvtársnő: A maga részéről is egyetért azzal az észrevétellel, mi szerint elsősorban a cigány lakossággal szemben meglévő előítéleteket kell leküzdeni. Véleménye szerint, ha a probléma megoldásába bevonják a különböző társadalmi szerveket, ez meghozza a maga eredményét. Egyetért Gócz elvtárs javaslatával, hogy házépítéssel segítsük a cigány lakosság problémájának megoldását.

Kónya István elvtárs: Véleménye szerint a cigány származású lakosság problémáinak megoldásához elsősorban anyagi áldozatra van szükség. Azokat közülük, akik becsülettel

dolgoznak, feltétlenül egyenlő mértékkel kell mérni a többi dolgozóval, akik azonban nem dolgoznak, azokat ennek megfelelően kell értékelnünk és így kell eljárni velük szemben.

Gábrriel József elvtárs: Annak a jelentőségét támasztja alá, hogy a végrehajtó bizottság a cigánykérdés megoldásával az előterjesztés jellegének megfelelően foglalkozik. Eddig az volt általában a helyzet, hogy a bírságoló szervek, a rendőrség foglalkozott ezzel a problémával. Ma már kormányhatározat alapján akarjuk felszámolni ezt a problémakört, úgy, hogy megfelelő munkaalkalmat, lakást és egyéb lehetőséget biztosítunk a cigány származású lakosság részére is, hogy fennálló nehézségeiken érdemben könnyíteni lehessen.

A cigány lakosság problémáit nem lehet azonos mértékkel mérni és %-os arányszámuknak megfelelően részesíteni őket a lehetőségek szerinti lakásban. Ugyanis ezek valamennyien olyan emberek, akik közül megfelelő lakással egyik sem rendelkezik, vagy csak csekély arányban, míg a lakosság többi rétegének lakásproblémái megoldottak, vagy közelről sem ilyen jelentőségűek. Azért mindenekelőtt a rászorultságot kell figyelembe venni.

Az óvodai elhelyezése a cigány gyermekeknek különösen az I. kerületben nem jelent problémát a helyiség szempontjából, sokkal nehezebb feladat azonban a cigány lakosság meggyőzése, hogy óvodába küldjék gyermekeiket.

Az iskolákban valóban csökkentik a cigány tanulók a tanulmányi átlagot, nehezebb velük foglalkozni, de ez nem jelentheti a velük való fokozott törődés mellőzését. Az indítványozott határozati javaslat nem jelentené a cigány tanulók elkülönítését, hanem csak azt, hogy ahol kizárólag, vagy nagyobb részt ilyen tanulókat oktatnak, ott kisebb bontásban engedélyezzék az osztály létszámát. Ezekbe az osztályokba a művelődésügyi osztály a legjobb pedagógusokat igyekszik irányítani.

Egyetért messzemenően azzal a megállapítással, hogy a problémák felszámolása érdekében megmutatkozó előítéleteket kell a cigány lakossággal szemben felszámolni. Ehhez türelmes, meggyőző munka szükséges. A párt határozata nyomán társadalmi üggyé válik ennek a kérdésnek a megoldása. Megoldása érdekében áldozatokat is kell hozni és megfelelő lakáshoz, házhelyhez kell juttatni őket.

Körösi Lajos elvtárs: Egyetért azoknak a véleményével, akik a jelentést, valamint a határozati javaslatokat jónak tartják.

Hangsúlyozza az egyes szakigazgatási szerveknek számos feladata lesz a cigány probléma megoldása során. Ezt a feladatot a művelődésügyi osztály fogja össze. Ez az osztály készítsen a problémák megoldására távlati tervet, amelyhez a szakosztályok adjanak megfelelő segítséget. Egyben a távlati tervbe be kell építeni a különböző társadalmi szervek segítségét is.

Alapvető kérdésként kell aláhúzni az általános felvilágosító munkát a cigány lakosság körében, valamint az előítéletek felszámolásának kérdését a lakosság körében.

A párt és a kormány határozata nyomán e kérdés társadalmi üggyé vált, és így a vezető helyeken dolgozóknak éppúgy, mint a lakosoknak általában meg kell érteniök, hogy a cigánykérdés felszámolásának az útja, ha munkába állítjuk őket, ha lakást biztosítunk nekik, egészségügyi és szociális problémáikat igyekszünk megoldani.

Megjegyzí, nem helyes az egyes helyeken mutatkozó az a törekvés, hogy bányamunkára igyekezzenek felvenni a cigány dolgozókat, ezeken a helyeken nehezebben tudják megállni a helyüket. Más munkakörök számos területen vannak, amelyeket ezek a dolgozók nagyon be tudnak tölteni.

Foglaljon a végrehajtó bizottság úgy állást, hogy szigorúan kell eljárni azokkal szemben, akik az ide vonatkozó Politikai Bizottsági határozatot nem akarják kielégítően végrehajtani.

Lényeges javulás tapasztalható a problémák megoldása terén azóta, hogy érdemben foglalkozunk azokkal. Helyes az a javaslat, amely szerint a végrehajtó bizottság fejezze ki elismerését az albizottságnak és mindazoknak a dolgozóknak, akik ennek a kérdésnek a megoldása érdekében szorgalmasan fáradoztak. Egyben a vb. hívja fel a művelődésügyi osztály vezetőjét – az érdekelt szakosztályok bevonásával – dolgozzon ki távlati tervet a cigánykérdés felszámolása érdekében.

Végül megjegyzi, nem csupán anyagi áldozat, pénz kérdése a megoldás, társadalmi összefogásra van szükség és az anyagi segítség mellett türelmes felvilágosító munkára van szükség a tényleges eredmények elérése érdekében.

A végrehajtó bizottság ezután az előterjesztésnek, valamint az elhangzott javaslatoknak megfelelően hozza egyhangúlag a következő határozatokat:

54. VB. Határozat

A végrehajtó bizottság elismerését fejezi ki a cigány származású lakosság problémáival foglalkozó albizottságnak tevékenységéért és mindazoknak, akik e kérdés megoldása érdekében lelkiismeretes, eredményes munkát végeztek.

A végrehajtó bizottság hangsúlyozza, a cigánykérdés megoldásának egyik alapvető feladata – az anyagi segítség mellett – a rendszeres és eredménnyel járó felvilágosító munka a cigány lakosság körében és az előítéletek leküzdése, megszüntetése általában a lakosság körében.

Ennek érdekében utasítja a vb. a művelődésügyi, valamint az egészségügyi osztály vezetőjét, szervezzék meg az általános felvilágosító munkát mind a cigány, mind pedig a nem cigány lakosság körében. A munkába be kell vonni – a társadalmi szervek mellett – a sajtó, a rádió és a TIT dolgozóit is.

A művelődésügyi osztály egyben Pécs-Szabolcson szervezzen analfabéta iskolát.

Határidő: folyamatos.

Felelősek: Gábrriel József, dr. Hal József osztályvezetők.

A végrehajtó bizottság utasítja a művelődésügyi osztályt vezetőjét, az érdekelt szakosztályok valamint a társadalmi szervek bevonásával 1962. május 31-ig készítsen távlati tervet a cigánykérdés megoldására. Ennek a tervnek az elkészítéséhez az érdekelt osztályok vezetői nyújtsanak érdemi segítséget és a program értelmében a szükséges intézkedéseket tegyék meg.

Határidő: értelem szerint

Felelősek: Gábrriel József, valamint a cigánykérdés megoldásában érdekelt osztályok vezetői

Utasítja továbbá a vb. a munkaügyi osztály vezetőjét, hogy a város területén lakó 21 munkaképes cigány férfi és 42 cigány nő elhelyezését a következő megosztásban biztosítsa:

a város keleti részéről a Pécsi Széntrösztr különböző üzemeihez 10 fő, a Kokszművekhez 2 fő, a Hőerőműhöz 2 fő férfi, a Pécs-szabolcsi és vasasai tsz.-hez 30 nő. A város déli és nyugati részéről: az Uránércbánya Vállalathoz 3 fő, az ÉM Baranya megyei Építőipari V. üjmecsekaljai építkezéséhez 4 fő férfi, és a Kertészeti Vállalat, Mecsek Gyöngye tsz., Szőlészeti Kutató Intézet és Erdőgazdasághoz 12 fő nőt.

Határidő: 1963. december 31.

Felelős: Vörös Károly osztályvezető és Gócz Béla vb. elnökhelyettes

A vb. utasítja az építési- és közlekedési osztály vezetőjét, készítsen kimutatást a városban lebontásra kerülő épületekről és arról, hogy a lebontásra kerülő épületek anyagából mi-

lyen mértékben részesíthetők a cigány lakosok. Az anyag odaítélésénél az osztály kérje ki a cigány albizottság véleményét.

Határidő: június 30.

Felelős: Márki László osztályvezető.

Az egészségügyi osztály a cigány lakosság egészségügyi gondozása munkáját szervezet-
tebben és hatékonyabban végezze, ezen munkába a társadalmi szervek (Vöröskereszt, Nő-
tanács, stb.) közreműködését vegye igénybe.

Az üzemi dolgozók helyzetének javítása az üzemorvosok és üzemegészségügyi szolgál-
lat fontos feladata. Ezen munkához az egészségügyi osztály az érdekelteket lássa el iránylel-
vekkkel.

Határidő: folyamatos.

Felelősök: dr. Hal József ov., Szász Antalné vb. tag.

A végrehajtó bizottság utasítja a művelődésügyi osztály vezetőjét, hogy a cigány tanulók
beiskolázását különös gonddal végezze. A kerületekben szervezzen az I. osztályba kerülő
cigány gyermekek részére előkészítő tanfolyamokat, és a szükséghez mérten a bukottak ré-
szére túlkorosak osztályát. Az óvodás, napközis felvételeknél és a tanulószobák létesítésé-
nél a cigányok érdekeit szem előtt kell tartani.

A nevelők fokozzák a cigány tanulók korrepetálását és a családlátogatások számát.

Az arra érdemes cigány tanulók középiskolába és egyetemre jutását a művelődésügyi
osztály biztosítsa.

Társadalmi ösztöndíj odaítélésére a munkaügyi osztály évente tegyen javaslatot.

Határidő: folyamatos.

Felelősök: Gábrriel József ov. és dr. Kocsis Mihály vb. tag.

Kapják: Papp Imre, Gócz Béla vb. elnökhelyettesek, Posgay József, Molnár Károly,
Márki László, Somogyi Béla, Gábrriel József, dr. Hal József, Vörös Károly osztályvezetők,
Kabar Ferenc csop. vez., a cigány albizottság elnöke, I., II., III. ker. vb. elnöke és a titkárság
adm. csoportja.

55/1962. sz. VB. H a t á r o z a t

Utasítja a végrehajtó bizottság a kerületek vb. elnökeit, végezzenek felmérést, hogy a vá-
ros nagyobb üzemeinél dolgozó cigány lakosok ezideig hány szolgálati lakásban részesül-
tek. Az üzemvezetőségekkel történt tárgyalás alapján készítsenek kimutatást a következő 5
évben lakáshoz juttatandó cigányok számáról.

A felszabaduló lakások szétosztásánál a létszámnak megfelelően – az igényjogosultság
szem előtt tartásával – a kerületi szociálpolitikai előadók javaslata alapján juttassák a cigány
lakosokat lakáshoz.

A lakást építeni szándékozó cigányok részére a kerületek vb. elnökei juttassanak a város
különböző részein telkeket és szakigazgatási szerveiken keresztül nyújtsanak segítséget a
cigányoknak OTP kölcsönök igénylésében. Az ilyen szándékú cigányokról készítsenek ki-
mutatást.

Az I. ker. tanács a Majális teret a II. 5-éves terv időszakában számolja fel, az ottani put-
rikból helyezze ki lakásokba a cigány családokat. A II. és III. ker. tanács a kerületükben lévő
putrikat 1963. december 31-ig számolja fel, helyezték a cigány családokat lakásokba.

Határidő: a felmérés elkészítésére: június 30., a lakás juttatásokra: értelem szerint.

Felelősök: a kerületi vb. elnökei, illetőleg az igazgatási osztályok vezetői és Kónya Ist-
ván vb. tag.

Kapják: Papp Imre vb. elnökhelyettes, I., II., III. ker. vb. elnöke, Posgay József, Gábrriel

József osztályvezetők, Kabar Ferenc csop. vez. a cigány albizottság elnöke és a titkárság adm. csoportja.

[...]

Kmf.

Körösi Lajos s. k.
vb. elnök

dr. Galabár Tibor s. k.
vb. titkár

BML PMJVT VB. üléseinek jegyzőkönyve 1962/1.

9/b.

Pécs MJ Város Tanácsa V.B. Művelődésügyi Osztálya
Tárgy: A cigánykérdés megoldásnak távlati terve Pécs városában.

Előterjesztés a végrehajtó bizottság 1962. április 1-i ülésére.

A cigánykérdés megoldásának tárgyalásakor a tényleges helyzetből kell kiindulni:

Család ebből putriba				Összesen
I. ker. Majális tér	28	27		
Zsigmond telep	22	22		
Stadtwald	12	10		
				264 gyermek
Istenáldás völgy	4	3		140 nő
Szétszörtán	24	—		135 férfi
	98	67		539
Dolgozik:	121 férfi,	11 nő		
Nem dolgozik:	14 férfi,	129 nő		
II. ker. 28 családból 3 család lakik putriban				Összesen
Van	63 gyermek	26 nő	22 férfi	111 fő
Dolgozik:	21 férfi,	5 nő		
Nem dolgozik:	1 férfi,	21 nő		
III. ker. 16 családból 6 család lakik putriban				Összesen
Van	29 gyermek	26 nő	17 férfi	72 fő
Dolgozik:	11 férfi,	7 nő		
Nem dolgozik:	6 férfi,	9 nő		

Pécs mj. város területén található cigányok összesített adatai: 142 családból 76 család lakik putriban, a többieknek vagy jó, vagy megfelelő lakásuk van.

Lakosok száma: 722, ebből 174 férfi, 192 nő, 356 gyermek.

Dolgozik: 153 férfi, 23 nő.

Nem dolgozik: 21 férfi, 169 nő.

Iskolában tanul: 183 gyermek, ebből 11 gyógypedagógiai bentlakásos intézetben.

Ezek a számadatok a pillanatnyi helyzetet rögzítik. Ha nem is beszélhetünk nagyarányú beszivárgásról, mégis előfordul, hogy a cigánycsaládok engedély nélkül bevándorolnak. Különösen az utóbbi időben tapasztalható ilyen jelenség, mert a környező vidéken lakók is bizonyos fokozott gondoskodást tapasztaltak és az a hír terjedt el, hogy Péccsett „segítenek a cigányokon”.

Előfordul az is, hogy az itt lakó cigánycsaládokhoz bizonyos időre „vendégek” érkeznek. Ezek bejelentés nélkül tartózkodnak városunkban és ők követik el a legtöbb törvénytörtést.

Munkahelyzet

A férfiak zöme, mint az a közölt adatokból is kitűnik, dolgozik. A munkában lévőknek 90%-a állandó, 10%-a alkalmi munkahelyen dolgozik. A legtöbb cigány férfit a Szénbányászati Tröszt különböző üzemei foglalkoztatják, különösen a vasasi Petőfi akna, István akna, Béke akna vezetősége jár el jó példával, nagy ellenállás tapasztalható a pécsbányatelepi Széchenyi akna vezetősége részéről. Az Urán vállalat is több cigányt foglalkoztat, valamint a cigányok egy része az Erdőgazdaságnál helyezkedett el, jelentős a zenészek száma is.

A cigány dolgozók nagy többségében megállják helyüket, jól, szorgalmasan dolgoznak. Nehézségek zömmel csak ott vannak, ahol a munkába állítás után nem törődnek a cigányok nevelésével.

Igen magas a nem dolgozó cigányasszonyok száma, %-ban magasabb, mint a város ilyen természetű számaránya (bányatelepeket kivéve). A tényleges helyzet az, hogy a cigányasszonyok nagy része nem is akar dolgozni. Vannak, akik az erdőben összeszedett fát árusítják, a legtöbben otthon tartózkodnak, semmit sem tesznek.

A dolgozó asszonyok főként a mezőgazdaságban tevékenykednek, különös kifogás nem merül fel ellenük.

Lakáshelyzet, életkörülmények

A munkahelyzetnél sokkal kedvezőtlenebb képet mutat. A legtöbb család embertelen környezetben lakik. Nem ritka az olyan eset, hogy egy 10 négyzetméter alapterületű putriban 10 személyes család lakik, több helyütt egy putriban több családot találhatunk.

A putrikban nagy a piszok, a legegyszerűbb tisztálkodási lehetőségek sem biztosítottak. Igen aggasztó a helyzet ott, ahol a családban fertőző beteg van (tüdőbajos).

Mіндеzen túl a cigánytelepülések rendszerint forgalmas útvonalak mellett vannak, amely tény igen rontja a városba érkezők kedvező benyomását.

A cigányok nagy többsége jobb lakáskörülményeket igényelne. Igen sokan munkahelyükön lakást igényeltek, általános tapasztalat, hogy az igénylőket nem elégitették ki a többi dolgozóval egyenlő arányban. A munkahelyek e ténytet nem is tagadják, indokul azt hozzák fel, hogy a nem cigány dolgozók tiltakoznak a cigányok lakótelepre történő beépítése ellen.

Ennek az idegenkedésnek van némi alapja, mert hosszabb időt igényel az is, amíg a cigánycsaládok elszakadnak régi életrendjüktől, megszokják a tisztaságot, a kulturáltabb életkörülményeket.

Viszont számtalan példát lehet felhozni arra, hogy megértő emberek környezetében a felszivódás igen gyorsan megtörténik, így bátran állíthatjuk, hogy az előbb vázolt helyzetkép nem általános.

Viszont több olyan cigánycsalád is található, akik nem hajlandók a putrikból kiköltözni,

itt érzik jól magukat, nagyobb igényük nincs. Ki kell hangsúlyozni, hogy ma már ezek képezik a cigányság kisebb %-át.

Igen nagy baj, hogy a putrikban, de még a szükséglakásokban sem tudják a gyermekek részére a tanulás legkisebb lehetőségét sem biztosítani, ez egyik oka a cigánytanulók lemaradásának, lemorzsolódásának.

A szűkös elhelyezés, az egy helyiség egyik oka az, hogy a cigánycsaládokban minden, különösebb erkölcsi gátlás nélkül történik. A gyermek mindent lát. Előfordult, hogy az anya a gyermek előtt szülte meg a csecsemőjét. Ezért is találkozunk olyan jelenséggel, hogy 12 éves cigánylányok cigánylegényekkel élnek és több iskolaköteles cigányleány gyermeket szül.

Ruházkodásuk területén is elszomorító helyzetet találunk. A cigánytelepeken gyakori a ruhátlanul szaladgáló gyermek, de több helyütt található hiányos öltözetű, fedetlen testű cigányasszony is.

Többször hangoztatjuk és ez tény, hogy a nem cigány lakosság ellenszenvvel viseltetik a cigányokkal szemben. Ennek egyik magyarázata, hogy a cigányok piszkosak, rendetlenül jelennek meg kereskedésekben, italtoltokban és mindenütt.

A cigányok helyzetének igazságos rögzítésénél meg kell állapítani azt, hogy lehetetlen helyzetüket nem mindig a pénztelenség, a munkanélküliség okozza. Nagyon sok cigány családfő jól keres, sokszor több pénzt visz haza egyéb dolgozónál. Nem tudnak a pénzzel bánni, nem tanulták meg a helyes, takarékos gazdálkodást. Fizetés idején a peremvidékeken csoportokban látható a részeg cigány. Különösen a cigányasszonyok viselkedése kiábrándító!

Ezzel indokolja több kultúrotthon a cigányok látogatását tiltó határozatuk szükségességét.

A nem cigány lakosság részéről viszont igen kevés megértés tapasztalható. A felvilágosító, nevelő munka helyett meg nem értés, durvaság jellemző. A munkahelyen ilyen jelenség nem tapasztalható.

Kulturális helyzet:

Az iskolaköteles cigánygyermek beiratkoztak általános iskolákba. Igen kevés lehet azoknak a száma, akikről az iskola vezetői nem tudnak és így nem is iratkoztak be. Nagy mértékben csökkent a hiányzók száma is, de azért még nem megnyugtató a helyzet. Az iskolai szülői munkaközösségek jó munkája eredményeként kevés az olyan mulasztó, aki ruha-hiány miatt nem jelenik meg a tanításon. A hiányzások magas számát az eredményezi, hogy a cigány szülők nem érzik az iskolabajlás szükségességét.

A legnagyobb baj a bukások magas számában van. Igen sok a túlkoros gyermek. Gyakori jelenség, hogy 13-14 éves gyermek az I., vagy II. osztályba jár. Igen kevés az olyan cigánygyermek, aki a korának megfelelő osztályba jár.

Ennek magyarázata, hogy a korábbi esztendőben igen sok volt az iskolába nem járó cigánygyerek, ezeket felkutattuk, beirattuk, de magasabb kora ellenére is csak az I. osztályba kerülhetett.

A rendes korban beiratkoztak zöme nem beszél megfelelően a magyar nyelvet, igen szűk a fogalomköre, nem érti az olyan szavak jelentését sem, amely a többi gyermeknél nem igényel magyarázatot.

Pedig általános megállapítása a nevelőknek az, hogy a cigányok nem rosszabb szellemi képességűek a többiekénél. Az osztályok magas létszáma nem teszi lehetővé azt, hogy a ne-

velők olyan mértékben foglalkozzanak egyénileg a cigány tanulókkal, hogy az szükséges lenne ahhoz, hogy a többiek szintjét el tudják érni.

A putrikban lakó cigány tanuló részére nincs hely, ahol házi leckéjét elvégezhetné, vagy tanulhatná, hisz a putrikban legtöbbször asztal sincs.

A putrikból kikerült cigány családoknál – de néha még a putrikban is – megtalálható a rádió, de újság, folyóirat vagy könyv csak igen elvétve akad.

A cigány lakosság ismeretterjesztő előadásokon, vagy kulturális rendezvényeken való részvétele minimális.

A helyzetfelmérés alapján a következő feladatok megoldása szükséges:

1. A nem dolgozó cigányok munkábaállítása

2. Lakáshelyzetük javítása.

3. Egészségügyi gondozás.

4. Általános felvilágosító munka.

5. Oktatásügyi helyzetük javítása.

I. A cigányok munkába állítása.

Ez a feladat kétirányú ténykedést jelent. Egyrészt a már dolgozó cigányokkal való fokozottabb törődést, másrészt a nem dolgozók részre munkalehetőség biztosítását.

El kell érni, hogy az üzemek bizottságai, vezetői, szoc. pol. felelősei állandóan és rendszeresen foglalkozzanak a cigány üzemi dolgozókkal, biztosítsák részükre fejlődési lehetőségeket, minden esetben az egyenlő elbánás elve érvényesüljön és kisebb munkafegyelmi esetekben a megoldás ne az azonnali elbocsátás legyen.

Sokat tehetnek az ügy érdekében az üzemi KISZ szervezetek is.

A jelenleg nem dolgozó munkaképes korú cigányok munkábaállítása érdekében a következő javaslat végrehajtása szükséges:

A város keleti részéből (Pécs-Szabolcs, István akna, Vasas) összesen 14 férfi elhelyezése. A Pécsi Szénbányászati Tröszt különböző üzemeihez 10 fő, Pécsi Kokszművekhez 2 fő, Höeröműhöz 2 fő.

Ugyanerről a részről 129 a munkaképes nő. A nők legnagyobb része eltartottként családban él, nagy százaléka elhelyezkedni nem is akar, bizonyos százaléknál az elhelyezkedés nem is szükséges, a nők munkábaállítása is megnyugtató módon lehetséges. Kb. 30 nő helyezhető el a pécsszabolcsi és vasasi termelőszövetkezetekben, ezzel az egyedülálló, vagy nagycsaládos nők ügye megoldódna.

A város déli és nyugati részéről összesen 7 férfi elhelyezése lenne szükséges.

Javaslat: Uránbánya Vállalat 3 fő, ÉM. Baranya megyei Áll. Építőipari Vállalat újmecekaljai építkezése 4 fő.

Erről a részről 40 fő nem dolgozó, munkaképes nő száma. Az előbb vázolt megfontolás alapján 12 nő elhelyezésével a probléma megoldódna.

Javaslat: Kertészeti Vállalat, Mecsekgyöngye TSZ, Szőlészeti Kutató Intézet, Erdőgazdaság.

II. A cigányság lakáshelyzetének javítása:

A város területén 76 család lakik putrikban, amely családok elhelyezése mulhatatlanul szükséges lenne. A városban ténylegesen meglévő nagymérvű lakáshiány azonban a megoldást lehetetlenné teszi, ezért csak a cigányok lakáshelyzetének megjavításáról beszélhetünk.

Kezdeményező lépések történtek az I. kerületben, ahol a Pécsi Széntröszt több cigány

családnak telket juttatott. Szórványosan az üzemek is biztosítottak egy-egy cigány családnak lakást. Nagyon kevés viszont az olyan cigány, aki OTP kölcsönhöz jutott és még kevesebb az olyan, aki a lakáshivatalon keresztül jutott lakáshoz.

Mivel a cigánykérdés megoldásának legfőbb elve és legnagyobb gyakorlata a tömegek felszívó ereje, ezen elv érvényesülését a lakáshelyzet megoldásánál kell mindenáron biztosítani úgy, hogy a cigányok a többi lakossal szemben ne élvezzenek jogtalan előnyöket.

A helyzet javítására több lehetőség kínálkozik:

1. A vállalatoknál és üzemeknél dolgozó cigányokat az üzemnél működő lakáselosztó bizottságok a többiekkel egyenlő arányban juttassák lakáshoz.

2. A lakást építeni szándékozó cigányok részére a kerületek juttassanak a város különböző részein telkeket és a kerületi szoc. pol. előadók nyújtsanak segítséget a cigányoknak az OTP kölcsönök igénylésére.

3. A város igazgatási osztálya a főberleti lakások juttatásánál érvényesítse az egyenlő elbánás és szükségszerűség elvét. Ezen elvek betartása mellett jelentős számban telepíthetők át cigányok a putrikból.

4. A városban több helyütt kerülnek lebontásra épületek, a bontási agyag juttatásánál a cigányokat figyelembe kell venni.

III. Egészségügyi gondozás:

A cigány lakosság egészségügyi helyzetének megjavításával eddig a szociálpolitikai egészségügyi állandó bizottságok, különösen a cigány albizottság és a szociálpolitikai csoportok foglalkoztak. Az orvosok, szoc. pol. előadók, az áb. tagjai cigánytelepeken és szállásokon, valamint a cigányokat foglalkoztató vállalatok munkahelyein igyekeztek az egészségügyi követelményeket biztosítani.

A jövőben ezt a munkát szervezettebben, elsősorban az egészségügyi felvilágosítás eszközeivel kell irányítani, illetve végezni. Ezen munkában a társadalmi szervezetek közreműködését (Vöröskereszt, Nőtanács) igénybe kell venni.

Az illetékes közegészségügyi és körzeti orvosokat fokozottabb mértékben kell bevonni a felvilágosító munkába és a cigánytelepek ellenőrzésébe.

A felvilágosító munkát elsősorban a cigány nők körében kell fokozni, ahol leginkább lényeges a tisztaság és a rend iránti érzéket kinevelni, mivel a következő nemzedék szemlélete ilyen téren főleg az anyáktól függ.

Az üzemorvosokon keresztül a cigány lakosság üzemeken belüli helyzetét kell kedvezőbbé tenni. A többi dolgozó megfelelő felvilágosításának, a munkaügyi osztályok cigányoktól való óvakodásának megváltoztatását az üzem-egészségügyi szolgálat feladatává kell tenni. Ezen munkához szükséges irányelvekkel az üzemegészségügyi szolgálat orvosait és egyéb dolgozóit az egészségügyi osztály lássa el.

IV. Általános felvilágosító munka:

Mindenki által ismert tény, hogy a közvélemény nagyfokú idegenkedéssel viseltetik a cigány lakosság irányában. Ezt a helyzetet megszüntetni máról holnapra nem lehet, csak kitartó, rendszeres felvilágosító munka révén. Ebből a munkából ki kell vennie részét a sajtónak, rádiónak, TIT-nek, de minden tömegszervezetnek és felvilágosult állampolgárnak is.

A város lakosságának meg kell ismernie a Politikai Bizottság 1961. június 20-i határozatát és a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány elnökhelyettesének 1-72/1961. számú rendeletét.

Sokat tehetnek az ügy érdekében a pedagógusok, akiknek a gyermekek és a szülők körében kell hathatós felvilágosító munkát végezniük.

A cigány lakosság átnevelésében fontos szerep vár a lakóbizottságokra. A putriból áttelepítésre kerülő cigány lakosság állandó gondozása elsősorban az ő feladatukat képezi.

Az üzemben dolgozók gondozása az üzemekben működő tömegszervezetek feladata.

A nevelők a családlátogatások számának növelésével segíthetnek sokat. Az analfabéta cigányok számára tanfolyamot kell szervezni Pécs-Szabolcson.

V. Oktatásügyi helyzet javítása:

Az iskolák igazgatóinak feladata lesz, hogy a körzetükben minden cigánygyerek beiratkozzon az általános iskolába.

Mivel az I. osztályba kerülő cigánygyermek rosszul beszélik a magyar nyelvet, fogalomkörük igen szegényes, az I. osztályosok összeírása után, de legkésőbb június elején előkészítőt kell szervezni az I. osztályba kerülő cigánygyermek részére, melynek keretében játékos foglalkozások során szeptemberig megszerezhetik a kellő nyelvkészséget.

Fokozott mértékben kell gondoskodni arról is, hogy az óvodáskorú cigánygyermek, a más gyerekekkel egyenlő feltételek mellett, járjanak óvodába is. Ezzel is alkalmassá kell tenni a gyerekeket az iskolák zavartalan elvégzésére.

Napközis felvételeknél szigorúan be kell tartani az egyenlő elbánás és szükségszerűség elvét, melynek érvényesítésével sokkal több cigánygyereknek kell a napköziben helyet biztosítani.

A jelenlegi cigány létszám szükségessé teszi azt is, hogy Vasas II., István aknán és Pécsszabolcson a cigány tanulók részére tanulószobát biztosítsunk.

A nevelőknek fokozniuk kell a cigány tanulók korrepetálását és az úttörő csapatoknak nagyobb segítséget kell biztosítaniuk a cigány tanulók tanulásában.

Ezideig igen kevés cigánygyerek került középiskolába és még kevesebb a felsőoktatási intézményekbe. Mivel a diplomát szerzett cigányok igen nagy segítséget nyújthatnak a cigánykérdés megoldásában, a művelődésügyi osztály évenként gondoskodik a legjobb cigány tanulók középiskolába iratásáról, kollégiumi elhelyezéséről, tanulmányi gondozásáról és olyan irányú nevelésről, hogy iskoláik elvégzése után ne tagadják meg származásukat.

Szükséges, hogy a felsőoktatási intézményekbe is bekerüljenek jó képességű cigány tanulók. Ennek elősegítése érdekében a művelődésügyi osztály egyes esetekben tegyen javaslatot üzemeknek és a városi tanácsnak társadalmi ösztöndíj odaítélése ügyében.

Határozati javaslat:

1. Utasítsa vb. a munkaügyi osztályt, hogy a város területén lévő 21 munkaképes cigány férfi és 42 cigány nő elhelyezését biztosítsa a következő megosztásban:

A város keleti részéről a Pécsi Széntröszt különböző üzemeihez 10 fő, a Kokszművekhez 2 fő, a Hőerőműhöz 2 férfit, a pécsszabolcsi és vasasi tsz.-hez 30 nőt.

A város déli és nyugati részéről az Uránércbánya Vállalathoz 3 fő, az ÉM.Baranya megyei Áll. Építőipari V. újmecsekfaljai építkezéséhez 4 fő férfit, a kertészeti Vállalat, Mecsekgyöngye TSZ. Szőlészeti Kutató Intézet és Erdőgazdasághoz 12 fő nőt.

Felélős: Vörös Károly osztályvezető és Gócz Béla vb. elnök h.

Határidő: 1963. december 31.

2. Utasítja a vb. a kerületek vb. elnökeit, végezzenek felmérést, hogy a város nagyobb üzemeinél dolgozó cigányok ezideig hány szolgálati lakást kaptak. Az üzemvezetőségekkel

történt tárgyalások alapján készítsenek kimutatást a következő öt évben lakáshoz juttatandó cigányok számáról.

A felszabaduló lakások szétosztásánál a létszámnak megfelelően, az igényjogosultság szem előtt tartásával, a kerületi szoc. pol. előadók javaslata alapján juttassák a cigányokat lakáshoz.

A lakást építeni szándékozó cigányok részére a kerületek vb. elnökei juttassanak a város különböző részein telkeket és szakigazgatási szerveiken keresztül nyújtsanak segítséget a cigányoknak OTP kölcsönök igénylésében. Az ilyen szándékú cigányokról készítsenek kimutatást.

Az I. kerületi tanács a Majális teret a II. ötéves terv időszakában számolja fel, az ottani putrikból helyezze ki lakásokba a cigány családokat. A II. és III. ker. tanács a kerületben lévő putrikat 1963. december 31-ig számolja fel, helyezze a cigány családokat lakásokba.

Felelős: Kerületek vb. elnökei, ill. igazgatási osztály és Kónya István vb. elnök.

Határidő: felmérés elkészítésére 1962. június 30., lakásjuttatások értelemszerűen.

3. A vb. utasítja az építési osztályt, hogy készítsen kimutatást a városban lebontásra kerülő épületekről és arról, hogy a lebontásra kerülő épületek anyagából milyen mértékben részesíthetők a cigányok. Az anyag odaitélésénél az osztály kérje ki a cigány albizottság véleményét.

Felelős: Márki László osztályvezető

Határidő: 1962. június 30.

4. A városi tanács vb. egészségügyi osztálya az egészségügyi gondozás munkáját szervezettebben és hatékonyabban végezze, ezen munkába a társadalmi szervek közreműködését vegye igénybe. (Vöröskereszt Nőtanács)

Az üzemi dolgozók helyzetének javítása az üzemorvosok és egészségügyi szolgálat fontos feladata. Ezen munkához az EÜ. osztály az érdekelteket lássa el irányelvekkel.

Határidő: folyamatos

Felelős: dr. Hal József ov. és Szász Antalné vb. tag.

5. A vb. utasítja a művelődésügyi és egészségügyi osztályt, szervezze meg az általános felvilágosító munkát, mind a cigány, mind a nem cigány lakosság körében. A munkába be kell vonni a sajtó, a rádió és a TIT megfelelő dolgozóit.

A művelődésügyi osztály Pécsszabolcson szervezzen analfabéta iskolát.

Felelős: dr. Hal József ov. és Gábrriel József ov.

Határidő: folyamatos.

6. A vb. utasítja a művelődésügyi osztályt, hogy a cigány tanulók beiskolázását különös gonddal végezze. A kerületekben szervezzen az I. osztályba kerülő cigánygyerekek részére előkészítő tanfolyamokat és a szükséghez mérten a bukottak részére túlkorosok osztályát. Az óvodás, a napközis felvételeknél és tanulószobák létesítésénél a cigányok érdekeit szem előtt kell tartani.

A nevelők fokozzák a cigány tanulók korrepetálását és a családlátogatások számát.

Az arra érdemes cigánytanulók középiskolába és egyetemre jutását a művelődésügyi osztály biztosítsa.

Társadalmi ösztöndíj odaitélésére a művelődésügyi osztály évente tegyen javaslatot.

Felelős: Gábrriel József ov. és Kocsis Mihály vb. tag.

Határidő: folyamatos.

7. A határozati javaslatokban megjelölt felelősök a rájuk tartozó feladatok megoldásáról ütemtervet készítsenek és a munkájukat az ütemterv alapján végezzék.

A vb. évente egy alkalommal tűzze napirendre a cigánykérdés megvitatását, amikor a határozati javaslatoknál megjelölt felelősöket számoltassa be végzett munkájukról és felmerült nehézségeikről.

Határidő: ütemtervek elkészítésére 1962. június 30. Beszámoltatás a vb. előtt évente.

Felelős: érdekelt osztályvezetők, illetve ellenőrzésért dr. Galabár Tibor vb. titkár.

Pécs, 1962. március 29.

Gábrriel József s. k. osztályvezető

BML PMJVT VB. üléseinek jegyzőkönyve 1962/1.

10.

Beszámoló a vb. elnöke által a végrehajtó bizottság két ülése között a végrehajtó bizottság feladatkörébe tartozó ügyekben hozott döntésektől, utasításokról, valamint a végrehajtó bizottság lejárt határidejű határozatainak végrehajtási módjáról és eredményeiről.

[...]

A végrehajtó bizottság 55/1962. sz. határozatával utasította a kerületek v.b. elnökeit, végezzenek felmérést, hogy a város nagyobb üzemeinél dolgozó cigány lakosok ezideig hány szolgálati lakásban részesültek. Az üzemvezetőségekkel történt tárgyalás alapján készítsenek kimutatást a következő 5 évben lakáshoz juttatandó cigányok számáról.

A lakást építeni szándékozó cigányok részére a kerületek vb. elnökei juttassanak a város különböző részén telkeket és szakigazgatási szerveken keresztül nyújtsanak segítséget, a cigányokról készítsenek kimutatást. Az I. ker. tanács a Majális teret a II. 5 éves terv időszakában számolja fel, az ottani putrikból helyezze ki lakásokba a cigány családokat. A II. és III. ker. tanács a kerületükben lévő putrikat 1963. december 31-ig számolja fel, helyezze a cigány családokat lakásokba.

A határozat végrehajtásaként az I. kerületi tanács vb. elnöke a következőket jelentette:

A Pécsi Porcelángyárban jelenleg 5 cigány származású dolgozó van. A gyár ez ideig egy cigány család részére juttatott szolgálati lakást. Tekintettel arra, hogy az üzemben dolgozó cigányok megfelelő lakással rendelkeznek, a következő öt évben cigány származású dolgozót szolgálati lakás juttatásban részesíteni a vállalatnak nincs szándékában.

A Pécsi Szénbányászati Tröszt üzemegységei eddig 38 cigány családot részesítettek szolgálati lakásban. A következő öt évben évente 1-1 cigány származású dolgozót kívánnak szolgálati lakáshoz juttatni. Ezenkívül a cigányok anyagi helyzetétől függően még évente két cigány családot tudnak szövetkezeti öröklakáshoz hozzásegíteni.

A kerületi tanács az igazgatási osztály rendelkezése alá tartozó lakások közül – a lehetőségekhez képest – évente egy lakást tervez rászorult, és az arra érdemes cigánycsalád részére.

Jelenleg 3 cigány származású család kíván lakóházat építeni. Részükre a kerületi tanács a Szabolcs-telepi iskola mögötti területen megfelelő telket biztosított. Az építési anyagok ki szállítása már megkezdődött.

A II. ker. tanács vb. elnöke a kerület területén lévő 7 nagyobb vállalatot megkereste. A vállalatok jelezték, hogy cigány származású dolgozók szolgálati lakásban nem laknak. A

vállalatok közölték azt is, hogy a következő 5 évben sem kívánnak cigány származású lakosok részére szolgálati lakást biztosítani.

A felmérés alapján lakást építeni szándékozó cigány a kerület területén jelenleg csak egy van, név szerint Kovács György, Bogár u. 23 sz. alatti lakos. A kerület területén jelenleg 13 cigány származású család él 64 családtaggal, kiknek elhelyezése 1963. december 31-ig nem látszik biztosítottnak, mert a megüresedett lakások a legtöbb esetben szükség jellegűek. Az elhelyezés nem oldható meg azért sem, mert a cigány családok nagy része inkább fuvarozással foglalkozik, lovaik, egyéb állataik részére istálló nem biztosítható.

A cigány putrik felszámolásával kapcsolatban megoldás lehetne az, hogy a Tüskés dűlőben és a Basamalom út környékén lévő állami házakban elhelyezett néhány bérlő részére a kerületi tanács a városban biztosítana lakást. Az így felszabaduló lakásokba a legrosszabb körülmények között lakó, esetleg 4-5 cigány családot tudna a II. ker. tanács elhelyezni. De így is fennállna viszont az, hogy a Tüskés dűlő és a Basamalom környékén cigány település keletkezne, ami nem lenne célszerű.

A III. ker. tanács területén lévő üzemek közül csak az Uránércbánya Vállalat helyezett el eddig 3 cigány családot szolgálati lakásban. A többi üzemeknek csak munkakörrel kapcsolatos szolgálati lakásaik vannak, s miután ezeket szakképzett dolgozóknak juttatják, cigány származású dolgozó ezideig ilyen lakásban elhelyezést nem nyert.

Az Uránércbánya Vállalatnál a következő 5 év folyamán újabb 2-3 család elhelyezésére kerül sor, a többi üzemeknél cigány származású dolgozó elhelyezésére nem lehet számítani.

A kerület területén 19 putriban lakó cigány család elhelyezése volna szükséges, azonban a kerület lakáshelyezete ezt jelenleg nem teszi lehetővé. Abban az esetben is, ha a III. ker. tanács kiutalható lakással rendelkezne, intenzív agitációs munkára volna szükség ahhoz, hogy a jelenleg putriban lakó családokat rendes lakásba költöztessék át.

Lakásépítési szándéka csak egy-két családnak van, de anyagi alappal ők sem rendelkeznek. Telekjuttatáson felül teljes egészében állami segítséggel szeretnének házat építeni, amit utólag törlesztenének.

[...]

Pécs, 1962. július 16.

Körösi Lajos s. k. v. b. elnök

BML PMJVT VB. üléseinek jegyzőkönyve 1962./2.

11.

Beszámoló a v.b. elnöke által a végrehajtó bizottság két ülése között a végrehajtó bizottság feladatkörébe tartozó ügyekben hozott döntésekről, utasításokról, valamint a végrehajtó bizottság lejárt határidejű határozatainak végrehajtási módjáról és eredményeiről.

[...]

A végrehajtó bizottság 54/1962. számú határozatával utasította az építési és közlekedési osztály vezetőjét, készítsen kimutatást a városban lebontásra kerülő épületekről és arról, hogy a lebontásra kerülő épületek anyagából milyen mértékben részesíthetők a cigány lakosok. Az anyag odaitélésénél az osztály kérje ki a cigány albizottság véleményét.

A művelődésügyi osztály vezetőjét arra utasította a végrehajtó bizottság, hogy a cigány tanulók beiskolázását különös gonddal végezze. A kerületben szervezzen az első osztályba kezdő cigány gyermekek részére előkészítő tanfolyamot és a szükséghez mérten a bukottak részére túlkorosak osztályát. Kimondta a végrehajtó bizottság, hogy az óvodai, napközis felvételeknél és a tanulószobák létesítésénél a cigányok érdekeit szem előtt kell tartani. A nevelők fokozzák a cigány tanulók korrepetálását és a családlátogatások számát. Az arra érdemes cigánytanulók középiskolába és egyetemre jutását a művelődésügyi osztály bizottsága.

Az építési és közlekedési osztály vezetője bejelentette, hogy a fennálló rendelkezések értelmében a cigány családok részére is csak a Tüzepeken keresztül lehet értékesíteni bontási anyagokat. A bontás fejében építőanyagot átadni nem lehet. Amennyiben a cigányok bontják le az épületet, úgy a bontási költséget a Pécsi Ingatlanközvetítő Vállalat részükre megtéríti.

A bontási anyag juttatásnak másik formája a lebontandó ház árverés útján való értékesítése. Ez a megoldási mód azonban a gyakorlatban nem valósítható meg, mivel a cigány családok az árveréshez szükséges pénzüsszeggel nem igen rendelkeznek.

A művelődésügyi osztály vezetője a határozat végrehajtásaként a szükséges intézkedéseket megtette. Így István aknán az iskolába kerülő cigány tanulók számára külön első osztályt szerveztek, ahol a cigány tanulókat egyéni foglalkozás alkalmazásával tanítják meg magyarul beszélni, illetve ismertetik meg velük azokat az alapfogalmakat, amelyek az olvasás, írás, számolás elsajátításához szükségesek. A bukott tanulók korrepetálását is megszervezte az osztály.

Az óvodás és napközis felvételeknél figyelembe vették a cigány tanulók érdekeit és minden ilyen gyermek felvétele megtörtént, amennyiben ilyen irányú kérelem érkezett az intézményekhez. Utasítást adott az osztály vezetője, hogy a cigány tanulók szüleinél a pedagógusok rendszeresen végezzenek családlátogatást.

A továbbtanulásra érdemes cigány tanulók érdekében érdemi intézkedést az osztálynak nem kellett tenni, mert továbbtanulásra jelentkező nem volt.

[...]

Pécs, 1962. szeptember 24.

Kőrösi Lajos s. k. v. b. elnök

BML PMJVT VB. üléseinek jegyzőkönyve 1962./3

12.

Tárgy: Jelentés a Mecseki Szénbányászati Tröszt pécsi lakótelepei kommunális és szociális ellátottságának vizsgálatáról.

Előterjesztés a mj. városi tanács 1963. november 28-i ülésére.

[...]

IV.

Az életkörülményeket nagyrészből a kereseti viszonyok határozzák meg. Vizsgálataink éppen ezért erre a kérdésre is kitértek. Mivel azonban más lehetőségünk nem volt, szemé-

lyesen, reprezentatív módon gyűjtött ismeretanyag alapján igyekezetünk megfelelő adatokat szerezni. Kardos Ferenc elvtárs – az ideiglenes bizottság tagja – 200 családot látogatott meg és az így birtokunkba jutott anyagból kíséreltük meg az általánosítást.

A meglátogatott 200 családból – amelyek közül 40 család a bányánál dolgoztatott cigány – 9-ben nincsen kereső, ezek közül 1 család nyugdíjból, 6 közsegélyből és 2 még mindig kéregetésből él. Négy cigánycsaládban nincsen rendszeres munkavállaló, a család tagjai alkalmi munkabérből tartják fenn magukat. Jövedelmük ennek megfelelően alacsony, átlag havi 600 Ft. A többi – tehát 187 család – bányász. A keresők száma a 187 családban 275. Egy keresőnek átlag havi 2040 Ft kereset jut és ebben a vonatkozásban semmi különbség sincs a nemcigány és a cigány munkavállalók között. Az egy családra jutó havi jövedelemre vonatkozóan ez már nem mondható, mert a cigánycsaládoknál rendszerint csak egy kereső dolgozik és ezért az egy családra jutó jövedelem az egyébként átlagos 3080 Ft-tal szemben, a cigánycsaládoknál 2.460 Ft.

Az aránylag magas jövedelem – különválasztva most már a cigányságot – tükröződik a bányászság életmódjában. A lakások belső berendezése, bútorzata általában rendes, a legtöbb esetben új. A meglátogatott 160 családból mindössze 3 olyan volt, amelynél csak fekhelyet, vagy fekhelyet és szekrényt találtunk, a többinél a bútorzat rendszerint teljes hálószoba berendezésből, ha a lakás többszobás háló és kombinált berendezésből, esetleg (nagyobb családoknál) két teljes hálószoba berendezésből áll.

Sok a kívánnivaló ebben a vonatkozásban még a cigány-bányászoknál. A meglátogatott 40 család közül mindössze ötnél van elfogadható bútor, a többinél csak ágyat vagy priccset és 7-nél szekrényt találtunk. A cigányoknál átlag 5 főre jut 2 fekvőhely.

[...]

A lakásellátottság helyzetét így mutatják a statisztikai adatok. Ugyanezeket az adatokat azonban bizottságunk 200 bányászcsalád otthonának helyszíni megismerésével is tanulmányozta. Különválasztva itt is a 40 cigánycsalád adatait, a következőket jelentem:

A 160 lakás közül mindössze 44 volt az 1 szobás, ami összehasonlíthatatlanul jobb a kerületi, sőt a városi összesített aránynál. 17 család viszont szükséglakásban, egyetlen helyiségben lakik, a szoba és konyha tehát együtt van. Vívezeték a 160 lakás közül 56-ban van, fürdőszoba 42-ben. Ezeket a számokat arányosítva, szinte teljes mértékben egyező eredményt kapunk a fentiek szerint az egész területre kiszámított arányokkal. A reprezentatív felvétel tehát igazolja a statisztikai adatok alapján tett megállapításainkat.

Itt említjük meg, hogy központi fűtés a bányász lakótelepeken sehol sincsen. Ez annál nagyobb hiányosság, mert a Meszesen egész városrész a legújabb időkben épült.

A cigányság lakásviszonya sokkal rosszabb az átlagnál. A meglátogatott 40 cigánycsalád közül mindössze 1 lakik két szobában 10-nek szoba-konyhás a szállása, 29-nek egyetlen helyiségből áll. A szobák száma tehát a cigánytelepen összesen (szobának véve az egyetlen helyiséget is) 41, melyben 160 ember él. Egy lakóhelyiségre tehát átlag 4 fő jut, de nem ritka az olyan kunyhó, amelynek egyetlen helyiségében 6-7 fő lakik. Mindössze 6 kunyhóban van villany, egyébként a telep nem közművesített. Az egészségtelen nem dolgozó emberekhez méltó lakáskörülmények szinte parancsolóan teszik kötelességünkké

a telep mielőbbi felszámolását.

[...]

Összefoglalóan két fontos feladatot jelölhetünk meg: a cigányság körében az analfabétizmus felszámolását és a felnőttek tanulásának kiszélesítését.

Az eredményes népművelés feltételeinek megteremtése érdekében is még sok a teendő

bányász településeinken. A meglévő művelődési házak az igényeket sem méretekben, sem színvonalban nem elégítik ki. Ez a kérdés közismert, így bővebben erről most szólnunk nem kell.

Mindenesetre megállapítható, hogy a bányászságban a művelődés utáni vágy erős. Ezt igazolja a rádió és televízió tulajdonosok nagy aránya. Igazolja továbbá megállapításunkat, hogy a meglátogatott 160 családból – tehát a cigányságot kihagyva a számításból – 70 családnál komoly könyvtárat találtunk, mindösszesen 6. 790 kötet, tehát családonként 97 kötet könyvvel. Nagyon megnyugtató az újság- és folyóirat előfizetések aránya. A cigányokat figyelmen kívül hagyva mindössze 10 család nem fizet elő valamilyen újságra, vagy más időszaki sajtótermékre, sőt a családok többségében több sajtóterméket olvasnak – mint előfizetők – rendszeresen, összesen 26 féle sajtótermék 439 példányban jár a 160 családhoz, ami annyit jelent, hogy átlag majdnem 3 sajtótermék jut egy-egy családra. A legtöbben a Dunántúli Naplót olvassák (140 család).

[...]

Pécs, 1963. november 15.

Dr. Kolta János s. k.
az ideiglenes bizottság vezetője

BML. PMJVT VB üléseinek jegyzőkönyve 1963./3.

13.

Jegyzőkönyv

Készült Pécs megyei jogú városi tanács végrehajtó bizottságának 1965. szeptember 10-én tartott üléséről.

[...]

Napirend:

[...]

5. Jelentés a 161/1965. sz. vb. határozat végrehajtásáról.

[...]

5. Jelentés a 161/1965 sz. vb. határozat végrehajtásáról.

Előadó: Márki László osztályvezető

Hozzászólások:

Sebők Imre: Bizonyos értelemben ellentétet lát azon indok között, hogy a Zsigmond telepen újabb WC építése indokolt, a meglévőt azonban az ott lakók nem használják. Ezen körülményen megfelelő módszerrel változtatni kell.

Hangsúlyozza, hogy az érintett szervek semmilyen körülmények közt nem tehetnek különbséget cigány dolgozók, valamint a nem cigány származású dolgozók között. Ezután tájékoztatást kér, mi az indoka, hogy a cigány lakosság – kevés kivételtől eltekintve – nem veszi igénybe a napközi otthon nyújtotta előnyöket.

Gábrriel József: Elmondja, hogy a cigány lakosság körében sikerült elérni, hogy a gyermekeiket rendszeresen járatták iskolába. A napközi otthon azonban részükről ingyenesen nem vehető igénybe, ezért gyermekeiket távol tartják onnan.

Gócz Béla: A jelentés gondos és körültekintően tájékoztatja a végrehajtó bizottságot. A cigány származású lakosok támogatása terén jelentős javulás tapasztalható. Az egyes foglalkoztató vállalatok részéről e támogatásnak még fokozottabban meg kell nyilvánulnia, bár itt is van előrehaladás. Egyes vállalatok vezetői az ott dolgozó cigány származású munkásokat személyesen is ismerik és megbecsülik.

A jövőben fokozottan törekedni fogunk a cigány származású lakosság letelepitésére.

Indítványozza, hogy a végrehajtó bizottság a jelentésben foglaltakat vegye tudomásul és értsen azzal egyet.

A végrehajtó bizottság ezután a napirend tárgyában előterjesztett jelentést elfogadja, az abban foglaltakkal egyetért.

A végrehajtó bizottság a javasolt napirendhez egyhangúlag hozzájárul.

Kmf.

Gócz Béla s. k.
vb. elnökhelyettes

dr. Sebők Imre s. k.
vb. tag.

BML. PMJVT VB ülések jegyzőkönyve 1965./3.

14.

Pécs mj, város Tanácsa VB. VII. Építési és Közlekedési Osztálya

Szám: 19.576/1965. VII.

Tárgy: Pécs város területén a cigány kérdés felmérése, a 161/1965. sz. VB. határozat végrehajtása.

Jelentés a Végrehajtó Bizottság 1965. szeptember 10.-i ülésére.

(Közreműködtek: dr. Breila István oszt. vezető városi főorvos
dr. Bernáth János rendőr alezredes
dr. Szabó Lajos áll. közegészségügyi felügyelő
Kabar Ferenc iskolai csoportvezető
Kováts József II. ker. ép. csop. vezető
Várady Géza III. ker. ép. csop. vezető
Arató Ferenc I. ker. ép. csop. vezető
dr. Rivészy János jogi főelőadó
Szőke Gyuláné ép. előadó)

Pécs város területén különböző hatóságok és szervek több ízben felmérték a cigánytelepeket. A felmérések eredményei azonban igen ellentmondóak, mivel a cigány települések között, de kívülről történő beköltözés miatt is igen nagy a mozgás, illetve bevándorlás. Ezt a nagyarányú bevándorlást dokumentálja az az adat is, hogy míg az egészségügyi osztály mostani felmérése alapján pl. az I. kerületi Zsigmond telepen 300 fő él, addig az I. kerületi építési csoport 1964. júliusi felmérésekor ugyanitt 140 fő élt.

A mostani felmérések alapján az egészségügyi csoportoknál Pécsen 173 cigány családot tartanak nyilván. Ezek többségükben sokgyermekes családok és a következőképpen oszlanak meg a város területén:

1. kerület:

Itt él a város területén található cigány lakosság kb. 80%-a és a többszörös felmérés alapján hozzávetőleges létszámuk 480-500 főre tehető. Az itt lakó 125 család 6 helyen települt le.

1. Zsigmond telep (István és Béke akna között)

37 kunyhóban mintegy 300 fő él. A felnőtt férfiak 4 fő kivételével a bánya dolgozói. A többi 4 fő különböző vállalatoknál dolgozik. A telep egy régi meddőhányóra épült. Egy árnyékszék van a 300 főre és egy db. sajátású kútból köteles vödörrel mérni a vizet. A kút további kiépítésre szorulna és legalább 2-3 WC-t kellene feltétlenül építeni. A telep lakói különböző anyagokból épített kunyhó és barak építményeiben laknak. A talajmozgás miatt a kunyhók süllyednek, repedeznek. A meglévő 1 db. árnyékszéket nem használják. A telep rendezetlen, piszkos és az elmúlt hónapokban 2 dysentéria fordult elő a telep lakói között.

A szociális követelményeknek meg nem felelő telepek felszámolásáról szóló 2014/1964. Korm. sz. határozat értelmében a Zsigmond telep is felszámolásra van kijelölve.

2. Majális tér (Pécs komlói út mentén) külterületi település.

A telepen 18 család él kb. 135 fővel, zömmel földkunyhóban és deszkabarakokban. WC személygyűjtő a telepen nincs. Vizet a György aknai gépházi csapról hordják. A terület egyébként nagyjából tisztán tartott, sőt egy-két épületbe a villany is be van kötve. A telepen lakó férfiak nagy része a bányában dolgozik. Ezen telep felszámolására az I. kerületi tanács építési csoportja előzetes intézkedéseket tett. Pécs-Szabolcs felső telepen az iskolától keletre fekvő területen 6 iker lakóház felépítésére alkalmas 12 db. egyenként 80 n-öl nagyságú házhelyet alakított ki a kialakulóban lévő családiházaz övezetben. A telkeket az OTP-n keresztül értékesítették, 10 Ft-os n-öl áron, elidegenítési tilalommal és beépítési kötelezettséggel terhelten. Az akció során 12 család jutott telekhez, amelyek közül 4 házhelyen a lakóházat vevő építési engedély alapján felépítette és részükre a lakhatási engedélyt kiadták. 3 házhelyen a lakóházépítés a kiadott engedély ellenére meghiúsult, 2 házhelyen az építkezés folyamatban van, 1 házhelyre az építési engedélyt kiadták, de az építkezés még nem kezdődött meg és végül 2 házhelyre ez ideig nem kértek építési engedélyt. A 12 házhelyből álló lakótelep villamos árammal van ellátva, azonban a szilárd burkolatú út, valamint a vízvezeték kiépítésére ezideig nem volt lehetőség.

3. Nagybányaréti völgy Erdőalja kerületi település.

A telepen 13 család kb. 53 fővel lakik, részben kunyhókban, részben épített kis házacskákban, amelyek egy részébe a villanyt is bevezették. A bányánál vannak alkalmazásban. A telepen vízvezeték van és 3 árnyékszék.

A telep a 2014/1964. Korm. sz. rendelet alapján felszámolásra ütemezve.

Az I. kerületben a fentiekén kívül még kisebb cigány települések vannak a Kisgyőr iskolánál, Vasason és Szabolcson.

Az I. kerület területén lévő cigánytelepek felszámolására egyébként a Nehézipari Minisztérium kezdeményezett intézkedéseket, ezek az intézkedések azonban a NIM részéről még csak előkészítő stádiumban vannak. A telepek felszámolására a NIM részéről eddig megtett intézkedésekről tájékozódásunk nincs.

II. kerület:

A kerület területén két település van kb. 33-35 családdal.

1. Pipacs-Fűzfa-György utcai település.

A legnagyobb részben építési engedély alapján megépített lakóházakban laknak. Egyrészt azonban a lakóházak udvarában, vagy a lakóházakhoz épített kunyhóban lakik. A terület részben közművesített, vízvezeték, villany van, csatornázás azonban nincs. Több háznál árnyékszék sincs. A házhelyeket részben magánosoktól, részben az OTP-n keresztül vásárolták. Kb. 15 esetben juttatásként kapták.

A telepen kb. 20-25 család él, nagyrészt fuvarozással foglalkoznak. 3-4 lovat tartanak de bejelentve csak egy ló van. Havi jövedelmük magasán az átlagkereseti szint fölött van. Meglehetősen nagy számban építkeznek engedély nélkül, főleg istállónak használt melléképületeket.

A terület sorvasztásra van ítélve, az építési tilalmat az építési és közlekedési osztály az 1965. augusztus 16-án kelt 19.498/1965. VII. sz. határozatával rendelte el.

2. Megyeri, Kertvárosi telep.

A terület nem képez összefüggő egységet kb. 7-8 cigánycsalád él itt. Részben építési engedély alapján felépített lakóházakban, részben engedély nélkül létesített épületekben laknak. Nagyrészt fuvarozással foglalkoznak.

A II. kerületi tanács kb. 15 cigány családnak juttatott a földreform során a kertvárosban házhelyet, amelyek egy része beépült, másik részét azonban eladták anélkül, hogy a beépítési kötelezettségnek eleget tettek volna. Több esetben előfordult, hogy az OTP által más részére értékesített ingatlanra költöztek rá és kunyhókat építettek. Ezeket a II. kerületi építési csoport karhatalom segítségével telepítette ki.

III. kerület

A kerület területén kb. 15-20 cigány család él.

1. Fűzes dűlő

Részben kunyhókban, részben épített épületekben mintegy 18 család él itt, ebből kb. 6 család cigány. Általában magánfuvarozással foglalkoznak. A telepen vízvezeték és csatorna nincs. Az ivóvizet ásott kutakból nyerik, melynek minősége a szennyvíztelep közelsége miatt nem megfelelő. Árnyékszékek vannak. Szemébtbegyűjtés és megfelelő bekötőút nincs.

A telep az úgynevezett D-i telep kiépítésével kapcsolatban szanalásra van ítélve.

A III. kerület belterületén elszórtan 5-6, Kismélyvölgyben 2, a Szentkúti erdőben 1, Patacon egy cigány család él.

A cigánytelepek felmérése után a bizottság vizsgálatot folytatott azzal kapcsolatban is, hogy jelenleg az egyes lakótelepek felszámolása és a meglévő telepek helyzetének javítása érdekében a különböző hatóságok részéről milyen intézkedések történtek, vagy vannak folyamatban.

A cigánykérdés részleges megoldására az építésügyi hatóságok a korábbi évek során lakóházak építésének elősegítésével kívántak eredményeket elérni. Ezen a téren az I. ker. Tanács Építési és Közlekedési Csoportja tud is némi eredményt felmutatni, a fentiekben már ismertetett 12 házhely kialakításával, és az ezekre történő építkezések elősegítésével. A II. ker. Tanács Építési és Közlekedési Csoportja építések kezdeményezésében és kb. 10 esetben építési anyagoknak bontott anyaggal történő biztosításával nyújtott támogatást. Az építési hatóságok kezdeményezésének tudható be főként az I-II. kerületben meglévő és építészetileg is elfogadható, az utóbbi évek során létesült kertes családi házak.

Az építési hatóságok által megtett intézkedések azonban inkább helyi kezdeményezések és nem egységes átfogó elv alapján történtek. Ezen intézkedésekre az a jellemző, hogy a cigánykérdéssel a legkülönbözőbb szervek és hatóságok foglalkoztak, adtak útmutatást, de ezen problémák megoldására tájékoztató rendelkezéseken kívül a legutóbbi időkig egyéb intézkedés nem történt. Tudomásunk szerint a cigánykérdés rendezésével kapcsolatban még ma sincs összefogó szerv.

A szociális körülményeknek meg nem felelő telepek, elsősorban cigánytelepek felszámolására vonatkozik a 2014/1964. Korm. sz. határozat, amelynek végrehajtására a 2/1965. ÉM-PM. sz. együttes rendelet intézkedik. Az ÉM. külön utasítása alapján még 1964. évi július hóban felmérték az építésügyi hatóságok a felszámolandó telepeket, és javaslatot tettek ezek felszámolási ütemére az Építésügyi Minisztériumnak. A javaslat szerint a III. ötéves tervben 45, a IV. ötéves tervben 44, összesen 89 lakás felépítésére volna szükség, melyből 51 lakást javasoltunk a telepi lakók anyagi helyzetének figyelembe vételével állami bérlakások juttatásával megoldani, míg 38 lakást a cigányok által megépítendő családi ház építés formájában kívánjuk megvalósítani. A felterjesztett javaslatokra az ÉM érdemleges választ nem adott, csupán azt közölte, hogy 1966. évre Pécs város területére családi ház építést nem irányoztak elő. Közölte továbbá, hogy a III. ötéves terv teljes időszakára a családi ház építési akció keretén belül megvalósítható lakások számát később fogja meghatározni.

A Kormányhatározat alapján az Építésügyi Minisztérium által kiadott körrendeletek Debrecen-Miskolc-Szeged és Pécs városok kivételével leginkább az egy-egy cigánycsaládok által megépíthető családi házak létesítését és az építkezés lebonyolítását szorgalmazzák. Pécssett, amelyre a 10125/1963. VB. határozat a családi házak építésére csak korlátozott lehetőségeket enged, új, vagy megüresedő bérlakásokat, szövetkezeti lakásokat kell biztosítani – esetleg minőségi lakáseserek közbeiktatásával – az egyes telepek felszámolása érdekében, a miniszteri körrendelet értelmében. Ezért az építési hatóságok még 1964. évben megtett javaslatukban aránylag kisebb számban jelölték meg a felépítendő családi házakat. Így is a javaslatot tevő hatóságoknak komoly aggodalmaik vannak azzal kapcsolatban, hogy a javaslatba tett 38 lakóépület megépítéséhez a megfelelő és arra alkalmas családokat fel tudják kutatni.

A szociálpolitikai csoportok Pécs város területén lévő cigánytelepeket rendszeresen ellenőrzik. Megállapításuk szerint a cigány lakosság fentiek szerinti megoszlása és az a tény, hogy a cigányság 80 %-a az I. kerületben él, azzal magyarázható, hogy a legtöbb cigány dolgozót a Mecseki Szénbányászati Tröszt és az Állami Erdőgazdaság foglalkoztatja. Így az ott dolgozó cigányok munkahelyükhöz közel települtek. Az a tapasztalat, hogy sem a Mecseki Szénbányászati Tröszt, sem az Erdőgazdaság a jól és huzamosabb ideig dolgozó cigány munkavállalókkal szemben megkülönböztetést a bérezés, vagy egyéb elbánás tekintetében nem tett. Lakást azonban igen kevés család részére biztosítottak. A II. és III. kerületi cigány lakosság nagy részének állandó munkaviszonya nincs, általában magánfuvarozással foglalkoznak.

Igen kevés család él rendezett lakáskörülmények között. A saját maguk által összetákolt konyhókban a legszükségesebb bútort sem találhatók. A nők nagy többségének ruházata még ma is a hagyományos cigány népviselet, a gyermekek ruházata csaknem kivétel nélkül hiányos.

A kerületi szociálpolitikai szakigazgatási szervek igazgatási jogkörükben számos intézkedést tettek a települések lakói szociális helyzetének javítására. Ennek során indokolt esetben, orvosilag igazolt teljes munkaképtelenség alapján rendszeres segélyt folyósítanak

idős, vagy súlyos beteg cigány személyek számára. 1964 évben és jelenleg is a város területén 24 fő részesül rendszeres segélyben, havi 200-300 Ft összegben, évi 70.000 Ft, ráfordítással. Az elmúlt évben rendkívüli segélyt 48 személy kapott 12.900 Ft összegben. Ingyenes csecsemőkelengye utalványt 11, a sokgyermekes anyáknak megjáró anyasági pénzjutalmat 7 cigány anya kapott 11.600 Ft összegben.

Az SZTK szolgáltatásaira nem jogosult csökkent munkaképességű és munkaképtelen személyek részére- gyógyításuk érdekében – 1964 évben 35 esetben adtak ki folyamatos orvosi kezelésre és gyógyszerellátásra jogosító közgyógyellátási igazolványt. ugyanebben az időszakban 18 kórházi ápolási számlát bíráltak el és mentesítést adtak 6.800 Ft összeg felmerült költség kifizetésére.

A cigány lakosság köréből – bármilyen nehéz körülmények között is élnek a kunyhókban – szociális otthoni felvételi kérelem nem fordult elő. Öreg hozzátartozóiktól nem válnak meg, azt haláláig ha rossz körülmények között is, de eltartják.

Az Egészségügyi Minisztérium országos adatai, de saját adataink alapján is megállapítható, hogy a cigánytelepeken lakó nők általában nem élnek a terhesség művi megszakításának törvényadta lehetőségeivel, és évről évre gyermeket hoznak a világra. Ezek eltartásáról gondoskodni nem tudnak és a gyermeket csak a társadalom anyagi támogatásával tudják eltartani. A gyermekek léte általában nem biztosított. Az egészségügyi hatóságok az Egészségügyi Minisztérium 94.662/IX. 1. sz. rendelete alapján a településeken fokozott felvilágosító munkát fejtenek ki, amelyek eredményeképpen némi javulás mutatkozott. Az Egészségügyi Minisztérium fent hivatkozott rendelete alapján indokolt esetben a terhesség megszakítás költségei elengedhetők, ezzel is magyarázható, hogy 1964-ben 21, főleg sokgyermekes anya kérte a terhesség megszakítását.

A telepeken rendszeres védőnői szolgálatot látnak el. A csecsemők kötelező védőoltásai elvégzéséhez azonban a védőnőknek több esetben kell rendőrségi segítséget igénybe venni.

Iskoláinkban komoly gondot jelentett és jelent ma is, a cigány tanulók nyilvántartásba vétele és beiskolázásának biztosítása. Legjobb tudomásunk szerint Pécs városában nincs olyan tanköteles cigány gyerek, akit iskoláink nem vettek volna nyilvántartásba és nem iskoláztak be. Az általános iskolákban az 1965/66-os tanév kezdéskor 93 cigánygyerek iratkozott be, főleg a peremvidékek iskoláiba. (Kertváros, Szabolcs, Vasas). Ezek közül 3 tanuló a felső tagozatba jár, szemben az 1963/64-es tanévvel amikor a felső tagozatos cigánygyerekek száma mindössze 23 volt. Az alsó tagozatba járó 60 tanuló megoszlása is kedvező az elmúlt évinél, de még mindig sok az első és második osztályosok száma. A 93 tanuló közül csupán 4 érte el a 8. osztályt, összesen pedig 57 a túlkoros. A túlkorosság oka a sok hiányzásból és a tananyag el nem sajátításából származó osztályismétlés, valamint az, hogy sok cigánygyerek nem kerül 6 éves korában iskolába.

A napközi otthon lehetőségeit csak szórványosan veszik igénybe az 1965/66 tanévre mindössze 14 tanuló. Az ingyenes étkeztetés biztosításával ez a szám növelhető lenne, erre azonban nincs lehetőség. Nevelőink nem alkalmazznak hátrányos megkülönböztetést a cigány tanulókkal szemben, sőt korrepetálják őket, író és tanszert biztosítanak számukra. Több iskolában ruhagyűjtési akciót szerveztek és biztosították a cigánygyermekek tisztálkodási lehetőségeit.

A középiskolába minden jelentkező cigánygyereket felvettek, és részükre kollégiumi férőhelyet biztosítottak. A mostani tanévre 18 cigánygyerek iratkozott gimnáziumba, 6 pedig technikumba. a 24 iskolás közül 18 kollégista.

Három évvel ezelőtt a Művelődési Osztály István aknán cigányiskolát létesített, amelybe

sajátos módszerek alkalmazásával kívánták az oktatást megoldani. Az iskolát azonban egy évi működés után a kevés létszám miatt be kellett szüntetni. Nem mondható eredményesnek az analfabétizmus felszámolására irányuló munka. Az e célból szervezett tanfolyamok felét sikerült csak befejezni a részvétlenség miatt.

Rendészeti szempontból hangsúlyozni kell azt a körülményt, hogy a város egyes kerületeiben lakó és megtelepedett cigány családok a régi értelemben vett közösségi életformát folytatják. Egymás magatartásáról, bűnös tevékenységéről tudomásuk van, és mintegy egymást tartják sakkba. Az is tény, hogy úgy a felnőttek, mint a fiatal korúak igyekeznek lépést tartani a társadalom fejlődésével, azt figyelemmel kísérik, de érdeklődési körük túlzottan egyéni vonatkozású és érdekű. Kedvezően kell értékelni a cigány lakosság kriminalitását, vagyis azt, hogy a bűnözésben való részvételük aránya jelentősen csökkent a múlt társadalomban kifejtett bűnös tevékenységhez mérten. Amíg a múlt társadalomban a cigány bűnözők a bűnüldöző szerveknek jelentős részét kötötte le, ma már a bűnüldöző szervek részéről külön erő lekötését nem igényli, az általuk elkövetett bűncselekmények összrendőri feladatan belül nyer megoldást és visszaszorítást.

Pécs város területén lakó cigány lakosság magatartásának értékelésénél az állapítható meg, hogy rendőri szempontból kiemelésre nem méltó a bűnözési tevékenységük, azonban a bűnös tevékenységük inkább a vagyon elleni bűncselekmények vonalán, valamint az élet elleni cselekmények vonalán jelentkezik. Ezen belül is a személyi tulajdon sérelmére elkövetett lopások területe az, amely kellő figyelmet kíván nemcsak a felderítés, hanem a megelőzés vonatkozásában is. A város egyes kerületeiben lakó cigánycsaládok felnőtt és fiatal korú tagjai részéről szép számmal vannak veszélyes bűnözők, közülük többen rendőri felügyelet alatt állnak, ugyanakkor több személlyel szemben kellett intézkedést tenni arra nézve is, hogy a város területéről – céltalan itt-tartózkodásuk miatt – a kivitiltás eszközehez kellett nyúlni.

A társadalmi tulajdon ellen irányuló bűnös magatartásuk nem olyan fokú, mint a személyi tulajdon ellen elkövetett cselekmények területén. Itt inkább a társadalmi tulajdonban lévő terménylopások igényelnek fokozottabb figyelmet, amely területen – különösen lóval rendelkező cigányoknál – szükséges intézkedések megtétele folyamatosan biztosítva van.

Az utóbbi években a cigány lakosság részéről mindinkább veszélyessé válik az egyéni magatartás azon formája, amely a közbiztonság megzavarásával van összefüggésben. Jelentősen növekedett a cigány nők körében a prostitúció, tehát az erkölcstelen magatartás, ugyanakkor úgy a nők, mint a férfiak részéről az utcai, nyilvános szórakozó helyen való olyan magatartásuk, amely számtalan esetben közbotrány okozásában verekedésben csúcsosodik ki. Ezen a területen kívánatos és célszerű, hogy a rendőri szervek az ilyen jellegű magatartások megakadályozására megelőzésre tegyenek sokoldalú de differenciált intézkedéseket. Feladatot képez az a kérdés rendezése is, egyben intézkedést is, hogy az egyes cigány családok börtökában, illetve tulajdonában lévő 1-2-3, sőt esetenként 4 db ló is van, engedély nélküli iparüzést folytatnak, lényeges fuvarozást, amely után sem adót nem fizetnek, esetenként még járatlevéllel sem rendelkeznek. Véleményünk az, hogy ezen személyekkel szemben kezdeményezni kell az engedély nélküli iparüzés szabálysértési feljelentéseket, és mivel annak tárgya, illetve eszköze a lovas kocsi és ló, azok elkobzást is nyerjenek a szabálysértési eljárás keretében. Ezen a területen szükséges, hogy a rendőri szervek és tanácszervek egyértelműen működjenek közre.

Tájékoztatásul csupán azt kívánjuk rögzíteni, hogy a város területén lakó cigánylakosság kriminalitás felmérését és az ezzel kapcsolatos feladatok meghatározását a Pécsi Városi és

Járási Rendőrkapitányság programjába vette, megfelelő értékelő elemző és felmérő munka után a szükségesnek mutakozó intézkedések tervszerű végrehajtást nyernek. Amennyiben e felmérési munka keretében olyan jellegű kérdések nyernek megállapítást, amelyek tanácsi vagy egyéb szervek hatáskörébe tartoznak, úgy annak idején minderről az illetékeseket tájékoztatni fogjuk.

A fenti jelentés szíves tudomásul vételét kérjük

Pécs, 1965. szeptember 6.

Márki László s.k. oszt. vez. főmérnök

Egyetértek:

Gócz Béla s.k.
vb. elnökhelyettes.

BML. PMJVT VB. ülések jegyzőkönyve 1965./3.

15.

Pécs város I. ker. Tanács V.B. Elnökhelyettese

Tárgy: Az I. ker. tanács munkája.

Előterjesztés Pécs mj. városi tanács 1966. III. hó 24-i ülésére.

[...]Az elmúlt 3 év alatt az I. ker. tanács v. b. ipari és kereskedelmi csoportja – kisiparosok részére igazolványt adott ki, míg ugyanebben az időszakban 47 kisiparos adta le igazolványát. De Vasas II-ön korszerű szövetkezeti, szolgáltató ház épült. A tárgyidőszakban a kerületben lévő férfi női fodrászrészleg tatarozása, felújítása megtörtént.

[...]

2. A tanács saját működésével kapcsolatos feladatok ellátása

[...]

Hiányosság talán az, hogy egyes – a tanácsulésen feltehetően nagy érdeklődést, aktivitást kiváltó és az egész kerületet érintő – témákat nem a tanács, hanem a végrehajtó bizottság tárgyalta meg. Ilyen témák voltak a következők: a terület kommunális, távlati tervjavaslata, a cigány lakosság helyzete, a terület közbiztonsági helyzete, intézkedési terv a bányászlatka területek kommunális, kereskedelmi és egészségügyi helyzetének megjavítására, a kerület közvilágítási helyzete.

[...]

Pécs, 1966. március 3.

Gyenis József s.k.
v.b. elnökhelyettes

BML. PMJVT VB. üléseinek jegyzőkönyve 1966./1.

Jegyzőkönyv

Készült Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa Végrehajtó Bizottságának 1968. április 5-én tartott üléséről.

[...]

Napirend:

I. A szociális követelményeknek meg nem felelő telepeken, illetőleg körülmények között élők lakás, élet, munka- és szociális körülményei.

Előadó: Papp Imre vb. elnökhelyettes.

[...]

Papp Imre:

Az előterjesztésben szereplő néhány számadattal kapcsolatos módosításról tájékoztatja a végrehajtó bizottságot. Eszerint a művelődésügyi helyzet értékelésénél a cigány származású lakosok közül 2100 fő volt 1964-ben az analfabéták száma, míg ezek közül mintegy 1100 olyan, akiről feltételezhető volt, hogy megtaníthatók írni, olvasni, 500 fő pedig képezhetetlen.

Jelenleg 180-190 fő között lehet Pécsen az 50 év alatti analfabéták száma.

Kérdések.

Sebők Imre: Csökkent-e a fejletlen születések száma a cigány családoknál. A lakások biztosításával elérhető-e, hogy a cigánytelepek megszűnjenek.

Patla Károly: A város és a kerületekben van-e cigány származású tanácstag. Milyen jellegű az építési kölcsön, mit kapnak.

Kisvári András: A határozati javaslatban szereplő program, különösen a lakásépítést illetően mennyire reális. Hány olyan telep van a főútvonal mellett, amely rontja a városképet. Mennyibe kerül egy épület megépítése, amelyet tervezünk a cigány származásúak részére. Mennyire törekednek szakmát tanulni a cigány származású dolgozók. Van-e reális lehetőség arra, hogy az egyes szervek támogatják a belterületre való beköltözésüket.

Papp Imre: Az elhangzott kérdésekre adott válaszában elmondja, hogy a születésekkel kapcsolatban pontos felmérések nincsenek, az a vélemény, hogy a fejletlen születések száma a cigány származásúak körében sem nagyobb az egyéb lakosságétól.

A lakások megépítése elsősorban a cigány telepek felszámolását kell, hogy eredményezze. E téren a segítség mellett bizonyos adminisztratív intézkedések is szükségesek.

Majd megjegyzi, a város és a kerületnél cigány származású tanácstagunk jelenleg nincsen.

A lakások megépítése részükre mintegy 65. 000 Ft bekerülési költséget igényel.

Ezután utal arra, hogy az egyes vállalatoknál jelentősnek mondható igény a cigány származású lakosság körében szakmák megszerzése iránt kétségtelenül nincsen, de ezek számának növelése érdekében a vállalatoknak is az eddiginél többet kell tenniük.

Elmondja a továbbiakban, hogy főútvonal mellett csupán egy jelentősebb cigány település található városunkban. Ennek megszüntetése egyik fő törekvésünk. A városba költöztetésük érdekében határozott intézkedések szükségesek, és véleménye szerint a következetes eljárás meghozza a maga eredményét.

Hozzászólások

Sebők Imre: A cigány származású lakossággal való foglalkozás nemcsak hazánkban, hanem szinte világszerte jelentős gondot okoz. A problémák megoldását elsősorban anyagi és kulturális fejlődésük biztosításával lehet elérni. Véleménye szerint az a megoldás a célravezetőbb, ha nem lakást építünk a számukra, hanem kölcsönt biztosítunk és a saját erőfeszítéseik mellett építsék meg a szükséges otthonukat, ezáltal jobban meg fogják azt becsülni.

A városba költöztetésük számos nehézségbe ütközik. Itt nem szívesen fogadják őket, az egyéb körülmények mellett azért is idegenkednek tőlük, mert nagyobb számban követnek el bűncselekményeket is. Nagyon sok türelemre van szükség a kérdés megoldásához. Azt is látnunk kell, hogy 30-40 évvel korábban számottevően rosszabb volt a helyzet, amikor a cigány karavánok járták az országot. Bizonyos jelenlegi letelepítettségük is már jelentős eredménynek számít.

Patla Károly: Egyetért azzal az észrevétellel, hogy társadalmunk igen sokat tett már a cigány származású lakosság problémái megoldása érdekében. Az értékelő jelentésből hiányolja az olyan irányú tájékoztatást, hogy maguknak a cigány származású lakosoknak van-e hajlandóságuk helyzetüknek javítására. Megítélése szerint a munkakészség, a beilleszkedés szándéka részükről még nagyon sok kívánnivalót hagy maga után. Ez irányban nekünk kell arra törekednünk, hogy ezt a tudatot felébresszük bennük.

Bizonyos objektív körülmények hatnak, amikor az egyes vállalatoknál kisebb képzettséget és erőfeszítést igénylő munkakörben alkalmazják őket, mivel ezek testi ereje is gyengébb a jobban táplált lakosokénál.

A továbbiakban hangsúlyozza, hogy a cigány származású lakosság körében nemcsak azt a tudatot kell megalapozni, hogy kiterjedt jogaik vannak, hanem azt is, hogy kötelességeik is a társadalommal szemben.

Nemeskéri László: Helyesnek tartja azt a törekvést, hogy a cigánytelepeket felszámoljuk, mert amíg ebben a közösségben élnek, nevelésük igen nehéz. Elsősorban szétszórt telepítésük vezethet eredményre.

A szakmunkás színvonal elérése részükről nem könnyű feladat, mert már a felvételi vizsgán a többi dolgozóval szemben nagy hátránnyal indulnak és kiesnek. Érdemes lenne foglalkozni olyan megoldási lehetőséggel, hogy nekik valami engedményt adjanak. Ugyanis, ha egyes elméleti tárgyakat nem ismernek jól, azért még jó betonozó vagy falazó dolgozók válhatnak belőlük. Megítélése szerint a cigány származású dolgozók általában nem rosszabb munkások azoknál a fiataloknál, akik a nevelőintézetekből kerültek a termelő vállalatokhoz, sőt sok esetben fegyelmezettebben dolgoznak.

Kisvári András: A cigány származású lakosság problémájának megoldása hosszabb időt vesz igénybe. Meg kell vizsgálni, hogy szétszórt telepítésük megoldható-e, mert már voltak példák, amikor egyeseket kiemeltek közülük és rövid idő alatt valamennyi rokonsága is odaköltözött. Eredményes volna kedvezmények juttatása számukra, akik az üzemekben jól dolgoznak és akkor az ő példájuk hatással lenne társaikra is. Amennyiben ez a megoldás eredményt nem hozna, gondolkodni kellene korszerű telepítésükről.

Garamvölgyi János: A cigány származású lakosság társadalmi problémáját évtizedek alatt lehet csak megoldani. Véleménye szerint felül kellene vizsgálni azt a törekvést, hogy a város különböző területeire telepítsük le őket a többi lakosság körében. Ennek egyik akadálya véleménye szerint, hogy zömmel cigány származású közösségben kívánnak ők továbbra is élni. Nem lehet emellett figyelmen kívül hagyni a nem cigány származású lakók érdekeit és igényeit sem. Az eddigi kísérletek megmutatták, hogy a betelepített cigány családok la-

kötársai azonnal máshová kíváncsoztak költözni. Meg kell jegyezni azt is, hogy nagyon kevés kivételtől eltekintve, a változott környezet mellett sem változtak meg a cigány származású lakosok. Másrészt van olyan tapasztalat komlói példán, hogy korszerű telepítésük a maguk közösségében meghozza a kívánt eredményt.

Ezután utal arra, hogy az I. kerületben azért szaporodott meg jelentősen a cigány lakosság száma, mert ismertté vált a megyében, hogy Pécssett lakáshoz juttatják a cigány származásúakat, és ennek következtében megindult Pécsre való településük. Azért a velük való foglalkozás során a propagandának is megfelelőnek kell lennie.

Papp Imre: Hangsúlyozza, kétségtelenül és alapvetően látni kell, hogy a cigány származású lakosok társadalmi problémáit egyedül a lakáshoz juttatásuk nem tudja megoldani. Fokozatosan és többoldalúan kell velük foglalkozni kulturális, munkahelyi és lakásgondjaikkal egyaránt és csak így várható számottevő eredmény.

Az eddigi példák azt tanúsítják, hogy közülük azok, akik az ált. iskolát legalább elvégzik, majd munkát vállalnak, ott garancia van arra, hogy rendes emberekké váljanak.

Horváth Lajos: Előljáróban hangsúlyozza, hogy a cigány származású lakosság társadalmi problémáinak megoldása egyidejűleg többirányú feladatot igényel. Segítenünk kell őket munka és lakókörülményeik megoldásában, további teendőink kulturális előrehaladásuk biztosítása. Jelenleg az utóbbi területen értünk el legtöbb eredményt. Feladatainkat a másik két területre kell elsősorban összpontosítanunk.

A cigány származású lakosság kétharmada az I. kerület területén él, ezért itt kell a legtöbb segítséget a számukra megadnunk. Véleménye szerint nem az egyes korszerűnek mondható településeik kialakítása, vagy szétszórtságuk biztosítja a kívánt eredményt, hanem a többoldalú megoldás együttes alkalmazása. Emellett természetesen oda kell hatnunk, hogy az üzemek is megfelelő segítséget adjanak e társadalmi probléma megoldása érdekében. A célkitűzéseket hosszabb időszakra kell meghatározni.

Ezután indítványozza az előterjesztés, valamint a határozati javaslatok elfogadását. Javasolja, kérje fel a végrehajtó bizottság a kerületek végrehajtó bizottságait, hogy az elfogadott feladatok figyelembevételével határozzák meg saját teendőiket, azokat értékeljék a vb. ülésén és hozzanak érdemi határozatot.

A végrehajtó bizottság ezután az előterjesztésnek, valamint az elhangzott javaslatnak megfelelően hozza egyhangúlag a következő határozatot:

27/1968. (IV. 5.) VB. Határozat.

A végrehajtó bizottság értékelt a szociális követelményeknek meg nem felelő telepeken, illetőleg körülmények között élők lakás, élet, munka- és szociális körülményeit. A feladatok érdemében a következő teendőket tartja szükségesnek:

1. Meg kell szervezni a városban lévő tanácsi és tanács alá nem rendelt nagyvállalatok patronálását az egyes cigány telepek felett. A patronálás terjedjen ki a következőkre:

a) a vállalat a patronált telepről évente egy bizonyos százaléku munkaerőt alkalmazzon,
b) vállalja, hogy évenként a 8 ált. iskolát végzett cigányfiatalok közül szakmunkásokat képez,

c) a telepek rendszeres látogatásával segítsék elő az ott élő családok tudatformálását, esetlegesen társadalmi munkával, fuvarral, stb. segítsék az építkezőket, hogy a telepről mielőbb a város belterületére költözzenek.

Határidő: a feladatok részletes kidolgozására, megszervezésére: június 1.

Felelős: Vörös Károly osztályvezető.

2/a) Javasolja a végrehajtó bizottság a Városi Nőtanácsnak, hogy aktívái a telepeken az ott élő asszonyok részére főzőtanfolyamot szervezzenek és e gyakorlati oktatás keretében ismertessék a helyes, változatos táplálkozási módszereket is.

E munkában vegyen részt a városi KÖJÁL ételmezéségszűségűgyi csoportja is.

b) A körzeti orvosok az eddigi negyedéves ellenőrzés helyett havonta ellenőrzik a mőkűdési területükön lévők telepek egészségűgyi viszonyait.

c) Szervezettebbé kell tenni a telepeken élő terhes anyák megelőző, illetve szűlés utáni gondozását. Ennek módszereit ki kell dolgozni, hogy csökkenthessük a magas csecsemőkhalálózási, illetve koraszűlési arányszámot.

d) A Városi Vöröskereszt alapszervezete a telepeken szervezzen egészségőr hálózatot a telepi lakosok körében.

E megbizással ellátott személyeket kiképzésben kell részesíteni és az elsősegély nyűjtás-hoz szűkséges felszereléssel el kell látni.

Határidők: a) b) pontokra: május 2.

c) d) pontokra: június 1.

Felelős: az egészségűgyi osztály vezetője.

3/a) A m.j. városi tanács vb. igazgatási osztály vezetője adjon ki rendelkezést, hogy a kerületi tanácsok vb. szabálysértési előadói az iskolamulasztásokkal kapcsolatosan az igazgatók részéről beérkező feljelentéseket a beérkezéstől számított 8 napon belül minden esetben bírálják el.

Határidők: április 15.

Felelős: dr. Böhm János osztályvezető.

b) A telepi lakosok részére szervezett ismeretterjesztők előadásokat a létező és mőkűdők intézményhálózatokon kívül a jövőben magukon a telepeken szervezzék meg.

Ki kell dolgozni a telepi lakosok érdeklődési körének legjobban megfelelő téma és programtervezeteket.

Határidők: május 5.

felelős: a művelődésűgyi osztály vezetője.

4/a) A végrehajtó bizottság egyetért azzal, hogy a Majális téri telepűlés 1968. évben történők teljes felszámolásra – a városi szinten engedélyezett 30 építési kölcsönből – az I. kerűlet 20 kedvezményes kölcsönt használhasson fel.

A II. kerűlet 4, a III. kerűlet 6 kedvezményes építési kölcsön felhasználására jogosult 1968. évben.

b) A következő évek építkezéseinek elősegítése érdekében a kerűlet tanácsok végrehajtók bizottságai tegyenek intézkedést megfelelő mennyiségű – egymástól távol esők – telek kialakítására.

Egyben a kerűletek végrehajtók bizottságai e határozatban elfogadott feladatok figyelembe vételével határozzák meg saját teendőiket, azokat értékeljék a vb. ülésén és hozzanak érdemi döntést a telepek felszámolásának ütemtervére, lakásalapjuk hányadának e célra történők felhasználására, valamint a további teendőkre.

Határidők: folyamatos

a vb. előtti beszámolásra december 31.

Felelősök: I., II., III. ker. vb. elnök, valamint az építési- és közlekedési osztály vezetője.

Kapják: Papp Imre vb. elnökhelyettes, dr. Németh Lajos vb. elnökhelyettes, I., II., III. ker. vb. elnök, Bernáth Ferenc vb. elnök, a Városi Nőtanács, valamint a Városi Vöröskereszt

titkára, az igazgatási, az építési- és közlekedési, a munkaügyi, az egészségügyi, valamint a munkaügyi osztályok vezetői és a titk. adm. csoportja.

[...]

Kmf.

Horváth Lajos s. k.
vb. elnök.

dr. Galabár Tibor s. k.
vb. titkár.

BML. PMVJT VB. üléseinek jegyzőkönyve 1968./1.

17.

Pécs mj. Város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága.

Tárgy: Tájékoztató Pécs mj. város tanácsa végrehajtó bizottságának 1968. I. félévben végzett munkájáról, valamint a lejárt határidejű tanácshatározatok végrehajtásáról.

Előterjesztés

a mj. városi tanács 1969. január 16-i ülésére

A végrehajtó bizottság 1968. II. félévben végzett munkájáról szóló tájékoztató jelentés – a végrehajtó bizottság megbízásából – az alábbiakban terjesztem a t. Tanácsülés elé:

[...]

A szociális követelményeknek meg nem felelő telepek felszámolásával kapcsolatban a végrehajtó bizottság az elért eredményeket csak részlegesnek tekinti, és a jövő évben is elsősorban az I. kerületben lévő Majális téri lakótelep felszámolását tartja elsődleges feladatnak. Egyidejűleg a vb. szükségesnek tartotta annak megállapítását, hogy a jövőben az építőipari kapacitás biztosításáról e téren is szervezettebben tervszerűbben kell gondoskodni.

[...]

Pécs, 1969. január 7.

Horváth Lajos s. k vb elnök.

BML. PMJVT VB üléseinek jegyzőkönyve 1969./1.

18.

Jegyzőkönyv

Készült Pécs megyei jogú városi tanács végrehajtó bizottságának 1969. december 28-án tartott üléséről.

[...]

Napirend:

1. Beszámoló a végrehajtó bizottság lejárt határidejű határozatainak végrehajtásáról, valamint a két ülés között kiadott döntésekről, utasításokról.

[...]

1. Beszámoló a végrehajtó bizottság lejárt határidejű határozatainak végrehajtásáról, valamint a két ülés között kiadott döntésekről, utasításokról.

Előadó: Horváth Lajos vb. elnök.

A végrehajtó bizottság a lejárt határidejű vb. határozatok végrehajtásáról szóló jelentést egyhangúlag tudomásul veszi.

2. Az I. kerületi tanács végrehajtó bizottságának irányító, szervező és ellenőrző munkája.

Előadó: Bencze József I. ker. vb. elnök.

Bencze József: Az írásban foglalt jelentésen túl tájékoztatja a végrehajtó bizottságot az I. ker. tanács végrehajtó bizottságának tevékenységéről.

Elmondja azokat az eredményeket, melyeket a kerületi végrehajtó bizottság a lakásépítési program végrehajtása, a lakosság kommunális ellátása terén elért. Egyben ismerteti a kerületi apparátus létszámának alakulását.

Hiányosságment említi meg, hogy a Majális téren lévő cigány telep felszámolásában a kerület nem tudta a kívánt eredményt elérni. Ennek érdekében eredményesebb együttműködést igényel a rendőrség részéről is.

[...]

Kérdések:

Horváth Lajos: A fenyvesi úttörő táborban nemzetközi jellegű táborozásra a kerület kapott-e engedélyt.

A cigánytelepek felszámolásának problémáiról tárgyaltak-e a kerület vezetői.

Bencze József: Válaszában elmondja, hogy Balatonfenyvesen nem volt szervezett nemzetközi táborozás, csupán az Eszperantó Szövetség kongresszusa alkalmával itt járt gyermekek ideiglenes elhelyezésére kérték a kerület segítségét.

A cigánytelepek felszámolása érdekében a kerületi rendőrőrsparancsnokkal folytatott ő, mint a vb. elnöke tárgyalásokat, segítséget azonban nem tudott kapni.

Horváth Lajos: Indítványozza, hogy a kerület vb. elnöke a Városi Rendőrkapitányság vezetőivel folytasson tárgyalást a cigánytelepek felszámolása végett teendő intézkedésekre. Amennyiben nehézségek jelentkeznek, úgy a vb. elnöke kérje a felettesek segítségét.

A végrehajtó bizottság az I. kerületi tanács végrehajtó bizottsága tevékenységéről előterjesztett beszámolót fogadja el.

Takács József: Az anyag és az ideiglenes bizottság jelentése utal arra, hogy az I. kerületi tanács és függetlenített vezetők, valamint a HNF területi szervei között jó a kapcsolat.

A területi munka megformálásánál az elmúlt évek során éppen az I. kerületi tapasztalatokat használták fel a másik két kerületnél is. Az I. kerületben a legcsekélyesebb meglátással fogadták azokat a törekvéseket, amelyeket a körzeti népfront bizottságok tettek. Jónak mondható az a tájékoztatás is, amelyet a területen működő népfrontbizottságok részére biztosítottak.

Kísérleti lépéseket tettek, hogy a tanácstagok fogadóórák rendszerét megváltoztassák, és a tapasztalat azt mutatja, hogy ez helyes volt.

A cigánykérdéssel kapcsolatban elmondja, az a tapasztalat, hogy az ingyenesen, vagy nagyon olcsón kapott építőanyagból épített házat eladják a cigányok. Véleménye szerint tenni kellene valamit, hogy ezt megakadályozzuk.

[...]

Horváth Lajos s. k.
vb. elnök

dr. Galabár Tibor s. k.
vb. titkár

BML PMJVT VB ülések jegyzőkönyve 1969/2.

Jegyzőkönyv

készült Pécs megyei jogú városi tanács végrehajtó bizottságának
1970. április 30-án tartott üléséről.

[...]

Napirend:

I. Beszámoló a végrehajtó bizottság lejárt határidejű határozatainak végrehajtásáról és a végrehajtó bizottság jogkörében két ülés közt kiadott döntésekről, utasításokról.

Előadó: Horváth Lajos vb. elnök.

[...]

Hozzászólások:

Kisvári András: Egyes cigány családok a részükre biztosított segélyt nem a rendeltetésnek megfelelően használják fel. Ennek eredményeként számos esetben előfordult, hogy a részükre juttatott építési anyagból felépített lakóházat nem a saját szükségletük megoldására használják, hanem más személyeknek értékesítik azt. Azért indokolt, hogy a 22/1969 (II. 7.) sz. vb. határozat végrehajtásáért felelős szakigazgatási szervek vezetői következetesen ellenőrizzék, hogy a cigány családok a részükre juttatott segélyt célszerűen használják fel.

Takács József: Saját tapasztalatai alapján ugyancsak arról tájékoztatta a végrehajtó bizottságot, hogy egyes cigány családok a részükre juttatott építőanyagból megépített lakóházakat nem a saját problémáik megoldására hasznosítják, hanem értékesítik. Ezért a végrehajtó bizottság jószándékú törekvése a cigány családok irányában nem vezet a kívánt eredményre.

Horváth Lajos: A tapasztalatok és az elhangzott észrevételek figyelembevételével indítványozza, hogy a végrehajtó bizottság határozatban hívja fel az érdekelt szakigazgatási szervek vezetőit, hogy a cigány családok lakásépítkezéseinek támogatására biztosított segélyek célszerű felhasználását következetesen ellenőrizzék, és ennek tapasztalatairól a végrehajtó bizottságot a II. félévben írásban tájékoztassák.

A végrehajtó bizottság a lejárt határidejű vb. határozatok végrehajtásáról szóló jelentést tudomásul veszi és egyhangúlag hozza a következő határozatot:

34/1970. (IV. 30.) VB. Határozat

A végrehajtó bizottság a 22/1969 (II. 7.) sz. határozatával a cigány családok lakásépítkezésének támogatására lakásonként 30/m Ft tanácsi segélyt állapított meg a szanálendő épületek értékesítéséből származó bevétel, illetve bontási költség-megtakarítás terhére.

A végrehajtó bizottság tájékozottsága szerint a segélyt egyes cigány családok nem a rendeltetésének megfelelően hasznosítják, így az nem éri el célját.

E jelenség megelőzése érdekében a végrehajtó bizottság felhívja a határozat végrehajtásáért felelős szakigazgatási szervek vezetőit, hogy a cigány családok lakásépítkezéseinek támogatására biztosított segély célszerű felhasználását következetesen ellenőrizzék. Az ellenőrzés tapasztalatairól és eredményeiről a végrehajtó bizottságot szeptember 30-ig írásban tájékoztassák, és a szükséges teendőkre tegyenek indokolt javaslatot.

Határidő: szeptember 30.

Felöldek: a terv, az építési és közlekedési, az igazgatási, valamint a pénzügyi osztály vezetője.

Kapják: dr. Németh Lajos vb. elnökhelyettes, Balaskó István, Hirdi Ferenc, dr. Mihály Lajos, Tatay János osztályvezetők, I., II., III. ker. vb. elnök és a titk. adm. csop.

[...]

Kmf.

dr. Galabár Tibor s. k.
vb. elnök

Horváth Lajos s. k.
vb. titkár

BML. PMJVT VB ülések jegyzőkönyve 1970./1.

20.

Pécs, Mj. Város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága

Tárgy: Tájékoztató a Pécs mj. város tanácsa végrehajtó bizottságának az 1970. II. negyedévben végzett munkájáról, valamint a lejárt határidejű tanácshatározatok végrehajtásáról.

Előterjesztés az MJ. Városi Tanács 1970 június 29-i ülésére

I.

A végrehajtó bizottsága 1970. II. negyedévben végzett munkájáról szóló tájékoztató jelentést – a végrehajtó bizottság megbízása alapján – az alábbiakban terjesztem a Tisztelt Tanácsülés elé:

A beszámolási időszakban a végrehajtó bizottság 12 ülést tartott, az üléseken az alábbi fő napirendi pontokat tárgyalta meg:

22. Pécs város iskolaegészségügyi helyzete.
22. A városfejlesztés és területrendezés koordinációs feladatainak ellátása.
– A cigánycsaládok lakásépítésének támogatása.
22. A város közrend- és közbiztonságának helyzete.
22. A tanácsi vállalatok 1969. évi gazdálkodásának tapasztalatai.
22. A Szigeti városrész 9. sz. lakókörzet beruházási programja.
– A városközpont I/B. ütem részletes rendezési terve.
22. Az 1969. évi költségvetési ellenőrzések tapasztalatai.
22. Az 1971. évi útfelújítási és karbantartási program.
22. Pécs Ny-i városrész rekonstrukciója.

[...]

1970. IV. hó 30-i ülésen a végrehajtó bizottság ismét megtárgyalta a cigánycsaládok lakásépítésének támogatására biztosított 30/m Ft. felhasználásának módját és az alábbiakat állapította meg:

A végrehajtó bizottság tájékozottsága szerint a segílyt egyes cigánycsaládok nem a rendeltetésnek megfelelően használják fel és így az nem éri el célját. E jelenség megelőzése érdekében a végrehajtó bizottság felhívja a határozat végrehajtásáért felelős szakigazgatási szervek vezetőit arra, hogy a segílyt célszerű felhasználását következetesen ellenőrizzék. A szerzett tapasztalatokról és eredményekről a végrehajtó bizottságot tájékoztassák szeptember 30-ig és a szükséges teendőkre készítsenek javaslatot.

[...]

Pécs, 1970. június 20.

Papp Imre s. k. vb. elnökhelyettes

BML. PMJVT VB üléseinek jegyzőkönyve 1970/2.

Beszámoló a vb. elnöke által a végrehajtó bizottság két ülése között a végrehajtó bizottság feladatkörébe tartozó ügyekben hozott döntésekről, valamint a végrehajtó bizottság lejárt határidejű határozatai végrehajtásának módjáról és eredményeiről.

[...]

A lejárt határidejű vb. határozatok végrehajtását az alábbiakban ismertetem:

A 22/1969 (II.7.) sz. határozatával a végrehajtó bizottság a cigány családok házépítésének támogatására lakásonként 30.000 Ft tanácsí segélyt állapított meg. Az összeget a szánandó épületek értékesítéséből származó bevétel, illetve a bontási költségmegtakarítás terhére kell kifizetni.

Jelentem a végrehajtó bizottságnak, hogy 1970-ben 6 cigány család kapott a fenti módon segélyt, családi ház vásárlásához; további 9 cigány család részére pedig az I. fokú lakásügyi hatóság utalt ki állami lakást.

[...]

Pécs, 1971. március 22.

Horváth Lajos s.k. v. b. elnök.

BML. PMJVT VB ülések jegyzőkönyve 1971/I.

22/a.

Jegyzőkönyv

Készült Pécs Megyei Város Tanácsa Végrehajtó Bizottságának 1972. október 31-én tartott üléséről.

[...]

Napirend:

1. Pécs város közrend- és közbiztonságának helyzete.

Előadó: dr. Nagy János r. alezredes a városi- járási Rendőrkapitányság vezetője.

[...]

Kérdések:

Papp Imre: A hivatalos személyek elleni erőszak sértettjei milyen munkaterületeken dolgoznak. A gyorsított eljárásnak milyen a lehetősége napjainkban.

A rablás bűncselekményei keltenek-e felháborodást az emberek körében. Mivel magyarázható, hogy a közbiztonság érdekében történő előállítások száma az utóbbi időben jelentősen nőtt.

Garamvölgyi János: Az Űszög-pusztai cigánytelep felszámolására mikor kerül sor.

Deli László: A testi sértések számszerűsége a bírósági eljárás, vagy a rendőri feljelentések alapján állt-e össze. Csökkent-e a könnyű testi sértések száma.

Sebők Imre: A jelentésben nem szereplő bűncselekményeket Pécssett nagyobb számban követik-e el, mint a többi nagyvárosban.

Nemeskéri László: A szanálások miatt a városba érkező cigányok száma csökken-e vagy nő, milyen a tapasztalat.

Nagy János: A kérdésekre adott válaszában utal arra, hogy a hivatalos személyek elleni erőszak elsősorban a rendőrök ellen irányul, de a sértettek között szerepelnek jegykezelők, portások, stb. is. Az okai közt említi, hogy egyre több rendőr teljesít szolgálatot, másrészt, hogy nem mindegyik a kellő szakszerűséggel jár el a felelősségrevonás során. Az okok közt kell megemlíteni azt is, hogy számos esetben konok és veszélyes bűnözők ellenszegülnek a rendőri intézkedésnek.

A gyorsított eljárás szabályozása a közeljövőben várhatóan módosul, mert a meghatározott 3 napos idő nem elegendő a megalapozott tárgyalás előkészítésére.

A rablás miatt a lakosság jogos felháborodása rendszeresen tapasztalható. Ez történt az AKÖV-nél előfordult esetben is, és nem utolsó sorban ennek volt köszönhető a vállalat vezetői részéről történt gyors és pozitív intézkedés is.

Az előállítások száma növekedett az adatok szerint, amelynek oka a gyakoribb razziák száma és a jobb felderítés.

Az Üszög-pusztai cigánytelep fertőzött góc a környék közrend-és közbiztonsága tekintetében. Az ott élő cigány lakosság jelentős része büntetett előéletű, másrészt e terület bűvőhelyül is szolgál más bűnözők részére. A felszámoláshoz a rendőrségi szervek a tanácsi szervektől várnak hathatós és koordinált intézkedést.

Martinkovics Mihály: A válaszadás kiegészítéseként megjegyzi, hogy a hivatalos személyek elleni erőszak számszerű növekedésének a hivatalos személyek számának növekedése is egyik oka.

Majd az erőszakos cselekmények megelőzése érdekében szükséges intézkedésekre hívja fel a figyelmet. Ennek egyik eszköze a gyorsított eljárások eredményes befejezése, amelynek érdekében jó együttműködésre kell törekedni az ügyészségi, valamint a bírósági szervekkel.

Véleménye szerint az előállítások számának növekedése a rendőri eljárások hatékonyságát is mutatja. Ez egyben a közbiztonság helyzetének megjavulását is eredményezi.

A súlyos testi sértések számszerűsége a rendőrségi feljelentéseket tükrözi.

A továbbiakban a cigánytelepek lakói által és részéről tapasztalható bűnözésre hívja fel a figyelmet, amely a rendőrségnek is jelentős gondot okoz. Kéri valamennyi szerv együttműködését ezek megelőzésére, e telepek felszámolására.

Hozzászólások:

[...]

Deli László: Előjáróban a rendőri munka jelentőségét értékeli. Azt határozott, egyenesvonalú, kulturált tevékenységként jellemzi, amelynek során a bizonyítás teljességére törekszenek. Ennek eredményeként az ügyészségen nagyon kevés esetben kell a rendőri javaslatokon változtatni.

Ezután a bűnözés helyzetét elemzi.

Hianyosságként utal arra, hogy a várost környező cigánytelepek felszámolása terén az érdekelt szervek között nincs meg a szükséges, kölcsönös megértés és együttműködés.

[...]

Kormány József: Komoly eseménynek értékeli, hogy a végrehajtó bizottság a közrend-és közbiztonság helyzetének vizsgálatával, figyelemmel kíséri a rendőrség tevékenységét is. Ez komoly segítséget jelent a kapitányság életében, és eddig is hozzásegített számos probléma megoldásához. A jelentés is kiemeli, hogy Pécs közbiztonságának helyzete kiha-

tással van az egész megye életére. A jelentős idegenforgalom sok nemkívánatos személyt vonz a városba, akik számos gondot okoznak a rendőrségnek bűncselekmények elkövetésével. A legjelentősebb bűncselekményeket az elmúlt 10 év alatt a városban nem pécsi illetőségű személyek követték el. Ez a rendőrség figyelmét felhívja arra is, hogy sokkal nagyobb gondot kell fordítani a körzeti bűnözés leküzdésére. Ennek érdekében a megyei rendőrség fokozza a város környékén a razziákat, az előállításokat.

A cigánytelepeken ugyancsak sok bűnöző található. A rendőri szervek évente közel 400 fő cigány személyt állítanak elő. Közöttük szervezett bűnözés is kialakul a férfiak és a nők körében egyaránt. A legnagyobb probléma a cigány fiatalok bűnözése. Az ő tevékenységük megelőzése különösen is fontos kell legyen valamennyi érdekelt szerv számára. Ezért eredményesen kell törekedni velük kapcsolatban és általában a szociális körülményeknek meg nem felelő lakótelepek felszámolására hozott felsőbb rendelkezések végrehajtására.

[...]

Wieder Béla: Hangsúlyozza, a párt és a kormány célkitűzéseinek eredményes megvalósulása tapasztalható a rendőri szervek munkájában. Tevékenységük hatékony, kulturált, a törvényesség biztosítására való törekvés jellemzi. Jelentősen ennek köszönhető, hogy Pécs város közrendje és közbiztonsága megfelelő.

[...]

Végül kéri, határozza el a végrehajtó bizottság, hogy a szociális követelményeknek meg nem felelő városi telepek felszámolásának összefüggő feladatait 1973. évben megvizsgálja és elemzi az időszerű teendőket.

A végrehajtó bizottság ezután a napirend érdemében előterjesztett jelentést elfogadja és egyhangúlag hozza a következő határozatot:

108/1972. (X.31.) VB. Határozat

A végrehajtó bizottság értékelte a város közrendje és közbiztonságának a helyzetét. Megállapította, hogy a párt és a kormány célkitűzéseinek eredményes megvalósulása tapasztalható a rendőri szervek munkájában. Tevékenységük hatékony, kulturált, azt a törvényesség biztosítására való törekvés jellemzi. Jelentősen ennek köszönhető, hogy Pécs város közrendje és közbiztonsága megfelelő.

A végrehajtó bizottság a hivatásos és az önkéntes rendőri szervek dolgozóinak a köz érdekében kifejtett eredményes munkájáért elismerését fejezi ki. Egyben kéri, hogy tevékenységük hatékonyságát – különösen a gyakoribb bünelkövetések területén és megelőzésük érdekében – tovább fokozzák.

Kéri továbbá a végrehajtó bizottság a városi- járási rendőrkapitányság vezetőjét, hasson oda, hogy a rendőrség állományának dolgozói a tanácsi területi szerveknek a közrend területét is érintő rendelkezéseit rendszeresen megismerjék, és a feladatok végrehajtásában a tanácsi szerveket következetesen támogassák. A vb. apparátusa ennek tárgyi feltételeit biztosítja.

A végrehajtó bizottság felhívja az igazgatási osztály vezetőjét, saját hatáskörben vizsgálja meg a tulajdon elleni, a garázdaság, a könnyű testi sértés és más szabálysértések esetén követett eljárás hatékonyságát, és tegyen intézkedést, hogy az elkövetést követően, különösen pedig a megelőzés érdekében a szabálysértési hatósági eljárás a lakosság körében még eredményesebben éreztesse hatását.

Végül a végrehajtó bizottság elhatározza, hogy a szociális követelményeknek meg nem

felelő városi telepek felszámolásának összefüggő feladatait 1973. évben megvizsgálja, és elemzi az időszerű teendőket.

Határidő: értelem szerint.

Felelős: Tóth Zoltán

dr. Kovács Jenő,

dr. Mihály Lajos osztályvezetők.

Kapják: dr. Németh Lajos tanácselnök-helyettes, dr. Galabár Tibor vb. titkár, Tóth Zoltán, dr. Kovács Jenő, dr. Mihály Lajos osztályvezetők, dr. Nagy János a városi- járási rendőrkapitányság vezetője és a titk. adm. csop.

[...]

kmf.

Wieder Béla s. k.
tanácselnök

dr. Galabár Tibor s. k.
vb. titkár.

BML. PMJVT VB ülések jegyzőkönyve 1972/3.

22/b.

Jelentés

Pécs Megyei Város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága 1972. október 27-i ülésére.

Tárgy: Pécs város közrend- és közbiztonsági helyzete, figyelemmel az MSZMP Pécs Városi Párt Végrehajtó Bizottság 1971. szeptember 14-i határozatára.

Pécs Megyei Város Tanács Végrehajtó Bizottsága legutóbb 1971. szeptember 22-én tárgyalta Pécs város közúti- közlekedésrendészeti helyzetét. Ezen jelentésünk közös tanácsi és pártbizottsági VB. ülésen lett tárgyalva és a hozott határozat alapján intézkedési terv készült.

A város közrend- és közbiztonsági helyzetéről – amelyet a jelenlegi előterjesztésünk is tartalmaz – az MSZMP Pécs Városi Párt Végrehajtó Bizottságának legutóbb 1971. szeptember 14-én számoltunk be és az akkor hozott határozat figyelembevételével terjesztjük a Tanács Végrehajtó Bizottsága elé.

[...]

A bűncselekmények elkövetők számának emelkedése és értékelése tekintetében meg kell állapítani, hogy az utóbbi években emelkedést mutat a cigány lakosság kriminalitása, illetve részvételi aránya. Pécs városát érintően a legfertőzöttebb terület a Pécs-Üszög pusztai cigánytelep lakóinak összetétele és bűnözésben való részvétele, tevékenysége.

Még rosszabb a helyzet ha az itt lakó fiatal és gyermekkorúak magatartását, életkörülményeit vizsgáljuk. Zaklatólag hat, hogy a cigány gyermekek és fiatakorúak a város utcáin erőszakos módon kéregetnek, ha nem kapják meg a kért pénzüsszeget, vagy egyéb anyagikat, akkor durva, nyomdafestéket nem tűrő visszazólások történnek, vagy – és nem is kis számban – alkalmi lopást követnek el. Ezen magatartásuk főleg piacokon, vasútállomásokon, üzletekben, vagy nyílt utcán történnek.

Nem szimpatikus feladat a fegyveres, szolgálatos rendőrnek gyermekkorúval szemben eljárni, vagy azt bünelkövetésben üldözni, mert az egyszerű – az előzményeket nem ismerő – gyanútlan személyek csak a 6-7-8- éves siránkozó, jajveszékélő gyermeket látják mintegy áldozatként. A valóság az, hogy a cigánygyermek ilyen magatartása mögött mindenkor a bűnözésre hajlamos cigány személy és szülő biztatása áll fenn, amelyet bizonyítani köztudottan igen körülményes.

Pécs-Úszög puszta cigánytelep közrend- közbiztonsági veszélyességét mutatja az is, hogy razziák és egyéb ellenőrzések során a legtöbb rendőri intézkedést az itt lakó és ideiglenes jelleggel más területről érkező bűnöző cigányszemélyek tevékenysége adja. Menedéket kapnak nemcsak a pécsi járás, de a megye egyéb járásaiából érkező bűnöző cigányszemélyek is, de számtalan eset van arra, hogy az ország más megyéiből üldözött cigányszemélyek egyenként és csoportosan is menedéket kapnak az itt tartózkodó személyeknél.

A cigánybűnözés megélénkülése különösen jellemző az utóbbi évekre és főleg a betöréses lopások, besurranásos lopások, nők részéről főleg az ittas személy kárára elkövetett lopások, a rablás és általában az életellenes, erőszakos cselekmények területén mozognak, követik el bűncselekményeiket.

Jellemző rájuk a szervezett bűnözés, még akkor is, ha ezt az adott büntetőügyek nyomozása és vizsgálata során nem mindenkor sikerül bizonyítani.

A Pécs-Úszög pusztai cigánytelep felszámolására az elmúlt években történtek különböző szintű intézkedések.

Javaslatunk a T. Végrehajtó Bizottság felé az, hogy a város és a pécsi járás szerveiből alakítandó bizottság e kérdés fontosságát bűnmegelőzési céllal vizsgálja meg és tegyen intézkedést a nemkívánatos telep felszámolására.

[...]

Pécs, 1972. október 20-án.

Dr. Nagy János s. k. r. alezredes
kapitányság vezetője

Láttam, egyetértek:

Kormány József r. ezredes
főkapitány közbiztonsági
helyettese. s.k.

BML. PMJVT VB ülések jegyzőkönyve 1972/3.

23.

Pécs M. Város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága 1975. májusi ülésére
Tárgy: A cigány lakosság helyzete.

Jegyzőkönyv

Készült Pécs Megyei Város Tanácsa Végrehajtó Bizottságának 1975. május 23-án tartott üléséről.

Napirend:

[...]

4. A cigány lakosság helyzete.

Előadók: dr. Buzánszky Béla oszt. vez. h.
Csorba Tivadar
dr. Szilasi Anna
dr. Kárpáti Júlia osztályvezetők

[...]

5. A cigány lakosság helyzete

Előadók: Csorba Tivadar,
dr. Kárpáti Júlia osztályvezetők
dr. Buzánszky Béla,
dr. Farkas Elemér oszt. vez. h.-ek

Dr. Buzánszky Béla: Az előterjesztés kiegészítéseként elmondja, hogy a végrehajtó bizottság által korábban megállapított 30.000 Ft-os egyszeri lakásépítési támogatást 80.000 Ft-ra kellene emelni, mert a megállapítás óta emelkedtek az építési költségek. 1969-ben egy kétszobás ház építési költsége 130/m Ft volt, ma viszont már ez a költség 220/m Ft. A cigány lakosság családi ház építési akciója csak úgy valósítható meg, ha 80/m Ft-os maximális segílyt kapnak.

Dr. Farkas Elemér: Az anyag 4 osztály együttes előterjesztése. Az egészségügyi résznél nem domborodik ki az a vélemény, amely országosan is elfogadott, hogy a cigány lakosság egészségügyi helyzetének javítására különösen nagy súlyt kell helyezni. Igen fontos a szemléletformáló, nevelő tevékenység, mert enélkül nem igénylik a megszokottól eltérő életformát.

Kérdések:

Dr. Szoatóczki Mihály: Mi az oka, hogy a cigány dolgozók között nagyon kevés a szakmunkás és a betanított munkás?

Mátrai Árpád: A szociális követelményeknek meg nem felelő telepek felszámolása csak óhaj, vagy bizonyos időn belül meg is oldható?

Dr. Lányi Ernő: Történt-e a megyében olyan felmérés, amely a cigány lakosság beilleszkedéséről szolgáltat adatokat? Melyek azok a teendők, amelyek a cigány származásúakat évszázados szokásaik felhagyására ösztönzik?

A bűnügyi statisztika szerint sok a szellemileg fogyatékos cigány; magyarázható ez az életmóddal?

Milyen módszerekkel igyekeznek az illetékesek rábírni a cigányokat a műveltségi színvonaluk emelésére?

A cigány gyermekek iskolalátogatása hogyan alakul; a szabálysértési eljárások hoznak-e eredményt?

Dr. Kárpáti Júlia: Elmondja, a cigány dolgozók szakképzetlenségének legfőbb oka, hogy nem végzik el az ált. iskola 8 osztályát. Ugyanis szakmát akkor lehet tanulni, ha a 8 ált.iskolával rendelkeznek.

A cigány lakosság beilleszkedésével kapcsolatban elmondja, az Állam és Igazgatás c. folyóirat ez évi számában jelent meg tanulmány a cigány és nem cigány lakosság közötti különbségről. Mohácson és Tolna megyében végeztek vizsgálatokat. Nehéz ilyen nagy városban felmérést készíteni, mert hivatalosan ilyen elnevezés nincs, esetleg a megyei cigány albizottság segítségével képet lehetne kapni a jelenlegi helyzetről.

Dr. Buzánszky Béla: Az építési osztály felmérte a cigány lakta helyeket, elsősorban a na-

gyobb településeket kívánják felszámolni. A város szélén elszórtan kisebb telepek is vannak.

A határozati javaslat a felszámolást segítő munka javítását célozza, illetve kívánja elősegíteni.

Csorba Tivadar: Iskolapolitikai szempontból a legnagyobb problémát az okozza, hogy a 6-7 éves cigány gyermekek nem beszélnek magyarul, túlkorosként kerülnek az ált. iskola 1 osztályába és 13-14 éves korukig nagy részük csak a 3. osztályig jut el. A lányok ebben a korban férjhez mennek, ezért fel kell őket menteni a tankötelezettség alól. A fiúk 14-15 éves korban akkor is kimaradnak az iskolából, ha a 3-4. osztályt sem végezték el.

Az I. kerületben a Pécs-szabolcsi iskolában a gyermekek 40%-a cigány. Külön problémát okoz a túlkoros gyermekeknek a rendszerű gyermekekre gyakorolt negatív hatása.

A Pécs-szabolcsi iskolában mód lenne kisebb átalakítással a túlkoros gyermekek kiemelésére.

A cigányok köréből óvodai igény nem merül fel. Próbáltak előkészítőt szervezni az iskolaköteles korú gyermekek részére, hogy bizonyos ismereteket elsajátíthassanak.

Az állami nevelőotthonba került gyermekekkel ilyen problémák nincsenek, régi életformájukat nem folytatják.

Büntetéssel sajnos nem sok eredmény érhető el a szülők között a gyermekek iskolába kerülésével, mert ha nincs keresetük, a büntetést sem tudják megfizetni. Csak a meggyőzés eszköze marad. A gyermekek beilleszkedése általában könnyen megtörténik, 1-2 osztályt el is végeznek.

Dr. Farkas Elemér: A szellemi fogyatékoság gyakoriságát leginkább az életmóddal lehet magyarázni. A rossz lakás, a rovarok, a tisztátalansággal együttjáró fertőző betegségek, a nem megfelelő táplálkozás stb. Komoly szerepet játszik az alkohol is. Sajnos a fertőző betegségek megelőzéséhez szükséges védőoltást sem tudják elvégezni a körzeti orvosok. Hozzászólások:

Dr. Szotáczi Mihály: A kollektív jelentést reálisnak tartja, objektíven tájékoztat. Hiányérzete a munkaügyi osztály körlevelének eredményéről való tájékoztatás elmaradása miatt van.

A cigány lakosság beilleszkedése a dolgozók társadalmába elsősorban életmód kérdése, itt kell kezdeni a változtatást. A munkahelyi kötődés, az önálló otthon változást hozna. Ennek alapja a stabil munkavállalás, amelyhez viszont iskolai végzettség kell. Első feladatként tehát az iskolai feltételeket kell biztosítani.

Tudomása szerint Baranya megyében 6 évvel ezelőtt volt felmérés a cigány lakosság helyzetével kapcsolatban. A vizsgálat megállapításait az intézkedések során fel lehet használni. Egészségügyi problémáikkal kapcsolatban Tényi Jenő végzett értékes és hasznosítható vizsgálatot.

Szoyka Pál: Egyetért a határozati javaslattal, sokoldalú támogatással lehet a problémát megoldani, és nem rövid idő alatt. Meg kell tenni a szükséges intézkedéseket, de csak olyan dolgokba szabad erőt fektetni, ahol jelentős előrelépés várható.

A kérdés tulajdonképpen generációs kérdés. Ezért minden erőt az iskoláztatás megoldásához kell biztosítani. El kell érni, hogy a cigány gyermekek elégedetlenek legyenek az otthoni körülményeikkel és többet akarjanak.

Lényeges a családtervezéssel kapcsolatos felvilágosítás fokozása is. Ha számuk állandóan növekszik, nem tudnak lépést tartani a fejlődéssel.

Valamilyen formában keresni kell a kapcsolatot olyan cigányokkal, akik önerejükből szakadtak ki ebből a környezetből, és a problémákat ismerve a legtöbbet tudnak segíteni.

Papp Imre: Elmondja, a tanács művelődésügyi, valamint egészségügyi és szociális bizottsága is foglalkozott a témával. Sok hasznos tanács hangzott el a tárgyalás során a szakigazgatási szervek felé, amellyel az osztályvezetők egyetértettek és fel fogják használni.

Az előterjesztés elkészítéséért 3 osztály volt felelős, azonban kiderült, hogy más osztályoknak, pl. igazgatási osztály, is van teendője. Összehangolt, együttes munkára van szükség a szakosztályok részéről a probléma megoldásához.

A cigányok munkavállalásával kapcsolatban azt állapították meg, hogy kb. 3000 cigányból 1200 dolgozik, és csak a férfiak.

Fejlődés már tapasztalható, mert egyre több a munkát vállaló. Akik rendszeresen dolgoznak és lakásuk is van, nem okoznak problémát.

Legfontosabb feladat részükre munkahelyet és lakást juttatni.

Az építési osztályon egy dolgozónak feladata a cigány kérdésekkel foglalkozni. A szanálásokkal kapcsolatban elég sokan munkához jutottak, mert az épületek bontását egyetlen vállalat sem vállalta.

Egészségügyi és iskolai vonatkozásban rendkívül sok gond van a cigányokkal. Ahol sok a gyermek, ott talán egésznapos iskolával lehetne eredményt elérni.

Egyetért azzal a javaslattal, hogy a nevelőmunka során támaszkodni kellene azokra a cigányokra, akik már kiszakadtak a régi környezetből, dolgoznak és lakással rendelkeznek. Javasolja, a végrehajtó bizottság fogadja el az előterjesztést, és az elhangzott javaslatok figyelembevételével kell a munkát megszervezni.

Fulmer József: A cigány probléma megoldása nemcsak a tanács, hanem a vállalatok részére is gondot okoz.

Munkát adni a vállalatok a cigányok részére csak akkor tudnak, ha egyáltalán jelentkeznek munkára. Ha csak alkalmi munkát vállalnak, a vállalatok segítséget nem tudnak adni. A legtöbb cigányt foglalkoztató ipar a bányászat. Elsősorban olyan helyen foglalkoztatják őket, ahol kevesebb szakértelem kell. Veszélyes helyekre nem tehetik őket, mert nem ismerik a veszélyt jelző táblákat, nem tudnak olvasni. Az iskolai végzettség hiánya a munkavállalásban igen nagy hátrányt jelent.

Egyetért azzal, hogy már óvodás korban kell a foglalkozást elkezdni a cigány gyermekekkel.

Wieder Béla: A vita is tükrözi, hogy a probléma rendkívül bonyolult és sokrétű.

Célszerű lenne a lakosság segítségét jobban igénybe venni a problémák megoldásához, több megértést kellene tanúsítaniuk a cigányokkal szemben. A társadalomnak is van felelőssége a megoldás elősegítésében.

Egyetért azzal, hogy egész fiatal korban kell a nevelésüket elkezdni. Talán a kollégiumi elhelyezésük segíthetné a környezettől való elszakadást.

A családtervezés propagálása is fontos dolog, mert egészségtelen túlnépesedés tapasztalható körükben. Az egészségügyi osztály figyelmébe ajánlja e feladatot.

A cigányokat nagyobb számban foglalkoztató vállalatokat bizonyos juttatások esetében előnybe kellene részesíteni. Ugyancsak külön kellene értékelni a pedagógusok munkáját is, akik sokat tesznek a cigányok műveltségi színvonalának emeléséért.

Javasolja, az írásos jelentést a vitában elhangzottakkal kiegészítve fogadja el a végrehajtó bizottság.

Javasolja, a határozati javaslat 1.) pontjának olyan módosítását, hogy a végrehajtó bizott-

ság utasítja az építési és közlekedési osztály vezetőjét, hogy az érdekeltektől szakigazgatási szervezetek bevonásával az V. ötéves terv időszakára dolgozza ki a szociális követelményeknek meg nem felelő lakótelepek felszámolási ütemtervét november végéig. Ebben szerepeljen, hogy milyen módon és ütemezésben lehetne e telepeket felszámolni és milyen lakásigények merülnek fel. A terv alapul szolgálja az V. ötéves terv előkészítésénél is.

A végrehajtó bizottság ezután az elhangzott javaslatnak megfelelően hozza egyhangúlag a következő határozatot:

46/1975./V.23./ sz. VB. Határozat

A végrehajtó bizottság megállapítja, hogy a cigány lakosság életkörülményeiben folyamatos, de még nem kielégítő javulás következett be. Gyorsabb ütemű a változás a cigány családok lakáshoz juttatásával, a cigány telepek felszámolásával.

Erőfeszítéseink nyomán javult a cigány fiatalok iskolázottsági, műveltségi helyzete és ugyancsak változás következett be az egészségügyi ellátásban,

A cigány lakosság körében igen káros hatású szemléletek a fejlődést jelenleg igen nagymértékben nehezítik.

A vb. megállapítja, hogy a cigány lakosság életkörülményeinek a megváltoztatása igen körültekintő, szervezett munkát igényel és ezért a kitűzött cél elérése érdekében a következőkre hívja fel a figyelmet:

– Szorgalmazni kell a rendszeres munkavállalást a cigány lakosság körében. A vállalatok tegyék lehetővé a szakmunkásképzést, alkalmazzák az egyenlő munka egyenlő bérezés elvét, segítsék a cigány származásúak munkahelyi beilleszkedését. Nagyobb lehetőséget kell teremteni a nők foglalkoztatására és a fiatal szakmunkástanulók részére indokolt esetben ösztöndíjat kell biztosítani.

A munkaügyi osztály folyamatosan kísérelje figyelemmel a vállalatok ilyen irányú tevékenységét és törekedjék a cigány lakosság munkaügyi helyzetének megváltoztatására.

– További erőfeszítéseket kell tenni a cigány lakosság műveltségi színvonalának növelésére.

Meg kell szervezni az iskolai előkészítést és arra kell törekedni, hogy az általános iskolát minél több cigány származású tanuló végezze el. Elő kell segíteni a középfokú iskolai képzés kiterjesztését.

Differenciálttá kell tenni az oktató-nevelő munkát s ezért már az óvodai ellátás terén segíteni kell a cigány származású családok gyermekein.

Folyamatos erőfeszítést kell tenni az ismeretterjesztés fokozására, kulturális ellátás kiterjesztésére. Az ismeretterjesztés alkalmazkodjon a cigány lakosság műveltségi szintjéhez és törekedjen az elmaradt tudati helyzet megváltoztatására.

– A cigány lakosság körében végzendő egészségügyi, nevelési feladatokat hangsúlyozottan kell kezelni. Továbbra is tervszerűen kell végezni az egészségügyi felvilágosítást, rá kell irányítani a figyelmet a családtervezési kérdésekre.

A közegészségügyi és járványügyi szolgálat folyamatosan kísérelje figyelemmel a cigánytelepek higiéniai helyzetét és rendszeresen tegyen intézkedést a megfelelő egészségügyi körülmények kialakítására.

Biztosítani kell a cigánytelepek, cigány családok rendszeres látogatását, egészségügyi gondozását és szükség esetén számukra segítyezést kell biztosítani.

– A végrehajtó bizottság felkéri a művelődésügyi, ifjúsáspolitikai, egészségügyi és szo-

ciális bizottságot, hogy esetenként tanulmányozzák és vizsgálják felül a cigány lakosság helyzetét és dolgozzanak ki javaslatokat a cigány lakosság helyzetének megváltoztatására.

– A tanácsi szakigazgatási szervek feladatkörükben szükségszerűen tegyenek intézkedést a cigány lakosság helyzetével összefüggésben és igényeljük a tanácsi bizottságok és a témához kapcsolódó társadalmi szervek segítségét.

Határidő: folyamatos, a vb. előtti beszámolásra: 1976. dec. 31.

Felelősek: dr. Kárpáti Júlia,
dr. Szilas Anna,
Csorba Tivadar,
Tóth Zoltán osztályvezetők.

A végrehajtó bizottság utasítja az építési és közlekedési osztály vezetőjét, hogy – az érdekeltektől szakigazgatási szervek bevonásával – az V. ötéves terv időszakára dolgozza ki a szociális követelményeknek meg nem felelő lakótelepek felszámolási ütemtervét.

Határidő: november 30.

Felelős: Tóth Zoltán osztályvezető

Kapják: A tanács tisztségviselői, a végrehajtó bizottság tagjai, dr. Kárpáti Júlia, dr. Szilas Anna, Csorba Tivadar, Tóth Zoltán osztályvezetők és a titk. szerv. csop.

[...]

Wieder Béla s. k.
tanácselnök

Dr. Galabár Tibor s. k.
vb. titkár

BML. PMJVT VB üléseinek jegyzőkönyve 1975/2.

24/a

Jegyzőkönyv

Készült Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa Végrehajtó Bizottságának 1976. december 30-án tartott üléséről.

[...]

Czente Gyula: Javasolta a végrehajtó bizottságnak a meghívóban közölt napirendek tárgyalását azzal, hogy a 6.) napirendként szereplő Fenyves-sorban lévő állami ingatlan elidegenítése előterjesztését a napirendről vegye le.

A végrehajtó bizottság az elhangzott javaslattal egyetértett, ennek alapján ülése napirendjét a következők szerint határozta meg:

2. Beszámoló a cigány lakosság helyzetének javítására tett intézkedésekről.

Előadó: Haraszi Gyuláné főelőadó.

[...]

2. Beszámoló a cigány lakosság helyzetének javítására tett intézkedésekről.

Előadó: Haraszi Gyuláné főelőadó

E napirend tárgyalásán jelen vannak: Dr. Szilas Anna, Vokó János és Csorba Tivadar osztályvezető.

Hozzászólások:

Dr. Szotáczkai Mihály: Az előterjesztést alaposnak, reálisnak ítélte. A cigány lakosság életkörülményeiben az erőfeszítések következtében változások történtek, ennek foka azon-

ban még nem kielégítő. Megítélése szerint az előterjesztésben közölt számadatoknál lényegesen magasabb a cigány lakosság száma. Lakásproblémájuk megoldását elsősorban OTP lakásépítés útján tartotta megoldhatónak.

Vokó János: A cigány lakosság részéről az OTP lakásépítés iránti igény nem jelentkezik, elsősorban az épületek bontása útján kívánják lakásigényeiket kielégíteni.

Fulmer József: Hozzászólásában a cigány lakosság foglalkoztatásának gondjaival foglalkozott. Ismertette, hogy a Mecseki Szénbányánál sok a cigány alkalmazott, iskolai végzettségük azonban olyan alacsony, hogy csak kiegészítő munkakörben foglalkoztathatók. Indokoltnak tartotta iskoláztatásuk megoldását, mert ez alapvető feltétele egyrészt elhelyezkedésüknek, másrészt pedig jobb életkörülményeik kialakításának.

Czente Gyula: A cigány lakosság lakásproblémájának kérdésével foglalkozva ismertette, hogy a megyei tanács egy bizonyos számú lakáskerettel rendelkezik cigány családok részére. E kereteket elsősorban a megye különböző helyein használják fel, Pécssett nem igen van rá igény, mivel a lakáshoz juttatás különböző feltételekhez, így pl. két éves folyamatos munkaviszonyhoz kötött.

Az elhangzott hozzászólásokkal, javaslatokkal egyetértett, elsősorban azzal, hogy a cigány lakosság iskoláztatottságának kérdését kell megoldani, hasonló módon a folyamatos munkaviszony biztosítását. Szükségesnek tartotta a kerületi hivatalok bevonásával felmérést végezni a cigány lakosság népességének jelenlegi állásáról.

Javasolta a határozati javaslatok elfogadását.

A végrehajtó bizottság ezután egyhangúlag hozza a következő határozatát:

140/1976. /XII. 30./ VB. sz. Határozat

A végrehajtó bizottság megállapítja, hogy a cigány lakosság életkörülményeiben további folyamatos, de még nem kielégítő változás történt.

A cigányság felemelése érdekében a szakigazgatási szervek fejtsenek ki szorosabb együttműködést, s e munkájukban vegyék jobban figyelembe az adott társadalmi körülményeket, a cigányság tudati állapotát.

A végrehajtó bizottság:

1. Utasítja a munkaügyi osztályt, hogy továbbra is segítse elő a cigány lakosság munkavállalását, adjon felvilágosítást a munkahely-változtatás következményeiről. Kísérje figyelemmel a vállalatoknál alkalmazott bánásmódot, a munkahelyi beilleszkedés folyamatát. A munkaerő-irányítás, közvetítés eszközeit használja fel arra, hogy a cigány munkavállalók tovább- és szakmatanulási szándékait az adott munkáltató segítse. Vegye igénybe a helyi tömegkommunikációs eszközöket a vállalati ellenőrzések során tapasztalt jó példák (pl. ki-tüntetés, tanulás, szocialista brigádtag stb.) népszerűsítésére;

Határidő: folyamatos

Felelős: dr. Kárpáti Júlia osztályvezető

2. Utasítja a kerületi hivatalok elnökeit, hogy gondoskodjanak olyan társadalmi aktívákról, nyugdíjas szakemberekről, akik társadalmi munkában vállalnák, hogy a kiegészített 2/1965. /II. 18./ EM-PM sz. rendeletet 9. §. (1-2-3) bekezdésében foglaltaknak megfelelően a háziügynökség biztositásához szükséges lebonyolítói segítséget megadják;

Határidő: minden év március 1-ig beszámolási kötelezettség

Felelős: I-II-III. kerület hivatal elnöke

3. Utasítja a művelődésügyi osztályt, hogy a cigány származású analfabéták részére – kellő jelentkező esetén – a pécsszabolcsi területen a Dolgozók Általános Iskolája szervezésében kihelyezett tagozatként alapismereti tanfolyamot szervezzen;

Határidő: 1977. szeptember 1.

Felelős: Csorba Tivadar osztályvezető

4. Javasolja az ifjúságpolitikai bizottság gyermek- és ifjúságvédelmi albizottságának, hogy látogassa azokat az oktatási intézményeket, ahol a cigánytanulók száma jelentős. A velük való törődésről adjon jelentést és a segítség érdekében tegyen javaslatot az ifjúságpolitikai bizottságnak;

Határidő: folyamatos

Felelős: ifjúságpolitikai bizottság elnöke

5. Utasítja az egészségügyi osztályt, hogy a cigány lakosság gyógyító, megelőző egészségügyi nevelési feladatait továbbra is kezelje kiemelten, segítse a családtervezési kérdések megoldását. Fejlessze tovább a területi gondozás módszereit, amelyek a kulturált családi élet megteremtését eredményezik. Fokozza az alkohol elleni küzdelmet a cigány lakosság körében.

Határidő: folyamatos

Felelős: dr. Szilasi Anna osztályvezető

Kapják: Papp Imre tanácselnök-helyettes, dr. Németh Lajos tanácselnök-helyettes, a Banya megyei Tanács VB. egészségügyi-, építési- és közlekedési- és vízügyi-, valamint művelődésügyi osztály vezetői, továbbá a munkaügyi osztály vezetője, valamint a városi tanács vb. egészségügyi, építési és közlekedési, művelődésügyi és munkaügyi osztály vezetői és a titkárság.

[...]

Czente Gyula s.k.
tanácselnök

Dr. Galabár Tibor s.k.
vb. titkár

BML. PMJVT üléseinek jegyzőkönyve 1976/4.

24/b.

Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa VB. Egészségügyi Osztálya
Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa VB. Építési- és Közlekedési Osztálya
Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa VB. Munkaügyi Osztálya
Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa VB. Művelődésügyi Osztálya

22. 377-3/1976. sz. X

Tárgy: Beszámoló a cigány lakosság helyzetének javítására tett intézkedésekről.

Előterjesztés

Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa Végrehajtó Bizottság 1976. december 30-i ülésére.

A Végrehajtó Bizottság 1975 májusában foglalkozott a cigány lakosság helyzetével. Határozatban megszabta az egyes szakigazgatási szervek további feladatait e népréteg helyzetének javítása érdekében.

Ez év júniusában jelent meg a Minisztertanács 3280/1976 számú határozata a cigány la-

kosság helyzetének javításáról és gyorsabb ütemű társadalmi beilleszkedésének elősegítéséről. A határozatban megfogalmazott javaslatok közül több már jelenleg is funkcionál. Munkaerőgazdálkodás terén például a megfelelő munkalehetőségek biztosítottak, a cigány dolgozók nevelése, szakmai kiképzése biztosítható. Az oktatás, nevelés terén az óvodáskorú cigány gyermekek számára biztosítjuk az iskolaelőkészítő foglalkozásokat. Az egészségügyi nevelés keretében jól szervezett felvilágosító előadások hangzanak el – filmvetítéssel egybekötve – a cigány lakosság számára. Kívánni valót hogy viszont maga után a cigánytelepek felszámolásának üteme. Gondot és problémát jelent az alkalmi munkavállalás munkaviszonyként való elfogadása is.

A cigány lakosság társadalmi beilleszkedésének meggyorsításáért a szakigazgatási szervek az eltelt majdnem két év alatt a következőket tették:

1. A cigány lakosság száma és területi elhelyezkedése a városban.

A cigány lakosság számát teljes pontossággal nem tudjuk megállapítani, mivel ilyen felmérés nem készült. Van akinek anyanyelve sem cigány, így számukat pontosan behatárolni igen nehéz. Számításaink szerint Pécsen 3.500-an élnek. A nagyobb születési arányszám következtében egyre nagyobb részarányt képviselnek a közepes korú lakosságon belül.

Ma már a városban csak 4 cigánytelepről beszélhetünk. Ezeken él a cigányság 70-75 %-a. Ide tartozik a Vasas II. Búzaberki dűlő, a György aknai, Tüskés dűlői és a Fűzes dűlői telep. Az Észak Megyer dűlői telepet felszámolták, a területet az EIVIRT Sopiana Gépgyár kisajátította. A város egyéb területein több helyen élnek cigányok, nem telepi, de hasonló körülmények közt.

A telepi lakások felszámolása céljára Pécs városban felhasználható – lakóházépítésre, vásárlásra – OTP kölcsönkeretet 20 db-ban határozta meg a Baranya megyei Tanács VB. ÉKV Osztálya, a városi Tanács Építési Osztálya által adott javaslatok alapján.

E keret arányos osztásként az 1976. évre jutó kölcsön felhasználásra került, egy lakóházépítés és három lakóházvásárlás formájában. 3 db. Vasas II. Búzaberki telepi lakhely felszámolásra került, a 4-ik megszüntetett lakhely nem telepi, de hasonló minőségű épület volt.

A telep felszámolását szabályozó 2/1965./II.18./EM-PM és az azt kiegészítő rendeletek alapján azok részesülhetnek lakásépítés és vásárlás támogatásban, akik legalább 1 éves folyamatos munkavissonnyal rendelkeznek és előtakarékosággal részt vállalnak a lakás költségeiből.

Az egészségügyi szempontból leginkább felszámolni szükséges telepek lakosai csak kb. 1/3 részben állnak állandó munkaviszonyban, így a többség részére, ennek hiányában a jelenleg hatályos rendelkezések szerint támogatást nyújtani nem tudunk, így lakhelyük felszámolása sem ütemezhető. A telepek mielőbbi felszámolása érdekében szükséges, hogy legalább a családfenntartóknak meglegyen az egy éves folyamatos munkaviszonya. Ezt szigorúbb ellenőrzésekkel, felelősségrevonással kellene biztosítani.

A telepek felszámolásáról szóló módosított és egységes keretbe foglalt 2/1965./II.18./EM-PM sz. rendelet lényeges változásokat tartalmaz, az építési kölcsönt 120/m Ft-ra, a vásárlási kölcsönt 80/m Ft-ra emelte. A biztosított kölcsön felhasználására is garanciát ad a rendelet házilagos kivitelezést engedélyező részére. (Nagyobb számú lakásépítés akadálya eddig az volt, hogy nem állt rendelkezésre vállalati kivitelezői kapacitás.)

A rendelet 9. § (1-2-3) bekezdése a lakóházépítés műszaki irányítását és ellenőrzését a megyei városi kerületi hivatal elnöke által e feladattal megbízott személyek körébe utalja.

Feladatuk az engedélyezés, az építőanyag, kölcsön biztosítás, a számlázás és pénzkezelés lebonyolítása.

Szükséges, hogy a rendelet lehetőségeit felhasználva az olcsóbb – egyéb családi ház építéseknel jól bevált – házilagos kivitelezési módszert alkalmazzuk, a műszaki irányításra nyugdíjas szakemberek időszakos alkalmazásával.

A hivatkozott 2/1965 /II.18./ ÉM-PM számú együttes rendelet 2. § (3) bek. a megyei városi tanácsok végrehajtó bizottságát minden év március 31. napjáig részletes elemző jelentés készítésére kötelezi, mely az Építésügyi és Városfejlesztési Miniszternek küldendő.

2. A cigány munkavállalók helyzete

A társadalom szempontjából igen fontos, hogy a cigányok beilleszkedésének üteme meggyorsuljon. Ez elsősorban nevelési feladat, s ehhez szorosan kapcsolódik a munkára nevelés is. A ma dolgozó cigányok többsége első generációs, azaz a szüleik, vagy még ők is a „szabad élethez” voltak szokva. A cigánygyerekek nagy része még ma is az otthoni foglalkozás, játék hiányában a nap nagyobb részét csavargással tölti. Az ilyen gyermekkor és előzmények után nagyon nehéz a rendszeres, szervezett munkát megszokni. Tudatlanságuk az oka annak is, hogy nyomorúságos körülményeiken nem kívánnak változtatni.

A foglalkoztatási politika egyik alapvető célkitűzése a teljes foglalkoztatás megvalósítása. Ez a célkitűzés a cigányság kivételével megvalósult. A mai munkaerőhelyzetet figyelembe véve a városban munkaalkalmat biztosítani tudunk számukra. Ez felemelkedésük elősegítéséhez azonban nem elegendő, a társadalmi munkamegosztásban való végleges bekapcsolódásuk érdekében az emberrel, mint egyénnel kell a vállalatnak törődni. Ilyen szempontok szerint végeztünk vizsgálatot 10 pécsi vállalatnál. Tapasztalatainkat a következőkben összegezzük:

A 10 munkáltatónál 756 cigányt foglalkoztatnak, s ez 1975-höz képest – 598 fő – emelkedő tendenciájú. Annak, hogy közülük mindössze 49 a szakmunkás, s ebből csak kettő a nő, az igen alacsony iskolai végzettség az oka.

392 fő nem, vagy alig tud írni, olvasni, mert csak 4 osztályt végzett, s a 7-8 osztályt is csak 143-an végezték el. A 10 vállalatnál 206 fő végez betanított munkát, s 500 fő a segédmunkás. A cigány dolgozók részére valamennyi vállalatnál adott a továbbképzés, szakmunkássá válás lehetősége. Erre azonban több ok miatt nem kerül sor. Alapvető oka az alacsony iskolázottság, az alapfokú végzettség hiánya, s ebből következően nem igénylik, hogy a tanulással alapozzák meg kulturáltabb életkörülményeiket. Másik ok, hogy kb. 10 %-uk munkavégzése megbízhatatlan, munkafegyelmük rapszodikus, így a vállalat nem számíthat rájuk. Ha egy munkáltató a fegyelem szigorítására, vagy biztosítására törekszik velük szemben – kihasználva a városban fennálló munkaerő-keresletet – azonnal munkahelyet változtatnak. Jól szemlélteti ezt a következő táblázat is:

Évek száma	Munkában eltöltött (fő)			ebből: a jelenlegi vállalatnál töltötte (fő)		
	ffl	nő	össz.	ffl	nő	össz.
0-1	47	39	86	158	95	253
1-3	85	65	150	201	88	289
3-5	86	52	138	88	–	
5-10	123	43	166	55	13	68
10-20	137	21	158	29	4	33
20-30	57	–	57	5	–	5
Összesen:	536	220	756	536	220	756

A munkaképes kort elérők közül mind többen állnak munkába. Ez évben 56 cigány lakos váltott első munkakönyvet, s mind több azoknak a száma, akik 5-10, ill. 10 évnél több munkavisztonnyal rendelkeznek. Viszont 3 évnél rövidebb ideje dolgozik egy munkáltatónál a mintában szereplők 71,7%-a. Ez a munkahelyváltoztatási „készség” általánosítható. Hiszen egy munkahelyen 116-an, kettőn 94-en, három helyen 93-an, négyen 100-an, 5, vagy ennél több munkahelyen 353-an dolgoztak.

Ezen belül a cigány nők kevesebbet változtatnak munkahelyet, mint a férfiak. Az 5, vagy ennél több munkahellyel rendelkezők közül 86,4% a férfi, s csak 13,6% a nő. Ez a magas fluktuációs arány okozza, hogy a vállalatok nem azonnal részesítik őket az lapvető támogatásban. A gyakori munkahelyváltoztatás keresetükön is érezteti hatását annak ellenére, hogy a vállalatok nem tesznek különbséget a bérezésnél. A férfiak zöme 2-2500 Ft-ot keres, hiszen képzettségük, az egy munkahelyen eltöltött idő, valamint a teljesítményük jóval többet nem tesz lehetővé. A nők többsége ennél kevesebbet keres.

Az előbbi okokhoz a nőknél még hozzájárul, hogy a gyakori szülés szinte lehetetlenné teszi a rendszeres munkavállalást. A kialakult gyakorlat szerint a nők nagyobb részénél az iskola befejezése és a gyermekszülés között általában eltelik egy pár év. A cigányoknál viszont sajnos sok még a 14-16 éves korban gyermeket szülő nő, akik, mivel nincs meg az egy éves munkaviszonyuk, a gyermekgondozási segélyre sem jogosultak.

A sok gyermek miatt a kereső-eltartott arány kedvezőtlen alakulása következtében a keresetek és a szociális juttatások együttesen is csak igen alacsony életszínvonalat biztosítanak a cigány családok igen jelentős részénél.

A vállalatok egyre kevésbé viseltetnek előítélettel a cigányokkal szemben. A munkavállalók között különbséget csak az objektív adottságoknak megfelelően tesznek. A cigány dolgozók kéréseit a munkába állításkor figyelembe veszik, (pl. melyik brigádban, együtt vagy külön kívánnak dolgozni.) A munkahelyi gazdasági vezetők, brigádvezetők arra törekednek, hogy munkafegyelmük javításával, fokozottabb munkára neveléssel jobb munkára készítsék őket. Akik ennek hatására megállapodnak egy vállalatnál, azokat a továbbiakban segítik, megbecsülik. A sokgyermekes családokat rendszeresen részesítik segélyben, s több vállalat lakáshoz is juttatja, illetve bontási anyaggal segíti őket. Pl. Porcelángyár, Dd. Gázgyártó és Szolgáltató Vállalat.

A munkájukat jól ellátó régi cigány dolgozókat különböző kitüntetésben is részesítik, pl. bányászatanban, Bányászati Szolgálati Érdemérem, stb.

A gondot, problémát nem is ezek a dolgozók jelentik, hiszen őket a kollektíva már nem is tekinti cigánynak. Még mindig van azonban a cigányságon egy olyan réteg, amely teljesen elzárkózik a társadalmi beilleszkedésnek még a gondolatától is. Ezek rendszeresen nem dolgoznak, alkalmi keresetüket elisszák, egyik napról a másikra élnek. Fegyelmezetlen magatartásukkal veszélyes helyzetbe hozzák önmagukat és családjukat is, így nincs meg a lehetőségük arra, hogy a szociális követelményeknek megfelelő telepekről, putrikból kikerülhessenek.

Ez már csak kényszerintézkedésekkel valósulhat meg, amely nem tanácsi hatáskör. Gondolunk itt az alkalmi munkavállalás helyett az állandó munkaviszony vállalására, orientálásra és ezzel az egy éves folyamatos munkaviszony megszerzésére. Ilyen intézkedésekre azért van szükség, mert a munkában való rendszeres bekapcsolódásuk érdekében a vállalatok mint munkáltatók a szükséges lépéseket már megteszik, a továbbiakban a cigányokat mint egyéneket kell rávezetni.

3. Oktatás – Művelődés

A cigány lakosság következő generációinak felemelkedését szolgálja, ha a gyermekekben felébresztik a jobb, kultúraltabb élet iránti igényt. Ennek érdekében a Művelődésügyi Osztály a következő intézkedéseket tette:

– Az osztály soron kívül is biztosítja a gyermekek óvodai felvételét, hogy a szülők munkába állását ezzel is elősegítse. A nemrég megnyitlt Zsdanov utcai óvodában mind több azon szülők száma, akik gyermekük elhelyezését kérik. A pécsszabolcsi (Eszperantó út) fél napos óvoda egy csoporttal való bővítésére és egész napossá tételére az 1977-es év első felében sor kerül, az „Építsünk óvodát”, akció eredményeként. Így már több cigány származású gyermek elhelyezése válhat lehetővé.

– Az óvodai nevelésben nem részesülő cigány gyermekek számára az osztály biztosítja az éves iskolaelőkészítő foglalkozásokat. Mivel a legtöbb cigánygyermek a pécsszabolcsi általános iskola körzetében él, már egy évvel az előkészítő tanfolyamok megkezdése előtt felméri a pedagógusok a létszámot. Ennek eredményeképpen az 1976/77-es iskolai évben az iskolában külön iskolaelőkészítő csoportot szerveztek a cigány származású gyermekeknek. A tanfolyamon való részvétel ideje alatt számukra az étkezés díjtalan. A pedagógusoknak a szervező munkában az úttörők segítenek, akik között a cigány származású tanuló is ott van. Bár az iskolaelőkészítő tanfolyamokra való agitációban az illetékes helyi társadalmi szervek is segítenek a részvétel ma még nem teljes.

– Az oktató és nevelő munka eredményesebbé tétele érdekében Pécsszabolcon az osztály megszüntette a külön cigány osztályokat. Ez anyagilag veszteséget jelent a pedagógusoknak, mert ha egy osztályon belül a cigány származású tanulók száma nem éri el az 50%-ot, akkor pótlékot nem kaphatnak.

– A cigány tanulókkal foglalkozó pedagógusok céljuttalmazásának érdekében az osztály szabályzattervezetét ez év januárjában Végrehajtó Bizottságunk elfogadta. Ennek eredményeként a tanév befejezésekor 10 pedagógus pénzjutalomban részesült.

– A cigány származású tanulók számára minden esetben biztosított a napközi otthonos elhelyezés. Ezenkívül is részesülnek még a tanulók szociális kedvezményben (tanszer, tankönyv-segély, ruha, stb.). Ezek biztosításában az iskolákat a kerületi gyámhatóságok is segítik. Ezen kívül mind fokozottabb mértékben hasonló juttatásokkal segítik a tanulókat a szocialista brigádok is.

A tankötelességi törvény betartására minden általános iskolában ügyelnek, bár ez az említett tanulók vonatkozásában nem könnyű feladat. Ebben az illetékes gyámhatóságok ugyancsak segítséget nyújtanak. A cigány felnőttek iskolai oktatása javuló képet mutat. A Dolgozók Általános Iskolájában jelenleg 601 tanuló közül 98 cigány származású. Az elmúlt tanévhez képest ez több mint 20 fővel emelkedett és erre a következő évben is számítunk. Ez részben a nevelési igazgatóhelyettes beállításának; részben a gépjármű jogosítvány megszerzéséhez szükséges iskolai végzettségi előírásnak köszönhető.

Az osztály a cigány származású analfabéták írni-olvasni tanulása érdekében a Dolgozók Általános Iskolájának szervezésében kihelyezett tanfolyam indítását tervezi a pécsszabolcsi területen, ahol a felmérések alapján jelenleg 75 ilyen felnőtt van.

– Az Ifjúságpolitikai Bizottság Gyermek- és Ifjúságvédelmi Albizottsága célkitűzései között szerepel a veszélyeztetett környezetben, vagy hátrányos helyzetben élő gyermekek helyzetének vizsgálata, segítése.

Ennek értelmében az ilyen helyzetben lévő cigánygyermekek sorsával való törődés is az

osztály célkitűzései között szerepel. Az Albizottság egy éves munkáját 1977-ben fogja az Ifjúságpolitikai Bizottság elemezni.

4. Egészségügyi helyzet

Pécs város egészségügyi intézményei és szolgálatai az 1974. évben kidolgozott és időközben a szükségesnek megfelelően módosított intézkedési tervük alapján végzik a cigány lakosság életkörülményeinek figyelemmel kísérését, és azok javítására tett intézkedéseket az alábbiak szerint foganatosítják:

A városi egészségügyi szolgálat területén az elmúlt évben erőteljesen megindult munkajavító mozgalom során, igen sok egészségügyi dolgozó vállalta társadalmi munkában a cigány lakosság helyzetével kapcsolatos elemző, értékelő, felvilágosító és nevelő munkát.

Közzeti orvosaink gondos felmérés után egészségügyi gondozásba vették a cigány lakosságot. A gondozásba vett ezen népréteg morbiditási vizsgálatai feldolgozás alatt állnak.

Tüdőgondozó Intézetünk is fokozott gondot fordít a cigány lakosság szűrésére és megbetegedés esetén a kezelésekre. Aktív tbc-s betegség miatt jelenleg 4 cigány lakos szerepel nyilvántartásukban. Utókezelési és ellenőrzési csoportban szintén 4 cigánybeteg szerepel.

A gyermek tbc-gondozó vezetőjének tájékoztatása szerint még mindig nagy gondot okoz a cigánygyermek tuberculin szűrésének, illetve a BCG védőoltásának a kivitelezése, mivel a beidézettek nem jelennek meg. Ezért az elmúlt időszakban több alkalommal kértek rendőri segítséget a védőoltások elvégzéséhez.

Különösen fontos az alkohol elleni küzdelemben a cigány lakosság körében végzett felvilágosító és nevelő munka, tekintettel arra a felmérésre, amely szerint 14-15 éves kortól már 30-40% alkoholizáló fiatal van. A detoxikáló állomáson 1975-ben és 1976. I. félévében 2098 beteget kezeltek. Közülük 159 volt cigány, az összes beszállítottak 7,6%-a. Még feltűnőbb a kezelt cigányok között a nők magas aránya. A 159 beteg közül ugyanis 115 a férfi (62%) és 44 a nő (38%) Az összes beszállított beteg nő 23%-a cigány.

Az Idegbeteggondozó Intézetben 15 cigány beteg rendszeres gondozása folyik (elmebetegség, gyengeelméjűség stb.).

A szakrendelési hálózat ugyancsak kiemelten foglalkozik a cigány betegekkel. Kórházi elhelyezés szükségessége esetén igyekszünk mielőbb a férőhelyet biztosítani, azonban igen gyakran nem élnek a biztosított lehetőséggel.

Az Anya- és Gyermekevédelem területén a közzeti gyermekorvos és a védőnő együttes feladata a terhes, illetve az újszülött csecsemő és kisgyermek fokozottabb látogatása. A felvilágosító – nevelő munka eredménye a cigány lakosság szemléletében történő lassú javulás. Ezt bizonyítják a betegrendeléseken, ügyeleten, valamint a terhes és csecsemő tanácsadásokon való megjelenések megnövekedett arányai. A cigánygyermek egészségének megóvása érdekében a különböző szakigazgatási szervekkel (Kerületi Hivatal Gyámügyi Csoportja) a szoros kapcsolat biztosított, különös figyelmet fordítva a szociálisan és erkölcsileg veszélyeztetett gyermekekre. (Segélyezés, állami gondozásbavétel, intézeti elhelyezés, méltányossági anyasági segély stb.).

A csecsemőhalálozás csökkenésében is megmutatkozik a komplex (társadalmi és egészségügyi) tevékenység eredményessége. A területi gondozásba vett cigány csecsemők halálozása a 10 év előtti 8,1%-ról 1,7%-ra csökkent.

Az anya- gyermekvédelmi ellátás területén gondozottak száma:

Terhesek száma:

I. ker.	61 (ebből putris:	18 = 29,5%)
II. ker. – III. ker.	9 („ „	3 = 33,3%)
Összesen:	70 (ebből putris:	21 = 30,0%)

Csecsemők száma:

I. ker.	70 (ebből putris:	20 = 28,6%)
II. – III. ker.	18 („ „	4 = 22,2%)
Összesen:	88 (ebből putris:	24 = 27,3%)

1-5 évesek száma:

I. ker.	214 (ebből putris:	70 = 32,7%)
II. – III. ker.	51 („ „	15 = 29,4%)
Összesen:	265 (ebből putris:	85 = 32,1%)

6-14 évesek száma:

I. ker.	344 (ebből putris:	128 = 37,2%)
II.-III. ker.	86 („ „	41 = 47,7%)
Összesen:	430 (ebből putris:	169 = 39,3%)

0-14 évesek száma:

I. ker.	628 (ebből putris:	218 = 34,7%)
II. – III. ker.	155 („ „	60 = 38,7%)
Összesen:	783 (ebből putris:	278 = 35,5%)

A rendelkezésünkre álló adatok szerint 1969-ben az I. kerületben a 14 éven aluli gondozottak száma 424 (ebből putris 207 = 48,8% volt).

Ez arra mutat, hogy számuk emelkedet, bár a legrosszabb körülmények között élő „putrisok„ aránya ezen belül csökkent (48,8%-ról 35,5%-ra), ami az életkörülmények bizonyos javulására enged következtetni. Erre mutat az is – ha összehasonlítjuk a terhesek, valamint a gyermekek korszerinti megoszlásának értékeit, hogy számuk az életkor előrehaladásával növekszik, ami azt jelenti, hogy mind kevesebb gyermek születik – azonos natalitási viszonyokat feltételezve – „putris” körülmények között (0-5 éves = 109, 6-14 éves = 169).

A védőnők a Szülők Iskolája tanfolyam megszervezésénél igyekeznek a cigány lakosságot is bevonni. Tekintettel arra, hogy ez legtöbbször nem jár kellő eredménnyel, ezért családlátogatásaik során foglalkoznak e kérdésekkel is, és ennek kapcsán kitérnek a családtervezés lehetőségeire. Öröndetes, hogy ma már a méhüri eszközök felhelyezését mind több cigányasszony veszi igénybe a Nő- és Családvédelmi tanácsadóban.

A bölcsődei elhelyezés iránti kérelmeket – cigánygyermek esetében soron kívül teljesítjük. Sajnálatos azonban, hogy viszonylag kevesen élnek a bölcsődei elhelyezés lehetőségével.

Jelenleg összesen 15 bölcsődés cigány gyermekünk van, ebből azonban 6 gyermek a 20 férőhelyes hatnapos bölcsödét vette igénybe. Ugyancsak igen magas a Csecsemőotthonokban a cigánygyermek létszáma. A jelenleg felvett 39 gyermek közül 24 cigány.

A Városi KJSZ évenként egy alkalommal a kerületi Hivatal Elnökével, a Műszaki Osztály vezetőjével a telepkek tanácsi megbízottjaival, valamint a párt- és társadalmi szervek vezetőivel közös helyszíni szemlét tartanak a cigánytelepeken, amely alkalmat ad arra, hogy az elkövetkezendő feladatokat és azok végrehajtásának módját megvitassák. A közegészségügyi ellenőrök negyedévenként helyszíni vizsgálatot tartanak a telepkeken, ahol terheesség vizsgálatot is végeznek, s amennyiben szükséges, a mentesítés érdekében intézkednek.

1976. évre vonatkozóan a Pécs városi kerületi hivatalok az alábbi intézkedést tették a cigány lakosság helyzetének javítása érdekében:

A munkaképtelen, nyugdíjjal nem rendelkező és emiatt létfenntartásukat más módon biztosítani nem tudó személyeket rendszeres szociális segélyben részesítették:

I. kerület területén	33 fő
II kerület területén	37 fő
III. kerület területén	8 fő
Összesen:	78 fő

Erre a célra kifizetésre került: 545 000,- Ft.

Ezek a személyek egyben élvezik mindazon szociális támogatást, ami a rendszeres szociális segélyezetteknek a segélyen felül megjár (ingyenes gyógyszer és gyógyászati segéd-eszközök, valamint orvosi kezelést biztosító közgyógyellátás, és öregek napi, karácsonyi élelmiszercsomag, stb.).

Szociális étkeztetésben (napi rendszeres természetbeni ebédellátás) a város területén 17 cigány származású személy részesül, a kifizetett összeg: 56 200,- Ft.

Rendkívüli szociális segélyben az

I. kerületben, ill. területén:	25 fő részesült,
II. „ „	46 fő „
III. „ „	12 Fő „
Összesen:	83 fő, évi 2-4 alkalommal.

Rendkívüli szociális segély kifizetésre került: 78 000,- Ft.

Szociális otthonba 1976. évben 3 cigány személy nyert beutalást, és igen súlyos szociális helyzetük miatt soronkívüli elhelyezést biztosítottunk számukra.

Sokgyermekes anyasági jutalomban 9 személy részesült, 11 400,- Ft összegben.

A város öregek napközi otthonaiban 5 fő cigány származású gondozott van.

Házi szociális gondozásban 8 fő részesült

A lakosság adományaiból a házi szociális gondozás 41 cigány család részére juttatott bűrtort, ruhát, és ágyneműt. Ezen családok részére szükség szerinti gondozást is biztosítottak, melyek főleg jog-, és érdekvédelmi, albertlet-rendezési és egyéb életkörülményeik javításával kapcsolatos feladatok voltak.

1976-ban osztályunknak lehetősége nyílt arra, hogy a magas cigánylétszámú egészségügyi körzetek dolgozóit jutalomba részesíthessük az 1975. évi egészségügyi ágazat bármiradványaiból.

Az elmaradott népréteg helyzetének javítására tett intézkedéseinkből megállapítható, hogy két irányú eredményt sikerült elérnünk. Egyrészt egészségügyi dolgozóink mind nagyobb aktivitással kapcsolódnak be a cigány lakosság egészségügyi helyzetének javítására

irányuló mozgalmakba, másrészt ha kis mértékben is, de sikerül ezen népréteg szemléletén és szokásaikon változtatni.

Pécs, 1976. december 1.

Dr. Szilasi Anna s.k.
Egészségügyi O. Vezetője

Vokó János s.k.
Építési- és Közl. O. Vezetője

Dr. Kárpáti Júlia s.k.
Munkaügyi Osztály Vezetője

Csorba Tivadar s.k.
Művelődésügyi Osztály Vezetője

BML. PMJVT VB üléseinek jegyzőkönyve 1976/4.

25.

Pécs Megyei Város Tanácselnökhelyettese

Pécs, Széchenyi tér 1.

Szám: 13.036-10/1979. VII.

Tárgy: A cigány lakosság helyzete, a tanácsi feladatok.

Előterjesztés

Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága 1979. augusztus 10-i ülésére.

Tartalomjegyzék:

I. A korábbi testületi határozatok, javaslatok áttekintése

II. A cigány lakosság helyzete:

A Népesség, életkörülmények

B. Foglalkoztatottság

C. Egészségügyi helyzet

D. Kulturális helyzet

F. Állampolgári kötelezettségek teljesítése.

III. Határozattervezet

I.

A korábbi testületi határozatok, megyei javaslatok helyzete

Pécs megyei Város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága 140/1976. /XII.30./ sz. határozata az MSZMP Politikai Bizottságának határozata szellemében foglalkozott a cigány lakosság helyzetével.

Megállapította, hogy életkörülményeiben folyamatos, de még mindig nem kielégítő a változás, javulás. A további fejlődés érdekében a szakigazgatási szerve: a munkaügyi osztály, a művelődésügyi osztály, az egészségügyi osztály, az ifjúságpolitikai bizottság és a hivatal számára konkrét feladatokat jelölt meg. E feladatok megfelelnek a cigány lakosság társadalmunkba való beilleszkedését szolgáló 2/1965. /I. 18./ ÉM. – PM. sz. kiegészített

együttes rendelet és a Baranya megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága 194/1977, számú határozatában előírtaknak.

A felsorolt határozatok végrehajtása érdekében végzett tevékenységről az alábbiakat jelentjük a Végrehajtó Bizottságnak.

II.

A cigány lakosság helyzete

A) Népeség életkörülmények

A magyarországi cigányok létszámát 1971-ben 320. 000-re becsülték, 1976-ban számukat már 350. 000-re tették. Így hazánk Európa legnépesebb cigány lakosságú országai közé tartozik. A cigányságon belül anyanyelvük alapján három nagyobb csoport különíthető el:

A magyar (a cigányság 71 %), a cigány (21 %) és a román (8 %). 1970-ben az 1. 000 főre jutó élveszületések száma 32 volt, ez több mint kétszerese az országos átlagnak (15.) 1990-ben minimális, maximális becslés szerint 400- és 500. 000 közötti cigány lakossággal kell hazánkban számolni. Pécs megyei városban és városkörnyéki községekben élő cigány lakosság számát, összetételét az 1. számú melléklet tartalmazza.

A kb. 5. 000 fős cigány lakosság fejlődésének alapvető problémája több területen jelentkező elmaradottságuk. Ez azonban – mint ahogy ezt az 1961-es párthatározat is megállapítja – nem valami faji sajátosság, hanem az évszázados elnyomás következménye.

A cigány lakosság nem nemzetiség, sem közös területe, sem egységes kultúrája nincs, a felaprózódott népcsoport tagjai magyar, a román nyelvet, s a legkülönbözőbb cigány nyelvjárásokat beszélnek.

A cigányság lényeges része él a szociális körülményeknek nem, vagy csak minimálisan megfelelő körülmények között. Életszínvonaluk javítását alapvetően lakáskörülményeik megváltoztatásával lehet elérni.

Pécs város és a városkörnyéki községek gondjai a településstruktúra miatt különböznek, de több hasonló probléma is jelentkezik.

Igen nagy hátrányt jelent, hogy a telepeket és a nagyobb csoportok lakóhelyeit a városi infrastrukturális hálózat nem érinti, s a kereskedelmi, egészségügyi ellátásnak is a perifériáján terülnek el. A kunyhókban vagy attól színvonalában alig különböző építményekben nem biztosíthatóak a normális emberi élethez, a pihenéshez, a személyiség kibontakozásához, a művelődéshez elengedhetetlen feltételek.

A cigányság lakóhelyei a városszerkezetben elfoglalt helyük alapján három kategóriába sorolhatók;

<u>1. Pécs – külterületén kialakult telepek</u>	<u>családok száma</u>	<u>fő</u>
Vasas II. Buzaberki telep	6	30
Kisgyőr iskolatelep	35	200
Nagykozári út melletti tp. (üszögi tp.)		50

<u>2. Belterületen belül kialakult kolóniák</u>	<u>családok száma</u>	<u>fő</u>
Vasas I. bányatelep	35	130
Felszabadulás u. mögötti terület	10	50
Szabó István utca környéke (Pécsszabolcs)	8	40

Fejlődés utca	5	20
Pipacs, Fűzfa utca	17	60
Megyeri út mögötti terület	5	20
Fűzes dűlő	8	40
Kismélyvölgyi út vége	4	40

3. Városkörmvényeken: családok száma fő

Kövágószőlős Tóvári telep	–	–
---------------------------	---	---

A telep felszámolása megtörtént.

A külterületi telepek felszámolása a rendelkezésre álló eszközökkel – lakóházvásárlás, építés OTP kölcsönrel, lakásjuttatás – lassú ütemben folyik.

A legjobb eredményt a Vasas II. Buzaberki telepen sikerült elérni. A telep lélekszáma az utóbbi öt évben 60%-kal csökkent. Ez a lakóterülettől legtávolabb eső telep, ahonnan a távozást legtöbben önként kezdeményezik. Nehezebb, nagyobb gond felszámolni a másik két telepi egységet. A Kisgyőr telep közel van a városhoz (a Hősök terétől északkeletre 1 km), egy része konszolidálódott, téglaházakkal bővült, az elektromos hálózatba bekapcsolt, vízzel részben ellátott, így a minimális igényű életfeltételek itt adóttak. Hasonló a helyzet a nagykozári út melletti telepen is. Ezt kis létszámú cigányság lakja, de nagy részük nem rendelkezik állandó munkavissonnyal, ezért segítségük még több akadályba ütközik.

A cigányság által lakott belterületi részek is hiányos kommunális ellátásúak. A nagyobb igényű népesség által elhagyott településrészek jöttek létre (térkép 2. sz. melléklet). Legjellemzőbb a Vasas – bányatelepi példa, ahol évek alatt kb. 25-35 támogatott és sajátéres házvásárlás történt, így a települést nagyrészt cigányok alkotják meghatározva ezzel jelleget is.

A belterületi egységek bővülését nagyrészt a természetes szaporulat elhelyezési igénye, másrészt az ellenőrizhetetlen népmozgás (költözések) okozzák.

A telepek gyorsabb ütemű felszámolását az alábbi tényezők igen nagy mértékben nehezítik, akadályozzák:

– Pécs városi Tanács nem rendelkezik a felszámoláshoz szükséges pontos nyilvántartással, adatbázissal.

– A telepfelszámoláshoz biztosított kedvezmények a belterületi (nem telepszerű viszonyok között élő) népességre csak egyedi megyei elnöki határozattal érvényesíthetők.

– A telepfelszámolásról szóló rendelet szerint a folyamatos munkavissonnyal nem rendelkezők – ebből következően a legszélcsúságesebb réteg – a támogatásban hitelképesség hiányában nem vonhatók be.

– A lakásigénylések elbírálásánál a szociális szempontok mérvadók ugyan, de a lakásügyi hatóságok nem vezetnek külön nyilvántartást arról, hogy az igénylők közül kik a cigány származásúak és a lakásigényük elbírálásánál nem tesznek különbséget.

– Kifejezetten a telepfelszámolásra használható lakáskerettel a tanács nem rendelkezik.

– Az ingyenes házhelyjuttatás elengedhetetlen, de a rendelkezésre álló telkek száma kevés. A telekjuttatáson túl támogatás, bontott építési anyag, szanált ház adásával is történik.

– A házvásárlási kölcsön 120. 000 Ft, e vételárért jelentős önerő nélkül megfelelő lakóépület nem vásárolható. 1978-ban Pécsen csak 2 db házvásárlás történt közreműködésünkkel.

– A lakóházépítés szerény alapterület és felszereltség mellett kb. 300 000 Ft költséggel jár. A 140 000 Ft-os építési kölcsön után fennmaradó különbözet pótlására képes telepi je-

lentkező alig van. Az elmúlt 5 évben 3 db házépítés történt, igen jelentős munkáltatói hozzájárulással.

A házilag kivitelezés levezetése bonyolult, felelős vállalkozót, kivitelezőt nehéz találni.

Mindebből megállapítható, hogy a telepfelszámolás a jelenlegi körülmények, lehetőségek között az eddig alkalmazott módszerekkel csak igen lassú ütemben, a cigány lakosságnak szűk rétegét érintve folytatódhatna. Végleges megoldásra belátható időn belül nem kerülhetne sor.

B. Foglalkoztatottság

A cigányság ma már nem kezelhető egységes, zárt szociális réteggént. A cigányság anyagi, kereseti szempontból nem azonos a társadalom periferiáján élő társadalmi réteggel. A cigányság soraiból a felszabadulás előtt a férfiak 1 %-a kapott munkát, a 70-es években már háromnegyed részük. A munkaképes korú cigány nők egyharmada is keresőnek tekinthető.

A belső differenciálódás az egyes családok, közösségek életében aszerint tapasztalható, hogy hol tartanak a társadalmi beilleszkedés folyamatában.

Tehát a rendkívüli sok gond, probléma ellenére is egy alapjában egészséges fejlődésnek vagyunk tanúi, ezt kell hatékonyabban elősegíteni

A munka alapvetően életmód és életforma meghatározó. A keresőképese kb. egyharmada még nem kíván élni a felkínált lehetőségekkel, nem dolgozik, sőt kerüli a munkát.

Ragaszkodik ősi életformájához és egyre jobban szembekerül a társadalommal, újra termeli saját nyomorát.

E családokban több a gyermekek száma, legnagyobb az analfabétizmus, legrosszabbak a lakáskörülmények, s a réteg tagjai gyakran vétének a törvény ellen.

Jelentős, de nem elégséges fejlődésként kell azonban értékelni, hogy az állandó munkavállalók aránya nő. A munkaügyi osztály becslése szerint a foglalkoztatott cigányok száma 1500 főre becsülhető. Munkaügyi osztályunk városunkban a nagyobb munkáltatóknál tájékozódott a cigány lakosság foglalkoztatásáról, a bővítés lehetőségeiről, illetve feltételeiről. Tapasztalataik általában kedvezőek. A gazdasági biztonságot megteremtő állandó munkát, a munkabalépést és a folyamatos foglalkoztatást, a munkáltatók egyéni ambíciók esetén biztosítják.

A vállalatok negatív különbséget nem tesznek a cigány munkavállalókkal. Több helyen patronálót állítanak melléjük, (valamennyi egység munkaerő hiánnyal küzd). A vállalatok a cigány munkavállalókat támogatják, dolgozóik lakás- és egyéb ügyeinek megoldásában is részt vállalnak. A vizsgálat megállapítása szerint a munkaképes cigány lakosság kb. 60 %-a dolgozik. A nők között a foglalkoztatottság aránya – az országos helyzethez hasonlóan – kb. 30 %. A keresők zöme a bánya – az építőiparban, valamint a rakodó, szállító, takarító és segédmunkásként dolgozik. A vizsgálat szerint a cigány dolgozók kb. 80%-a segédmunkás, szakképzetlen. A szakmunkások aránya a Mecseki Szénbányák és az Ércbánya Vállalatnál kedvező, a hosszabb munkavisztonnyal rendelkezők szakmunkásképzését megoldották. A vizsgálat tapasztalatai szerint a 20% csak részben foglalkoztatott munkavállalóra jellemző a gyakori munkahelyváltogatás. 11-15 helyen dolgozott a vizsgált 758 főből 96, 16-20 munkahelyen megfordult 74 fő, 20 feletti munkahellyel rendelkezik 55 cigány, akiknek ilyen sok munkahelye volt, azoktól nem várható el rövid távon a társadalmi beilleszkedés, munkafegyelméről e réteg vonatkozásában alig beszélhetünk.

A foglalkoztatottság aránya falun a nagyobb, kisebb közösségekben magasabb.

A városkörnyéken lakó cigányság egy része a mezőgazdasági üzemekben, illetve a pécsi

munkáltatóknál dolgozik. Kevesen választják a mezőgazdaságot. A tsz tagok száma elenyésző. A cigányok nagy része nem szívesen kötődik a szövetkezethez.

Állami gazdaságokban, erdőgazdaságokban és az élelmiszeriparban növekszik az állandó munkaviszonyban álló cigányok száma. E helyeken szervezettebben, jobb szociális körülmények között dolgozhatnak, állandó keresethez juthatnak. E réteg gyorsabb ütemű iparba áramlását, főként a letelepedési nehézségek hátráltatják.

C. Egészségügyi helyzet

A cigánytelepek közegészségügyi- járványügyi helyzetét a KJSZ rendszeresen ellenőrzi, az mégis rossznak minősíthető. Az elmúlt időszakban a város lakosságának növekedésével a cigány lakosság száma is nőtt.

Hatékony gondozásuk rendkívül komoly erőfeszítést igényel az egészségügyi szolgálat részéről. Sajnos a szemléletváltozás területén eredményeink nem kielégítőek, annak ellenére, hogy az egészségügyi feladatokat intézkedési tervben rögzítettük és ennek megfelelően valósítjuk meg. A Vöröskereszt, a Hazafias Népfront, a területi pártszervezetekkel együttműködve felvilágosító előadásokat tartanak, külön figyelmet fordítva a cigány lakosság számára lényegesebb kérdésekre. Ezek iránt érdeklődést azonban alig tanúsítanak. A szemléletformálást a rossz objektív adottságok is akadályozzák.

A telepek szervezett szeméttárolása megoldatlan. A rosszul kiképzett utak miatt a szemétszállító jármű a telepeket megközelíteni nem tudja. A cigánytelepek környéke is szeméttel, hulladékkal erősen szennyezett. Az üszögi cigánytelep szennyezettsége különösen nagyfokú.

A telep vízellátása sem kielégítő. Az üszögi cigánytelepnek ivóvízellátása nincs, a teleptől kb. 50 méterre folyó ipari vizet isszák a felnőttek és a gyermekek egyaránt.

Az összes cigánytelep csatornázatlan. Az üszögi telepnek WC-je sincs, a Kisgyőr-i iskolai telepnek két gödrös árnyékszéke van.

A gyermekorvosi ellátás körzeti vonatkozásban nem tér el a többi gyermek ellátásától, azonban a preventív munkát gyermekorvosaink és védőnőink – veszélyeztetett voltuk miatt – a cigány családoknál fokozottabban végzik.

A cigány újszülöttek átlagos születési súlya (2860 g) számottevően alacsonyabb az országos átlagnál. (3150 g), ennek megfelelően koraszületési (helyesebben kissúlyú újszülött) gyakoriságuk sokkal magasabb (20% feletti) a szokásosnál (11%). A csecsemőhalandóság azonban az elmúlt évtizedekben körükben is jelentősen csökkent. Specifikus, tehát csak a cigányoknál előforduló örökletes betegségektől nem tudunk, a járványos megbetegedések is megközelítően ugyanazon arányban fordulnak elő. A felnőttellátás területén – jellemző betegségek közül első helyen áll az idült alkoholizmus, az idült hörghurut (gyermekkorban kezdett dohányzás következményeként), fekélybetegségek és perifériás érmegbetegedések.

A szociális ellátás javítása érdekében a szociálpolitikai csoportok betegség, öregség, munkaképtelenség miatt magukat eltartani nem tudó személyek részére fokozott mértékben biztosítják a szociális juttatások különböző formáit (3. sz. melléklet).

D Kulturális helyzet

A cigány lakosság helyzetének társadalmi beilleszkedésének az eddiginél gyorsabb ütemű elősegítését hosszabb távon a gyermekek iskoláztatása eredményezheti. E tanulói réteg oktatásának eredményessége nagymértékben elősegíti szocializálódásukat, társadalmi beilleszkedésüket. Ezért a cigánygyermekek óvodai elhelyezése alapvető tényezője a tankötelezettségi törvény teljesítésének. Iskolai lemaradásuk megelőzésében, magyar nyelvi hiánya-

ik pótlásában az alapvető képességek, ismeretek és szokások kialakításában ez döntő jelentőségű.

Az összes óvodás gyermekek száma	1977/78	1978/79
Pécs	6163	6975
Városkörnyék	421	479
Együtt:	6584	7454

Nyugtalanító jelenség, hogy az iskolára felkészítetlen cigánygyermek aránya kb. 20 %, ami igen magasnak mondható.

Ennek oka:

1. A szülők vándorlása, felelőtlensége.
2. Nem kötelező az óvoda, ill. iskolaelőkészítő foglalkozás.

Szükségesnek tartjuk egy éves iskolaelőkészítő kötelezővé tételét mindaddig, amíg valamennyi gyermek nem kerülhet óvodai felvételre.

Általános iskola

Az iskolai jelentkezések szerint az idei tanévben a cigány tankötelesek beiskolázása 96 %-os, ami a pedagógusok gondos felderítő tevékenységéről tanúskodik. Néhány esetben azonban hatósági intézkedés igénybevételére is szükség volt. A cigánytanulóknak kb. 90 %-a rendszeresen jár iskolába. A 10 % gyakori mulasztását néha a hatósági intézkedés nem tudja kielégítően rendezni. Különösen gondot jelent, hogy a cigánytanulók többsége nem jut az általános iskolák felső tagozatába, így szakszerű oktatásban tulajdonképpen nem részesülhetnek. Az általános iskolát e tanulóréteg kb. 40 %-ban végzi el, tehát nagyobb hányaduk lemorzsolódik.

A tankötelezettség teljesítését akadályozza a cigánytanulók magas felmentési aránya is, egyrészt az első osztályban, az iskolaéretlenség miatt, másrészt magasabb osztályokban túlkorúság és gyakran erkölcsi okok miatt. Jelentős lépésnek tekintjük az egésznapos iskolai rendszer kialakítását Pécsszabolcon.

A művelődési osztály a cigánytanulókkal foglalkozó pedagógusok céljuttalmazásának szabályzatát 1976 januárjában terjesztette a Végrehajtó Bizottság elé. A határozat alapján az 1975/76-os tanévtől kezdve minden tanév végén célprémiumot adtunk a cigánygyermekkel eredményesen foglalkozó pedagógusoknak.

A cigánygyermek pályairányítása sem egyszerű feladat főként ott, ahol a család még nem emelkedett ki a cigány életmódból. Sok cigányszülő csak az írás és olvasás elsajátítását tartja szükségesnek. A jól tanuló cigánytanulók többsége szakmunkásképző intézetekben tanul tovább.

1977/78-as tanévben 143, 1978/79-es tanévben 130 fő volt a továbbtanulók száma. Mindez azt bizonyítja, hogy ebben lényeges változást nem sikerült elérni annak ellenére, hogy a cigányok:

– örökletes értelmi adottságai nem maradnak el a nem cigányokétól,

– jelenlegi, kétségtelenül elmaradottabb társadalmi, gazdasági, kulturális körülményei indokolják értelmi képességeik látszólagos elmaradottságát,

– társadalmi felemelésük bizonyára lehetőséget biztosít majd adottságaik fokozott és szélesebb körű kibontakoztatására.

Mindezt bizonyítja az is, hogy azokban az iskolákban, ahol a pedagógusok szívügyüknek tekintik a hiányos képzettségű tanulókkal való foglalkozást, ismerik személyiségük alakulásának módozatait és megfelelő társadalmi törődést, összefogást sikerül biztosítani, jelentősebb eredményeket érhetnek el.

F. Állampolgári kötelezettségek teljesítése

A cigány lakosság adófizetési készségét mint állampolgári kötelezettség teljesítését megfelelőnek lehet itélni. Az ingatlantulajdonosok nagy része házadót rendszeresen fizet, melynek összege évi 120 Ft. körül mozog. Háztáji és kiegészítő gazdaságok jövedelem-adójával csak néhány főt adóztatunk. Még mindig jellemző adóként szerepel a ló-adó és a fuvarozó tevékenység után megállapított jövedelmi adó. A rendelkezésünkre álló adatok szerint szekérfuvarozásra Pécs városban 42 fő rendelkezik működési engedéllyel. Egyrésztük szánálásra ítélt házak lebontásával is foglalkozik, a kibontott és használható anyagokat értékesítik. Ez a réteg kiemelkedik a közösségből, sajátkezü munkát nem végez, alkalmi munkakerők foglalkoztatójává válik. A fuvarozást végző és lótartó adózóknál már sok az adóhátralék, az adófizetési készség minimális. Az előzőekben kiemelkedőnek nevezett rétegből többen gépkocsit tartanak. A magasabb jövedelmi viszonyokhoz az adófizetési készség párosul.

A szabálysértési hatóságokhoz 1978. folyamán érkezett bejelentések közül 20% érintett cigányokat. Nagyrészüket a tankötelezettség megszegése miatt jelentették fel, kisebb hányad volt a tulajdon elleni szabálysértési, köztisztasági és egyéb szabálysértési ügy. Az építési hatósági munkában az engedély nélküli építkezés és használat miatt jelentős a cigány ügyfelek száma.

A bűnözésben általában a cigányság még be nem illeszkedett részének szerepe döntő, számarányuk emelkedik. 1976-ban a büntettek 14,3%-át cigányok követték el. A bűnözés okai összetettek, alapvető probléma a környezet hatása, az iskolázatlanság, a veszélyeztetett fiatalok száma magas. Az állami gondozásba kerülők aránya 35%.

Pécs, 1979. július 18.

Pirisi János s. k.
tanácselnökhelyettes

1. sz. melléklet

Település	Össznépesség	cigány fő	%
Pécs	166 652	3500	2
városkörnyék	17 290	1595	9
Összesen:	183 942	5095	3
Abaliget	580	40	7
Husztót	139	24	17
Kovácsszénája	171	49	29
Berkesd	945	130	14
Ellend	296	24	8
Pereked	232	20	9
Szilágy	333	—	—
Görcsöny	1 467	76	5
Regenye	229	38	17
Szőke	154	46	30
Kozármisleny	2 288	211	9
Pécsudvard	714	11	1
Szemely	459	3	1
Kövágószőlős	1 560	347	22
Bakonya	398	47	12
Cserkút	501	24	5

Pécs város cigány lakosságának szociális támogatása 1978. évben

Rendszeres szociális segélyben részesült:	52 fő	575 040,- Ft
Rendkívüli szoc. segélyben részesült:	90 fő	138 100,- Ft
Közgyógyellátásban részesült:	16 fő	
Szoc. otthoni elhelyezést nyert:	7 fő	
Sokgyermekes anyák jutalmazásában részesült:	8 fő	7 800,- Ft
Csökken munkaképességük rendszeres szoc. járadékában részesült:	13 fő	154 440,- Ft
Szoc. étkeztetésben részesült:	6 fő	
Napköziotthonos gondozásban részesül:	2 fő	

III. Határozat-tervezet.

[Azonos szövegű a fent közölt 73/1969. számú tanácshatározattal]

BML. PMJVT VB üléseinek jegyzőkönyve 1979.

26.

Jegyzőkönyv

Készült Pécs megyei város tanácsa végrehajtó bizottságának 1979. augusztus 31-én tartott üléséről.

[...]

Czente Gyula: Üdvözölte a megjelenteket, a határozatképesség megállapítása után az ülést megnyitotta.

[...]

2. A cigánylakosság helyzete, a tanácsi feladatok.

Előadó: Pirisi János tanácselnök helyettes

A napirend tárgyalásánál jelen van: dr. Visegrádi Tamás a Baranya Megyei Tanács V.B. részéről.

Pirisi János: Az előterjesztés kiegészítéseként tájékoztatta a végrehajtó bizottságot a politikai bizottság 1961. évi állásfoglalásáról. A politikai bizottság határozata következtében tudatos tevékenység indult a cigány lakosság társadalmi beilleszkedése érdekében a társadalmi és politikai szervek részéről.

Az elmúlt időszak arra következtet, hogy a cigány lakosság túlnyomó többsége megindult a beilleszkedés útján.

Kérte a végrehajtó bizottság tagjait, hogy a cigány lakosság helyzetének javításával kapcsolatos feladatok végrehajtásában nyújtson segítséget.

A továbbiakban az előterjesztésben előforduló elírásokra reagált.

Javasolta a végrehajtó bizottságnak, hogy a határozati javaslat 2. c.) pontjaként a végrehajtó bizottság utasítsa a V.B. hivatala lakásgazdálkodási osztályvezetőjét a cigánytelepek felszámolása érdekében lakáshoz juttatott cigányok nevét és lakcímét haladéktalanul közöl-

je a műszaki osztállyal. A műszaki osztály tegyen intézkedést a megüresedett építmények (putrik) lebontására.

Kérdések:

Szoyka Pál: A cigánykérdés megoldására alakított bizottságokban van-e cigány származású képviselő?

A Pécssett tartott nemzetközi konferencián a városi tanács képviselőjében volt-e résztvevő?

Szirtes Gábor: Külön nyilvántartást vezetnek-e a cigány lakásigénylőkről?

Megoldható-e a cigány származású munkavállalók szakképzettségének gyorsítása?

Remeczki László: Van-e lehetőség a cigány gyermekek kötelező iskolaelőkészítő tanfolyamon való részvételére?

Dr. Ambrus Lászlóné: A cigány gyermekekkel kiemelten foglalkozó pedagógusok differenciált bért kapnak-e?

Pirisi János: A városi tanács mellett cigányügyi bizottság nincs. Tudomása szerint a megyei bizottságban van cigány származású képviselő. A Pécssett rendezett konferencián a városi tanács részéről nem jelent meg senki.

A cigány lakosság lakásigényléséről külön nyilvántartás-felfektetés tudomása szerint nincs, azonban a lakásgazdálkodási osztály tudomással bír a cigány lakásigénylőkről.

Egyetértett azzal, hogy a szakképesítést előtérbe kell helyezni. A cigánykérdés megoldásának egyik kulcskérdése munkába állításuk jó megszervezése. A szakigazgatási szervek feladata, hogy ebben segítséget nyújtsanak.

A cigány tanulók kötelező iskolaelőkészítő tanfolyamra járásához központi szabályozás szükséges, jelenleg ez csak társadalmi úton megoldott.

Arról nincs tudomása, hogy a cigány gyermekekkel kiemelten foglalkozó pedagógusok differenciált bérezésben részesülnének. Az évi munka értékelése során azonban a jutalmazásnál veszik figyelembe.

Hozzászólások:

Dr. Petőházi Szilveszter: A cigánykérdés megoldása érdekében eddig is széleskörű társadalmi összefogás volt tapasztalható, a társadalom súlyozottan foglalkozik a cigánykérdéssel. A politikai Bizottság határozata óta eltelt időszak tanúskodik arról, hogy ez a munka folyamatos volt és eredménnyel járt. Véleménye szerint a cigánykérdés megoldásának nehezén városi vonatkozásban túl vagyunk. Ezt a rendszeres munkavállalással támasztotta alá.

Jelentős a mezőgazdasági és ipari üzemekben rendszeresen foglalkoztatottak száma. Ez minőségi változást jelent.

Változatlanul gondként jelölte meg a cigánytelepek felszámolását. Ez hosszabb folyamatot vesz igénybe, és törekedni kell a fokozatosság megtartására. Szólt a cigány származásúak társadalmi beilleszkedésének fontosságáról, a még tapasztalható elszigeteltségek megszüntetéséről.

Javasolta, hogy a cigánykérdéssel kapcsolatos feladatokat egy tisztségviselő fogja kézbe és irányítsa.

Egyetértett a határozati javaslatban foglaltakkal, kiemelve a városkörnyéki községekkel történő koordinációt. Indokoltnak tartotta a város különböző főiskoláiban a cigány származású tanulók megkülönböztetett figyelemmel kísérését, számukra a lehetőség határára belül ösztöndíjat is biztosítani.

Szoyka Pál: Az adminisztratív intézkedések mellett a tudati és szemléletbeli változások

kat tartotta legszükségesebbnek. Meglátása szerint is a beolvadási folyamat helyesen indult meg.

Dr. Ambrus Lászlóné: Tapasztalatai alapján a cigánytelepek felszámolásában Pécs városa jelentős eredményeket ért el. Vannak még telepek, mint pl. a Pipacs utcában, amelynek megszüntetése feltétlenül indokolt. Felhívta a figyelmet az azonos megítélésre és a cselekedetek azonos elbírálására.

Nemeskéri László: Tájékoztatta a végrehajtó bizottságot, hogy a vállalt, mintegy 400 fő cigányt foglalkoztat. A munkavállalók közül elenyésző a Pécssett lakók száma. Összehasonlításként ismertette, hogy a vidékről bejáró cigány származású dolgozók helytállnak a munkahelyükön, magatartásukkal kapcsolatos jelzések ritkán fordulnak elő. Lényegesen több a gond a városban lakó munkavállalókkal.

A továbbiakban életvitelükről szólva elmondta, hogy táplálkozási kultúrájuk alacsony, melynek következtében munkabírásuk, kapacitásuk sem olyan, mint más dolgozóké. A fenti negatívumok ellenére is az építőiparban hasznos tevékenységet fejtenek ki.

Dr. Visegrádi Tamás: A megyei tapasztalatok alapján is a városban élő cigányok – megfelelő kontroll hiányában – mindig nagyobb gondot okoznak.

A határozati javaslatban foglaltak szerint a cigánytelepek felszámolása mintegy 30-40 évet vesz igénybe. Ezt lassúnak ítélte. Felhívta a figyelmet azokra a rendelkezésekre, amelyek a cigány lakosság életkörülményeinek megváltoztatását írják elő, elsőként a telep-felszámolást. Véleménye szerint a telepek felszámolása az építési és közlekedési osztály feladata.

A cigány lakosság problémáinak jobb megoldása érdekében szükségesnek tartotta, hogy e felügyeletet ellátó tisztségviselő munkáját egy függetlenített ügyintéző segítené.

A megyei tanács célkitűzései alapján a jövő év végén tárgyalja a cigányok beilleszkedésének helyzetét és 7-10 éves időszakra határozza meg az azzal kapcsolatos feladatokat.

Dr. Németh Lajos: A megyei és a pécsi helyzetkép eltér. A megyében élő cigánycsaládok nagy része beilleszkedik a faluközösségbe, azok, akik nem tudnak beilleszkedni, a várost keresik meg. A nagyváros pedig megadja a lehetőséget a rossz útra térésnek. Egyetértett azzal a javaslattal, hogy a lakáshoz juttatásnál a fokozatosság elvét maradéktalanul érvényesíteni kell. Elsődleges feladatként a cigánytelepek felszámolását és szakképzettségük növelését jelölte meg.

Dr. Sebők Imre: Meggyőződése szerint Pécs megyei városban az elmúlt években jelentős előrehaladás történt a cigánykérdés megoldásában. Ezt bizonyítja a számukra kiutalt lakások száma.

Pirisi János: Megköszönte a végrehajtó bizottságnak támogató, hasznos javaslatait. Egyetértett azzal, hogy a cigánykérdés megoldásában jelentős a fejlődés. A cigányok mintegy 70 %-a már dolgozik. Igen kiemelkedő eredménynek minősítette, hogy a cigányok is el akarnak költözni a telepekről, igényük van emberi környezetre és lakáskörülményekre.

Egyetértett azokkal a javaslatokkal, amelyek a cigánykérdés megoldásaként a lakáshelyzet javítását, a folyamatos munka biztosítását, a szakképesítés és a rendszeres iskolázást írják elő. A folyamatot egységesnek ítélte, a tanácsi és társadalmi szervek feladataként jelölte meg ennek gyorsítását.

Megköszönte a végrehajtó bizottságnak aktivitását, hasznos javaslatait.

Czente Gyula: Az előterjesztést színvonalasnak értékelte. A beszámoló a legfontosabb kérdéseket ölelte fel, jól világította meg a feladatokat.

Az elhangzott javaslatokkal egyetértett. Javasolta a végrehajtó bizottságnak, hogy a ci-

gány tanulók továbbtanulása érdekében Pirisi elvtárs vegye fel a kapcsolatot a felsőoktatási intézményekkel annak érdekében, hogy az ott tanulók munkáját kísérvék megkülönböztetett figyelemmel s a lehetőség határain belül kössenek velük tanulmányi szerződést.

Egyetértett a javaslatl is, hogy a megyei cigányügyi bizottságban a városi tanács is képviseltesse magát. Egyben ígéretet tett arra, hogy eljár a megyei tanács végrehajtó bizottságánál annak érdekében, hogy Pirisi elvtársat a bizottságba beválasszák.

Javasolta továbbá, hogy a végrehajtó bizottság hatalmazza fel Pirisi János elnökhelyettest, vegye fel a kapcsolatot a városban működő jelentősebb üzemek és intézmények vezetőivel annak érdekében, hogy nyújtsanak segítséget a telepek felszámolásában, a cigányság problémáinak megoldásában.

A végrehajtó bizottság az előterjesztett javaslattal egyhangúlag egyetértett és hozta a következő határozatot:

73/1979./VIII. 31./VB. sz. Határozat

A végrehajtó bizottság a cigány lakosság helyzetével foglalkozó előterjesztéssel egyetért és elfogadja.

Megállapítja, hogy a 140/1976./XII. 30./VB. sz. határozat helyesen tüzte ki a feladatokat és végrehajtása folyamatos. A különböző részterületeken számottevő eredmények is mutatkoznak, a fejlődés azonban a telepek felszámolása, a rendszeres munkavállalás, az egészségügyi ellátás, iskoláztatás és az állampolgári kötelezettségek teljesítése terén egyaránt – részben objektív okok miatt – lassúnak értékelhető.

A cigányság társadalmi beilleszkedésének gyorsítása a fejlődés titemének fokozása érdekében a helyi sajátosságoknak megfelelően a Minisztertanács 1016/1979./VII. 12./sz. határozatában foglaltak szerint az alábbi feladatokat jelöli meg.

A közgondolkodás formálásában nagyobb hatékonyságot kell biztosítani, el kell érni, hogy csökkenjenek a cigány lakossággal szembeni előítéletek. Lényegesen nőjön a helyzetüket javító, beilleszkedésüket segítő társadalmi összefogás.

Meg kell szüntetni a teleszerű együttélési formát, az egészségtelen lakáskörülményeket. Növelni kell az állandó munkaviszonyban álló cigányok számát, ezen belül a munkában álló nők arányát és javítani kell szakképzettségüket. Fejleszteni és javítani kell a cigány lakosság egészségügyi ellátását, különös tekintettel a családtervezésre, terhességgondozásra és az egészségügyi felvilágosításra.

Biztosítani kell a tankötelezettségi törvény végrehajtását. Megkülönböztetett figyelmet fordítva az iskolára előkészítés, a rendszeres iskolába járás, az osztályismétlések csökkentésének feladataira. Az állampolgári jogok és kötelezettségek megismerése és megtartása érdekében fokozni kell a felvilágosító, nevelő munkát, hatékonyabb ellenőrzést, számonkérést, következetesebb, szigorúbb bírságolási gyakorlatot kell megvalósítani.

A feladatok megvalósítása érdekében a végrehajtó bizottság az alábbi intézkedéseket rendeli.

1. A feladat valamennyi részterületét átfogó – a Minisztertanács 1016/1979./VII.12./sz. határozatában előírtakat megvalósító – középtávú intézkedési tervet kell készíteni, amely az illetékes Pécs városi szakigazgatási tevékenységen túl a városkörnyéki községek tervezett intézkedéseit is tartalmazza és kiterjed a társadalmi szervek tevékenységét kezdeményező, koordináló feladatokra, valamint az egyéb szervekkel, intézményekkel való együttműködésre is az alábbi munkamegosztásban:

a) népesség szám, lakás és szociális körülmények nyilvántartásba vétele (adatbázis).

Határidő: 1980. július 1.

Felelős: dr. Ásvány Lajos osztályvezető
Telepfelszámolási ütemterv.

Határidő: 1980. október 1.

Felelős: Vokó János osztályvezető

b) A cigány lakosság foglalkoztatásának szintjét fejlesztő intézkedési terv.

Határidő: 1979. december 1.

Felelős: dr. Kárpáti Júlia osztályvezető

c) Az egészségügyi ellátás javításának az egészségügyi felvilágosítási, nevelési tevékenység-terve.

Együttműködés: Vöröskereszt, Hazafias Népfront.

Határidő: 1979. december 1.

Felelős: dr. Szilasi Anna osztályvezető

d) A tankötelezettségi törvény végrehajtásának az oktató-nevelő munka hatékonysága fokozásának, a pályaválasztás és beilleszkedés segítésének feladatterve.

Határidő: 1979. december 1.

Felelős: Csorba Tivadar művelődésügyi
dr. Kárpáti Júlia munkaügyi osztályvezető.

e) Az állampolgári jogok megismertetése a köteleességek teljesítése érdekében folytatott tevékenység terve.

Határidő: 1979. december 1.

Felelős: dr. Szelestey György osztályvezető

A városkörnyéki községekkel való együttműködést koordinálja és az átfogó középtávú terv elkészítéséért felelős:

Pirisi János tanácselnök-helyettes

Határidő: 1980. október 1.

2. A szociális követelményeknek meg nem felelő telepek felszámolásának gyakorlati teendőit a végrehajtó bizottság az alábbiakban szabályozza:

a) 1980. január 1-től évi 200 ezer forint keretet, fejlesztési alapot biztosít házvásárlás, véltelár kiegészítés, lakóházépítés támogatás és egyéb a telepfelszámolással összefüggő feladatok elvégzésére.

Határidő: 1980. december 31.

Felelős: Balaskó István terv.

Vokó János építési és közlekedési osztályvezető

b) Az évi lakáselosztási tervek készítésekor 1980. január 1-től kezdődően 3 db alacsony komfortfokozatú, minőségi cserék révén megüresedett lakást telepfelszámolási célra kell tartalékolni.

Határidő: folyamatos, a vb. előtti beszámolásra 1980. december 1.

Felelős: dr. Ásvány Lajos osztályvezető

c) A végrehajtó bizottság utasítja a vb. Hivatal Lakásgazdálkodási Osztályának vezetőjét, hogy a cigánytelepek felszámolása során lakáshoz juttatottak nevérol és volt lakcíméről haladéktalanul értesítse a műszaki osztály vezetőjét.

A műszaki osztály vezetője az értesítés alapján azonnal intézkedjék a megüresedett építmények (kunyhók) lebontásáról.

Határidő: folyamatos, a vb. előtti beszámolásra: 1980. december 1.

Felelős: a VB. Hivatal Lakásgazdálkodási és műszaki osztály vezetője.

Ellenőrzésért: Laki Istvánné dr. a Hivatal elnöke.

3. A végrehajtó bizottság utasítja a tanács elnökhelyettesét, vegye fel a kapcsolatot a felsőfokú oktatási intézmények vezetőivel annak érdekében, hogy az ott tanuló cigány származású tanulók tanulmányait kísérvék megkülönböztetett figyelemmel.

A jó tanulmányi eredményt elért hallgatókkal – a lehetőség határain belül – kössenek tanulmányi szerződést.

Határidő: folyamatos, a vb. előtti beszámolóra: 1980. december 31.

Felelős: Pírisi János tanácselnök-helyettes

4. A végrehajtó bizottság a cigánytelepek felszámolásához a társadalmi erők fokozottabb közreműködését tartja szükségesnek.

Felhatalmazza a tanácselnök-helyettest, kezdeményezzen tárgyalást a város területén működő jelentősebb vállalatokkal, intézményekkel és kérje segítségüket a telepek felszámolásához, a cigány lakosság problémájának megoldásához és a társadalomba történő beilleszkedésük elősegítésére.

Határidő: folyamatos, a vb. előtti beszámolóra: 1980. december 31.

Kapják: tisztségviselők, Baranya megyei tanács vb., szakigazgatási szervek vezetői, vb. Hivatal elnöke, lakásgazdálkodási és műszaki osztálya, valamint a titkárság.

[...]

Czente Gyula s. k.
tanácselnök

Galabár Tibor s. k.
v. b. titkár

BML PMVT VB. üléseinek jegyzőkönyve 1979/2.

Pécs Megyei Jogú Város Egészségügyi és Szociális Osztálya iratai

27.

Egészségügyi Minisztérium

Szám: 94. 662/1962. IX./1.

Tárgy: A cigány lakosság helyzetének javítása.

Valamennyi megyei és megyei jogú városi főorvosnak,
valamint a fővárosi vezető főorvosnak.

Székhelyén.

Az utóbbi időben több megyében megvizsgáltuk, hogy mit tettek az egészségügyi szervezetek a cigányság egészségügyi és szociális helyzetének javítására. A cigány lakosság felemelése sok tényező függvénye (állandó munka, iskolázás, megfelelő lakás és egészségügyi viszonyok), amelyek jelentős része esetleg csak évek múlva valósítható meg. A vizsgálat tapasztalatai alapján az alábbiakban néhány olyan teendőre hívom fel Főorvos Elvtárs figyelmét, amellyel már most javítani lehet a cigányság egészségügyi és szociális helyzetén.

1.

Közegészségügyi-járványügyi feladatok

A vizsgálat megállapította, hogy a cigánytelepek helyzete közegészségügyi-járványügyi szempontból erősen kifogásolható, az árnyékszék kérdése általában megoldatlan, néhol a megfelelő ivóvízellátás sincs biztosítva; van olyan cigánytelep is, amely szemétdörben van elhelyezve. Kifogás tárgyát képezte továbbá, hogy a vizsgált helyeken a cigány lakosság részére külön egészségügyi felvilágosító előadásokat nem tartanak, de nem igyekeznek őket bevonni az egészségügyi tárgyú általános ismeretterjesztő előadásokba sem. A cigánygyermek néhol kimaradtak a kötelező védőoltásokból is.

Fentiekre tekintettel kérem Főorvos Elvtársat, szíveskedjék működési területén ellenőrizni és a KÖJÁL-lal folyamatosan ellenőriztetni a cigánytelepek egészségügyi-járványügyi helyzetét és az ellenőrzés során tapasztaltak alapján állandóan és erélyesen szorgalmazni a helyzet megjavítását, főleg jó minőségű ivóvíz biztosítása, megfelelő árnyékszék létesítése, a környezet rendezése, a talaj tisztaságának megóvása, a személyi higiénés szabályok megtartásához szüksége feltételek, elsősorban a tisztálkodási lehetőségek megteremtése szempontjából. Tájékoztatásul közlöm, hogy a vizsgálatot végző szerv megkereste az ügyben a Minisztertanács Titkárságát is és kérte az illetékes tanácsok utasítását a cigánytelepek kommunális ellátottságának a községfejlesztési alap terhére történő növelésére.

Kérem továbbá Főorvos Elvtársat, utasítsa a KÖJÁL -t a cigányok körében végzendő egészségügyi felvilágosító munka fokozására és megjavítására, valamint a kötelező védőoltásoknak maradéktalan elvégzésére a cigánytelepen élő csecsemők és gyermekek körében.

II.

Anya- és gyermekvédelem

A cigánytelepeken lakó nők általában nem élnek a terhesség megszakítás törvényadta lehetőségeivel és évről-évre gyermeket hoznak a világra; ezek eltartásáról gondoskodni nem tudnak és így a gyermekek életüket csak a társadalom anyagi támogatásával tudják fenntartani. A cigány asszonyok többsége részint félelemből, részint pénz hiányában nem keresi fel az abortusz bizottságot. Ennek aztán az az eredménye, hogy a cigány családok körében nem ritka az 5-6, sőt ennél több gyermek, az ilyen családokban az újabb gyermek még nagyobb terhet ró az amúgy is nehéz körülmények között élő szülőkre.

Kérem Főorvos Elvtársat, folytasson fokozott felvilágosító munkát olyan irányba, hogy a cigány lakosság ismerje meg a 2/1956.(VI. 24.) Eü.M. sz. rendelet adta jogokat és helyesen legyen tájékoztatva a terhesség művi megszakításának körülményeit illetően. Ha a cigány anya azért nem akarja a terhesség megszakítását elvégeztetni, mert nem tudja az ezzel kapcsolatos költségeket megfizetni, az abortusz bizottságban helyet foglaló szociálpolitikai előadó – a védőnői környezettanulmány alapján – azonnal döntsön az ápolási díj szociális szempontból való elengedése felől és erre vonatkozó előzetes nyilatkozatát a bizottsági jegyzőkönyvbe jegyezze fel. A bizottság gondoskodjék arról, hogy ennek alapján a cigány anyát a terhesség megszakítást végző gyógyintézetbe vegyék fel és ne kérjék tőle a költség előzetes befizetését. Az ápolási költség formai határozattal történő elengedésére a kórházi számla bemutatása után kerül sor.

A cigány lakosság körében a csecsemő halálozás mértéke sok esetben többszörösen meghaladja az átlagos arányszámot. A szak segítség nélkül lefolyt szülések között ugyan csak aránytalanul nagy számban szerepelnek cigány származású szülők.

Felhívom azért Főorvos Elvtársat, hogy a munkacértekezleteken elemezzék a fentebb említett szempontok alapján a járások, városok, városi kerületek anya- és gyermekvédelmi helyzetét, s a cigány lakosság körében még fokozottabban mérleget, hogy egészségügyi vagy környezeti körülmények miatt nem szorul-e körültekintőbb gondozásra a terhes, illetve a csecsemő, vagy a kisgyermek. Abban az esetben, ha a körülmények alapján nem látszik biztosítottnak a terhesség zavartalan lefolyása, vagy a gyermek fejlődése, a terhes anyát, illetőleg a gyermeket veszélyeztettként kell számontartani és ennek megfelelően gondozni. A terhes cigány anyák fokozott látogatásával, a szülés várható időpontjának számontartásával biztosítani kell, hogy a szülés intézetben történjék.

III.

Szociális feladatok

A vizsgálat során, de a hozzánk érkezett panaszokból is megállapítást nyert, hogy a társadalombiztosítás szolgáltatásaira nem jogosult cigányanyák részére különös méltánylást érdemlő esetben szociális alapon juttatható ingyenes csecsemőkezelgye utalvány kiadását a tanácsí szervek sok esetben akkor is megtagadják, ha a kötelező számú orvosi vizsgálaton az anya részt vett és szociális szempontból is rászorult. A tanácsí szervek az elutasítást többnyire azzal indokolják, hogy nincs megfelelő utalványkeretük erre a célra. Az elutasításnak ez az indoka teljesen alaptalan. Az e célra rendszeresített ingyenes csecsemőkezelgye utalványoknak országos viszonylatban csak egy része fogy el. Éppen ezért felül kell vizsgálni, hogy a megyei szervek helyesen osztják-e fel az alárendelt szervek között a rendelkezésükre

álló utalványkeretet. Figyelembe kell venni az elosztásnál a cigány lakta községek fokozottabb igényeit és ellenőrizni kell, hogy a kelengyeutalványok juttatásánál nem érvényesül-e a cigányok iránti ellenszenv.

A vizsgálat megállapította, hogy nincs megnyugtató módon rendezve azon cigánytelepi lakosok orvosi ellátása sem, akiknek saját hibájukon kívül nincs munkaviszonya. A közgyógyellátásról szóló 1/1958. (VII:23) Eü.M. sz. utasítás módot ad arra, hogy személyi elbírálás alapján közgyógyellátási igazolványt kapjanak azok a személyek, akik munkaképtelenek vagy csökkent munkaképességűek és gyógyellátásuk költségeit fedezni nem tudják. Gondoskodni kell arról, hogy a tanácsi egészségügyi szakigazgatási szervek minden arra rászorult személy részére ki is adják a közgyógyellátási igazolványt.

Kérem továbbá Főorvos Elvtársat, hogy hívja fel az egészségügyi dolgozók figyelmét arra, hogy a cigány lakosság körében a felvilágosító és gondozó munkát még nagyobb türelemmel és gondnal végezzék. Ennek biztosítása érdekében:

a) a munkaértekezleteken ismertetni kell a cigányság helyzetének javítására hozott tanácsi (vagy végrehajtó bizottsági) határozat végrehajtásával kapcsolatos mindenkori teendőket;

b) az ellenőrzések során – minden szakterületen – azt is vizsgálni kell, mit tettek az alábbi egészségügyi szervek a cigányok helyzetének javítására kiadott intézkedések végrehajtása érdekében.

Budapest, 1962. augusztus 29.

Dr. Vilmon Gyula s.k miniszterhelyettes

BML PMJVT VB. Egészségügyi Osztály 28. 395/1962.

28.

Szociális helyzet

A szociálpolitikai csoportok elsősorban a hatáskörükbe utalt felnőttvédelmi feladatok körén belül foglalkoztak a városban élő cigány lakossággal, szociális helyzetük javításával. A hatósági eljárások mellett még folyamatosan igénybe vették a társadalmi szervezetek, tanácsok és aktívák ellenőrző és nevelő szándékú segítségét, túlsúlyllyal az I. kerületben, ahol a cigány lakosság túlnyomó többsége él.

A települések lakóinak szociális körülményeit elsődlegesen a munkához és a társadalomhoz való viszonyuk, lakáskörülményeik, ezenkívül a családanya magatartása és a gyermekek száma szabja meg. Lényeges befolyás a körülményekre az is, hogy a család feltörekvő-e, vagy a maradiság, a visszahúzó erő az erdőhöz tudja kötni. Ezért szociális helyzetük mindenkor a lakás és kulturális körülményeiknek velejárója.

Azoknak a családoknak élet és szociális körülményei rendezettek aránylag, ahol a családfő, vagy felnőtt korú fiú gyermekek rendszeres munkaviszonyban állanak. Pécsi vonatkozásban többségükben a Mecseki-Szénbányáknál és az Állami Erdőgazdaságnál dolgoznak. Sajnos, még sok családfő csak szervezetlen alkalmi munkát végez, és eltartottjai megélhetését kizárólag egyik napról a másikra biztosítja. Mivel igen nagyszámú a sokgyerme-

kes anya, így a nők munkaviszonyban nem állnak, csak a család primitív háztartását látják el. A kollektív munkahelyi élet nevelő hatása nyomán a férfiak haladóbbak, az asszonyok pedig teljes elmaradottságban élnek. Az a tapasztalatunk, hogy úgy a Mecseki Szénbányák, mint az Erdőgazdaság jól és huzamos ideig dolgozó cigány munkavállalókkal szemben megkülönböztetést bérezés, vagy egyéb elbánás terén nem tett. Lakást azonban igen kis számú család részére biztosítottak. A II. és III. kerület cigány lakossága általában munkaviszonyon kívül áll, magánfuvarozással foglalkoznak. Több családnál merül fel erkölcsi probléma, közrend elleni vétség és iszákosság.

A családoknak csak kis hányada él rendezett lakásviszonyok között. Legtöbben saját maguk építette földkunyhóban laknak, ahol még a legszükségesebb bútortartás sem található. Ágyneművel nem igen rendelkeznek, a nők nagy többségének ruházata a cigány népviselet, a gyermekek ruházata hiányos. Gondozásukhoz, tanulásukhoz szükséges előfeltételek nincsenek meg. Élelmezésük közepes tápértékű, de rendszertelenül étkeznek. A Pipacs utcában és az I. kerületben pár család megfelelő saját házingatlanban lakik. Több számban rádió, 1 pár családnál televízió található.

A legjobban érintett I. kerületi tanács vb. a tömegszervezetek bevonásával propagandát fejtett ki körükben a munkavállalás, a takarékos életmódra szoktatás, tisztaság kérdésében. Sikerült pár családot rábírni arra, keresetük egy részét gyűjtsek össze házépítési akcióhoz és bútortvásárláshoz. Ebben a munkában az érintett választókerületek tanácsstagjai is aktívan résztvettek.

A kerületi szociálpolitikai szakigazgatási szervek igazgatási jogkörükben intézkedést tettek a települések lakói szociális helyzetének javítására. Indokolt esetben, igazolt teljes munkaképtelenség alapján rendszeres havi szociális segélyt folyósítanak idős, vagy beteg személyek számára. 1967. évben és jelenleg is a város területén 55 fő részesül rendszeres szociális segélyben, személyenként havi 200-300 Ft összegben. Rendszeres szociális segélyezésükre a kerületi tanácsok 1967. évben 160. 400 Ft-ot használtak fel. Az elmúlt évben rendkívüli szociális segélyt kapott 62 személy 24 050 Ft összegben. Ingyenes csecsemőkezelgye utalványt 9 anya 3600 Ft értékben.

1967 évben hat, illetőleg ennél többgyermekes anya újabb szülés kapcsán 10 esetben részesült anyasági pénzjuttatásban személyenként 1000 Ft-on felüli összegben. Anyasági pénzjutalmazásra 10 600 Ft-ot használtunk fel.

Az SZTK szolgáltatásaira nem jogosult csökkent munkaképességű és munkaképtelen személyek részére – gyógyításuk érdekében – 1967 évben 45 esetben adtak ki folyamatosan orvosi kezelésre és gyógyszerellátásra jogosító közgyógyellátási igazolványt kerületi tanácsaink. Ugyanebben az időszakban 39 cigány származású személy kórházi ápolási költségét bírálták el és mentesítést adtak 17 018 Ft kórházi számla megfizetése alól.

A cigány lakosság köréből – bármilyen rossz körülmények között is élnek a kunyhókban – szociális otthoni felvételi kérelem nem fordult elő. Óreg hozzátartozóiktól nem válnak meg, azt haláláig ha igen rossz körülmények között is, de eltartják.

Anya és gyermekvédelem.

Anya és gyermekvédelmi ellátottság a cigány lakosság körében jónak mondható. 1967 évben 64 cigány született, ebből 11 koraszülés, százalékban kifejezve 17,1%, a város 13,1%-val szemben. Cigány csecsemőhalálozási szám 7,7%, a város 4,3%-val arányítva magas, azonban ha figyelembe vesszük, hogy a 7,7%-os haláleset 30 napon belül történt, akkor a gondozási munkát, mely főleg a megelőzést tűzi ki célul külön ki kell emelni.

A magas koraszülés okának sok összetevője van, de itt elsősorban figyelembe kell venni

a rossz szociális körülményeket, (lakás stb.) és a lehetőségekhez képest ezen javítani. A koraszülések oka cigány lakosságunk körében kevésbé kereshető az abortus kérdésben, ugyanis a szüléseket 26,5%-ban előzte meg abortus, míg a magyar lakoságnál ez a szám jóval magasabb (34%)

Pécs, 1968. III. 12.

BML PMJVT VB. Egészségügyi Osztály 33. 355/1969.

Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága Építési és Közlekedési Osztálya iratai

29.

Pécs város I. kerületi Tanács VB. Elnökétől

Pécs, Fürst Sándor út 69. Tel.: 50-14

11. 683/1969. VI:

Tárgy: Lakatos István Pécs-vasasi lakosnak a kedvezményes lakóház-vásárlási akcióban részvételre kijelölése.

Határozat

A szociális követelményeknek meg nem felelő lakótelepek felszámolásával kapcsolatban az állami kölcsönrel támogatott lakóház-vásárlási akcióban részvételre Lakatos István (1938. Lakatos Mária) Pécs-Vasas II. Buzaberki dűlőbeli lakost kijelöli.

Jelen határozat ellen a kézhezvételtől számított 15 napon belül illetékmentes fellebbezésnek van helye, melyet Pécs mj. város Tanácsa Végrehajtó Bizottságához címezve, az I. kerületi Tanács VB. Építési és Közlekedési csoportjánál kell benyújtani.

Indoklás:

Az építésügyi Miniszter és a Pénzügy Miniszter 2/1965. (II.18.) ÉM-PM. számú, a szociális követelményeknek meg nem felelő telepek felszámolásáról szóló együttes rendelete 10 §-ának (3) bekezdésében foglalt rendelkezések szerint a rendeletben meghatározott kedvezményes feltételű építési kölcsönben, illetve az Építésügyi Minisztérium lakás és kommunáligazgatási főosztálya 47.386/1965. számú leirata szerinti lakásvásárlási akcióban kizárólag a felszámolásra kerülő telepeken élő olyan lakosok vehetnek részt, akiket erre az illető tanács végrehajtó bizottsága kijelöl.

Lakatos István a Pécsi Közúti Építő Vállalatnak dolgozója, a felszámolásra kerülő Vasas II. Buzaberki dűlőben ideiglenes vályogházban lakik családjával.

Bejelentette, hogy lakóházat szeretne vásárolni.

A fentiek miatt a lakótelep felszámolása érdekében a rendelkező rész szerint határoztam.

Határozatomat az 1954. évi X. törvény 49 §-a (1) bekezdése g. pontjában biztosított jogkörben a végrehajtó bizottság előtt utólagos beszámolás kötelezettségével hoztam meg.

Ezen határozatról értesítést kapnak:

1. Pécs mj. város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága.
2. az Országos Takarékpénztár Baranya megyei Fiókja Kossuth Lajos u. 11.
3. az I. kerületi Tanács VB. Építési és Közlekedési csoportja,
4. Lakatos István pécsi lakos Pécs-Vasas II. Buzaberki dűlő

5. Pécs mj. város Tanácsa VB. Építési és Közlekedési Osztálya
Pécs, 1969. február 27.

Bencze József s. k. vb. elnök.

BML PMJVT VB. Építési és Közlekedési Osztály 18 703/1969.

30.

Pécs m.j. Város Tanács VB. VII Építési és Közlekedési Osztálya

Pécs, Széchenyi tér 1. II. emelet 62. Telefon: 30-01

Előadó: Horváth Gyula

Szám: 18703-3/1969. VII.

Tárgy: Orsós József és Tsai családi lakóház építési ügye.

Pécsi Ingatlankezelő Vállalat

Pécs

Bajcsy Zs. u. 4. sz.

Hivatkozással tárgyi ügyben f. hó 19-én felvett jegyzőkönyvre, valamint korábbi intézkedéseimre az alábbi rendelkezést adom ki.

A csatolt terv és jóváhagyott költségvetés szerint 4 db kettőszobás családi lakóház építési munkálatainak kivitelezését az OTP Bm-i Fiókjának hitelvisszaigazolása alapján kezdje meg a Pécsi Ingatlankezelő Vállalat. Építés helye: Pécs, III. ker. Patacs, Fő u. (4 db ikertelek)

Építetők:

1. Bánovics Jenő
2. Kanizsai László
3. Orsós József
4. Kalányos György

mind a négyen Füzes-dűlői lakosok, felszámolásra kerülő szociális követelményeknek meg nem felelő lakótelepen laktak, a III. ker. tanács vb. nevezettek a 2/1965-68 ÉM-PM sz. rendelet alapján a kedvezményes lakóházépítési akcióra kijelölte.

Közlöm, hogy a 22/1969. számú VB. határozat alapján Pécs mj. városi Tanács VB. II. Tervosztálya 3 építető részére építési anyag értéke címén fejenként, ill. házanként 30. 000 Ft-ot biztosított. Ezen összeg átutalása az OTP Bm-i Igazgatóságához folyamatban van, melyet a Tervosztály aláírásával igazol.

Kanizsai László részére bontási épületeket biztosított osztályom címen keresztül. Az építési anyag nagyobb része már a házhelyre ki is van szállítva. Ezért nevezett részére a fenti tanácsi hozzájárulást nem biztosítják.

A títusterveken csak annyi változtatást fog eszközölni Horváth Gyula műszaki ellenőr és Csaba József műszaki ügyintéző, amennyi a helyszíni adaptációhoz (nyílászárók helyének változtatása) szükséges.

Kérem intézkedésüket, nevezett építetőkkel a kiviteli szerződést lehetőleg fixáron kössék meg, mivel 122 000 Ft hitel áll rendelkezésre.

Pécs, 1969. június 24.

Balaskó István s. k.
főmérnök tervoszt. vez. h.

Hirdi Ferenc s. k.
oszt. vez. főmérnök

BML PMJVT VB. Építési és Közlekedési Osztály 18 703/1969.

Pécs megyei Város Tanácsa VB.

I. ker. Hivatal Elnökétől

13.463/1971. szám

Ea: Dr. Gyimesiné/Csné

Tárgy: Orsós János pécsi lakos részére földhasználat engedélyezése.

Határozat

Orsós János nős Orsós Juliannával Pécs-Vasas Fejlődés u. 12. sz. alatti lakos (szül. 1943. I. 20) – mérlegelt körülményei alapján – ingyenes és határidő nélkül használatba adom a pécsi tkvi. betétben a 36736/9 hrsz. Fejlődés u. alatt felvett 83 négyszögöl házhelyingatlant az-
zal, hogy a jelen határozat kézbesítésétől számított 1 éven belül lakóház építését a házhelyen
– hatóság által jóváhagyott engedély alapján – megkezdeni és két éven belül pedig befejezni
köteles.

Ezen határozat ellen a kézbesítéstől számított 15 napon belül a Pécs Megyei Város Tanácsa VB-hez címzett, de hatóságomnál benyújtandó illetékmentes fellebbezésnek van helye.

Indoklás

A szociális követelményeknek meg nem felelő telepek (lakások) felszámolása során megállapítottam, hogy Orsós János a 2/1965. (II. 18.) ÉM – PM. sz. együttes rend. 1. §. (1) bek.-ben foglalt feltételeknek megfelel, miertis részére a rendelkező részben körülírt házhelyingatlan ingyenes használatba adásáról rendelkeztem, hogy annak beépítéséről gondoskodni köteles.

Határozatom kiadásánál figyelembe vettem a kötelezett családi körülményét és a több évvel rendelkező munkaviszonyát s a – beépítési kötelezettségre vonatkozó nyilatkozatát.

Erről értesítést kapnak:

1. Orsós János Pécs-Vasas Fejlődés u. 12. sz.

2. Pécs megyei Város Tanácsa VB. I. ker. Hivatal Műszaki Osztálya a tkvl. bejegyzés foganatosítása céljából.

3. Pécs Megyei Város Tanácsa VB. Építési és Közlekedési Osztálya

4. OTP. Baranya megyei Fiókja Kossuth Lajos u. 11.

Pécs, 1971. szeptember 30.

Dr. Sárvári János, a hivatal elnöke h. (olvashatatlan aláírás s. k.)

BML PMJVT VB. Építési és Közlekedési Osztály. 18 863/1971.

Pécs Megyei Jogú Város Tanács Végrehajtó Bizottsága Igazgatási Osztálya iratai

32.

Baranya Megyei Tanács VB. Igazgatási Osztálya

Ügyintéző: Dr. Ásvány Lászlóné

Ügyiratszám: 10. 820/1974.

Tárgy: Cigány lakosság helyzetének javítására teendő intézkedések.

Határidő: 1974. október 1.

Pécs Megyei Város Tanácsa VB

Igazgatási Osztálya Pécs

A Baranya Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága 1974. április 24-i ülésén tárgyalta a cigány lakosság helyzetét a megyében, s a további feladatokat az 59/1974. VB. számú határozatában megjelölte.

A Végrehajtó Bizottság felkérte a művelődés- és ifjúságpolitikai bizottságot, hogy dolgozzon ki javaslatokat a cigány lakosság bünelkövetésének megelőzése hatékonyabbá tételére.

A bűnöző cigány családoknál készült felmérési anyagot 1974. áprilisában visszaküldtem T. Cim részére azzal, hogy a gyermekeket a kerületi gyámhatóságok vegyék fel a veszélyeztetett környezetben élő gyermekek nyilvántartásába, s érdekükben a szükséges intézkedéseket tegyék meg.

Ennek alapján kérem, szíveskedjék a kerületi gyámhatóságokkal részletes jelentést készíttetni arról, hogy az eltelt hónapok alatt a családdal, gyermekekkel szemben milyen intézkedések megtételére került sor, a veszélyeztetett gyermekek között milyen a cigányok aránya, milyen összegű segílyt utalt ki cigány családok részére (ez hány család hány gyermekét érintette).

A jelentések térjenek ki arra, hogy a cigány családokkal való foglalkozás, a cigány-bűnözés jelent-e a területen kiemelkedően súlyos problémát, helyzetük javítása, a bűnözés megelőzése érdekében – esetleg a társszervekkel közösen – történt-e intézkedés, illetve van-e ezzel kapcsolatban javaslata.

Kérem, részletes összefoglaló jelentését szíveskedjék legkésőbb 1974. szeptember 15. napjáig hatóságomnak megküldeni.

Pécs, 1974. augusztus 14.

Dr. Schafhauser István s. k. osztályvezető

BML PMJVT VB. Igazgatási Osztály 8 567/1974 (5 598/1976).

Pécs M. Város Tanácsa VB. Igazgatási Osztálya

Széchenyi tér 1. I. em. 51. Tel.: 13-222. Pf. 51.

Ügyszám: 8. 567-4/1974. III.

Ügyintéző: Sulyok Endréné

Tárgy: Cigány lakosság helyzetének javítására teendő intézkedések.

Hiv. sz.: 10. 820/1974.

Melléklet: 3 db.

Baranya Megyei Tanács VB. Igazgatási Osztálya Pécs.

Fenti számú leiratra hivatkozással mellékelten felterjesztem a kerületi gyámhatóságok jelentéseit, egyben a cigány származású kiskorúak helyzetével kapcsolatban az egész város területére vonatkozó értékelésemet az alábbiakban foglalom össze:

Pécsett mindezeideig nem kezeltük elkülönítetten a cigány származású gyermekek problémáit. A gyámhatósági segítségre szoruló családokkal, kiskorúakkal egyéni elbírálás alapján a család helyzetének megfelelően intézkedtünk.

A bűnöző cigány családokról készült felmérési anyag alapján az abban szereplő kiskorúakat a kerületi gyámhatóságok nyilvántartásba vették és érdekükben a kerületi jelentésekből kitűnően megtették a megfelelő intézkedéseket.

A hivatkozott leirat alapján számbavettük a kerületi gyámhatóságoknál nyilvántartott cigány származású kiskorúakat, amelyek száma az összes nyilvántartott kiskorúakhoz viszonyítva az alábbiak szerint alakul:

	I. ker.	II. ker.	III. ker.	Össz.:
összesen:	201	174	128	403
állami gondozottak				
cigányok	43	41	21	105
összesen:	87	130	99	316
veszélyeztetettek				
cigányok	34	36	18	88
összesen:	17	23	6	46
utógondozottak				
cigányok	6	3	1	10

A fenti adatokból megállapítható, hogy a cigány kiskorúak aránya az I. kerületben a legnagyobb, de jelentős számuk a II. kerületben is. A cigány származású gyermekek aránya az állami gondozottak között a legnagyobb. A cigányokkal kapcsolatban ugyanis a gyámhatóság eszközei korlátozottak.

Szinte csak az állami gondozásbavétel és a segélyezés alkalmazható esetükben. A szülők ugyanis rendszerint nem állnak munkaviszonyban, vagy szabadságvesztés büntetésüket töltik. Így a családból való kiemelés, vagy anyagi segítség indokolt. Ugyanakkor nem alkalmazhatók velük szemben a figyelmeztetés, mert erre általában nem reagálnak, a munkahelyi megelőzés számos eszköze, bírság kilátásba helyezése, stb.

A cigány kiskorúak érdekében indokolt a család rendszeres figyelemmel kísérése. 3 éves korig ez a védőnői hálózat által – a vándorcigányok kivételével – biztosított. A védőnők

rendszeresen jelzik a gyámhatóságnak a családdal kapcsolatos problémákat. Segélyezés esetében a gyámhatóság rendszerint a védőnőnek utalja a pénzt, aki bevásárol a gyermekeknek és elszámol a segély felhasználásáról. 3 éven felüli gyermekeknél már nem biztosított kellő mértékben az ellenőrzés. A II. ker. hivatásos pártfogó családlátogatásai során többször találkozott olyan 6 éven felüli gyermekekkel, akik egyáltalán nem voltak beiskolázva, az iskola, amelyhez tartoztak volna, nem tudott róluk. A beiskolázottak közül is többen nem járnak rendszeresen iskolába, ezekről a gyámhatóság általában későn szerez tudomást. Szükséges lenne, hogy az iskolák szigorúbban megköveteljék a cigány származású tanulók iskolába járását és időben értesítsék a gyámhatóságot. A cél a cigány tanulók napközibe szorítása. A gyámhatóságok e célra készségesen utalnak segélyt. Igen jó a kapcsolat ilyen tekintetben az I. kerületben a szabolicsfalui, Török István úti és a Vasas II. Általános Iskolával.

A cigány származású gyermekek fiatalkori bűnözésének megelőzésére fontos lenne az általános iskolát végzett ill. iskolából kimaradt gyermekek munkába helyezése. Az iskolák azonban sem a gyámhatóságnak, sem a munkaügyi osztálynak nem jelzik ezeket a tanulókat. E téren szorosabb együttműködésre lenne szükség.

A segélyezéssel kapcsolatban kell megjegyezni, hogy ez évben, a három kerületben összesen 32. 450 Ft-ot utaltak ki cigányok részére, mely 67 család 198 gyermekét érintette. A segélykeretet az év folyamán jelentősen megemeltük, így a jövőben még nagyobb lehetőség lesz segélyezésükre.

Összefoglalva megállapítható, hogy gyámhatósági szempontból a cigány származású gyermekek helyzete az I. kerület kivételével nem jelent problémát. Veszélyeztetettségük speciális jellege azonban megkívánja, hogy fokozottabban figyelemmel legyünk rájuk, fokozottabban ellenőrizzük őket és a társszervekkel szorosabb kapcsolatot tartsunk érdekükben. A gyámhatóságok jelenlegi leterheltsége mellett azonban csak korlátozottak lehetőségeink. A cigány családok fokozottabb ellenőrzése érdekében is szükség lenne legalább az I. kerületben önálló hivatásos pártfogó foglalkoztatására.

Pécs, 1974. szeptember 27.

Dr. Mihály Lajos s. k. osztályvezető

BML PMJVT VB. Igazgatási Osztály 8 567/1974 (5 598/1976.).

34.

Másolat.

Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa

Készült: 200 példányban

A MINISZTERTANÁCS

3280/1976. sz.

h a t á r o z a t a

A cigánylakosság helyzetének javításáról és gyorsabb ütemű társadalmi beilleszkedésének elősegítéséről

A Minisztertanács megállapítja, hogy a cigány lakosság helyzetének javítására tett központi és helyi intézkedések számottevő eredménnyel jártak, a cigány lakosság társadalmi

beilleszkedésének üteme azonban még nem kielégítő és az általános előrehaladás mellett kedvezőtlen jelenségek is mutatkoznak.

A cigány lakosság helyzetének további folyamatos javítása és társadalmi beilleszkedésének meggyorsítása érdekében a Minisztertanács a következőket határozza:

1.) A cigány lakosság életszínvonalának javítása, beilleszkedésének meggyorsítása fontos társadalompolitikai feladat, aminek megoldását a helyenként még megnyilvánuló előítéletek, illetve a cigány lakosság elmaradott rétegeiben mutatkozó fenntartások leküzdésével, kitarító felvilágosító és nevelő munkával is elő kell segíteni. Az állami feladatok végrehajtásában és a nevelőmunkában egyaránt jobban kell támaszkodni a már beilleszkedett, képzett, a társain segíteni akaró cigányokra. Gondot kell fordítani rá, hogy az arra érdemes, a közéleti tevékenységet vállaló cigányok képességeiknek megfelelő megbízatáshoz jussanak és részt vállaljanak elmaradott társaik nevelésében, életmódjának megváltoztatásában.

A népgazdaság V. ötéves tervében biztosított lehetőségek keretein belül – elsősorban azokban a megyékben, városokban és községekben, ahol az átlagosnál nagyobb a cigány lakosság aránya, konkrét intézkedéseket kell tenni foglalkoztatásuk növelése, lakáshelyzetük további javítása, a gyermekek és fiatalok iskolai, valamint iskolán kívüli oktatása, nevelése és az ehhez szükséges feltételek fejlesztése érdekében.

Az állami és társadalmi szervek e feladatok végrehajtásához igényeljék a lakosság segítségét; egyidejűleg tegyék szervezettebbé a cigány lakosság állampolgári nevelését.

Felelős: az illetékes miniszterek
országos hatáskörű szervek vezetői
fővárosi, megyei tanácselnökök

Határidő: folyamatos

2. A cigány lakosság gyorsabb ütemű társadalmi beilleszkedésének, életkörülményei megváltoztatásának, műveltségi színvonala emelésének egyaránt fontos feltétele, hogy fokozatosan minden munkaképes cigány férfi munkavállaló legyen és növekedjen a rendszeresen foglalkoztatott nők aránya is.

A tanácsi és társadalmi szervek az ipari és mezőgazdasági termelő és szolgáltató üzemekkel együttműködve tegyenek intézkedéseket arra, hogy mind több cigány a lakóhelyén kapjon munkát.

A nők fokozott munkába állítása érdekében a lehetőségekhez mérten gondoskodni kell gyermekeik szociális intézményekben történő elhelyezéséről és a megfelelő munkalehetőségek kialakításáról.

A foglalkoztatással összefüggő munkaerő-gazdálkodási feladatokat össze kell hangolni a szociális követelményeknek meg nem felelő telepek felszámolásának meggyorsításával és a lakáshoz juttatás területi lehetőségeivel.

A munkaadók fordítsanak nagyobb figyelmet cigány dolgozóik nevelésére, gondoskodjanak szakmai kiképzésükről, továbbképzésükről.

Az ötödik ötéves terv munkaerő-gazdálkodási feladatainak keretében a fővárosi, megyei tanácsok határozzák meg a munkaképes cigány lakosság foglalkoztatásával kapcsolatos teendőket

Felelős: fővárosi, megyei tanácselnökök,
illetékes miniszterek,
országos hatáskörű szervek vezetői.

Határidő: folyamatos.

3. A cigány lakosság társadalmi felemelkedése érdekében fontos feladat a körükben még jelentős mértékben meglévő analfabétizmus felszámolása.

Mindenek előtt azt kell elérni, hogy a tankötelesek rendszeresen járjanak iskolába, elvégezzék az általános iskolát s az arra alkalmasak kapjanak támogatást a továbbtanuláshoz.

A pályaválasztási tanácsadó intézmények rendszeresen segítsék a cigány tanulók középiskolai továbbtanulását, pályaválasztását, irányítsanak több cigány fiatalt a pedagógusi, egészségügyi pályákra.

A tanácsszervek a munkáltatókkal együttműködve segítsék a cigány felnőtteket, hogy az iskolai rendszerű oktatás keretében pótolják hiányzó ismereteiket.

Felelős: oktatási miniszter
munkaügyi miniszter
fővárosi, megyei tanácselnökök

Határidő: folyamatos

4. Meg kell vizsgálni, milyen tárgyi és személyi feltételek szükségesek ahhoz, hogy a rászoruló tanulók fokozottabb mértékben részesülhessenek diák-szociális kedvezményekben (tanszer-, tankönyv segély, napközi otthoni ellátás, étkezés, kollégiumi elhelyezés stb.), illetve gondoskodni kell arról, hogy növekedjen a cigány tanulókkal foglalkozó pedagógusok anyagi, erkölcsi elismerése.

Felelős: oktatási miniszter
Pénzügyminiszter
Országos Tervhivatal elnöke
Társadalmi Koordinációs Bizottság elnöke

Határidő: 1976. december 31.

5. Meg kell vizsgálni, hogy az óvodai nevelésben nem részesülő gyermekek számára az egy tanéves iskolaelőkészítő foglalkoztatás intézményes biztosítása milyen személyi és tárgyi feltételeket kíván, és javaslatot kell tenni azok fokozatos megtervezésére.

Felelős: oktatási miniszter
pénzügyminiszter
Országos Tervhivatal elnöke.

Határidő: 1976. december 31.

6. A cigány lakosságot az iskolán kívüli nevelő munkával is segíteni kell a beilleszkedésben. Törekedni kell életszemléletük korszerűsítésére, erősíteni szükséges alkalmazkodó készségüket, számításba véve hagyományait és támaszkodva a cigányság műveltebb rétegeinek közreműködésére, a kulturális nevelés eszközeivel is elő kell segíteni, hogy mind nagyobb számban váljanak a társadalom teljes mértékű tagjává.

A tanácsi szervek a szakszervezetekkel együttműködve hassanak oda, hogy a közművelődési intézmények munkájának szerves részévé váljon a cigány lakosság kulturális nevelése.

Felelős: kulturális miniszter
fővárosi, megyei tanácselnökök

Határidő: folyamatos

7. Ki kell dolgozni és közre kell adni azokat az elveket és módszereket, amelyek a cigány lakosság iskolán kívüli hatékony műveléséhez, neveléséhez szükségesek.

Felelős: kulturális miniszter

Határidő: 1976. december 31.

8. A cigány lakosság foglalkoztatásának bővítésével, lakás- és életkörülményei fejleszté-

sével párhuzamosan gondoskodni kell a személyi és a környezeti egészségügyi követelmények állandó javításáról is.

Az egészségügyi intézmények a közművelődési szervekkel együttműködve tegyék rendszeressé az egészségügyi felvilágosítást. Különösen a helyes életmód kialakítása, az alapvető egészségügyi előírások betartása, a személyi és környezeti tisztaság, valamint a családtervezés fontosságának megismertetése és az alkoholizmus elleni felvilágosító munkára fordítsanak figyelmet. A tanácsszervek ellenőrizték, hogy a gyermekek gondozása és nevelése érdekében biztosított különböző szociális juttatásokat a szülők rendeltetési céljuknak megfelelően használják fel.

A tanácsszervek – a társadalmi szervekkel és a teleplakókkal együttműködve – a még hosszabb időn át fennmaradó telepeken is biztosítsák a megfelelő egészségügyi viszonyokhoz szükséges alapvető létesítményeket és felszereléseket. Szervezzenek a telepeken tisztasági mozgalmat.

A tanácsszervek fokozottabban törekedjenek a veszélyeztetett körülmények közé került gyermekek, az idős, beteg emberek megfelelő szociális intézményekbe való elhelyezésére.

Felelős: egészségügyi miniszter

Tárcaközi Koordinációs Bizottság elnöke

Határidő: folyamatos

9. Ki kell dolgozni és közre kell adni a cigány lakosság életkörülményeihez igazodó egészségügyi nevelés, valamint szociális gondoskodás elveit és módszereit.

Felelős: egészségügyi miniszter

Tárcaközi Koordinációs Bizottság elnöke

Határidő: 1976. december 31.

10. Az állampolgári jogok és kötelességek megismerése és betartása érdekében a cigány lakosság körében fokozni kell a felvilágosító nevelést. Az állami szervek tegyék hatékonyabbá az ellenőrzést, a számonkérést és szükség esetén éljenek a jogszabályi szankciók következetes alkalmazásával. Különösen a csoportosan, illetve szervezeten végrehajtott, valamint az erőszakos bűncselekmények elkövetőivel, és a közveszélyes munkakerülőkkel szemben kell az eddiginél szigorúbb intézkedést tenni. A hatályos jogszabályi keretek között vissza kell szorítani a bejelentés nélküli letelepedést, az engedély nélküli építést, kereskedést, házalást. Idült alkoholisták esetében fokozottabban kell alkalmazni az alkohol-elvonó kezelést, illetve zárt munkaterápiás intézetbe való elhelyezést.

A tanácsszervek a rendőrség, a bíróság, az ügyészség helyi szerveivel szorosan együttműködve, valamint a társadalmi erők bevonásával fordítsanak nagyobb figyelmet a szabálysértések és bűncselekmények megelőzésére.

Felelős: belügyminiszter

igazságügyminiszter

fővárosi, megyei tanácselnökök

Határidő: folyamatos

11. Meg kell vizsgálni, hogy a közveszélyes munkakerülőkkel szemben miként volna lehetőség az eddigiéknél szigorúbb és hatékonyabb szankciók alkalmazására.

Felelős: igazságügyminiszter

Határidő: 1976. december 31.

II.

A cigány lakosság helyzetének javításával foglalkozó Tárcaközi Koordinációs Bizottság továbbra is kísérelje figyelemmel és segítse elő a központi és helyi szervek ez irányú munkáját, a megyei tanácsok végrehajtó bizottságait pedig rendszeresen számoltassa be e határozat végrehajtásáról.

Felelős: Tárcaközi Koordinációs Bizottság elnöke

Határidő: folyamatos.

A Minisztertanács felkéri a Szakszervezetek Országos Tanácsát, a Kommunista Ifjúsági Szövetséget, a Hazafias Népfront Országos Tanácsát, a Vöröskereszt Országos Elnökségét, valamint a központi és helyi sajtószerveket, a Rádiót és a Televíziót, hogy továbbra is segítsék elő a cigány lakosság helyzetének javítását, gyorsabb ütemű társadalmi beilleszkedését és működjenek közre e határozat végrehajtásában.

Budapest, 1976. június 3.

Lázár György s. k.
a Minisztertanács elnöke

BML PMJVT VB. Igazgatási Osztály 6 339/1976.

Pécs Megyei Jogú Város Tanács Végrehajtó Bizottsága Művelődési osztálya iratai

35.

Állami Általános Iskola
Pécs
130. sz. 1961.

Pécs városi Tanács VB. Művelődési Osztályának, Pécs

Személyesen vett utasításra jelentem:

1. Vezetésem alatt álló tagiskola körzetében lakó cigány tanköteles – többségben erősen fejlett és túlkorú – tanulók általunk nyilvántartott létszáma jelenben 21. Csatolom az össze-írtak osztályonkénti kimutatását.

A kimutatott létszám emelkedése várható.

2. Cigány tanulóink külön csoportban történő oktatása esetén iskolám tanulói osztályonkénti csoport-létszáma az alábbiak szerint alakul:

I. o.	létszáma: 5	
II. o.	11	
III. o.	14	
IV. o.	6	összesen: 36

3. Fenti okok miatt iskolánk körzetében lakó, de az amúgyis zsúfolt Gyárvárosi általános iskolába beírt 8-10 alsó tagozatú tanuló visszairányítása hozzánk megadná a megkívánt tanuló-létszám keretet.

Pécs, 1961 szept. 7.

Kerekes Sándor s. k. isk. vezető

BML PMJVT VB. Művelődési Osztálya 24 106/1961.

24. 243/1961 szám.

Előadó: Kabar Ferenc (Csné)

Tárgy: Cigánytanulók helyzete.

Valamennyi általános iskola igazgatójának. Pécs.

Pécs mj. város Tanácsa 1961. szeptember havában megtárgyalta a Pécssett lakó cigányság helyzetét. Több észrevétel hangzott el a cigánytanulók iskolai munkájával, a cigánytanulók elbírálásával kapcsolatban.

Igazgató Elvtársat a következő intézkedések foganatosítására kérem:

1. Tudatosítsa nevelőtestületében, hogy a cigányság nem képez nemzetiséget. Ezért nem szervezünk külön cigány osztályokat.

A cigányokat a mi társadalmunknak kell emelnie.

2. Nevelőtestületének egy arra vállalkozó tagját bízta meg a cigánytanulók nyilvántartásával, sorsukkal való fokozott és állandó törődésre.

Tegye kötelezővé minden nevelő számára is a fokozott gondoskodást, a mostoha külső tényezők ellensúlyozását.

Biztosítani kell a cigánytanulók iskolába való pontos megjelenését és a bukások számának csökkentését. (korrepetálás, napközi otthon, gyakori feleltetés stb....)

3. Igazgató elvtárs a félévi és évvégi értékelésnél foglalkozzon a cigánytanulók helyzetével, megállapításait jegyzőkönyvben is rögzítse.

Pécs, 1961. október 3.

Kabar Ferenc s. k. isk. csop. vez.

BML PMJVT VB. Művelődési Osztálya 24 243/1961.

Pécs mj. Város Tanácsa V.B. Elnökétől

840/1961. titk. szám.

Kabar Ferenc Csoportvezető

A cigány származású lakosság problémáinak érdemi megoldása érdekében a Kormány az MSZMP. vonatkozó határozatai végrehajtására rendelkezett.

A Kormány elnökhelyettesének rendelkezése a v.b. művelődésügyi osztályát jogosítja fel és kötelezi, hogy a város területén a cigánykérdést összefogja. Az érdekelt szakigazgatási szerveinknek, valamint a kerületek végrehajtó bizottságainak pedig eredményesen támogatniuk kell a művelődésügyi osztály vezetőjét, hogy az együttes fáradozás meghozza a maga eredményét.

Azért – a Kormány intézkedése másolatának egyidejű megküldése mellett – kérem a kerületek v.b. Elnökeit és az érdekelt osztályok vezetőit, hogy a feladatok saját területen történő végrehajtására 1962. január 31-ig készítsenek tervet a művelődésügyi osztállyal történt

egyértés alapján, és a maguk részéről messzemenően segítsék e társadalmi probléma sikeres megoldását.

Pécs, 1961. december 18.

Kőrösi Lajos s. k. v. b. elnök.

BML PMJVT VB. Művelődési Osztálya 24 564/1961.

38.

Művelődésügyi Minisztérium

Miniszterhelyettes

Papp Imre elvtársnak, mj. Városi Tanács VB. elnök Pécs

Kedves Papp Elvtárs!

Kállai Gyula miniszterelnök-helyettes elvtárs 1-72/1961. I. számú utasítása szerint 1962. március 30-ig minden megyének és megyei jogú városnak távlati tervet kell készítenie a cigánykérdés megoldására. A cigánykérdéssel foglalkozó országos társadalmi bizottság a minisztériumok és a társadalmi szervek bevonásával szintén több évre szóló központi intézkedési tervet dolgoz ki. E terv elkészítésekor támaszkodni szeretnénk a tanácsok elképzeléseire, határozataira. Kérem ezért Elnök Elvtársat, hogy a megye jóváhagyott perspektivikus tervét – annak elkészülte után – szíveskedjék tájékoztató céljából megküldeni a társadalmi bizottság részére, (Művelődésügyi Minisztérium Nemzetiségi Osztálya).

Budapest. 1962. január 6.

Elvtársi üdvözlettel:

Lugossy Jenő s. k.

BML PMJVT VB. Művelődési Osztálya 23 060/1962.

39.

Művelődésügyi Minisztérium

Budapest, V., Szalay-utca 21-14.

Telefon: 118-600

112. 598/1962.XIX.

Előadó: Szemes Gyula

Tárgy: A cigánytanulók iskoláztatásáról.

Valamennyi megyei (megyei jogú városi) Tanács VB.

Művelődésügyi, valamint a Budapest fővárosi Tanács VB.

Oktatási osztály vezetőjének.

Székhelyén.

A tanköteles tanulók eredményes oktatásának – nevelésének biztosítása céljából – a munkaügyi miniszterrel, a pénzügyminiszterrel és a Pedagógusok Szakszervezetével egyetértésben – az alábbiakban rendelkezem.

1. Azokon a helyeken, ahol egyes cigányszármazású tanulók iskoláztatása a normál osztályokban és az iskolai napközi otthoni csoportokban nem oldható meg, átmeneti jelleggel, osztályonként legalább 15 fő esetén külön tanulócsoportot, napközi otthoni csoportot kell szervezni.

2. Az 1. pont alapján létrehozott tanulócsoportokba a tanulókat olyan cigányszármazású gyermekek közül lehet kiválasztani, akik nyelvismereti hiányosságuk vagy a cigánytelepnek az iskolától való nagy távolsága miatt tanulmányaikat a normál osztályokban nem tudnák eredményesen folytatni, illetve túlkorosságuk miatt jelenlétük a többi tanulóra és saját előrehaladásukra is káros hatással lenne.

3. A cigány tanulócsoportok, napközi otthoni csoportok átmeneti jelleggel működnek és azt a célt szolgálják, hogy az abban tanuló gyermekek egy-két év után tanulmányaikat normál osztályokban eredményesen folytathassák.

4. Azt a tanulót, aki egy oktatási év végén a tanulmányaiban, magatartásában oly mértékű előrehaladást mutat, hogy helyét a normál osztályban, napközi otthonban is megállhatja, át kell oda irányítani.

5. A cigányszármazású tanulók részére általános iskolai tanulócsoportokat és általános iskolai napközi otthonos tanulócsoportokat a tanácsok rendelkezésére bocsátott költségvetési mutatószámkereteken belül kell biztosítani.

6. Az 1. pont alapján létrehozott tanulócsoportok költségvetését az „Általános iskolák” és az „Általános iskolai napközi otthonok” címre érvényes normák szerint kell előirányozni a 7. és 8. pontban foglaltak figyelembe vételével.

7. A cigányszármazású tanulók az átmeneti jellegű iskolai napközi otthonokban térítési díjat nem fizetnek. Ha a tanulót a 4. pontban foglaltak alapján normál iskolai napközi otthonba irányítják át, utána a 158/1961. (M.K.21.) M.M. számú utasítás 5. §-ban meghatározott térítési díjat kell fizetni.

8. Az átmeneti jellegű cigány tanulócsoportokat tanító pedagógusok működési pótlékát a 102. 668/1962. XVIII. számú utasítás szerint kell biztosítani és fizetni.

Ez az utasítás 1962. évi július hó 1. napján lép hatályba.

Budapest, 1962. június 29.

Lugossy Jenő s. k. miniszterhelyettes

BML. PMJVT VB Művelődési Osztálya 24 611/1962

40/a.

Művelődésügyi Minisztérium (Nemzetiségi Osztály)

Budapest, V. Szalay u. 10-14.

Telefon: 118-600

35 094/1963. IV. szám

Előadó: Váczi Józsefné T.:123-671

Tárgy: A cigánytelepek felszámolása lehetőségének megvizsgálása céljából adatgyűjtés.

Megyei jogú Városi Tanács VB. Művelődésügyi Osztálya Pécs.

Az illetékes központi szervek bevonásával a cigánytelepek felszámolásának lehetőségét vizsgáljuk. Ezzel kapcsolatos intézkedések meghozatalához szükséges az igények felméré-

se, a pénzügyi keret biztosítása céljából. Ezért kérem osztályvezető Elvtársat, hogy az alábbi kérdésekre folyó év augusztus 20-ig szíveskedjék választ adni.

1. Mennyi a telepeken élő cigány családok száma, telepenként.

2. Hány családi ház felépítésére lenne szükség a megyében a cigánytelepek felszámolása érdekében.

3. A telepeken élők közül körülbelül hány családban dolgoznak huzamosabb ideje, de legalább egy év óta, megszakítás nélkül,

4. Az elkövetkező öt év alatt kb. hány családot tudnak állami lakáshoz juttatni a telepi lakosok közül.

Budapest, 1963. július 24.

Mészáros György s. k. osztályvezető.

BML PMJVT VB. Művelődési osztálya 24 664/1963.

40/b.

24 664/1963. szám.

Ea.: Kabar Ferenc

Tárgy: Cigánytelepek felszámolásának lehetősége céljából adatgyűjtés.

Von. szám: 35 094/1963. IV.

Művelődésügyi Minisztérium Nemzetiségi Osztály

Budapest. Szalay u. 10-14.

Fenti számra hivatkozással jelentem:

1. Pécs városban a telepeken lakó cigánycsaládok száma:

Majális tér:	27 család
Zsigmond telep	22 „
Stadtwald	10 „
Istenáldás völgy	5 „
Szétszórtan	13 „ (putriban lakók)
Összesen:	77 család.

2. A cigánytelepek felszámolása érdekében 64 családi ház felépítésére lenne szükség.

3. A telepen élők közül minden családban dolgoznak megszakítás nélkül legalább egy esztendeje.

4. Arra a kérdésre, hogy az elkövetkezendő öt év alatt hány cigánycsaládot tud a Tanács állami lakáshoz juttatni, illetékesek még kb. adatokat sem igen tudnak mondani. Előreláthatóan 8-10 család elhelyezése lehetséges.

Pécs, 1963. augusztus 24-én.

Gábrriel József s. k. oszt. vez.

BML PMJVT VB. Művelődési Osztálya 24 664/1963.

Művelődésügyi Minisztérium
 Budapest, V., Szalay u. 10-14
 Eladó: Faragó László
 H. 660/1967.

Tárgy: Útmutató a cigánygyermek részére szervezett előkészítő tanfolyamok vezetői számára.

Melléklet: 2 db.

Valamennyi Megyei (mj. Városi) Tanács VB.
 Művelődési Osztálya Vezetőjének,
 Budapest Főváros Tanácsa VB. Oktatási Osztálya Vezetőjének,
Székhelyén

A 18. 435/1967. III. sz. utasítás megállapítja: ha a cigánygyermek ... óvodai gondozására valamilyen okból nem kerülhetett sor, helyes, ha a művelődésügyi osztályok – ahol a költségvetési előirányzataik ezt lehetővé teszik 10-15 jelentkező esetében – az iskolábalépés előtt legalább fél évvel előkészítő tanfolyamot szerveznek a cigánytanulók számára a magyar nyelv gyakorlása céljából.

A Közoktatási Főosztály az előkészítő tanfolyamok vezetői számára Útmutatót állított össze. Az Útmutatóban a foglalkozások szervezéséhez, vezetéséhez, ill. tartalmára adunk tanácsokat, ajánlásokat, amelyeket csakis a helyi sajátosságok figyelembevételével lehet eredményesen alkalmazni.

Kérem Osztályvezető Elvtársat, hogy az Útmutatót juttassa el azoknak a járási, városi (kerületi) művelődésügyi (oktatási) osztályoknak, amelyek a cigánygyermek részére előkészítő tanfolyamot kívánnak szervezni. Amennyiben az Útmutatóból további példányszámokra lenne szüksége, kérem Osztályvezető Elvtársat jelezze ezt az igényét a példányszám feltüntetésével a Közoktatási Főosztálynak (Faragó László elvtársnak.)

Budapest, 1967. november 3.

Dr. Fekete József s. k. főosztályvezető

BMI, PMJVT VB. Művelődési Osztály iratai. 26 809/1967.

Baranya Megyei Tanács VB.
Művelődésügyi Osztálya
Pécs, Széchenyi tér 9.
34. 275/1974. sz.

Tárgy: Tájékoztató beérkezése a cigány lakosság iskoláztatásáról

Pécs Megyei Város Tanácsa VB. Művelődésügyi Osztálya Vezetőjének,
Valamennyi Járási Hivatal Művelődési Osztálya Vezetőjének,
Valamennyi Városi Tanács VB. Művelődési Osztálya Vezetőjének
Székhelyén

A Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága 1974. áprilisi ülésén tárgyalni fogja a cigány lakosság helyzetéről szóló jelentést, s ennek anyaggyűjtéséhez kérem Osztályvezető Elvtárs szíves közreműködését.

Kérem, hogy ennek során szíveskedjék rövid tájékoztató jelentést küldeni az alábbi szempontokra kiterjedően:

1/ a) Milyen a városban, járásukban élő cigány lakónépesség aránya a nem cigány lakónépességhez viszonyítva.

b) Cigánytanulók száma és megközelítő aránya az óvodákban, általános iskolákban (alsó és felső tagozaton), középiskolában (csak Pécssett).

2. Az iskoláztatás néhány fő mutatója és tendenciái (tankötelezettség teljesítése, lemorzsolódás, felmentések, bukások, továbbtanulás stb.).

3. A cigánytanulók részére biztosított diákszociális juttatások (napközi, diákotthon, középiskolai ösztöndíjak, stb.).

Az iskolán kívüli támogatás formái, azok eredményessége (tanácsi támogatás, mozgalmi és társadalmi szervek segítése).

4. A pedagógiai segítség különböző formái, azok eredményessége. Cigánytanulók száma az iskolaelőkészítő tanfolyamokon.

A pályairányítás helyzete.

Együttműködés a szülőkkel.

5. A legfontosabb helyi (városi, járási, községi) intézkedések, további tervek és javaslatok a cigány lakosság iskoláztatásának megjavítására.

6. Milyen a cigány lakónépesség részvételének a mértéke a különböző közművelődési szolgáltatásokban. (A kapott mutatókat össze lehet hasonlítani a nem cigány lakónépesség mutatóival).

a) A művelődési otthonok szakköreiben, tanfolyamain, egyéb kiscsoportjaiban.

b) Vannak-e a cigányságnak speciális intézményei (klubok, szakkörök stb.).

c) A beiratkozott könyvtári olvasók között milyen az arányuk.

d) Részvételük a felnőttoktatásban, az iskolára előkészítő tanfolyamokon, az osztályozó vizsgára előkészítő tanfolyamokon.

7. Becslésük szerint milyen mértékű a nagyobb rendezvényeken való részvételük (fesztiválok, ünnepi játékok, stb.).

a) A nyilvános művelődési formákban (mozi, színház stb.).

8. Becslésük szerint a cigányság művelődési ellátottságában vannak-e kézzelfogható, javuló tendenciák.

a) Milyen erőfeszítéseket tesznek a folyamat gyorsítására, a lehetőségek bővítése érdekében.

9. Esetleges gátló körülmények.

Kérem Osztályvezető Elvtársat, hogy amennyiben a témára vonatkozóan bármilyen korábbi jelentése, testületi ülés előtti beszámolója van, szíveskedjék csatolni tájékoztató anyaghoz (e mellékleteket szükség esetén feldolgozás után visszajuttatom.)

A jelentés beküldésének határideje: 1974. február 23.

Pécs, 1974. február 5.

Lantos József s. k. osztályvezető helyettes

BML PMJVT VB. Művelődési Osztály 17 344/1974.

43.

Tárgy: Jelentés a cigány lakosság iskoláztatásáról.

Baranya megye Tanácsa VB.

Művelődésügyi Osztály. Pécs.

Begyűjtött adatok alapján tárgyban az alábbiakat jelentem:

44/.) Pécs városában élő cigány lakosság számarányára semmilyen szerv, hivatal pontos adatot közölni nem tudott, becslések alapján a létszámuk a város 160 ezer lakosából 1100 fő.

b) A cigány tanuló száma az óvodában mindössze 11 fő, az ált. iskola alsó tagozatában 184 fő, a felsőben 139 fő és a középiskolákban 9 fő.

2. Az iskolák igazgatóinak jelentése szerint az iskoláztatás teljesítése megközelítően teljesnek mondható az állandó lakással rendelkezőknél. Ez nem tekinthető teljesen a cigányszülők érdemének, hanem nagyon sokszor bizonyos felkutatási munka és családlátogatás eredménye. Minden bizonnyal évközben található olyan be nem iskolázott tanulók, akik bevándoroltak, vagy éppen csak átvonulóban vannak.

Lemorzsolódás: A kép nem megnyugtató, hisz a cigánytanulóknak egészen elenyésző %-a jut el a 8. osztályba. Ennek oka korábbi évekre vezethető vissza, amikor is sokkal kevesebb cigánytanuló került a felső tagozatba. A felső tagozatban jelenleg található 139 főből már többen jutnak el a 8. osztályba. Az alsó és felső tagozat aránya a lemorzsolódás szempontjából nem mutat rossz képet, viszont az egyes osztályokban a cigánytanulók kb. 70%-a túlkoros. A túlkorosodási folyamat az iskolaérettség megállapításának időpontjában kezdődik, mert a cigánytanulóknak kb. 40 %-a iskolaéretlennek nyilvánul.

A felmentések számát úgy igyekszünk csökkenteni, hogy a felmentést kérőket a Dolgozók Általános Iskolájába irányítjuk, ahol a felmentettek 50%-a a 8. osztályt el is végzi.

A bukások száma is elég magas, a létszámnak kb. egyharmada. Oka nagyon összetett, visszavezethető szellemi fogyatékosagra, retardáltságra, nyelvi fogyatékosagra. (rosszul

beszélik a magyar nyelvet!), családi környezetre, valamint a fokozott nevelői gondoskodás hiánya, vagy a felkínált gondozási lehetőségek visszautasítása.

Az ált. iskolában kevés cigány tanuló éri el a 8. osztályt, így a továbbtanulásra jelentkezők száma még ennél is kevesebb. Amint a közölt létszámadatokból kitűnik Pécs város összes középiskolájában 9 cigánytanuló van, ezek közül 6 vidéki. A Művészeti Szakközépiskola egy 4-es tanulója akar továbbtanulni felsőoktatási intézményben.

A becslések szerint kb. 10-15-re tehető azon cigánygyermek száma, akik ipari tanulóképző intézetben tanulnak tovább, az igazgatók szerint a bolti eladói szakma kedvelt a cigánytanulók között.

3. A cigány tanulóknak juttatott szociális juttatások:

A 323 ált. iskolai cigánytanuló közül 18 van gyermekotthonban, 76 egésznapos iskolában, 70 gyógypedagógiai internátusban és 99 fő napköziben, ez összesen 263 tanuló. A napközisek közül 21 térítést fizet, a többi térítés nélkül veszi igénybe a napközi otthon előnyeit. A 9 középiskolás közül 4 kollégista (7 nyert felvételt, de 3 kimaradt.).

A rászoruló cigánytanulók (ez a többség) jelentős tanácsai segítséget kap tankönyvszegély, ruhasegély formájában, ezen túl az iskolai munkaközösségek is komoly összegekkel segítik a cigánytanulókat (ruhasegély, kirándulásokon való részvétel).

4. A pedagógiai segítség különböző formái találhatóak iskoláinkban: (tanulószoza, szakör, korrepetálás stb.). Sajnos ezeket a lehetőségeket a cigánytanulók nem veszik igénybe, vagy ha a napköziből el is küldik különböző foglalkozásokra, ott nem aktívak.

Az elmúlt években az ált. iskolára előkészítő tanfolyamot nem vették igénybe a cigánygyermek, az idén egészséves tanfolyamokat szerveztünk, ezekre igyekeztünk beszervezni őket. Így Pécsszabolcson 24 cigánygyermek vesz részt az egészséves előkészítőn. A középiskolára előkészítő tanfolyamon egy cigánytanuló sem található. A pályairányítási tevékenység nem igen értékelhető az eddig elmondottak miatt, zömmel segédmunkási munkakörben helyezkednek el a fiúk közül azok, akik egyáltalán munkát vállalnak. A lányok többségében otthon maradnak, de a fiúk közül sokan szintén nem vállalnak munkát.

A szülőkkel való kapcsolat eléggé egyoldalú, inkább a pedagógusok igyekeznek kapcsolatot teremteni és tartani, ennek legfontosabb formája a családlátogatás. Sajnos, vannak esetek, amikor erősen kifejezésre juttatják a cigányok nemtetszésüket a pedagógusok látogatása miatt (Pécsszabolcson kövel dobálták meg a pedagógust).

5. Helyi intézkedések:

A megszokott formákon kívül (napközi otthonban elhelyezés stb.) két területen kívánunk előbbre lépni:

- az egyéves ált. iskolai előkészítő tanfolyamokra beiskolázni a cigánytanulók zömét
- növelni az egésznapos iskolai osztályok számát és ebben helyet biztosítani a cigánytanulóknak.

6. A cigány lakosság közművelődési ellátottságát és a szolgáltatásban való részvételét külön mindezideig nem kísértük rendszeresen figyelemmel. Nehézséget okozott az a tény is, hogy a Statisztikai Hivataltól még arra sem kaptunk adatot, hogy városunk területén mennyi cigány lakik (mert az adatok a megye egészére vonatkoznak).

Közművelődésben résztvevő cigány lakosság az alábbi pécsi peremkerületeken található: Vasas II., és Vasas I., Pécsszabolcs, Szabolcsfalva, Pécsbányatelep, Meszes, és Fehérhegy. (Iskolai arányszámukat az alábbiakban közöljük.)

E terület intézményei ellátottsága jónak mondható. A területen az alábbi művelődési intézményeket találhatjuk: Vasas II. Petőfi Műv. Ház; Vasas II. Jószerencsét Műv. Terem;

Vasas I. Kodály Műv. Ház; Vasas I. Kossuth Műv. Terem; Zalka Műv. Terem; Puskin Műv. Ház; Pécsszabolcsfalui Műv. Terem; József Attila Műv. Ház, Újhegyszőlői Munkásklub. Könyvtár található: Vasas I. Kodály Műv. Ház, Vasas I. Kossuth Műv. Terem; József Attila Műv. Ház; és Gyárvároson. Emellett a Bányász Szakszervezet körzeti könyvtára tartja fenn a pécsbányatelepi, a szabolcsfalui és a Hősök terei könyvtárakat.

A Városi Könyvtár ez év áprilisától bibliobuszt működtet, amely segíti a cigány lakosság könyvtári ellátottságát.

a) A műv. otthonokban 1972-ben ismeretterjesztő sorozatokat indítottunk a cigány lakosság részére, sajnos ezzel különösen nem éltek. A cigány lakosoknak a többi lakosokhoz hasonlóan rendelkezésre állnak a művelődési lehetőségek. Megfigyelésünk szerint az ismeretterjesztő formákkal nem élnek, viszont előszeretettel vesznek részt a zenés-táncos rendezvényeken.

b) A cigányságnak szociális intézményei – részben számarányuk – részben pedig a területi intézmények befogadóképessége miatt nincsenek.

c) Az alábbi három kimutatásban megkíséreljük a válaszadást a felvetett kérdésekre:

– a cigány lakta I. kerület iskolai könyvtárainak mutatói:

kötetek száma:	34 759 db
1973-ban kölcsönzött kötetek sz.	17 876 db
olvasók száma:	2 356 fő

– a cigány népesség fő területein a következő kép tárul elénk:

Iskolák	Tanulók száma	Ebből cigány	cigány olvasók száma
Pécsbányatelep	244	3	1
Fehérhegy	548	15	5
Meszesen	628	12	6
Vasas	240	2	2
Szabolcsfalú	79	19	6
Hősök tere	412	88	78
Összesen:	2151 fő	139 fő	98 fő

– a cigány településhez közel eső felnőtt fiókkönyvtárak adatai a Városi Könyvtár területén az alábbiakat mutatják:

	Olvasók száma (fő)	Cigány olvasók (fő)
Vasas, Kodály Műv. Ház	128	10
Vasas, Kossuth Könyvtár	151	5
Meszes	1208	12
Gyárváros	551	20
Összesen:	2038 fő	47 fő

d) A felnőttoktatás kérdéseiről már fentebb jelentettük meglátásainkat.

7. A cigány lakosság színházi látogatására statisztikai adatunk nincs, de meglátásunk, hogy a nagyobb művelődési rendezvényekkel (színház, hangversenyprogram, kiállítás) még csekély számmal élnek. Ugyanakkor rendszeres és folyamatos a területen található filmszínházak látogatása, pl. a „Jószerecsét” Pécsszabolcson, „Fekete Gyémánt” Gyárváros.

8. A könyvtári szolgáltatások bővítéséről már szólottunk. Tervezzük, hogy fölhívjuk a

területen található műv. otthonok figyelmét a kérdésre. Gondoskodunk arról, hogy a munkatervekben is tükröződjön a cigány lakosság kulturális ellátottsága.

9. A konszolidációban már résztvevő cigány lakossággal különösebb gondunk nincs, további erőfeszítések a még nem konszolidált cigány rétegeknél vannak – bár meg kell jegyeznünk, hogy Pécssett számuk nem jelentős és elhelyezkedésük területileg is lokalizált.

Pécs, 1974. február 25.

Kabar Ferenc s. k. oszt. vez. h.

BML PMJVT VB. Művelődési Osztály 17 344/1974.

44.

Pécs M Város Tanácsa VB Művelődésügyi Osztálya

7601 Pécs, Széchenyi tér 1. Tel.: 13-222 Pf.: 58.

18.401/1974. VIII.

Előadó: Várady Géza.

Tárgy: A cigány lakosság iskoláztatási és közművelődési helyzete Pécs mj. Városban

Hiv. sz.: 510-27/1974. titk. sz.

Ügyintéző: Czenténé

Pécs m. Város Tanácsának Titkársága Pécs

Az alábbiakban terjesztjük fel Pécs m. Város Tanácsa VB Művelődésügyi Osztályának tárgyban készített részanyagát:

1. Oktatás

a) Felmérések szerint a cigánytanulók száma az 1974/75-ös iskolaévben az óvodákban: 21 fő, az általános iskolákban: 302 fő, a középiskolákban: 15 fő.

Az iskolák igazgatóinak jelentése szerint az ált. iskolai beiskolázás teljesítése megközelítően teljesnek mondható az állandó lakással rendelkezőknél.

Természetesen ez a tény hosszas felkutatási és családlátogatási tevékenység eredménye. Évközben bizonyosan találhatók bevándorló, átvonuló, vagy ismeretlen helyre távozó tanulók.

A cigánytanulók között a lemorzsolódási arány még mindig igen magas. A 8. osztályt viszonylag kevesen végzik el. Ennek oka egyrészt az, hogy a bukások száma az általános iskolában magas, 1973/74-es tanévben pl. 86 fő volt, a létszámnak több, mint egynegyede. Több tanuló szellemi fogyatékossgal, nyelvi nehézségekkel küzd. Megfigyelhető a megfelelő családi környezet és a nevelési gondoskodás hiánya. A másik ok a túlkorosodás kérdése (a 90 pécsszabolcsi cigánytanulóból pl. 62 túlkoros). Az alsó és felső tagozat aránya a lemorzsolódás szempontjából ma már egyre javulóbb képet mutat, viszont az egyes osztályokban a cigánytanulók kb. 60%-a túlkoros. A túlkorosodási folyamat az iskolaérettség megállapításának időpontjában kezdődik, mert kb. 40%-uk iskolaéretlennek nyilvánul.

A felmentést kérőket a felső tagozatban a Dolgozók Önálló Általános Iskolájába irányítjuk, ahol a felmentettek 50%-a a 8. osztályt el is végzi.

A továbbtanulásra jelentkezések száma – a fentiek alapján – meglehetősen alacsony. Legtöbben a Dolgozók Önálló Gimnáziumában (7 fő) tanulnak.

Szakmát az ipari tanuló intézetekben (elsősorban bolti eladóként) szereznek. Ezt a továbbképzési formát hatékonyabban kívánjuk szorgalmazni.

b) Cigánytanulóinkat a legkülönbözőbb szociális juttatásokban részesítjük; gyermekotthon, egésznapos iskola, gyógypedagógiai internátus, kollégium, napközi stb. Pl. napközibe jár 132 ált. iskolás cigánytanuló (az összlétszámnak majdnem a fele).

A rászoruló cigánytanulók tankönyvszegélyt és ruhasegélyt kapnak. Az iskolai munkaközösségek is segítik a cigánytanulókat.

c) A pedagógiai segítség számos formáját alkalmazzák iskoláink: tanulószoba, szakkör, korrepetálás.

Sajnos ezekkel a lehetőségekkel a cigány származású tanulók nem élnek kellő mértékben és aktivitással. Az általános iskolásoknak egészséves előkészítő tanfolyamot szervezett a Művelődésügyi Osztály – a legjobban érintett Pécsszabolcson.

A középiskolai előkészítő lehetőségekkel nem élnek. A pályaválasztási tanácsadó eredményessége korlátozott: vagy nem vállalnak munkát a végzetek, vagy segédmunkási munkakörben helyezkednek el.

Természetesen erőfeszítéseket kell tenni a hatékonyabb pályaválasztási tanácsadás érdekében.

A szülőkkel való kapcsolat fő formája a családlátogatás. Sajnos a pedagógus megbecsülése és jószándékának elismerése nem erénye e családoknak.

d.) A következő területeken kívánunk előbbrelépni: határozottan érvényt kívánunk szerezni a tankötelezettségnek, az egészséves ált. isk. előkészítő tanfolyamra be kívánjuk iskolázni a cigánytanulók zömét, növelni szeretnénk az egésznapos iskolai osztályok számát és ebben helyet biztosítani a cigánytanulóknak (bizonyos intézményes gondozás lenne ez is.)

Egyebekben útmutató számunkra a Baranya megyei Tanács VB tárgyban hozott 59/1974. sz. határozata.

2. Közművelődés.

A cigány lakosság által lakott területek közművelődési intézményekkel jól ellátottak. (pl. Vasas II., Vasas I., Meszes, Pécsbányatelep, Pécsszabolcs, stb.)

A megfelelően kiépített műv. otthoni hálózat mellett megtalálhatók a könyvtári hálózat egységei is.

A cigány lakosság kult. ellátásában nagy szerepe van annak, hogy a Varosi Könyvtár 1974 tavaszától bibliobuszt működtet, amellyel segíti a cigány lakosság könyvtári kielégítését.

Találóan illusztrálhatjuk a fiatalok könyvtári ellátását az alábbi kimutatással:

Iskolák	Tanulók (fő)	Ebből cigány (fő)	Cigány olv. száma (fő)
Pécsbányatelep	244	3	1
Fehérhegy	548	15	5
Meszes	628	12	6
Vasas	240	2	2
Szabolcsfalva	79	19	6
Hősök tere	412	90	78
Összesen:	2151 fő	141 fő	98 fő

E szám meglehetősen magas.

De rendelkezünk kitekintéssel a fiók-könyvtárak vonatkozásában is:

	Olvasók száma (fő)	Cigány olv. sz. (fő)
Vasas I. Bányatelep	166	17
Vasas I. falu	157	18
Meszes	1000	19
Gyárváros	551	27
Kertváros	634	7
Uránváros	405	8
<u>Bibliobusz:</u>		
Újhegy	64	10
Ürög	35	4
Patacs	59	3
Nagyárpád	51	7
	3122 fő	120 fő

(1974-es adatok)

A művelődési otthonokban 1972-ben ismeretterjesztő sorozatokat indítottunk be a cigány lakosság részére. Sajnos ezzel különösen nem éltek.

E kudarc ellenére nagyobb erőfeszítéseket tervezünk az alapismereti tanfolyamok szervezésében és a cigány lakosságot érdeklő ismeretterjesztésben.

A többi lakozhoz hasonlóan rendelkezésükre állnak a különböző művelődési lehetőségek. Ezekből előszeretettel vesznek részt a zenés-táncos rendezvényeken. Ezek számát közzöttük fokoznunk kell – vagyis gondoskodni kívánunk a kulturális szórakoztató eszközök alkalmazásáról. Ehhez tartozik az is, hogy míg a cigány lakosság a nagyobb művelődési rendezvényeket és intézményeket nem látogatja (Pécsi Nemzeti Színház, hangversenyprogram, kiállítás) – addig rendszeresen és folyamatosan keresi fel a területen található filmszínházakat (pl. „Jószerecsét” – Pécsszabolcs, „Fekete Gyémánt” – Pécsbányatelep)

Gondoskodunk arról, hogy a munkatervekben is tükröződjék 1975-ben a cigány lakosság közművelődési ellátása.

Pécs, 1974. október 10.

Csorba Tivadar s. k. műv. oszt. vez.

BML PMJVT VB. Művelődési Osztály 18 401/1974.

Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága Titkársága iratai

45.

Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa Végrehajtó Bizottságától.

Előterjesztés a megyei jogú városi tanács 1960. február 23-i ülésére

Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa 1959. december 1-jén tartott ülésében – a szociálpolitikai állandó bizottság javaslatára – a szociálpolitikai áb. mellett működő albizottság létrehozását határozta el. Az albizottság feladatává tette a város területén élő cigány származású lakosság életmódjának tanulmányozását és ennek ismeretében problémáik megoldására az érdekelt szervek részére a javaslatot.

A szociálpolitikai állandó bizottság 1961. február 10-én tartott ülésében foglalkozott a cigány bizottság eddigi működésével. Megállapította, hogy a bizottság működése nem volt zökkenőmentes és eléggé aktív. Ennek részben oka az volt, hogy a bizottság elnöke Ruzsinszky Józsefné tanácsstag a hivatali munkáján és eddigi társadalmi munkáján felül a tsz. szervezéssel kapcsolatban rendkívüli megbízást is kapott.

Az állandó bizottság szükségét látja annak, hogy a cigány kérdéssel való foglalkozás a jövőben aktívabb legyen.

Javasolja az áb., hogy a munkával túlterhelt elnököket mentse fel a tanács és helyette dr. Vörös Márton tanácsstag elvtársat bizza meg az albizottság vezetésével. Vörös Márton elvtárs a cigány kérdéssel már huzamosabb idő óta foglalkozik és rátermettségénél fogva is előre láthatóan jól össze tudja fogni a bizottságot.

A cigány kérdésekkel foglalkozó albizottság tagjaivá az állandó bizottság a következő elvtársakat javasolja:

- Gyenis József I. ker. tanácsstag, vb. elnökhelyettes,
- Tátrai Béla I. ker. tanácsstag,
- dr. Wolf Ferenc II. ker. tanácsstag,
- Pálinkás György III. ker. tanácsstag,
- dr. Nikolov László pécsbányatelepi orvos,
- dr. Meláth Ferenc ker. higiénikus orvos,
- dr. Kőhegyi Imre körzeti orvos,
- Gavallér Györgyné I. ker. tanács vb. előadó,
- Bognár József tanár,
- Szalafai József és Kiss András a rendőrség részéről,
- Hetessy Károly Vöröskeresztes titkár,
- Gál Vilmosné pedagógus,

dr. Antal Ferenc ügyész,
Bernáth Ferenc II. ker. tanács tag
Javaslom a tanácsnak, hogy az Állandó bizottság javaslatát fogadja el és a cigánybizottságot a fentiek szerint szervezze át.

BML. PMJVT VB Titkárság 91/1961. (91-2/1961.)

46.

339/1961. sz.

Tárgy: Cigánybizottsági jegyzőkönyv.

Pécs mj. város vb. Titkársága.

Pécs

A cigánytelepek szanálási tervének okos és mérlegelő elaborátumát, amint az ide csatolt borítékból is kiténik, tévesen küldték nekem, mint a bizottság elnökének. Én csak egyszerű tagja vagyok a bizottságnak, s a tévedés onnan származhat, hogy társadalmi munkában sajnos egyedül járogattam a cigányok közé.

Amint a Kormány Titkárságának készített vizsgálati tanulmányból is kiténik, az észrevételek között szerepel a tavasszal alakított cigány bizottság kérdése is, amelyet nagyreményű megalakulása óta egyetlen egyszer sem hívtak össze, egyszer sem ülésezett, s így az egyszerű tanácsi paródiává szürkült.

Kérem szíves megoldását annak, hogy a semmit sem végző cigány bizottság feloszlattassék vagy pedig olyan személyekből alakíttassék újjá, akik a végleg megrekedt kérdést, az I. kerület kisegítési szándékával is, a mozdulatlanságból útnak indíthatják.

Pécs, 1961. január 16.

Dr. Vörös Márton s. k.

BML PMJVT VB Titkárság 91/1961.

47.

Pécs megyei jogú városi tanács vb. titkárságától

91/1961. titk. szám.

Tárgy: A szociálpolitikai állandó bizottság mellett működő cigány albizottság problémái.

Kabar Ferenc elvtársnak,

a szociálpolitikai állandó bizottság elnöke. Pécs

Pécs megyei jogú város tanácsa 1959. évi december hó 1-én tartott ülésében 48/1959. számú határozatával a szociálpolitikai állandó bizottság mellett működő albizottság létrehozását határozta el. Az albizottság feladatává tette a város területén élő cigány származású lakosság életmódjának tanulmányozását és ennek ismeretében problémáik megoldására az érdekelt szervek részére a javaslatot.

Az eltelt idő alatt azt tapasztaltuk, hogy a megalakított albizottság jelenlegi összetételében nem alkalmas a feladatokat megoldani.

Ezért felkérem Kabar Elvtársat, szíveskedjék véleményt nyilvánítani, hogy a következő összetételű albizottság alkalmas lesz-e a cigány problémák megoldására.

Elnök: dr. Vörös Márton városi tanács tag,

Tagok: Gyenis József I. kerületi tanács vb. elnökhelyettese,

Tátrai Béla I. kerületi tanács tag,

dr. Wolf Ferenc II. kerületi tanács tag,

Pálinkás György III. kerületi tanács tag,

dr. Nikolov László pécsbányatelepi körzeti orvos,

Meláth Ferenc dr. kerületi higiénikus,

dr. Köhegyi Imre körzeti orvos,

Gavallér Györgyné I. kerületi tanács vb. előadó,

Bognár József tanár,

Szalafai József, és

Kiss Tamás, a rendőrség részéről,

Hettessy Károly a Vöröskereszt titkára,

Gál Vilmosné vasasi pedagógus,

dr. Antal Ferenc ügyész.

A cigány bizottsághoz címzett kérelmet mellékelten megküldöm intézkedés céljából.

Pécs, 1969. február 4.

Galabár Tibor s. k. v. b. titkár,

BML PMJVT VB Titkárság 91/1961. (91-2/1961.)

48/a.

457/1961. eln. sz.

Pécsi Járási Tanács VB. Elnökének Pécs

Kedves Bruck Elvtárs!

A városi tanács végrehajtó bizottsága július 7-i ülésén a város közrend- és közbiztonságának helyzetét tárgyalta meg a városi rendőrkapitány, mint vb. tag előadásában.

A napirend megtárgyalás során a végrehajtó bizottság tagjai nagyon alaposan értékelték a tárggyal kapcsolatos és részleteket is kimerítő kérdéseket. Az ülésen számos javaslat hangzott el és ezek figyelembe vételével hozott döntést végrehajtó bizottságunk.

A hozzászólások kapcsán úgy a vb. tagjai részéről, mint a Kormány Titkársága képviselőjében jelenlevő Bányai elvtárs részéről a városban lakó cigány származású lakosság problémái is felmerültek. A végrehajtó bizottság egyetértett a városi rendőrkapitány azon álláspontjával, amely szerint helytelenítette, hogy a várossal szomszédos egyes községi tanácsok végrehajtó bizottságai – többek között a kozármislenyi községi tanács vb. a község és a város közvetlen határára telepítik a cigány származású lakosságot. Ennek egyrészt ezt követően olyan kihatásai vannak, hogy megindul nagyobb arányú bevándorlásuk a városba, ami a város közrendjének szempontjából nem kívánatos, és a városban jelentkező – bár csekély mértékű – munkaerő felesleg számot növelik. Ugyanakkor a mezőgazdaságban számos

községben munkaerőhiány jelentkezik, ahol az ő foglalkoztatásuk is, egyben a társadalom hasznos tagjaként való nevelésük is biztosítva lenne.

Végrehajtó bizottságunk rendelkezéseinek eleget téve arra kérlek, Pécs városát környező községek végrehajtó bizottságaihoz tegyél intézkedést, amelyben hívjad fel őket végrehajtó bizottságunk által kifogásolt eljárásuk megszüntetésére, illetve arra, hogy a jövőben is kerüljék a cigány származású lakosságnak a város határába való telepítését.

Pécs, 1961. július 17.

Eltvársi üdvözlettel:

Körösi Lajos s.k. vb. elnök

BML PMJVT VB. Titkársága 457/1961 (457-2/1961)

48/b.

Pécsi Járási Tanács VB. Elnökétől

Szám: 1436/1961. Ig.

Tárgy: A cigány származású lakosságnak a város határába való áttelepítésének megakadályozása.

Hív. sz.: 457/1961. eln.

Városi Tanács VB. Elnökének, Pécs.

Tárgybeli megkeresésére értesítem, hogy a kozármislenyi községi tanács vb. elnökét felhívtam arra, hogy akadályozza meg a cigány származású lakosságnak a város közvetlen határába való települését.

Közlöm továbbá azt, hogy az eddigi történt telepítéseket nem a kozármislenyi községi tanács vb.-a végezte, hanem a cigány származású lakosságnak a városból történő kitelepítése során minden engedély nélkül ott telepedtek le a Kozármislennyel határos város szélén.

Pécs, 1961. augusztus 16.

Hetessy György mb. v. b. elnök

BML PMJVT VB Titkárság 457/1961. (457-2/1961)

49.

Magyar Forradalmi Munkás-paraszt Kormány Elnökhelyettese

Szám: 1-72/1961. I.

Valamennyi megyei, fővárosi, megyei jogú városi

Tanács VB Elnökének Székhelyén

A Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottsága tárgyalta a cigány lakosság elmaradott rétegének helyzetét és annak megjavításával kapcsolatos feladatokról határozatot hozott.

E határozat végrehajtása érdekében a végrehajtó bizottságnak a következő intézkedéseket kell tenni:

I.

1. A cigány lakosság állandó munkába helyezését biztosítani kell. A még nem csekély számú kóborló elemet helyhez kell kötni, munkához kell juttatni. Munkába állításukat ott kell megoldani, ahol élnek. Városokban elsősorban az iparban helyezték el őket. Községekben a termelőszövetkezetekben történő foglalkoztatásukról kell gondoskodni. A jelenleginél lényegesen nagyobb munkalehetőséget kell biztosítani számukra az állami gazdaságokban is.

Nevelésüket elsősorban a munkahelyeken kell megszervezni.

2. Intézkedni kell arról, hogy a rendszeresen dolgozó cigányokat lakásigénylésnél az egyéb lakásigénylőkkel egyenlően bírálják el. A cigányok saját erőből történő építkezését az eddiginél fokozottabban kell elősegíteni (kedvezményes házhelyek, társadalmi munka szervezése közöttük, selejtes bontásból származó építőanyagok kedvezményes áron történő juttatása stb.)

3. A cigánytelepek megszűnéséig fokozottabb mértékben gondoskodni kell azok kommunális ellátottságának növeléséről. Fokozni kell az egészségügyi ellenőrző és felvilágosító munkát.

4. A cigány gyermekek iskolai nevelésére nagyobb figyelmet kell fordítani. Meg kell szervezni – ahol szükséges – az átmeneti jellegű, túlkoros osztályokat. Törekedni kell arra, hogy a cigány gyermekek is elvégezzék az általános iskolát és mind többen nyerjenek közülük szakképzettséget.

Küzdeni kell az írástudatlanság ellen. A cigány lakosság számára alapismereti tanfolyamokat kell szervezni. A társadalmi, politikai, kulturális életbe be kell őket vonni.

II.

1. A cigány lakosság átnevelésével kapcsolatos munka megszervezését, koordinációját a művelődésügyi miniszter biztosítja. Ennek előmozdítására országos szinten társadalmi bizottságot hoz létre.

2. A fővárosban, megyékben, megyei jogú városokban a művelődésügyi (oktatási) osztályok lássák el az ezzel kapcsolatos feladatokat. Az osztály e munkájában fokozottan támaszkodjék a művelődésügyi állandó bizottságokra, mivel az állandó bizottságok tevékenysége nagyban hozzájárulhat ahhoz, hogy az ilyen irányú munka társadalmi ügyé váljék.

3. Azokon a helyeken, ahol a tanácsoktól függetlenül működnek – cigánykérdésben – operatív bizottságok, ezeket meg kell szüntetni és tevékenységüket a művelődésügyi állandó bizottság keretében kell biztosítani.

4. A művelődésügyi osztályok 1962. március 31-ig dolgozzák ki és terjesszék a végrehajtó bizottság elé a cigánykérdés felszámolásának távlati tervét. A terv kidolgozásánál az utasításban foglaltakat érvényesítsék és támaszkodjanak az állandó bizottságok javaslataira.

Elnök Elvtárs az utasításban foglaltakról az alsóbb szintű tanácsok végrehajtó bizottságait tájékoztassa és gondoskodjék ilyenirányú munkájuk rendszeres ellenőrzéséről.

Budapest, 1961. november 8.

Kállai Gyula s.k.

A Magyar Forradalmi Munkás-paraszti Kormány Elnökhelyettese

BML PMJVT VB. Titkárság 840/1961 (482/1963).

Pécs Mj. Város Tanácsa VB. Elnökétől
840/1961. titk. szám.

A cigány származású lakosság problémáinak érdemi megoldása érdekében a Kormány az MSZMP vonatkozó határozatait végrehajtására rendelkezett.

A Kormány Elnökhelyettesének rendelkezése a v.b. művelődésügyi osztályát jogosítja fel és kötelezi, hogy a város területén a cigánykérdést összefogja. Az érdekelt szakigazgatási szerveinknek, valamint a kerületek végrehajtó bizottságainak pedig eredményesen támogatniok kell a művelődésügyi osztály vezetőjét, hogy az együttes fáradozás meghozza a maga eredményét.

Azért – a Kormány intézkedése másolatának egyidejű megküldése mellett – kérem a kerületek v.b. Elnökeit és az érdekelt osztályok vezetőit, hogy a feladatok saját területen történő végrehajtására 1962. január 31-ig készítsenek tervet a művelődésügyi osztállyal történt egyetértés alapján, és a maguk részéről messzemenően segítsék a társadalmi probléma sikeres megoldását.

Pécs, 1961. december 16.

Kőrösi Lajos s. k. v. b. elnök

BML PMJVT VB. Titkárság 840/1961 (482/1963).

Salgótarján Városi Tanács Végrehajtó Bizottságának Titkárától.
Tárgy: Cigánytelepek helyzete és felszámolásuk lehetőségei.

Városi Tanács VB. Titkárának! Pécs.

Tisztelt Titkár elvtárs!

Salgótarján város területén több összefüggő cigánytelep található. A városban összefüggő településen lakó cigányszármazásúak száma meghaladja az 1200 főt. Rendkívül sok gondot jelent e telepek fenntartása, a telepen lakók egészségügyi, kommunális, kereskedelmi, művelődési és egyéb problémáinak megoldása.

Már több alkalommal politikai és állami testületek foglalkoztak e témával – sajnos nem sok sikerrel.

A közeljövőben a Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága elé kívánjuk terjeszteni elképzeléseinket. Ezekben a napokban felmérjük a telepeken lakó családok helyzetét, tulajdonképpen egy szociológiai mérés keretében. A felmérések alapján kívánjuk felvázolni a helyzetképet és az adatok birtokában megfogalmazni a telepek helyzetének javítására és felszámolására vonatkozó javaslatokat.

Ezekkel a gondokkal más városok és települések is küzdenek. Ezért vagyok bátor Titkár elvtársához fordulni és arra kérni, hogy amennyiben Titkár elvtársék igazgatási területén is foglalkoztak már ezekkel a kérdésekkel, szíveskedjék – amennyiben erre lehetőség van – az

e témával kapcsolatos írásos anyagot rendelkezésemre bocsájtani. VB., vagy tanácsülési előterjesztésekre gondolok, esetleg tanulmányokra, felmérésekre, javaslatokra.

Ellenszolgáltatásként már most felajánlom az általunk készítendő anyag egy példányát.

Fáradozását ezúton is köszönöm.

Salgótarján, 1967. szeptember 5.

Eltvársi üdvözléssel:

Berkes József s. k. városi vb. titkár

BML PMJVT VB. Titkárság 654/1967

52.

Másolat

Pécs város III. kerületi Tanácsa VB. Építési és Közlekedési Csoportja

Pécs, Szigeti u. 33.

12. 384/1968.

Ügyint.: Csaba /Iné

Tárgy: Szociális követelményeknek meg nem felelő lakótelepek felszámolása

Hiv. sz.: 18. 495-13/1968. VII.

Pécs mj. Város Tanácsa VB.

Építési és Közlekedési Osztálya Pécs Széchenyi tér 1.

F. évi március 29-én kelt fenti számú és tárgyú rendeletre a következőket jelentem:

1969-ban a Füzes dűlőben hat családot kell elköltöztetnünk. Az említett létszámot önként jelentkezőkből sikerült biztosítani (Bánovics Jenő, Bogdán Imre, Kanizsa István, Kolompár László, Kolompár Sándor, Kovács Sándor)

Jelenleg két házhely áll rendelkezésünkre: az egyik Patacon a Fő utcában, a másik ennek a teleknek a megosztásából Cseralja-dűlőre kialakított telek.

Az előbbire városrendezési szempontból az ajánlott két terv közül egyik sem engedélyezhető. Ezt a telket a hat jelentkező közül Kolompár Lászlónak ítéltük, aki az egyedi terv alapján készített költségvetés végösszege és a 66/M Ft-os kölcsön közötti különbözetet – állítása szerint – készpénzben tudja biztosítani. A tervet társadalmi munkában elkészítettük.

Az utóbbi házhelyet Bánovics Jenő részére helyeztük kilátásban.

A két telek telekkönyvi rendezése folyamatban van. (A Cseralja-dűlőre nyíló telekből út céljára igénybe vett résznek, a telek megosztásának és a két teleknek az említett személyek részére történő átadásának telekkönyvezése).

A további négy házhelyet Cseralja-dűlő folytatólagos parcellázása révén tudjuk biztosítani. Ez a lehetőség fennáll az esetben is, ha a kisajátítást és a családi házhelyes parcellázást az eredeti tervnek megfelelően kerületünk végzi, de a négy telek biztosítására mód nyílik akkor is, ha ezeket a munkákat az OTP bonyolítja le.

Balatonyj Dezső elvtárs tájékoztatása szerint ugyanis Németh Lajos elnökhelyettes elvtárs az OTP részéről történő bonyolításnak sem látja akadályát. Ebben az esetben – bár az OTP új házépítési terv alapján többszintes beépítést javasol – a szóban forgó négy telek a telep szélein kialakítandó családi házas beépítésre fenntartandó házhelyekből biztosítható.

Véleményünk szerint sürgősen el kell dönteni, hogy a kisajátítási eljárást a kerület vagy az OTP indítsa-e meg.

A tervezett munkára az eddigiek során véleményünk szerint két esemény lehet kedvezőtlen hatással. Az egyik az, hogy Bogdán Imre, aki a többiek előtt elsőként vállalta az elköltözést, Horváth Gyula elvtárs értesítése szerint meglévő házának toldásához és helyreállításához bontási anyagot kapott akkor, amikor mindenki tudomásul vette, hogy bontott anyagot csak az OTP-vel megkötött szerződés alapján lehet igényelni. Nem lepődnek meg, ha a jelentkezők közül más is inkább jelenlegi házának felújítása mellett döntene.

A másik eset Bánovics Jenő eléggé el nem marasztalható magatartása volt. Mint ismeretes Bánovics Jenő két-szoba konyhás házából a két szobát lebontotta, és a szakszerűtlen bontás következtében tényleg veszélyes állapotba került konyhába húzódott meg hatodmagával. Mindezt azzal tetézte, hogy a bontásból kikerült anyagot eladta. Eztán szükséglakást követelve járta a különböző szerveket.

Hasonló esetek jövőbeni megakadályozására az engedély nélküli bontás miatt Bánovics ellen szabálysértési feljelentést tettünk, és bírság kilátásba helyezésével köteleztük az életveszély azonnal megszüntetésére.

A kerület részére leadott OTP építési hitellel kapcsolatban véleményünk szerint az először említett két telek tulajdonosa a rendelkezésükre bocsájtandó kölcsönt fel fogja használni, a többi négy azonban csak akkor, ha a Cseraljai kisajátítást haladéktalanul megindítjuk és a házhelyeket július végéig az érdekeltek rendelkezésére bocsájtjuk

Pécs, 1968. június 4.

Várady Géza ép. csop. vez. helyett Csaba József s.k.

BML PMJVT VB. Titkárság 420-2/1968 (80-4/1969).

53.

Másolat

Pécs I. Kerületi Tanács Építési és Közlekedési Csoportja

Pécs Fürst Sándor u. 69.

12 525/1968. VI.

Tárgy: A 18495-13/1968. VII. sz. felhívásra jelentés.

Pécs mj. Város Tanácsa VB. Építési és Közlekedési Osztálya. Pécs.

A szociális követelményeknek meg nem felelő lakótelepek felszámolásával kapcsolatban tett intézkedésekről a következőket jelentjük.

Az 1967. évben az OTP öt lakóháza engedélyezett kedvezményes építési kölcsönt.

Eddig egy lakóház készült el teljesen, két lakóház építése kisiparos útján folyamatban van, két lakóház építésére a szerződés a Reménypusztai „Új élet” Tsz-szel június 1-i befejezéssel lett megkötve, a TSZ építőbrigádja az építkezést azonban többszöri sürgetés dacára sem kezdte meg, pedig az építetők a bontási anyagot a helyszínre szállították és az épület alapárkát kiásták.

Az 1968. évben eddig 6 család részére biztosítottunk házhelyet. A hat közül kettőre az építési engedélyt is kiadtuk, ezekre az OTP kölcsönkérelem előkészítés alatt áll.

Három további család építkezés helyett vidéken kíván lakóházat vásárolni az akció keretében. Ezek közül egy esetben az adásvételi szerződést az OTP útján megkötötték, a másik két esetben a szerződéskötés hagyatéki eljárás miatt húzódik.

További négy család részére házhelykiosztás folyamatban van. A házépítési akció lebonyolításánál nehézséget okoz a résztvevők beszerzése, ugyanis az 1500–2000 Ft havi keresettel rendelkezők nem szívesen vállalják az építkezéssel járó terheket, inkább bérlakást szeretnének. Vannak olyanok is többen, akik szívesebben vásárolnának Pécsset vagy környékén olcsóbb házat.

A házvásárlásnál viszont az a nehézség, hogy az OTP-nél sokáig húzódik a szerződés megkötése, közben a házat másnak adja el a tulajdonos, mint erre már több példa is volt. Ez azután elkedvetleníti a venni szándékozókat. Helyes volna, mint általában szokás is, a foglalt bevezetése.

Minthogy kerületünk részére 20 építési kölcsön van biztosítva, az építésre, illetve házvásárlásra eddig kijelöltek száma pedig 13, még további 7 család kijelöléséről kell gondoskodnunk.

Erre a következő hónapokban fog sor kerülni.

Minőségi lakáscserét igazgatási osztályunk lakáshiány miatt eddig nem tudott eszközölni.

Pécs, 1968 június 4. P. H.

Tóth Zoltán s. k. csop. vez. főmérnök

BML PMJVT VB. Titkárság. 420-2/1968 (80-4/1969).

54.

Országos Takarékpénztár
Baranya Megyei Igazgatósága
Igazgató
Pécs, 1969. január 22.

Pécs mj. Városi Tanács VB. Elnökének
Horváth Lajos elvtársnak Pécs

Kedves Horváth Elvtárs!

Ismeretes Ön előtt is, hogy az ÉVM 35/56/1968. sz. átiratában a szociális követelményeknek meg nem felelő telepek felszámolására az 1969. évi lakásépítési, illetve lakóházvásárlási előirányzatot 30 db-ban határozta meg.

Egyben szíves tudomására kívánom hozni, hogy az MSZMP Baranya megyei Bizottságán tett javaslatuknak megfelelően a telepek felszámolásának elősegítése érdekében Központunkhoz az 1968. évben fel nem használt keretszám 1969. évi felhasználására előterjesztést tettem. Központunk keretemelési javaslatunkat elfogadta és annak a figyelembe vételével a város 1969. évi házépítési, illetve házvásárlási kerete 40 db.

A lakóházvásárlási kölcsön felső határának felemelésére irányult javaslatomat Központunk nem fogadta el, mivel véleményük szerint ez esetben az ingatlan árak megnövekednének. Lakóházvásárlásra engedélyezhető maximális kölcsön tehát a jövőben is legfeljebb 40 000 Ft-ig terjedhet.

Kérem egyben mielőbbi szíves közlését annak, hogy a hatáskörébe tartozó telepek 1969. évi felszámolási programja kapcsán az igényjogosultak névjegyzékét és a megvásárolandó ingatlanok telekkönyvi szemléit a kért vételár feltüntetése mellett mielőbb fiókunkhoz eljuttatni szíveskedjék az akció 1969. évi sikeres folytatása, illetve lebonyolítása érdekében.

Kérem továbbá, hogy az építési kölcsönben részesülők névsorát ugyancsak megadni szíveskedjék, hogy a jelentkező kérelmek átvételére a fiókhálózatot értesíthessem.

Ajánlott!

Eltvársi üdvözléssel:

Balatonyi Dezső s. k. megyei igazgató

BML PMJVT VB. Titkárság 80/1969 (80-4/1969).

55.

Pécs mj. Város Tanácsa VB. VII. Építési és Közlekedési Osztálya

Pécs, Széchenyi tér 1. II. emelet. Telefon: 30-01

Előadó: Horváth Gyula

Szám: 18151-4/1969. VII.

Tárgy: 1969. évi „C” tip. építési, ill. vásárlási kölcsönre igényjogosultak.

Hiv. szám: 80/1969. titk. sz.

Pécs mj. Város Tanácsa VB. Elnöke Pécs

Hivatkozott számú felhívására az alábbiakat jelentem Elnök elvtársnak:

Az ÉVM 35=56/196 sz. leiratában meghatározta a szociális körülményeknek meg nem felelő telepek felszámolásával kapcsolatos 1969. évi keretet, melyet Pécs város területén 30 db családi ház építésére, ill. vásárlására jelölt meg.

Az OTP Bm-i Igazgatóság pedig f. évi január hó 22-én kelt elnök elvtárshoz címzett átiratában már 40 db házépitési, ill. házvásárlási keretet közölt, ugyanis 1968. évben a Bm-i Tanácsnak átadott 10 db keretet, melyet a megye nem használt fel, a városnak visszaadták.

Jelentem Elnök elvtársnak, hogy a 18011-2/8/1969. számú felterjesztésemben határidő módosítást kértem, mivel az igényjogosultak közül az ismert okok miatt – nem jelentkeznek a kedvezményes akcióra olyan ütemben, hogy a biztosított keretszámnak megfelelően a kijelölést egy névsorban a megadott határidőre nem áll módjában a kerületi tanácsoknak, ezek után pedig osztályomnak megadni.

Jelentem, hogy az előkészítő munkák folyamatban vannak az I. ker. tanács vb. Elnöke a mai napig 7 családot jelölt ki vidéki lakóház vásárlásra, kettőt pedig új családi lakóház építésére.

Előbbiekre vonatkozó kijelölést az OTP Bm-i Fiókjához is megküldték.

A II. és III. ker. tanácsok vb. Építési és Közlekedési csoportjai a már juttatott házhelyek-re építési engedélyeket kiadták, ill. a patacsi telkekre az engedély kiadása folyamatban van. Kivitelezői kapacitás bekötést a III. ker. patacsi 4 db új lakóház építésére osztályom a Pécsi

Építő és Tatarozó Vállalatnál biztosította. A továbbiakban is intézkedésemet folyamatosan megteszem.

Kérem elnök elvtársat, hogy jelentésemet elfogadni szíveskedjék.

Pécs, 1969. március 5.

Hirdi Ferenc s. k.
oszt. vez. vezető főmérnök

BML PMJVT VB. Titkárság 80-2/1969 (80-4/1969).

56.

Tárcaközi Koordinációs Bizottság 1969. május 7. napján tartott ülés állásfoglalása

A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány 3347/1968. sz. határozatával a cigány lakosság helyzetének megjavításával kapcsolatban létrehívott Tárcaközi Koordinációs Bizottság 1969. május hóban megtárgyalta a cigány lakosság helyzetét és annak továbbjavítása érdekében a következőkben foglalt állást.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottságának a cigány lakosság helyzetének megjavításával kapcsolatos határozatait, valamint az ezeket követő kormányhatározatok elősegítették az elmaradt cigány rétegek társadalomba való beilleszkedésének meggyorsítását. A különböző főhatóságok, a megyei és az alsóbb szintű tanácsok intézkedéseket hoztak és sok feladatot megoldottak. Eredményesen nyújtottak segítséget a társadalmi- és tömegszervezetek.

A cigányok helyzetének javítása érdekében most is mind több helyen tesznek eredményes erőfeszítéseket a párt- és tanácsi szervek, a társadalmi szervezetek, a rendőrség, a pedagógusok és az egészségügyi dolgozók. Számos cigánycsalád fejlődése, társadalmi beilleszkedése megindult.

A tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy a cigány családok zömének helyzetében lényeges javulás mégsem következett be, a mutatkozó eredmények nem kielégítőek. A társadalom egészének fejlődése, ugyankkor a cigányok elmaradottsága és számbeli növekedése a problémákat egyre mélyíti és sürgeti a megoldást. Az eddigi részintézkedések mellett átfogó, összehangolt, központi intézkedések, útmutatások és az eddiginél jelentősebb anyagi eszközök szükségesek a párthatározatban foglalt feladatok gyorsabb ütemű végrehajtásáért.

Fontos politikai és társadalmi szükségszerűség a velük való fokozottabb törődés, társadalmi beilleszkedésük meggyorsítása. A pártszervezetek támogatásával és irányításával a társadalmi szervek jobb bekapcsolásával a politikai és nevelő munkát rendszeressé kell tenni.

A cigány lakosság helyzetének jobb megismerése, a távlati elképzelések megalapozása, valamint a tennivalók részletes és komplex kimunkálása érdekében a cigány lakosság helyzetének tudományosan megalapozott szociológiai elemzése is szükséges.

Fentiekből következően a cigány lakosság helyzetének javítására további intézkedések szükségesek.

I. A cigányok helyzetének gyorsabb ütemű, lényeges javulása főként fokozottabb munkába állásuktól várható. A munkaügyi helyzet javítása, illetve a munkába állítás és a munká-

ban való megtartás érdekében az illetékes tanácsi szervek és vállalatok vezetői nagyobb gondot fordítsanak a cigány dolgozók tervszerű foglalkoztatására. Segítsék elő, hogy az ipari és még inkább a mezőgazdasági üzemek (tsz-ek) ne csak időszakai, hanem lehetőség szerint állandó munkára is alkalmazzák őket. Különösen hívják fel a tanácsok a mezőgazdaság, az építőipar és a tanácsi ipari és szolgáltató vállalatok (köztisztaság stb.) intézmények vezetőinek figyelmét a cigányok rendszeres foglalkoztatására és arra, hogy a munkahelyek ne csupán a cigányok munkába állításának készségét fokozzák, hanem fejtsenek ki erőfeszítéseket azok munkában való megtartása érdekében is. Kérjék ehhez a munkahelyek, párt- és egyéb társadalmi szervezeteinek segítségét is. Különösen a nagyüzemek szocialista brigád-jait nyérjék meg a munkába állt cigányok nevelő patronálására.

A tanácsok szakági és munkaügyi szervei kísérik figyelemmel, illetve ellenőrzik a foglalkoztató üzemek ezirányú intézkedéseit, eredményeit, problémáit.

A tanácsok segítsék elő, hogy a termelő ágazat üzemei teljes mértékben használják ki a munkalehetőségeket a cigányok foglalkoztatása érdekében.

A termelést irányító főhatóságok és a SZOT, az ipari és mezőgazdasági üzemek segítsék elő a cigány fiatalok szakmunkássá képzését.

A tanács munkaügyi szervei és a munkahelyek különös gonddal biztosítsák a szakmai végzettséggel rendelkező cigányok végzettségüknek megfelelő munkahelyen történő és állandó foglalkoztatását.

2. A Bizottság – kisebb kiegészítéssel – egyetért az Építésügyi- és Városfejlesztési Minisztérium által a szociális körülményeknek meg nem felelő telepek felszámolásának meggyorsítása és a lakáshelyzet javítása érdekében a Kormány elé teendő előterjesztés-tervezetben foglaltakkal.

A cigányok lakáshelyzetének javítása érdekében a tanácsok növeljék a helyi erőforrások e célra történő igénybevételét és a növekvő feladatok végrehajtására kellően készüljenek fel. A meg nem felelő lakások fokozatos felszámolására vonatkozóan készítsenek terveket. Törekedjenek arra, hogy a IV. ötéves tervben elsősorban kiemelt telepek kerüljenek felszámolásra. A tanácsok gondosan mérlegeljék, hogy az arra rászoruló részesüljenek a lakás-ház építési, illetve vásárlási kedvezményben, ezért személyekre menően tárgyilagosan mérlegeljék mind a jogosultságot, mind a sorrendiség eldöntését.

A tanácsok továbbra is segítsék elő a cigány családok lakáskörülményeinek javítását állami bérlakások juttatásával.

Azokban a megyékben, ahol a bányász lakótelepeken jól használható üres lakások találhatók, használják fel egyes cigány családok letelepítésére.

Kérjék fel a társadalmi szerveket, hogy a tanácsoknak nyújtsanak fokozott segítséget a cigánytelepek felszámolását elősegítő munkájukban, különösen az állandó jellegű munkaalakalmak létrehozása az életkörülmények megjavítása terén.

Továbbra is segítsék elő a tanácsok, hogy az ipari és mezőgazdasági üzemek építőanyag juttatásával, szállításával és az építkezéshez munkaerő biztosításával támogassák a cigányok lakásépítési törekvéseit.

3. A cigányok gyorsabb ütemű világnézeti, kulturális fejlődése, kulturált magatartása érdekében szívósabb és türelmesebb oktató-nevelő munkával és a helyzetnek megfelelően differenciált tartalmú kulturális ellátással kell a cigányság körében kulturális igényeket felkeltetni és kielégíteni.

A nem cigány lakossággal is szükséges megértetni a cigány lakosság gyorsabb ütemű felemelkedésének társadalmi jelentőségét és megnyerni ehhez türelmes, megértő támogatását.

A Bizottság felkéri a Művelődésügyi Minisztériumot, hogy a tanácsok közreműködésével ez évben gyűjtse össze és dolgozza fel, majd adja közre a cigány tanulók oktatása-nevelése, valamint a tömegkulturális munka terén szerzett legjobb tartalmi – és szervezeti vonatkozású tapasztalatokat, hogy azok a főhatósági és a tanácsi irányító-szervező tevékenység során hasznosíthatók legyenek.

A tanácsok a társadalmi szervezetek és a szülői munkaközösségek közreműködésével erőteljesen szorgalmazzák a tanköteles korú cigány gyermekek iskolába járását s tegyenek intézkedéseket a hiányzó feltételek pótlására. Törekedjenek arra, hogy lehetőség szerint minél több cigány gyermek elvégezze az általános iskolát, fokozzák a beiskolázáshoz szükséges meggyőző munkát azok szüleinek körében és biztosítsák azok bejutását szakmai képzettséget adó iskolákba.

Fentiek érdekében létesítsenek iskolára előkészítő tanfolyamokat, térítés-mentes óvodai és napközi csoportokat, valamint szükség esetén átmeneti jellegű külön osztályokat. A tanuló cigány fiatalokat vonják be a társadalmi jellegű tevékenységekbe. Az iskolák lehetőség szerint tartsák szemmel az iskolából kikerülő cigány fiatalokat és tanácsaikkal, egyéb módon segítsék továbbtanulásukat, elhelyezkedésüket, társadalomba való beilleszkedésüket is.

A tanácsok a társadalmi szervezetekkel karöltve fejlesszék a cigány felnőtt lakosság iskolán kívüli népművelésbe való bevonását. Folytassák tovább a cigányok körében a világnézet felvilágosítást, az állampolgári nevelést és alap- valamint általános műveltségük emelését. Különösen az iskolába járó és iskolát hagyott cigány fiatalok értelmi, erkölcsi, világnézet felvilágosítását segítsék elő és foglalkozzanak azokkal kiemelten. Szorgalmazzák tovább a teljes, vagy fél analfabéták alapismereti tanfolyamokon való részvételét. Ahol szükséges, a helyszínen (telepen) szervezzenek részükre ilyen tanfolyamokat, ismeretterjesztő előadás-sorozatokat. A fejlettebb társadalmi tudattal rendelkező fiatalokat mindenütt vonják be a műkedvelő mozgalom különböző együtteseibe; klub-életbe, a tömegkommunikációs eszközök által nyújtott nevelő, szórakoztató tevékenységbe. A nagy és még hosszabb ideig fennmaradó cigánytelepeken, illetve annak közelében szervezzenek helyszíni filmvetítést, létesítsenek fiók-könyvtárat, esetleg klub-könyvtárat.

Különösen szorgalmazzák azokat a kulturális rendezvényeket, amelyek megtanítják a cigány anyákat gyermekeikkel való helyes bánásmódra és gondozásra, a ház körüli teendők helyes ellátásának megismerésére. (Főző-tanfolyam, háztartás gazdálkodás; kereset helyes felhasználása; helyes táplálkozás; személyi és környezeti higiénia stb.)

4. Szociális- egészségügyi helyzetük továbbjavítása, egészségügyi felvilágosításuk fejlesztése érdekében a Bizottság felkéri az Egészségügyi Minisztériumot, hogy a tanácsok közreműködésével gyűjtse össze és dolgozza fel, majd adja közre az anya- csecsemővédelemmel, a telepek tisztántartásának, közegészségügyi védelmének és a cigányok személyi tisztaságra szoktatásának, valamint egészségügyi felvilágosításukkal kapcsolatos feladatok végrehajtásának legjobb módszereit.

A tanácsok egészségügyi szervei a társadalmi szervekkel, különösen a Magyar Vöröskereszt szerveivel és a Nőtanáccsal karöltve tervszerűen végezzék a családvédelmi jellegű feladatokat a cigányok körében. Végezzenek felvilágosítást a munkába állás, a tisztaság, az alkohol mértéktelen fogyasztása káros voltának megértetésére, valamint a családtervezés, születés szabályozás hasznos törekvéseinek támogatására. Szervezzék a cigányok körében az anya- csecsemő és gyermekvédelmi, házi-gondozási tevékenységet, a környezetük és a személyi tisztasággal járó feladatokat. Különös gonddal szervezzék őket a védőoltásokra, kötelező szűrővizsgálatokra.

A cigányok részéről a megelégnülést mutató bűnözés megelőzése és visszaszorítása érdekében a tanácsok fűzzék szorosabbra kapcsolatukat a rendőri szervekkel. Kérjük fel azokat a tanácsi végrehajtó bizottsági ülésén történő gyakoribb és rendszeresebb tájékoztatásra. A tanácsszervek a megelőző tevékenységbe vonják be a különböző társadalmi szerveket is.

Az utóbbi években a cigányok körében növekvőben lévő szabálysértések vagy visszaélések visszaszorítása szükségessé teszi, hogy a munkaügyi, az iparendedélyt kiadó szakigazgatási, a honvédségi sorozást végző, valamint az egészségügyi szervek az iparendedélyek kiadásánál, katonai alkalmasság megállapításánál, munka alóli felmentés igazolásánál a cigány személyek esetében nagyobb körültekintéssel járjanak el. Az iparendedéllyel rendelkező vándorcigányok gyakran megtevesztik a lakosságot és a törvényesen megállapítottnál jóval magasabb áron árusítják portékáikat, ezért az ellenőrző tanácsi szervek azok tevékenységét fokozottan kísérik figyelemmel.

5. A Bizottság felkéri az érdekelt főhatóságokat, hogy saját területükön mérjék fel a cigány lakosság helyzetének javításával kapcsolatos tennivalókat és ez év végéig tegyenek javaslatot ezeknek a Bizottság elé terjesztésére, valamint a tanácsok további tennivalóira.

Egyidejűleg vizsgálják felül az idejét múlt rendelkezéseket és intézkedjenek ezek korszerűsítése céljából.

6. A Bizottság felkéri a Központi Statisztikai Hivatalt és a Közgazdaságtudományi Intézetet, hogy 1970-ben végezzék el a cigányok demográfiai és szociológiai helyzetének elemzését, illetve a népszámlálás alkalmával annak felmérését.

7. A Bizottság javasolja, hogy :

– megyei, járási és községi szintű tanácsok és végrehajtó bizottságok üléseiken rendszeresen tárgyalják meg a cigány lakosság helyzetét és határozzák meg a további tennivalókat. A napirend tárgyalására hívják meg az érdekelt társadalmi- és tömegszervezeteket. Ahol egy-egy probléma súlyosan jelentkezik, azt kiemelten külön is vizsgálják meg. A megyei tanácsok végrehajtó bizottságai időnként tárgyalják meg egyes, e téren nagyobb nehézségekkel küzdő járások, járási jogú városok helyzetét is;

– a tanácsok az érdekelt állami és társadalmi szervek képviselőinek bevonásával koordinációs bizottságokat szervezzenek;

– a tanácsi végrehajtó bizottságok a helyzetet és lehetőségeket figyelembe véve a IV. ötéves terv időszakára a cigány lakosság helyzetének javítását célzó komplex programot alakítsanak ki.

A cigányok felemelésével kapcsolatban fent kifejtett elveket és feladatokat a cigányok rétegződésének megfelelő differenciáltsággal kell alkalmazni és végrehajtani.

8.) A Bizottság tagjainak és az állandóan meghívott szerveknek megküldi a „Tájékoztató”-t, a Bizottság üléséről készített „Emlékeztető”-t, a Bizottság „Állásfoglalás”-át és ez évi munkatervét.

A megyei tanácsok végrehajtó bizottságainak megküldi a Bizottság által megtárgyalt „Tájékoztató”-t és a Bizottság „Állásfoglalás”-át.

Külön levélben fordul a Központi Statisztikai Hivatal elnökéhez és a Közgazdaságtudományi Intézet igazgatójához s kéri, hogy a szükséges demográfiai és szociológiai elemzéseket és felméréseket elvégezzék.

Budapest, 1969. május 14.

Dr. Papp Lajos s.k.
a Koordinációs Bizottság elnöke

BML. PMJVT VB Titkárság 80-4/1969.

Pécs város I. kerületi Tanács VB. Elnöke

Pécs, Fürst Sándor út 69 Tel.: 50-14

11.097-2/1969.VI.

Tárgy: Kalányos Péter pécsi lakosnak a kedvezményes lakóházépítési akcióban részvételre kijelölése és részére házhely biztosítása.

Határozat.

A szociális követelményeknek meg nem felelő lakótelepek felszámolásával kapcsolatos kedvezményes lakóházépítési akcióban részvételre K a l á n y o s P é t e r (1929. Kalányos Júlia) pécsi Majális téri lakost kijelölöm és előzetesen hozzájárulok az állami tulajdont képező Szabó István utca 36362 hr. számú házhelynek részére ingyenes használatbaadásához.

Utasítom az építési és közlekedési csoport vezetőjét, hogy a lakóházépítkezés és a házhely használati jogának telekkönyvi bejegyzése ügyében a jogszabályoknak megfelelően járjon el.

Jelen határozat ellen a kézhezvételtől számított 15 napon belül illetékmentes fellebbezésnek van hely, melyet a Pécs mj. város Tanácsa Végrehajtó Bizottságához címezve kell benyújtani.

I n d o k l á s

Az építésügyi és pénzügyminiszternek a szociális követelményeknek meg nem felelő lakótelepek felszámolásáról szóló 2/1965./II.18./ ÉM-PM együttes rendelete 10 §.-a (3) bekezdése szerint a kedvezményes feltételű építési akcióban csak a felszámolásra ítélt telepen lakó azon személyek vehetnek részt, akiket az illetékes tanács végrehajtó bizottsága erre kijelöl.

Ugyanezen rendelet 4 §.-a szerint pedig az építkezés céljára állami tulajdont képező házhely a végrehajtó bizottság előzetes hozzájárulásával ingyenes használatba adható.

Kalányos Péter a Pécsi Közüti Üzemi Vállalat dolgozója, a felszámolásra kerülő Majális téri lakótelepen lakik 6 tagú családjával, kötelezettséget vállalt arra, hogy a lakóházat a megszabott határidőben az építési kölcsön segítségével felépíti, ezért a rendelkező rész szerint határoztam.

Határozatomat a sürgősségre tekintettel az 1954. évi X. tv. 49. §.-a (1) bekezdése g. pontjában biztosított jogkörben, a végrehajtó bizottság előtt utólagos beszámolás kötelezettségével hoztam meg.

Határozatomról értesítést kapnak:

1. Pécs mj. város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága
2. Az Országos Takarékpénztár Baranya megyei Fiókja
3. a mj. Városi Tanács VB. Építési és Közlekedési Osztálya
4. a kerületi Tanács VB. Építési és Közlekedési Csoportja
5. Kalányos Péter pécsi lakos Majális tér.

Pécs, 1969. július 23.

Bencze József s. k. vb. elnök

BML PMJVT VB. Titkárság 420-2/1968 (80-4/1969).

Tájékoztató

a cigányság helyzetéről és javaslatok helyzetük fokozatos javítására

1. A cigány lakosság helyzete, következtetések

Hazánk felszabadulása, a szocialista célkitűzések fokozatos megvalósítása lehetővé tette hazánkban is az elmaradt dolgozó néprétegek felemelkedését, akik éltek is e lehetőségekkel. A cigányság is megindult a felemelkedés útján, azonban a kellenél lassúbb ütemben. Ezért az általános fejlődéshez viszonyítva a cigányok elmaradottsága egyre szélesebb társadalmi kontrasztot mutat, bár szocializmust építő államunk a többi dolgozóhoz hasonlóan számukra is azonos lehetőségeket biztosított. Az elmaradás okai egyrészt abban keresendők, hogy életkörülményeik, felfogásuk, műveltségük, igényességük az összes néprétegek között a legalacsonyabb, másrészt abban, hogy ezek miatt a nem cigány dolgozóknál évszázados múltra visszatekintő ellenérzés, lebecsülés is nehezített a társadalomba való beilleszkedésüket, felemelkedésüket. Az is igaz, hogy a felszabadulás után hosszú ideig nem is kerestük elég tudatosan szerepüket, helyüket a szocializmus építésében.

A fentiek politikailag és társadalmilag egyre inkább szükségessé tették a cigányokkal való tervszerű foglalkozást, törődést.

Ezért a Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottságának 1961. majd 1963. évi, a cigány lakosság helyzetének megjavításával kapcsolatos határozata nyomán az egyes államigazgatási és társadalmi szervezetek feladatainak koordinálására létrehozott társadalmi bizottságok különböző intézkedésekkel elősegítették az elmaradt cigány rétegek társadalomba való beilleszkedésének meggyorsítását. A megyei és az alsóbb szintű tanácsi végrehajtó bizottságok üléseiken az előírásoknak megfelelően általában évenként tárgyalták a feladatokat, intézkedési terveket készítettek. A 2014/1964.(V. 4.) Korm. sz. határozat bizonyos anyagi alapot teremtett a cigánytelepek felszámolásához.

A cigányok helyzetének javítása érdekében mind több helyen eredményes erőfeszítéseket tesznek a párt és tanácsi szervek, társadalmi szervezetek, a rendőrség, pedagógusok és egészségügyi dolgozók. Számos család fejlődése megindult, de a cigányok zömének helyzetében lényeges változás még nem következett be. Mindez azzal is összefügg, hogy a párt- és kormányhatározatok megjelenése után a főhatóságok rész-intézkedéseket adtak ki; olyan, a feladat komplex jellegének megfelelő intézkedések nem születtek, melyek megfelelő eligazítást, segítséget adtak volna munkába helyezésükhöz, nevelésükhöz, társadalmi felemelkedésükhöz.

Állami vonalon a közelmúltban folyó munkát a telepek felszámolásával kapcsolatos felmérő és előkészítő munkák jellemzik

A társadalmi szervezetek közül főleg a Magyar Vöröskereszt és a Nótanács tevékenykedik, ritkábban a Hazafias Népfront és a szakszervezetek is. Kevésbé aktivizálódott a KISZ, a különböző szövetkezeti szektorok sem foglalkoztak kellően a problémával.

Az utóbbi időkben a közvélemény kedvezően alakult, a vélemény-nyilvánítás a cigányokról differenciáltabb, kevésbé általános. Egészséges társadalmi igény mutatkozik a problémák megoldása iránt.

A cigányok nem egyformán fogadják a helyzetük megjavítása érdekében tett különböző

erőfeszítéseket. A beilleszkedőben lévő réteg élni kíván a lehetőségekkel, maga is részt kíván venni sorsának javításában. Sok helyen azonban problémát jelent, hogy a beilleszkedett, a feltételekkel rendelkező cigány családok a megyei lakásépítési hitelkeretek szűk volta miatt nem kaphatnak lakásépítési kölcsönt, emiatt becsapottnak érzik magukat és ennek hangot is adnak. Pl. Baranya megyében a siklósi járásban 66, minden feltétellel rendelkező cigány család szeretne építeni, de a járásnak mindössze 3-4 hitelkeret jut.

A társadalmi beilleszkedést jelzi az is, hogy megszűnőben van a vajdasági szervezet, a megyék többségében már meg is szűnt.

Bár még sok helyen és sok alkalommal megmutatkozik és tapasztalható a cigányok faji összetartozásának tudata (egyres falvakban a lakások vásárlásával előállható koncentráció; fogamzásgátló szerek használatának elutasítása, vagy a terhesség megszakításának ellenzése) több tényező elősegíti és több jelenség mutatja (zárt telepek fokozatos felszámolása, vajdaság intézményének megszűnése, vegyes házasság-kötések stb.) e tudati állapot gyengülésének tendenciáját.

Változatlanul fennáll, hogy az értelmiségivé vált cigányokra általában továbbra sem lehet számítani cigányok között végzendő nevelő, stb. munkában.

Problémát jelent, hogy mindeddig nem történt meg a cigány lakosság helyzetének tudományosan is megalapozott szociológiai elemzése. Bizonytalanok a cigány lakosság számára vonatkozó 1964. évi felmérés jelenleg használt adatai is (1. sz. melléklet). Ezt igazolják egyes 1968. évi reprezentatív megyei felmérések. Példa erre a következő: Baranya megyében az 1954. évi felmérés szerint 1593 családban 5.017 fő élt. Az 1986. évi felmérés szerint pedig 2.900 családban 14.959 fő él.

Pécsett a korábbi 96 családdal és 390 fővel szemben ma 161 család él 742 fővel. Az adatok közötti jelentős eltérés oka egyrészt az, hogy az 1964. évi felmérés nem volt elég pontos, másrészt pedig a dinamikus népszaporulat és beáramlás !!

Nincsenek statisztikai adatok az óvodás és iskoláskorú cigány lakosságra vonatkozóan. Általában tudjuk, hogy számuk elég gyorsan gyarapodik; a beiskolázatlanok, a lemorzsolódottak, a bukottak és a túlkorosok többsége közülük kerül ki. További probléma, hogy az iskolába kerülő gyermekek egy része nem tud magyarul (nincs egységes nyelvük). emiatt – helyesen – iskolára előkészítő tanfolyamokat szerveznek számukra az úttörő mozgalom támogatásával.

Sokan vannak közöttük, akik igen alacsony erkölcsi színvonalon állva szemlélői az érdekében történt intézkedéseknek, sőt szándékosan hátráltatják a helyes törekvések megvalósulását.

a) Munkába helyezés

A több, mint 55 000 családban élő 222 000 fő közül a munkaképes korúak száma mintegy 60 000 fő. Ennek kb. 46%-a – 27 000 fő – áll munkaviszonyban.

Állandó jellegű foglalkoztatásukat kedvezően befolyásolja a több munkaalkalom és a növekvő munkakészség. Több megyében nő az állandóan dolgozó cigányok száma. A növekedés az 1962-63-as adatokhoz képest 10%-os. Az arány ennek ellenére sem kielégítő, mert a munkaképesek közül a nem dolgozók aránya még mindig magas, sőt egyes megyékben az utóbbi években növekedett. Pl. Fejér megyében 1962-ben 21%, 1965-ben 17%, 1968-ban 24%. Békés megyében 1964-ben 18,2%, 1968-ban 20,9% a munkaképesek közül a nem dolgozók aránya. Somogyban 35, és Veszprémben 37% nem dolgozik.

A munkába bevont dolgozók számának emelkedése sem jelenti feltétlenül a probléma megoldásában való fokozatos előrehaladást, mert nem ellensúlyozza az évről évre munka-

képes korba lépő fiatalok számarányát. Pest megyében például a munkába bevont dolgozók abszolút számának növekedése ellenére a munkaképesek számához viszonyítva 0,2%-os a munkába bevontak arányának csökkenése, mert nagyobb arányban nőtt a munkaképes korba lépett fiatalok száma.

Az országszerte megnyilvánuló munkaerő-kereslet ellenére (ami egyébként differenciáltan jelentkezik) a cigányok munkábehelyezése a következő okok miatt nem mutat kellő előrehaladást;

– többségük szakképzetlen, az általános iskolai végzettség hiánya miatt nem is tudnak szakképzettséget szerezni. Egyesek nehéz fizikai munkára egészségi állapotuk miatt alkalmatlanok is. A szakképzetlenek aránya mindenütt kedvezőtlen. Pl. Győr megyében 1,4%, Nógrád megyében 6,7% rendelkezik szakképzettséggel. Mezőgazdasági jellegű megyékben még rosszabb az arány;

– a munkához való viszonyuk nem javul a kívánt mértékben. Igen sokan csak annyit dolgoznak, amennyi az SZTK és a családi pótlékra való jogosultsághoz szükséges;

– A cigány nők munkavállalási lehetőségei, családi körülményeik (sok gyermek, szakképzetlenség, analfabétizmus) miatt még kedvezőtlenebbek;

– az ipari és méginkább a mezőgazdasági üzemek (tsz-ek) egy része elzárkózik alkalmazásuk elől, legjobb esetben hosszabb-rövidebb ideig tartó időszaki munkára alkalmazzák őket; zömük a tsz-ekben csak akkor tud munkát vállalni, ha rendszeres havi keresetet biztosítanak számukra, ezért szívesebben dolgoznak az állami gazdaságokban;

– a megyék egy részében korlátozottak a munkalehetőségek, de az is előfordul, hogy ezeket sem aknázzák ki eléggé a cigányok számára;

– nem tártuk fel és nem aknáztuk ki a cigányok nagyüzemekben való foglalkoztatásának nevelési és egyéb lehetőségeit;

– a különböző munkahelyeken a munkába helyezés mellett nem tettek megfelelő erőfeszítéseket azok munkában való megtartása érdekében.

Az elmúlt évek során valamennyi megyei végrehajtó bizottság foglalkozott a szociális követelményeknek meg nem felelő telepek felszámolásának problémáival. E kérdés tárgyalásánál főleg a munkába állítást, a lakásügyi helyzetet, valamint az egészségügyi és a kulturális nevelés problémáit vizsgálták.

Több megye, pl. Baranya, Borsod intézkedésekkel is elősegítették a munkába állítás lehetőségeinek kiszélesítését. A Borsod megyei tanács vb. intézkedése nyomán 1967-ben mintegy 1100 fő került elhelyezésre.

Pécs városi tanács vb. felkérte a tanácsi és nem tanácsi nagyvállalatokat egyes telepek patronálására:

– a patronált telepről évente bizonyos számú munkaerő alkalmazására;

– 8 általános iskolát végzett cigány fiatalok szakmunkásképzésére.

b) A cigánytelepek felszámolása, a lakáshelyzet javítása

A 2014/1964.(V. 4.), és a 2047/1967. (VIII. 8.) Korm. sz. határozatban előírt kedvezményes lakóházépítési akció keretében évente 800 lakás építéséhez biztosítottak hitelkeretet 1967. év végéig az alábbi lakásállomány épült meg

1965-ben	237 db
1966-ban	552 db
1967-ben	708 db
1968-ban	780 db

Összesen: 2277 db (megjegyzés: kis hányadát nem cigányok kapták, erre vonatkozó adatok nincsenek.)

A teljesítés az időarányos előirányzathoz képest 67%-os. A lemaradás oka a kezdeti időszakban mutatkozó szervezési, beindítási problémák mellett a helyes munkamódszer kialakulatlansága és a jelenleg is érvényes éves pénzügyi gazdálkodási rend.

A kezdeti fejlődés ellenére probléma, hogy az előzetes becslések során jelzett 25 000 helyett 49 000 lakást kellene felépíteni (feltehetően ma már ez a szám is alacsonyabb a tényleges helyzettel).

A jelenlegi ütem mellett több évtized kellene a telepek felszámolásához, ha az időközbeni népszaporulatot figyelmen kívül hagyjuk. A cigánytelepek felszámolásának üteme tehát az eredeti elképzelésekhez képest jelentősen lemaradt. Már 1967-ben előrelátható volt, hogy a 15 éves lakásfejlesztési program keretében a feladatot nem lehet végrehajtani. A 2047/1967 (VIII. 8.) Korm. sz. határozat a költsönfelvételeket könnyítette. Szükség van további könnyítésekre, mert sokan nem tudják a 10%-os előtakarékosságnak megfelelő összeget előteremteni. Indokolja ezt az építési költségek jelentős növekedése is.

Az ÉVM hatféle ajánlott tervet készített 60-100 000 Ft közötti lakóházankénti költséggel, segítséget nyújtva ezzel az építetőknek. Ezek mellett szükség lenne olyan tervek készítésére is, melyeket a nagyobb városokban is használni tudnának.

1969-ben 1200-ra nőtt az előirányzott lakások száma.

Az ÉVM kidolgozta az előirányzat megyei bontását és megküldte a tanácsoknak. Az igények alapján indokolt lenne az 1970. évi előirányzatot 1500-ban megállapítani. A IV. ötéves terv előkészítő munkálatai során az ÉVM felkérte – közölve a IV. ötéves terv előirányzati keret felhasználásának előzetes tervezetét – a megyei szintű tanácsok végrehajtó bizottságait olyan tervjavaslat készítésére, mely feltünteti az eddig épített és előkészített lakások, a telepek felszámolásának, valamint az 1969-70. évben várható teljesítésnek adatait is. A központi elképzelések a IV. ötéves tervre 10 000 db új lakás létesítését irányozzák elő, amit célszerű lenne emelni. Ezt az igényt igazolják az ÉVM-nek megküldött megyei tervek is.

A tanácsok állami bérlakásokból eddig igen korlátozottan tudtak lakást juttatni a cigányok számára. E téren előreláthatóan a IV. ötéves tervben is hasonló lesz a helyzet.

Kevés a lehetőség a későbbi időpontban lebontásra kerülő telepek közegészségügyi helyzetének javítására.

Az akció eredeti célkitűzésének, nevelő hatásának, mozgósító erejének megtartása érdekében szükséges lenne kettéválasztani és lehetőleg kielégíteni a jogos (minden feltétellel rendelkező) egyedi igényeket, a tömegesen, válogatás nélkül áthelyezni szükséges telepi lakosok ügyeitől (idegenforgalmi stb. érdekek).

Engedélyezni kellene, hogy a négy lakást el nem érő telepek, ha a lakások igen rosszak és az ott élő családok állandó munkavisztonnyal rendelkeznek, besorolhatók legyenek az új lakást elnyerők közé, valamint azok is, akik már kikerültek a telepekről, de az új lakásépítés nagyobb terheit nem tudják vállalni.

c) Egészségügyi és szociális helyzet

Ennek javítását az egészségügyi szakterület állandóan napirenden tartja. A tanácsok nagyra értékelik a Magyar Vöröskereszt tevékenységét, mely komoly segítséget nyújt a cigány telepek tisztasága, az egészségügyi felvilágosítás, a szociális családvédelmi problémák megoldásában.

Ezek hatására mutatkoznak eredmények: csökken a csecsemőhalandóság, az

élveszületések száma igen kedvező, kezdik jobban igénybe venni az egészségügyi szakszolgálatot, nagyobb gondot fordítanak a környezet és a személyi tisztaságra.

Néhol még bizalmatlanok, különösen a gyermekek az orvosokkal, egészségügyi dolgozókkal szemben. Nem jelennek meg a kötelező szűrővizsgálatokon, nem veszik igénybe a biztosított tisztálkodási lehetőségeket. Csaknem eredménytelenek a családtervezésre, születés-szabályozásra vonatkozó törekvések. Minden erőfeszítés ellenére is több helyen nem kielégítő a telepkek közegészségügyi állapota, emiatt sok a fertőző megbetegedés. Gyökeres változást csak a telepkek felszámolása hozhat.

Számos jó példa van arra, hogy átmeneti intézkedésekkel megyéink javítják a telepkek közegészségügyi helyzetét, vízellátását. Bács-Kiskun megye a vízügyi beruházások 10%-át a cigánytelepek egészséges ivóvízellátásának biztosítására fordítja.

A tanácsoknak súlyos gondot okoznak a cigányok megoldandó szociálpolitikai problémái. Nagy a segélyezetttek száma, az ingyenes egészségügyi ellátás.

Jelentős a bűncselekményekből eredő kártételek összege, 1965 óta több helyen aktivizálódtak a cigány bűnözők. Az utóbbi években nőtt a cigányok által elkövetett élet- és vagyon elleni súlyos támadások száma is. A nagyvárosok peremvidékein veszélyes bűnözőkből álló cigány családok telepedtek le, számuk egyes helyeken gyorsan nő.

1964-ben mintegy 4300, 1965-ben 5300 és 1966-ban 5500 cigány követett el bűncselekményt. A rendőri szervek által vádemelésre átadott bűntügyek száma 1964-ben kb. 3300, 1965-ben 3 700, 1966-ban pedig 4200 volt. A Belügyminisztérium a fentiek miatt erősítette és erőteljesebben koordinálta a rendőri szervek munkáját. Ennek eredményeként az elmúlt években felszámoltak több olyan bűnöző csoportot, melynek tevékenysége országrészekre (szomszédos országokra) is kiterjedt. A cigány állami gondozott fiatalok aránya 25-30%-os.

A megyék általában igyekeznek az állami gondozott cigánygyermeket nevelőotthonokban elhelyezni. Pl. a Baranya megyei csertői nevelőotthonban elhelyezett állami gondozott tanulók aránya csaknem 50 %-os. Szép és követendő példa az, hogy a mecseki Uránbánya egyik szocialista brigádja rendszeresen és eredményesen patronálja a csertői nevelőotthon gyermekeit, köztük a cigánygyermeket is (üdültették őket).

d) A művelődés területén a legfőbb probléma a cigánygyermek beiskolázása, az általános iskola elvégzettetése, a szakmai képzettség biztosítása.

A tanulók iskolába-járását erőteljesen szorgalmazzák a tanácsok, a szülői munkaközösségek, társadalmi szervezetek, sok lelkes egészségügyi és pedagógus dolgozó. Különböző szociális juttatásokkal a cigány szülők szemléletének formálásával segítik a feladat megoldását.

A fenti célkitűzések megvalósítását szolgálják a 112.598/1962., a 102.668/1962. és a 18.435/1967./III. sz. művelődésügyi miniszteri utasítások. Ezek lehetővé teszik az átmeneti jellegű külön osztályok és térítés nélküli napközis csoportok szervezését, a térítés-mentes óvodai csoportok, illetve az iskolás kor előtti féléves előkészítő tanfolyamok engedélyezését, illetve létrehozását.

Az utasítások hatálybalépésekor a megyék sok helyen szerveztek cigány osztályokat, melyek száma a szükség szerint emelkedett. 1962-ben 70, 1963-ban 94 cigány osztály működött. (Újabb összesítő adatokkal nem rendelkezünk.) Az ilyen osztályokban tanuló gyermekek tanulmányi eredményei jobbak, mert mód van a tananyag más ütemezésére, az otthoni tanulás hiányának figyelembe vételére. A többéves tapasztalatok bizonyítják, hogy

ezek az osztályok eredményesek, fenntartásuk és ahol szükséges, szervezésük továbbra is indokolt.

Egyes pedagógusok és szakfelügyelők pályázati ösztönzésre vagy anélkül összegyűjtöttek és elemezték a cigány tanulók oktatásával, nevelésével kapcsolatos tapasztalatokat. Hasznos lenne ezek szélesebb körben történő összegyűjtése, feldolgozása és a pedagógiai szakajtóban való publikálása.

Sajnos a befektetett sok munka még nincs arányban az eredménnyel, mert a cigányok rossz szociális helyzete, egyes iskolák és tanácsok engedékenysége miatt a cigány gyermekek többsége megreked az alsó tagozatban, nem végzik el az általános iskola 8 osztályát, ami lehetetlenné teszi, hogy valamilyen szakmai képzést szerezhessenek.

A rendelkezésre álló adatok szerint Békés megyében a cigány tanulók 44 %-a túlkoros és csak 4,5%-uk jutott el a VIII. osztályig. Győr megyében 2 %, Szabolcs megyében 1-2 % jut el a VIII. osztályig.

Igen nagy aránytalanságok vannak az egyes megyék között a tanköteles korú cigány tanulók számában. Pl. Csongrád megyében 915, Szabolcs megyében pedig 8250 tanköteles gyermek oktatását-nevelését kell megoldani.

A cigány tanulók számbeli növekedése miatt a probléma egyre súlyosabbá válik. A javuló tendenciák ellenére sem látszanak elegendőnek a megyék eddigi akciói, kezdeményezései. Az iskolás gyermekek érdekében tett erőfeszítéseket mindenek előtt az otthoni környezet, a család elmaradottsága hatástalanítja vagy rontja le.

A tanácsok és a társadalmi szervezetek jelentős erőfeszítéseket tesznek a felnőtt lakosság iskolán kívüli népművelésbe való bevonására. Sok közösségben a letelepedett cigányok beilleszkedtek a kulturális életbe és megfelelő magatartással a közösség többi dolgozójával együtt részt vesznek a helyi kulturális rendezvényeken. Egyre több községben a műkedvelő mozgalomba bekapcsolódnak a cigány fiatalság legműveltebb elemei. Kár, hogy a korábban létrejött és jól működő, sőt hírnévre szert tett cigány művészeti együttesek működésüket főként anyagiak híján lassan teljesen beszüntetik.

Előfordul, hogy a cigányok nem megfelelő viselkedése és ápolatlansága miatt a kulturális rendezvényeken még adódnak súrlódások a magyar és cigány lakosság között.

A cigányok részéről legnagyobb érdeklődés a mozilátogatás iránt tapasztalható, több községben igénylik, hogy a jelenleginél gyakrabban legyen filmvetítés a helyi moziban. Az elmúlt években a korábbihoz képest nőtt a községi könyvtárak – főként a fiatal – cigány olvasóinak száma. Néhány helyen a művelődési ház keretében a kulturált magatartás elsajátítása érdekében a cigányok részére speciális kulturális foglalkoztatásokat szerveznek. A közöttük végzett kulturális tevékenység leggyakoribb formája, hogy részükre a telepen ismeretterjesztő előadás sorozatokat tartanak. Ennek témája többségében egészségügyi tárgyú (családtervezés, (abortusz) felvilágosítás a káros szenvedélyek ártalmairól; a kereset helyes felhasználása; személyi és környezeti higiénia; helyes táplálkozás stb.).

Helyenként a világnézeti és az állampolgári nevelés céljából felvilágosító előadásokat tartanak (jóslás, kuruzslás, babonák, barátom a könyv, gyermeknevelés, szülői tekintély, a szocialista állam, szocialista jog stb. címmel).

Néhány helyen a házkörüli teendők helyes ellátásának ismertetésére is tanítják őket. (főző tanfolyam; háztartás gazdálkodás stb.).

Az utóbbi években csökkenést mutat a cigány analfabéták alapismereti tanfolyamokon való részvétele. Ennek természetes oka, hogy az öregedéssel fokozatosan csökken azon írni-olvasni nem tudók száma, akiket indokolt a tanfolyamokra bevonni. Megállapítható az

is, hogy az utóbbi időben a tanácsai és társadalmi szervek sem szorgalmazták eléggé az ilyen tanfolyamok létrehozását.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a legelmaradottabbaknál csak a helyszínen (telepen) végzett kulturális munka esetén számíthatunk eredményre. A beilleszkedett, fejlettebb cigányok viszont általában nem kedvelik a részükre külön szervezett kulturális foglalkozásokat, a nem cigány dolgozókkal együtt kívánnak részt venni a kulturális rendezvényeken.

Megállapítható, hogy a sok helyen mutatkozó helyi eredmények ellenére a cigányok között végzett tömegkulturális nevelő munka csak szerény előrehaladást mutat.

Széleskörű társadalmi és állami összefogással az eddigieknél többet kell tenni a felnőtt cigány lakosság kulturális nevelése, kulturális igényeinek fejlesztése érdekében. Ebből a szempontból kulcskérdés a cigány nőkkel, anyákkal való fokozottabb törődés, annál is inkább, mert köztük van a legtöbb analfabéta.

2. Összefoglalva megállapítható, hogy a cigány lakosság helyzetének javulásában a Politikai Bizottság határozatának végrehajtásaképpen bizonyos előrelépés tapasztalható. A mutatkozó eredmények azonban nem kielégítőek. A társadalom egészének fejlődése, ugyanakkor a cigányok elmaradottsága és számbeli növekedése a problémákat egyre inkább mélyíti és sürgeti a megoldást. Továbbra is igen fontos politikai és társadalmi szükségszerűség tehát a velük való fokozott törődés, a társadalmi beilleszkedésük gyorsítása.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy az eddigi részintézkedések mellett átfogó, összehangolt, központi intézkedésekre, útmutatásokra és az eddigieknél jelentősebb anyagi eszközökre van szükség a párthatározatban foglalt feladatok gyorsabb ütemű végrehajtásához. Célszerű központi segítséggel növelni a tanácsok eddigi irányító tevékenységének hatékonyságát és anyagi lehetőségeit.

Szükséges a pártszervezetek támogatásával és irányításával, a társadalmi szervek jobb bekapcsolásával rendszeressé tenni a politikai- és nevelő munkát.

A cigány lakosság helyzetének jobb megismerése, a távlati elképzelések megalapozása, valamint a tennivalók részletes és komplex kimunkálása érdekében szükséges a cigány lakosság helyzetének tudományosan megalapozott szociológiai elemzése. Ehhez célszerű felkérni a Központi Statisztikai Hivatalt, hogy az információs rendszer keretében a cigány lakosság demográfiai és szociológiai helyzetét teljes körűen mérje fel az 1970. évi népszámlálás alkalmával.

Javasoljuk, hogy a termelést irányító főhatóságok és a SZOT az ipari és mezőgazdasági üzemek, valamint a szocialista brigádok patronáló munkájának igénybevitelével segítsék elő a cigány fiatalok szakmunkás-képzését. A munkaügyi helyzet javítása, illetve a munkába-állítás érdekében indokolt a vállalatok figyelmét felhívni a cigány dolgozók tervszerű foglalkoztatására, különös figyelmet fordítva a mezőgazdaság, az építőipar és a tanácsai ipar területére. Az ezekkel kapcsolatos tennivalók lebonyolítására a Bizottság felkéri a Szakszervezetek Országos Tanácsát és a Munkaügyi Minisztériumot.

A telepek felszámolásának meggyorsítása és a lakáshelyzet javítása érdekében az ÉVM elkészítette a Kormány elé teendő előterjesztés tervezetét.

A cigányok gyorsabb ütemű világnézeti, kulturális fejlődése, egészségügyi felvilágosítása, kulturált magatartása érdekében szívósabb és türelmesebb oktató-nevelő, felvilágosító munkával és a helyzetnek megfelelően differenciált tartalmú kulturális ellátással kell bennük a kulturális igényeket felkelteni és kielégíteni.

A nem cigány lakossággal is szükséges megértetni a cigány lakosság gyorsabb ütemű

felemelkedésének társadalmi jelentőségét és megnyerni ehhez türelmes, megértő támogatását.

Javasoljuk, hogy a Művelődésügyi Minisztérium a tanácsok közreműködésével a jövőben gyűjtse össze és feldolgozva adja közre a cigány tanulók oktatása-nevelése, valamint a tömegkulturális munka terén szerzett legjobb szervezeti és tartalmi vonatkozású tapasztalatokat, hogy azok a főhatósági és a tanácsi irányító- szervező tevékenység során hasznosíthatók legyenek

A Koordinációs Bizottság kérje fel az érdekelt főhatóságokat, hogy saját területükön mérjék fel a cigány lakosság helyzetének javításával kapcsolatos tennivalókat és ez év szeptemberében tegyenek javaslatot ezeknek a Bizottság elé terjesztésére, valamint tanácsok további tennivalóira. Egyidejűleg vizsgálják felül az idejét múlt rendelkezéseket és intézkedjenek ezek korszerűsítése céljából.

Javasoljuk, hogy a Bizottság kérje fel a Központi Statisztikai Hivatalt és a Közgazdaságtudományi Intézetet, hogy 1970 júliusáig végezze el a cigányok demográfiai és szociológiai helyzetének elemzését.

Helyesnek tartanánk, ha a Bizottság felkérne egy-egy megyei szintű tanácsi végrehajtó bizottságot a cigányok helyzetével kapcsolatos egyes kérdések feldolgozására. (Pl. a munkába-állításuk helyzete, problémáik.)

Célszerű volna a Minisztertanács Tanácsszervek Osztályának irányításával néhány megyében 1970 első felében átfogóan megvizsgálni a cigányok helyzetét, illetőleg az ezzel kapcsolatos feladatok végrehajtásának állását.

Budapest, 1969. május.

I. sz. melléklet.

A szociális követelményeknek meg nem felelő telepek 1964. évi felmérésének adatai

Megye	Épületek száma	ebből cigány-telepi	Lakások száma	Családok száma	Lakosok száma	Munkavisz.-ban állók száma
Baranya	1467	1467	1519	1593	5 017	792
Bács-Kiskun	1235	1230	1408	1553	6 727	739
Békés	790	778	873	982	4 176	239
Borsod-A-Z	3988	3832	4226	4882	23 197	2585
Csongrád	1552	567	1748	2072	6 832	851
Fejér	500	213	1025	922	6 446	735
Győr-Sopron	253	188	463	517	2 431	323
Hajdú-Bihar	1613	933	1705	1922	9 433	836
Heves	2121	1849	2375	2865	11 985	1407
Komárom	471	288	755	848	3 716	643
Nógrád	1586	1063	2941	3056	11 952	2109
Pest	2087	543	2362	2501	8 732	1915
Somogy	1278	1220	1287	1355	6 499	604
Szabolcs-Sz.	2965	2953	3161	3727	17 380	1139
Szolnok	2066	2058	2508	2432	12 694	1307
Tolna	981	804	1401	1480	6 339	948

Vas	527	478	6685	764	3 428	455
Veszprém	2318	288	4268	5415	19 013	4338
Zala	677	667	739	800	3 934	311
Megyék összesen:						
	28 475	21 479	35 347	39 986	169 931	22 276
Debrecen	398	32	712	764	2 805	583
Miskolc	374	174	566	632	2 434	408
Pécs	89	89	89	96	390	70
Szeged	14	–	53	60	231	34 (+)
Mj. városok összesen:						
	875	295	1 420	1 552	5 860	1095
Budapest	1489	126	12 199	13 887	46 369	4000
Mindösszesen:						
	30 839	21 900	48 966	55 425	222 160	27 371

(+ A felszámolás befejeződött.)

BML PMJVT VB. Titkárság 80-4/1969.

FÜGGELÉK

Iratjegyzék

1. Cigányügyi albizottság létrehozása. 1961.
2. Jelentés a cigány albizottság munkájáról. 1961.
3. 14/1962. Tanácshatározat a cigányügyi albizottság átszervezéséről. 1962.
4. Cigánytelep megszüntetése. 1968.
- 5/a. A cigány lakosság helyzete Pécsen és a városkörnyékben. 1984.
- 5/b. 1984. június 18-i tanácsülésen Szabó Nándor kiegészítője
- 5/c. A cigány lakosság helyzete Pécsen és a városkörnyékben. Előterjesztés Pécs M. Város Tanácsa 1984. júniusi ülésére.
6. Beszámoló a Pécsi Vendéglátó Vállalat munkájáról. 1959.
7. A szociálpolitikai csoport munkája. 1959.
- 8/a. Jelentés a cigány albizottság munkájáról. 1961.
- 8/b. A cigánybizottság jelentése. 1961.
- 9/a. A cigánykérdés megoldásának távlati terve. 1962.
- 9/b. A cigánykérdés megoldásnak távlati terve Pécs városában. Előterjesztés.
10. Cigányok munkavállalása, lakáshoz juttatása. 1962.
11. Bontási épületanyag juttatása, cigánygyerekek érdekeinek figyelemmel kísérése. 1962.
12. Jelentés a Mecseki Szénbányászati Tröszt pécsi lakótelepei kommunális és szociális el-
látottságának vizsgálatáról. Előterjesztés. 1963.
13. Jelentés a 161/1965 sz. vb. határozat végrehajtásáról.
14. Pécs város területén a cigány kérdés felmérése, a 161/1965. sz. VB. határozat végrehaj-
tása.
15. A tanács saját működésével kapcsolatos feladatok ellátása.
16. A szociális követelményeknek meg nem felelő telepeken, illetőleg körülmények között
élők lakás, élet, munka- és szociális körülményei. 1968.
17. A cigány családok részére épített lakások sorsa. 1969.
18. A Majális téri lakótelep felszámolása. 1969.
19. A cigány családok lakásépítésének támogatása. 1970.
20. A cigány családok lakásépítésének támogatása. Előterjesztés. 1970
21. Cigány családok házépítésének támogatása. 1971.
- 22/a. Pécs város közrend- és közbiztonságának helyzete.
- 22/b. Pécs város közrend- és közbiztonsági helyzete, figyelemmel az MSZMP Pécs Városi
Párt Végrehajtó Bizottság 1971. szeptember 14.-i határozatára. Jelentés.
23. A cigány lakosság helyzete. 1975.
- 24/a. Beszámoló a cigány lakosság helyzetének javítására tett intézkedésekről.
- 24/b. Beszámoló a cigány lakosság helyzetének javítására tett intézkedésekről.
Előterjesztés. 1976.

25. A cigány lakosság helyzete. Előterjesztés. 1979.
26. A cigány lakosság helyzete, a tanácsi feladatok. 1979.
27. A cigány lakosság helyzetének javítása. Egészségügyi Minisztérium körlevele. 1962.
28. Szociális helyzet. 1969.
29. Lakatos István pécs-vasasi lakosnak a kedvezményes lakóház-vásárlási akcióban
30. Orsós József és Tsai családi lakóház építési ügye.
31. Orsós János pécsi lakos részére földhasználat engedélyezése.
részvételre kijelölése.
32. Cigány lakosság helyzetének javítására teendő intézkedések. 1974.
33. Cigány lakosság helyzetének javítására teendő intézkedések. 1974.
34. A Minisztertanács 3280/1976. sz. határozata a cigánylakosság helyzetének javításáról
és gyorsabb ütemű társadalmi beilleszkedésének elősegítéséről.
35. Jelentés cigány tankötelesekről. 1961.
36. Cigánytanulók helyzete. 1961.
37. A cigánykérdés megoldásának összefogására kijelölve a város művelődési osztálya.
38. Távlati terv készítésére felhívás. 1962.
39. A Művelődésügyi Minisztérium rendelkezése a cigánytanulók iskoláztatására. 1962.
- 40/a. A Művelődésügyi Minisztérium adatgyűjtése a cigánytelepek felszámolása érdeké-
ben. 1963.
- 40/b. Jelentés a cigánytelepekről
41. Útmutató a cigánygyermek részére szervezett előkészítő tanfolyamok vezetői számá-
ra. 1967.
42. Tájékoztató kérése a cigánylakosság iskoláztatásáról. 1974.
43. Jelentés a cigánylakosság iskoláztatásáról. 1974.
44. A cigány lakosság iskoláztatási és közművelődési helyzete Pécs m. városban. 1974.
45. A cigánykérdéssel foglalkozó albizottság újjáalakítása. 1960.
46. Dr. Vörös Márton javaslata a cigánybizottság újjáalakítására. 1961.
47. A szociálpolitikai állandó bizottság mellett működő cigány albizottság problémái. 1969.
- 48/a. A cigány lakosság Pécs város határába történő letelepedése. 1961.
- 48/b. A cigány származású lakosoknak a város határába való áttelepítésének megakadályo-
zása.
49. Kállai Gyula miniszterelnökhelyettes utasítása a cigány lakosság helyzetének javításá-
ra. 1961.
50. Intézkedés a kormányrendelet végrehajtására.
51. Cigánytelepek helyzete és felszámolásuk lehetőségei. 1967.
52. Szociális követelményeknek meg nem felelő lakótelepek felszámolása
53. Kalányos Péter pécsi lakosnak a kedvezményes lakóházépítési akcióban részvételre ki-
jelölése és részére házhely biztosítása. 1969.
54. 1969. évi „C” tip. építési, ill. vásárlási kölcsönre igényjogosultak.
55. Lakóházvásárlási kölcsön ügye.
56. A szociális követelményeknek meg nem felelő lakótelepek felszámolásával kapcsolat-
ban tett intézkedések.
57. Tárcaközi Koordinációs Bizottság 1969. május 7. napján tartott ülés állásfoglalása.
58. A cigányság helyzetéről és javaslatok helyzetük fokozatos javítására

Pécs és városkörnyéki (cigányok lakta) utca, telep és dűlőnév mutató

- Abaliget 25,
Aranyosgadány 25,
Bakonya 25,
Basamalom út 10,
Bános 25,
Berkesd 25,
Béke akna (Vasas II. telep) 9/b, 14,
Bogád 25,
Bogár u. 10,
Bokor u. 5/a, 5/c,
Buzaberkai telep, dűlő (Vasas II. Telep)
5/c, 24/b, 25, 29,
Cseralja-dűlő 52,
Cserkút 25,
Ellend 25,
Eszperantó út 24/b,
Észak Megyer dűlő 24/b,
Fehérhegy 43, 44,
Fejlődés u. 25, 31,
Felszabadulás u. 25,
Fő u. (Patacs) 30, 31, 52,
Füzes dűlő (Füzes telep) 2, 9/a, 14, 24/b,
25, 30, 52,
Füzfa u. 5/a, 5/b, 5/c, 14, 25,
Görcsöny 25,
Gyárváros 35, 43, 44,
Gyód 25,
György u. 14,
György akna 5/c, 14, 24/b,
György telep (Pécsszabolcs) 5/a,
Hosszúhetény 2,
Hősök tere (Pécsszabolcs) 2, 25, 43, 44,
Husztót 25,
Istenáldás völgy (Pécsbányatelep) 9/b,
40/b,
István akna (Vasas II. telep) 2, 5/c, 8/b,
9/a, 9/b, 11, 14,
Kapedli-féle vendéglő mögötti telep 5/a,
5/c,
Kertváros 14, 44,
Keszű 25,
Kisgyőr Iskolatelep 5/a, 5/c, 14, 25,
Kismélyvölgy 14, 25,
Kossuth L. u. 5/b,
Kozármisleny 9/a, 25, 48/a, 48/b,
Kovácsszénája 25,
Kökény 25,
Kövágószőlős (Tóvári telep) 25,
Kövágótöttös 25,
Majális tér (Pécsszabolcs, Komlói út men-
tén) 2, 4, 8/b, 9/a, 9/b, 10, 14, 16, 18,
40/b, 53,
Málom 5/c,
Mecsekszabolcs (Pécsszabolcs) 8/b,
Megyeri, Kertvárosi telep 14, 25,
Meszes telep 5/a, 12, 43, 44,
Nagyárpád 5/c, 44,
Nagybányaréti völgy (Erdőalja kerületi te-
lepülés) 14,
Nagykozár 25,
Nagykozári út (Üszögi telep) 25,
Orfű 25,
Patacs 14, 30, 44, 52, 54,
Pellérd 25,
Pereked 25,
Petőfi akna (Vasas II. telep) 9/b,
Pécsbányatelep 2, 5/b, 8/b, 43, 44,
Pécsszabolcs (Szabolcs-telep) 2, 5/a, 5/c,
6, 9/a, 9/b, 10, 14, 23, 24/a, 24/b, 25,
43, 44,
Pécsudvard 25,
Pécs-Üszög pusztai telep 22/b,
Pipacs u. 2, 5/a, 5/b, 5/c, 9/a, 14, 25, 26, 28,
Pogány 25,

Regenye 25,
Reménypuszta 56,
Romonya 25,
Stadtwald (Nagybányaréti völgy, Erdőalja
kerület) 9/b, 14, 40/b,
Szabolcsfalú (Mecsekszabolcs) 43, 44,
Szabó István u. 25,
Szemely 25,
Szentkúti erdő (Mecsekszentkút) 14,
Széchenyi akna (Pécsbányatelep) 2, 8/b,
9/b,
Szilágy 25,
Szöke 25,

Tóvári telep (Kövágószőlős) 25,
Török István u. 33,
Tüskés dűlő 10, 24/b,
Újhegy 44,
Uránváros (Újmecekalja) 44,
Úszög-pusztai telep 22/a, 22/b, 25, 44,
Vasas II. bányatelep 2, 5/c, 8/b, 9/b, 14,
24/b, 25, 29, 30, 31, 33, 43, 44,
Vasas I. bányatelep 25, 43, 44,
Zsdanov u. 24/b,
Zsigmond telep 5/a, 5/c, 8/b, 9/b, 13, 14,
40/b

Rövidítésjegyzék

ab.	= albizottság
adm.	= adminisztratív, adminisztrációs
AKÖV	= Autó Közlekedési Vállalat
á.b., áb.	= állandó bizottság
Áll., áll.	= állam, állami
ált.	= általános
ált. isk.	= általános iskola
Bajcsy Zs.	= Bajcsy Zsilinszki
BCG	= BCG-Bacillus: Bacillus Calmette-Guérin (bacille villié calmette-guérin). A tuberculózis védőoltása.
bcs.	= bűncselekmény
bek.	= bekezdés
Bm-i	= Baranya megyei
BML	= Baranya Megyei Levéltár
Borsod-A-Z.	= Borsod Abaúj Zemplén
c.	= cím, című
cso.	= csoport
cso. vez.	= csoport vezető
D-i	= Déli
db.	= darab
Dd.	= Dél-dunántúl
dec.	= december
Dr., dr.	= doktor
ea.	= előadó
EIVIRT	= Egyesült Izzólámpa és Villamossági Rt. Pécsi Sopiania Vákuumtechnikai Gépgyára
eln.	= elnök, elnöki
eln. sz.	= elnöki szám
em.	= emelet
eü.	= egészségügyi
Eü.M.	= Egészségügyi Minisztérium
ÉK.	= Építési és Közlekedési
ÉKV.	= Építésügyi, Közlekedési és Vízügyi
ÉM.	= Építésügyi Minisztérium
ép.	= építés, építési
ép. csoport. vez.	= építési csoport vezető
ÉVM.	= Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium
ffi.	= férfi
fk.	= fiatal korú
Ft.	= forint

gar.	= garázda
gr.	= gramm
gyk.	= gyermekkorú
h.	= helyett, helyettes
hiv.	= hivatkozás
Hiv. sz.	= hivatkozási szám
HNF	= Hazafias Népfront
hr.	= helyrajzi, helyrajzi szám
hrsz.	= helyrajzi szám
hrsz.-u	= helyrajzi számú
I.	= január
I.	= első
I. Ker.	= Első Kerület
II.	= február
II.	= második
II. Ker.	= Második Kerület
III.	= harmadik
III. Ker.	= Harmadik Kerület
III.	= március
IV.	= április
IX.	= szeptember
ig.	= igazgatás, igazgatási
ig.	= igazgató
ig. h.	= igazgató helyettes
ill.	= illetve
isk.	= iskola
jkv.	= jegyzőkönyv
kb.	= körülbelül
ker.	= kerület, kerületi
KISZ	= Kommunista Ifjúsági Szövetség
KJSZ	= Közegészségügyi Járványügyi Szolgálat
km.	= kilométer
kmf.	= kelt mint fent
korm.	= kormány
korm. sz.	= kormány szám
KÖJÁL	= Közegészség és Járványügyi Állomás
közl.	= közlekedési
kult.	= kulturális, kultúra
LTB.	= Lakás Tervezési Bizottság (?)
M., m.	= megye, megyei
m.	= millió
mb.	= megbízott
M.J., m.j., MJ., mj.	= megyei jogú
M.K.	= Magyar Közlöny
M.M.	= Művelődésügyi Minisztérium
MSZMP	= Magyar Szocialista Munkáspárt

Műv.	= Művelődési
N.M.	= Nehézipari Minisztérium
NIM	= Nehézipar Minisztérium
n-öl	= négyszögöl
Ny., ny.	= Nyugat
ny-i	= nyugati
O., o.	= osztály
olv.	= olvasó, olvasók
olv. sz.	= olvasók száma
oszt. vez., ov.	= osztályvezető
oszt. vez. h., ov. h.	= osztályvezető helyettes
OTP	= Országos Takarékpénztár
össz.	= összesen
PF., pf.	= postafiók
P. H.	= Pecsét Helye
PIK	= Pécsi Ingatlankezelő Vállalat
pl.	= például
P.M.	= Pénzügy Minisztérium
PMJVT.	= Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa
PMJVT. VB.	= Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága
pol.	= politika, politikai
r.	= rendőr
s.k.	= saját kezűleg
stb.	= stb.
sz.	= szám, számú
Szabolcs-Sz.	= Szabolcs Szatmár
szerv.	= szervezet, szervezési
szerv. Csup. Vez.	= szervezési csoportvezető
szoc.	= szocialista, szociális
szoc. pol.	= szociálpolitika, szociálpolitikai
szoc. pol. áb.	= szociálpolitikai állandó bizottság
SZOT	= Szakszervezetek Országos Tanácsa
SZTK	= Szakszervezeti Társadalombiztosítási Központ
szül.	= született
T., t.	= tisztelt
tbc.	= tuberkulózis
Th.	= tanácsi határozat
th.	= törvényhatósági
tkvi	= telekkönyvi
tkvl	= telekkönyvi lap
tel.	= telefon
terv.	= tervezési, tervező
tervoszt.	= tervezési osztály, tervosztály
TIT	= Tudományos Ismeretterjesztő Társulat
titk.	= titkár
titk.	= Titkárság, titkársági

titk. szerv. csop.	= titkársági szervezési csoport
tip. (tip.)	= típus, típusú
tp.	= telep
Tsai	= társai
TSZ., tsz.	= termelő szövetkezetek
TÜZÉP, Tüzép	= Tüzelő és Építőanyag Vállalat
u.	= utca
Ügyint.	= ügyintéző
V.	= vállalat
V.B., v.b., VB., vb.	= Végrehajtó Bizottság
vez.	= vezető
von. szám	= vonatkozási szám

Dokumentumok a pécsi cigányság

9 789638 100481